

งานวิจัยเรื่อง

วิวัฒนาการของการโฆษณาไทย
ตั้งแต่อดีตจนถึง พ.ศ.2453

โดย

วิไลรักษ์ สันติกุล

ทุนวิจัยงบประมาณแผ่นดินประจำปี พ.ศ.2543

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งานวิจัยเรื่อง

วิวัฒนาการของการโฆษณาไทย
ตั้งแต่อดีตจนถึง พ.ศ.2453

16098

ห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โดย

วิไลรักษ์ สันติกุล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทุนวิจัยงบประมาณแผ่นดินประจำปี พ.ศ.2543

คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำนำ

งานวิจัยเรื่อง "วิวัฒนาการของการโฆษณาไทยตั้งแต่อดีตจนถึง พ.ศ.2453" นี้ เป็นงานวิจัยหนึ่งในโครงการวิจัยชุดวิวัฒนาการสื่อมวลชนในประเทศไทยระยะที่ 2 ซึ่งมีรองศาสตราจารย์ ดร.ศักดา ปั่นเหงงเพ็ชร เป็นหัวหน้าโครงการ ได้รับทุนงบประมาณแผ่นดินประจำปี พ.ศ.2543 จากคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์โฆษณาที่ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์เก่า และนิตยสารเก่า สมัยรัชกาลที่ 3, 4 และ 5 ซึ่งมีอยู่ทั้งในรูปของต้นฉบับ ไมโครฟิล์มและสำเนากระดาษ ผนึก หอสมุดแห่งชาติ ประกอบกับหนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ งานวิจัยและเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อประมวลภาพรวมของวิวัฒนาการของการโฆษณาไทย ตั้งแต่อดีตจนถึง พ.ศ. 2453 อันเป็นยุคของสังคมในอดีตที่ยังไม่มีสื่อสารมวลชนสมัยใหม่ต่อเนื่องมาจนถึงยุคของการเริ่มมีหนังสือพิมพ์และนิตยสารเกิดขึ้น วิวัฒนาการของการโฆษณาไทยที่ปรากฏให้เห็นในงานวิจัยเล่มนี้ ได้สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการโฆษณากับบริบทส่วนอื่นๆ ในสังคมไทยได้เป็นอย่างดี

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยนี้จะเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญสำหรับผู้ที่สนใจศึกษาวิวัฒนาการของการโฆษณาไทยในอดีตและเป็นการช่วยพัฒนาองค์ความรู้ด้านวิชาการโฆษณาให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
วิไลรักษ์ สันติกุล
กุมภาพันธ์ 2546

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เลขเรียกหนังสือ	วศ. ๒๒๙.๑๑/๐๗๑๑๐
เลขทะเบียน	16098
วัน เดือน ปี	๒๓ มี.ค. ๔๖

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง "วิวัฒนาการของการโฆษณาไทยตั้งแต่อดีตจนถึง พ.ศ.2453" สำเร็จลงได้ เพราะการสนับสนุนและความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณไว้ในโอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณหัวหน้าโครงการวิจัยชุดวิวัฒนาการสื่อมวลชนในประเทศไทย ระยะที่ 2 รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ดา บัณฑิตเพ็ชร ที่กรุณาให้คำปรึกษาและกำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาการทำวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นพิเศษที่ช่วยอำนวยความสะดวกในหลายๆ ด้าน ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องอ่านวารสารและห้องอ่านไมโครฟิล์มของหอสมุดแห่งชาติ ที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยในการค้นคว้าหนังสือพิมพ์เก่าและนิตยสารเก่า และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุดสถาบันการศึกษาอื่นๆ ด้วยเช่นกัน

ขอขอบคุณนิสิตผู้ช่วยวิจัยและขอขอบคุณคุณวนิดา และคุณวชิรณ อาทรมิตร ที่สละเวลาในวันหยุดมาช่วยงานอย่างเต็มที่

ขอขอบคุณพ่อและแม่ที่คอยห่วงใยสอบถามถึงความคืบหน้าเสมอมาและผู้วิจัยขอขอบคุณคุณคุณวัชชัย สันติกุล ที่ช่วยเป็นกำลังใจและช่วยดำเนินการจัดทำรูปเล่มให้เรียบร้อยสวยงาม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชื่อโครงการวิจัย : วัตกรรมการของการโฆษณาไทยตั้งแต่อดีตจนถึง พ.ศ.2453
 ชื่อผู้วิจัย : นางวิไลรักษ์ สันติกุล
 เดือนและปีที่ทำวิจัยเสร็จ : กันยายน 2544

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงพัฒนาการของการโฆษณาไทยในอดีตตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึง พ.ศ.2453 อันเป็นปีสุดท้ายในรัชกาลที่ 5 และเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการโฆษณาไทยในช่วงเวลาข้างต้นไว้เป็นแหล่งอ้างอิงทางวิชาการ โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร ศึกษาวิเคราะห์โฆษณาในหนังสือพิมพ์เก่าและนิตยสารเก่า สมัยรัชกาลที่ 3, 4 และ 5 ประกอบหนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัยและเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จากหอสมุดแห่งชาติและห้องสมุดสถาบันการศึกษาต่างๆ

ผลการวิจัยพบว่า วัตกรรมการของการโฆษณาไทยตั้งแต่อดีตจนถึง พ.ศ.2453 นั้น แบ่งออกได้เป็น 2 ยุค คือ ยุคป่าวประกาศและยุคบุกเบิกในหนังสือพิมพ์และนิตยสาร โดยแต่ละยุคมีลักษณะของการโฆษณา ดังนี้

1. ยุคป่าวประกาศ เริ่มตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ยุคนี้เป็นยุคที่ยังไม่มีสื่อมวลชนสมัยใหม่ ผู้คนในสังคมยังใช้การสื่อสารด้วยคำพูดเป็นหลัก ดังนั้นการโฆษณาขายสินค้าและบริการของเหล่าพ่อค้าแม่ค้าในตลาด หรือชุมนุมชนต่างๆ จึงใช้วิธีการร้องตะโกนป่าวประกาศ ร้องตะโกนให้ผู้คนที่ผ่านไปมาได้รู้ถึงสินค้าและบริการที่เสนอขาย เนื้อหาของการโฆษณาเป็นการบรรยายทั่วๆ ไป ถึงสรรพคุณและราคาของสินค้า นอกจากการโฆษณาป่าวประกาศนี้แล้ว ในส่วนของการโฆษณาในลักษณะอื่น สันนิษฐานว่า ปลายๆ ยุคน่าจะเริ่มมีการใช้ป้ายชื่อร้านที่สืบเนื่องมาจากการเข้ามาตั้งหลักฐานของพ่อค้าชาวตะวันตก

2. ยุคบุกเบิกในหนังสือพิมพ์และนิตยสาร เริ่มจากปลายสมัยรัชกาลที่ 3 จนถึง พ.ศ.2453 ปีสุดท้ายในสมัยรัชกาลที่ 5 ยุคนี้การพิมพ์เริ่มแพร่หลาย เกิดหนังสือพิมพ์ฉบับแรกคือ บางกอกริคอร์ดอร์เดอริขึ้น เป็นผลให้มีการโฆษณาในหนังสือพิมพ์เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในสังคมไทย ในระยะแรกการโฆษณาในหนังสือพิมพ์และนิตยสารยังไม่มีมากเท่าใดนัก เพราะการโฆษณาเป็นของใหม่ ผู้คนในสังคมจำนวนมากยังไม่เข้าใจและเห็นความสำคัญของการโฆษณา จวบจนในสมัยรัชกาลที่ 5 การโฆษณาในหนังสือพิมพ์และนิตยสารจึงเริ่มมีมากขึ้น หนังสือพิมพ์และนิตยสารแทบทุกฉบับรับลงโฆษณาและประกาศแจ้งความ การดำเนินกิจกรรมด้านการโฆษณาส่วนใหญ่อยู่ในมือของชาวตะวันตก ผู้เป็นทั้งเจ้าของสื่อและผู้ลงโฆษณาหลักในขณะนั้น ในช่วงกลางและปลายรัชกาลการโฆษณาไทยจึงเริ่มมีวิวัฒนาการขึ้นในด้านรูปแบบและเนื้อหา คนไทยเริ่มเข้ามาเกี่ยวข้องกับโฆษณาเพิ่มขึ้น ทั้งในแง่ของการเป็นเจ้าของสื่อและผู้โฆษณา

สารบัญ

คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและความเป็นมา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
แนวความคิดเกี่ยวกับการโฆษณา.....	6
ความหมายของการโฆษณา	8
วัตถุประสงค์ของการโฆษณา.....	10
ประเภทของการโฆษณา	11
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	16

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 4 การโฆษณาไทยยุคป่าวประกาศ	18
1. การโฆษณาสมัยกรุงสุโขทัย	18
2. การโฆษณาสมัยกรุงศรีอยุธยา	21
3. การโฆษณาสมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น	23
บทที่ 5 การโฆษณาไทยในอดีตระยะหลัง(ยุคแรกเริ่ม)	29
1. กำเนิดของหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย	30
2. โฆษณาชิ้นแรกในหนังสือพิมพ์ไทย	34
3. การโฆษณาในสมัยรัชกาลที่ 4	40
3.1 สภาพทั่วไป	40
3.2 หนังสือพิมพ์สมัยรัชกาลที่ 4	42
3.3. ลักษณะของการโฆษณาในสมัยรัชกาลที่ 4	46
4. การโฆษณาสมัยรัชกาลที่ 5	50
4.1 สภาพทั่วไป	50
4.2 หนังสือพิมพ์และนิตยสารบางฉบับในสมัยรัชกาลที่ 5	52
4.3 กำเนิดนิตยสารไทย	70
4.4 หนังสือพิมพ์และนิตยสารอื่นๆ ในสมัยรัชกาลที่ 5	77
4.5 ลักษณะของการโฆษณาในสมัยรัชกาลที่ 5	86
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัยและปัญหาในการวิจัย	95
สรุปผลการวิจัย	95
ปัญหาในการวิจัย	97
บรรณานุกรม	99

สารบัญ (ต่อ)

ภาคผนวก 1 ภาพใบประกาศห้ามสูบบุหรี่ ในสมัยรัชกาลที่ 3.....	103
ภาคผนวก 2 ภาพโฆษณาจากหนังสือพิมพ์และนิตยสาร ในสมัยรัชกาลที่ 4 และ 5	107

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพบางกอกรีคอร์เดอร์หน้าแรก ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ.1844(พ.ศ. 2387).....	33
ภาพโฆษณาเชิญชวนให้ไปรักษาโรคตาของหมอบลัดเล.....	36
ภาพโฆษณาขายยาควินินของหมอบลัดเล.....	36
ภาพประกอบคำชี้แจงเกี่ยวกับธรรมเนียมของการโฆษณาของหมอบลัดเล จากบางกอกรีคอร์เดอร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 17 วันที่ 3 พฤศจิกายน ค.ศ.1865(พ.ศ.2408).....	49
ภาพหน้าแรกของ The Bangkok Advertiser ปีที่ 3 ฉบับที่ 169 วันที่ 16 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1871 (พ.ศ.2414) หนังสือพิมพ์รายวันฉบับแรกของไทย.....	54
ภาพประกาศแจ้งความที่แสดงว่า George G. Graham เป็นบรรณาธิการและเจ้าของ The Bangkok Advertiser และ Bangkok Summary ในหนังสือพิมพ์ The Bangkok Advertiser ปีที่ 3 ฉบับที่ 169 วันที่ 16 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1871 (พ.ศ.2414).....	55
ภาพบันทึกใน Bangkok Calendar หน้า 21 ปี ค.ศ.1871 (พ.ศ.2414) ซึ่งระบุถึง วัน เดือน ปี ที่ The Bangkok Advertiser, Siam Daily Advertiser และ Bangkok Summary ออกเป็นครั้ง แรก.....	56
ภาพหน้าแรกของ Bangkok Summary ปีที่ 3 ฉบับที่ 22 วันที่ 27 มกราคม ปี ค.ศ.1871 (พ.ศ.2414) นับเป็นหนังสือพิมพ์ธุรกิจรายสัปดาห์เล่มแรกของไทย.....	59
ภาพบันทึกใน Bangkok Calendar หน้า 19 ปี ค.ศ.1871(พ.ศ.2414) ซึ่งระบุถึง วัน เดือน ปี ที่ Siam Weekly Advertiser ออกเป็นครั้งแรก.....	63
ภาพคำแถลงเกี่ยวกับจดหมายเหตุสยามไสมย ใน Siam Weekly Advertiser ฉบับที่ 2 ปีที่ 1 วันที่ 26 สิงหาคม ค.ศ.1869(พ.ศ.2412).....	68
ภาพหน้าแรกของดุริยวาที ฉบับที่ 1 ปีที่ 1 วันอังคารเดือน 8 แรมเก้าค่ำ ปีมะแม 1236 (วันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ.2417) นิตยสารไทย ฉบับแรกที่จัดทำโดยคนไทย.....	72
ภาพประกอบที่ 1 โฆษณาโรงพิมพ์ ในบางกอกรีคอร์เดอร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 5 วันที่ 1 มีนาคม ค.ศ.1865 (พ.ศ.2408).....	108
ภาพประกอบที่ 2 โฆษณานั่งเรือ ในบางกอกรีคอร์เดอร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 6 วันที่ 15 พฤษภาคม ค.ศ.1865 (พ.ศ.2408).....	109
ภาพประกอบที่ 3 โฆษณารับถ่ายรูป ในบางกอกรีคอร์เดอร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 14 วันที่ 20 กันยายน ค.ศ.1865 (พ.ศ.2408).....	109
ภาพประกอบที่ 4 โฆษณาการเลหลังของมิสเตอร์ อีล์มาเลอบ์แอนก้าเปนี ในบางกอกรีคอร์เดอร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 14 วันที่ 20 กันยายน ค.ศ.1865 (พ.ศ.2408).....	110

สารบัญภาพ(ต่อ)

ภาพประกอบที่ 5 โฆษณานิราศลอนดอน ในบางกอกรีคอร์เดอร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 20 วันที่ 18 ธันวาคม ค.ศ.1865 (พ.ศ.2408)	110
ภาพประกอบที่ 6 โฆษณาการเลหลังของมิศเตอโลมาตินแอนกัมปนี ในบางกอกรีคอร์เดอร์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 21 22 ธันวาคม ค.ศ.1866 (พ.ศ.2409).....	111
ภาพประกอบที่ 7 และ 8 โฆษณานั่งเรือและโฆษณาช่างนาฬิกา ในบางกอกรีคอร์เดอร์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 8 วันที่ 12 มิถุนายน ค.ศ.1866 (พ.ศ.2409)	112
ภาพประกอบที่ 9 โฆษณาน้ำโซดาและน้ำมะนาว ในบางกอกรีคอร์เดอร์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 21 วันที่ 22 ธันวาคม ค.ศ.1866 (พ.ศ.2409).....	112
ภาพประกอบที่ 10 โฆษณาอุ้งบางกอก ในบางกอกรีคอร์เดอร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 14 วันที่ 20 กันยายน ค.ศ.1865 (พ.ศ.2408)	113
ภาพประกอบที่ 11 โฆษณาของนายช่างชาเลโฮวาดชิ ในบางกอกรีคอร์เดอร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 14 วันที่ 20 กันยายน ค.ศ.1865 (พ.ศ.2408)	114
ภาพประกอบที่ 12 โฆษณาห้างขายสินค้าของนายเอ.ไอมันและดี.เฮนเร ในบางกอกรีคอร์เดอร์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 8 วันที่ 12 มิถุนายน ค.ศ.1866 (พ.ศ.2409).....	115
ภาพประกอบที่ 13 โฆษณาโรงพิมพ์ของคณะมิชชันนารีอเมริกา ในบางกอกคาเลนเดอร์ ปี ค.ศ.1862 (พ.ศ.2405).....	116
ภาพประกอบที่ 14 โฆษณาโรงพิมพ์ของคณะมิชชันนารีอเมริกา ในบางกอกคาเลนเดอร์ ปี ค.ศ.1864 (พ.ศ.2407)	117
ภาพประกอบที่ 15 หน้าแรกของ The Siam Times ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 วันที่ 28 กรกฎาคม ค.ศ.1864 (พ.ศ.2407)	118
ภาพประกอบที่ 16 โฆษณาอานม้าและบังเหียน ใน The Siam Times ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 วันที่ 28 กรกฎาคม ค.ศ.1864 (พ.ศ.2407)	119
ภาพประกอบที่ 17 โฆษณา Towing & Lightering สำหรับ Steamer ใน The Siam Times ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 วันที่ 28 กรกฎาคม ค.ศ.1864 (พ.ศ.2407).....	119
ภาพประกอบที่ 18 โฆษณาเรือขนส่งเมล็ด ใน The Siam Times ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 28 กรกฎาคม ค.ศ.1864 (พ.ศ.2407)	120
ภาพประกอบที่ 19 โฆษณาโรงแรม Royal ใน The Siam Times ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 วันที่ 28 กรกฎาคม ค.ศ.1864 (พ.ศ.2407)	120
ภาพประกอบที่ 20 โฆษณาขายเพชรในแก่นจันทร์ของจีนกังเซียน ในบางกอกรีคอร์เดอร์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 16 วันที่ 9 ตุลาคม ค.ศ.1866 (พ.ศ.2409).....	121

สารบัญภาพ(ต่อ)

ภาพประกอบที่ 21 โฆษณาขายหนังสือของหมอบลัดเล ใน The Bangkok Advertiser วันที่ 16 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1871 (พ.ศ.2414)	122
ภาพประกอบที่ 22 โฆษณาขาย Brass Syringes ของหมอบลัดเล ใน The Bangkok Advertiser วันที่ 16 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1871 (พ.ศ.2414).....	123
ภาพประกอบที่ 23 โฆษณาขายเครื่องประดับ ใน Bangkok Summary วันที่ 27 มกราคม ค.ศ.1871 (พ.ศ.2414)	124
ภาพประกอบที่ 24 โฆษณาโรงพิมพ์ ใน Bangkok Summary วันที่ 27 มกราคม ค.ศ.1871 (พ.ศ.2414)	124
ภาพประกอบที่ 25 โฆษณาขายอาหารและเนื้อสัตว์ ใน Siam Daily Advertiser วันที่ 12 มกราคม ค.ศ.1882 (พ.ศ.2425)	125
ภาพประกอบที่ 26 โฆษณาห้างแรมเซย์ ใน Siam Daily Advertiser วันที่ 8 มีนาคม ค.ศ.1882 (พ.ศ.2425)	126
ภาพประกอบที่ 27 โฆษณาขายสินค้านำเข้าจากต่างประเทศของห้าง Falck Bramann & Beidek ใน Siam Daily Advertiser วันที่ 8 มีนาคม ค.ศ.1882 (พ.ศ.2425)	127
ภาพประกอบที่ 28 โฆษณาโรงเรียนของ Mrs. Smiths ใน Siam Weekly Advertiser วันที่ 26 สิงหาคม ค.ศ.1869 (พ.ศ.2412)	128
ภาพประกอบที่ 29 โฆษณาโรงแรม Falck ใน Siam Weekly Advertiser วันที่ 26 สิงหาคม ค.ศ.1869 (พ.ศ.2412)	128
ภาพประกอบที่ 30 โฆษณาช่างเครื่องสูบน้ำ John & Henry Gwynne ใน Siam Weekly Advertiser วันที่ 27 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1879 (พ.ศ.2422)	129
ภาพประกอบที่ 31 โฆษณาการเลหลังเรือกำปั่น ใน Siam Weekly Advertiser วันที่ 10 พฤศจิกายน ค.ศ.1883 (พ.ศ.2426)	130
ภาพประกอบที่ 32 โฆษณาช่างทำนาฬิกาและห้างแรมเซย์ ในจดหมายเหตุสยามไสมย วันพุธ เดือน 4 ขึ้น 6 ค่ำ ปีมะเมีย จัตวาศก 1244 (พ.ศ.2425).....	131
ภาพประกอบที่ 33 โฆษณาขายที่สวนพร้อมบ้าน ในจดหมายเหตุสยามไสมย วันพุธ เดือน 11 ขึ้น 6 ค่ำ ปีมะเมีย จัตวาศก 1244 (พ.ศ.2425).....	132
ภาพประกอบที่ 34 โฆษณาโรงเรียนยูไนเวอร์ซิตีสยาม ในจดหมายเหตุสยามไสมย วันพุธ เดือน 12 ขึ้น 5 ค่ำ ปีมะเมีย จัตวาศก 1244 (พ.ศ.2425).....	133
ภาพประกอบที่ 35 โฆษณาขายแก้วทิวาตกรโรค ในจดหมายเหตุสยามไสมย วันพุธ เดือน 12 ขึ้น 5 ค่ำ ปีมะเมีย จัตวาศก 1244 (พ.ศ.2425).....	134

สารบัญภาพ(ต่อ)

ภาพประกอบที่ 36 โฆษณาขายหนังสือของโรงพิมพ์บางคอแหลม ในจดหมายเหตุสยามไทม์ วันพุธ เดือน 12 ขึ้น 5 ค่ำ ปีมะเมีย จัตวาศก 1244 (พ.ศ.2425)	135
ภาพประกอบที่ 37 โฆษณาในดรุณาวาท ปีที่ 1 ฉบับที่ 5 วันอังคาร เดือน 8 แรม 7 ค่ำ ปัจฉิมศก 1236 (พ.ศ.2417)	136
ภาพประกอบที่ 38 โฆษณาในดรุณาวาท ปีที่ 1 ฉบับที่ 23 วันอังคาร เดือน 12 แรม 15 ค่ำ ปัจฉิมศก 1236 (พ.ศ.2417)	137
ภาพประกอบที่ 39 โฆษณาในดรุณาวาท ปีที่ 1 ฉบับที่ 36 วันอังคาร เดือน 4 ขึ้น 3 ค่ำ ปัจฉิมศก 1236 (พ.ศ.2417)	138
ภาพประกอบที่ 40 โฆษณาที่ปรากฏในหน้าแรกของ The Bangkok Times วันที่ 1 สิงหาคม ค.ศ.1888 (พ.ศ.2431)	139
ภาพประกอบที่ 41 โฆษณาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใน The Bangkok Times วันที่ 27 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1889 (พ.ศ.2432)	140
ภาพประกอบที่ 42 โฆษณาที่ใช้ตัวอักษรตะแคงและใช้การพิมพ์ข้อความซ้ำๆ เรียกร้องความสนใจ ใน The Bangkok Times วันที่ 7 กรกฎาคม ค.ศ.1888 (พ.ศ.2431)	141
ภาพประกอบที่ 43 Supplement ที่ปรากฏใน The Bangkok Times วันที่ 28 กรกฎาคม ค.ศ.1888 (พ.ศ.2431)	142
ภาพประกอบที่ 44 ลักษณะการพิมพ์วันวรรคคำ ในจดหมายเหตุแสงอรุณ ปีที่ 11 ฉบับที่ 8 เดือนพฤศจิกายน ร.ศ.121 (พ.ศ.2445)	143
ภาพประกอบที่ 45 โฆษณาห้างเอส ทิศแมน แอน โก และโรงเรียนคริสเตียน ในจดหมายเหตุ แสงอรุณ ปีที่ 11 ฉบับที่ 8 เดือนพฤศจิกายน ร.ศ.121 (พ.ศ.2445)	144
ภาพประกอบที่ 46 โฆษณาห้างรัตนโกสินทร์วิสาหการบริษัท ในจดหมายเหตุแสงอรุณ ปีที่ 11 ฉบับที่ 8 เดือนพฤศจิกายน ร.ศ.121 (พ.ศ.2445)	145
ภาพประกอบที่ 47 โฆษณาห้างบางกอกตอกกำปะนี ในจดหมายเหตุแสงอรุณ ปีที่ 11 ฉบับที่ 8 พฤศจิกายน ร.ศ.121 (พ.ศ.2445)	146
ภาพประกอบที่ 48 โฆษณาชาร์เตอร์เบงก์ ในจดหมายเหตุแสงอรุณ ปีที่ 11 ฉบับที่ 8 เดือนพฤศจิกายน ร.ศ.121 (พ.ศ.2445)	147
ภาพประกอบที่ 49 โฆษณาห้างแบดแมน แอนโก ในจดหมายเหตุแสงอรุณ ปีที่ 11 ฉบับที่ 8 เดือนพฤศจิกายน ร.ศ.121 (พ.ศ.2445)	148
ภาพประกอบที่ 50 โฆษณาห้างโรเบิร์ตเลนซ์ แอนโก และห้างขายยาตลาดน้อย ในจดหมายเหตุ แสงอรุณ ปีที่ 11 ฉบับที่ 8 เดือนพฤศจิกายน ร.ศ.121 (พ.ศ.2445)	149

สารบัญภาพ(ต่อ)

ภาพประกอบที่ 51 โฆษณาในสยามประเภท สุนทโรวาทพิเศษ ฉบับที่ 1 ปี พ.ศ.2441 หน้า 788-789.....	150
ภาพประกอบที่ 52 ตัวอย่างหน้าแรกของบางกอกสมัย วันที่ 16 มกราคม ร.ศ.117 (พ.ศ.2441)	151
ภาพประกอบที่ 53 โฆษณาในบางกอกสมัย วันที่ 17 มกราคม ร.ศ.117 (พ.ศ.2441)	152
ภาพประกอบที่ 54 โฆษณาโรงละครที่มีการใช้คำและเครื่องหมายอัศเจรีย์สร้างความสนใจ ในบางกอกสมัย วันที่ 16 กันยายน ร.ศ.117 (พ.ศ.2441)	153
ภาพประกอบที่ 55 โฆษณาที่พิมพ์ตัวอักษรตะแคง ในบางกอกสมัย วันที่ 29 กันยายน ร.ศ.117 (พ.ศ.2441)	154
ภาพประกอบที่ 56 โฆษณาขายสินค้านำเข้าจากต่างประเทศของห้างยอนลิตเติล ในบางกอกสมัย วันที่ 26 พฤศจิกายน ร.ศ.117 (พ.ศ.2441)	155
ภาพประกอบที่ 57 โฆษณาหุ่นฝรั่ง ในบางกอกสมัย วันที่ 26 พฤศจิกายน ร.ศ.117 (พ.ศ.2441)	156
ภาพประกอบที่ 58 โฆษณาและข่าวภาษาไทยที่ปรากฏใน The Siam Observer วันที่ 3 มกราคม ร.ศ.129 (พ.ศ.2453)	157
ภาพประกอบที่ 59 โฆษณา ยา Dr. Williams' Pink Pill ที่ใช้กลยุทธ์ Testimonial ใน The Siam Observer วันที่ 3 มกราคม ร.ศ.129 (พ.ศ.2453)	158
ภาพประกอบที่ 60 โฆษณาที่พิมพ์ตัวอักษรตะแคงและมีกรวดลายเส้นรูปคนประกอบ ใน The Siam Observer วันที่ 4 เมษายน ร.ศ.129 (พ.ศ.2453)	159
ภาพประกอบที่ 61 โฆษณาโรงพิมพ์ ใน ศิริพจนภาค ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 วันที่ 15 พฤศจิกายน ร.ศ.126 (พ.ศ.2450)	160
ภาพประกอบที่ 62 โฆษณาในกุลสตรี ปีที่ 1 ฉบับที่ 6 เดือนกันยายน ร.ศ.125 (พ.ศ.2449).....	161
ภาพประกอบที่ 63 คำแถลงการณ์ในการออกหนังสือพิมพ์ชาวตลาด ในชาวตลาด วันที่ 2 เมษายน ร.ศ.126 (พ.ศ.2450).....	162
ภาพประกอบที่ 64 โฆษณาในชาวตลาด วันที่ 12 พฤษภาคม ร.ศ.126 (พ.ศ.2450)	163
ภาพประกอบที่ 65 โฆษณาในชาวตลาด วันที่ 31 กรกฎาคม ร.ศ.126 (พ.ศ.2450).....	164
ภาพประกอบที่ 66 โฆษณารณาคารสยามกัมมาจล ในชาวตลาด วันที่ 30 กรกฎาคม ร.ศ.126 (พ.ศ.2450)	165
ภาพประกอบที่ 67 อัตราค่าโฆษณา ใน The Bangkok Advertiser วันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2414.....	166

สารบัญภาพ(ต่อ)

ภาพประกอบที่ 68 อัตราค่าโฆษณาของ Siam Daily Advertiser และ Siam Weekly Advertiser ใน Siam Weekly Advertiser วันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2422.....	167
ภาพประกอบที่ 69 อัตราค่าโฆษณาในจดหมายเทศสยามไสมย วันพุธ เดือนเก้า ปีมะเมีย จัตวาศก จุลศักราช 1244 (พ.ศ.2425).....	168
ภาพประกอบที่ 70 อัตราค่าโฆษณาใน The Bangkok Times วันที่ 7 มกราคม ค.ศ.1888 (พ.ศ.2431).....	169
ภาพประกอบที่ 71 อัตราค่าโฆษณาใน ยุทธโกษา เล่ม 5 ตอนที่ 8 เดือน เมษายน ร.ศ.116 (พ.ศ.2440).....	170
ภาพประกอบที่ 72 อัตราค่าโฆษณาใน บางกอกสมัย วันที่ 21 กรกฎาคม ร.ศ.117 (พ.ศ.2441).....	171
ภาพประกอบที่ 73 อัตราค่าโฆษณาใน Siam Observer วันที่ 3 มกราคม ค.ศ.1910 (พ.ศ.2453).....	172
ภาพประกอบที่ 74 อัตราค่าโฆษณาใน ข่าวตลาด วันที่ 2 พฤษภาคม ร.ศ.126 (พ.ศ.2450).....	173
ภาพประกอบที่ 75 ข้อความที่อธิบายให้เห็นถึงประโยชน์ของการโฆษณา ใน The Bangkok Advertiser วันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2414	174
ภาพประกอบที่ 76 ข้อความที่บรรณาธิการเขียนสนับสนุนห้างร้านที่ลงโฆษณากับจดหมายเทศ แสงอรุณ ในจดหมายเทศแสงอรุณ ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม ร.ศ.121 (พ.ศ.2445).....	175

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมา

ปัจจุบันการโฆษณาถือเป็นการสื่อสารมวลชนในรูปแบบหนึ่ง ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจและสังคม เป็นกิจกรรมที่มีความเก่าแก่พอๆ กับกิจกรรมการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าของมนุษย์ในสังคม หลักฐานการโฆษณาที่เก่าแก่ที่สุดที่สามารถค้นพบได้ ย้อนไปถึงยุคบาบิโลนประมาณ 3,000 ปี ก่อนคริสตกาล มีการค้นพบก้อนดินเหนียว (Clay Tablet) ซึ่งจารึกข้อความประกาศหาตัวแทนจำหน่ายซีผึ้งยา ผู้รับจ้างเขียนหนังสือ และช่างทำรองเท้า (Russell and Lane 1990:4) แม้ว่าในยุคเริ่มต้นการโฆษณาจะยังไม่มีลักษณะที่ซับซ้อนเต็มไปด้วยสีสรรและลีลาอย่างเช่นในปัจจุบัน แต่เป้าหมายของการโฆษณาก็ชัดเจนมาตั้งแต่เริ่มต้นว่า เป็นไปเพื่อการชักนำหรือชักชวนให้ผู้ที่ได้ฟังได้อ่านหรือพบเห็น กระทำในสิ่งที่ผู้ประกาศโฆษณาต้องการ สำหรับในประเทศไทยการโฆษณาน่าจะมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย เพียงแต่ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด การโฆษณาไทยมีหลักฐานปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ มีการค้นพบโฆษณาสิ่งพิมพ์ที่เก่าแก่ที่สุดของประเทศไทย ในหนังสือพิมพ์บางกอกเรคอร์ดเดอร์ หน้า 32 เล่ม 1 ใบบ 8 (ปีที่ 1 ฉบับที่ 8) เดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1845 จ.ศ.1206 พ.ศ. 2388 ซึ่งเป็นโฆษณาขายยาควินินของห้างนายฮันเตอร์ พ่อค้าชาวอังกฤษ โดยมีเนื้อความสรุปว่า ยาควินินซึ่งเดิมมีขายเฉพาะที่ห้างนายฮันเตอร์นั้น ขณะนี้ได้นำมาฝากขายที่บ้านหมอบรัดเลแล้ว (อนเนก นาวิกมูล 2533:13-15)

จากก้อนดินเหนียว (Clay Tablet) ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นมาจนถึงสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์รูปแบบต่างๆ ในปัจจุบัน การโฆษณามีวิวัฒนาการควบคู่ไปกับพัฒนาการของสื่อมวลชนอย่างแยกกันไม่ออก โดยต่างก็เป็นปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวพันซึ่งกันและกัน คงไม่อาจปฏิเสธได้ว่ามูลค่านับหมื่นล้านบาทของอุตสาหกรรมโฆษณาไทย ตลอดจนผลกระทบและอิทธิพลของการโฆษณาที่มีต่อผู้คนในสังคม ทำให้การโฆษณาไทยมีบทบาทและความสำคัญยิ่งทั้งในเชิงเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม จากความสำคัญของการโฆษณานี้เอง ประกอบกับงานวิจัยการโฆษณาไทยในเชิงประวัติศาสตร์ยังมีไม่มากนัก จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงภาพรวมของวิวัฒนาการของการโฆษณาไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่า

ช่วยให้เข้าใจถึงจุดกำเนิดของการโฆษณาไทย การโฆษณาไทยในปัจจุบัน ตลอดจนอนาคตที่จะเนถึง แนวโน้มและทิศทางของการโฆษณาไทยในอนาคตได้ จากการศึกษาข้อมูลทางเอกสารเบื้องต้น ผู้วิจัยพบว่าวิวัฒนาการของการโฆษณาไทยสามารถแบ่งออกไปได้เป็น 3 ช่วงเวลา ดังนี้

ช่วงที่ 1 การโฆษณาไทยในอดีต (สมัยกรุงสุโขทัยถึงสมัยรัชกาลที่ 5 พ.ศ.2453)

ช่วงที่ 2 การโฆษณาไทยระยะต้น (สมัยรัชกาลที่ 6 ถึงสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สอง (พ.ศ.2453-2488)

ช่วงที่ 3 การโฆษณาไทยสมัยใหม่ (พ.ศ.2488-2545)

ในการแบ่งออกเป็น 3 ช่วงเวลานี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่เกิดขึ้น ในวงการโฆษณาไทยประกอบกับบริบท (Context) ด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และสื่อมวลชน โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะวิวัฒนาการของการโฆษณาไทยในช่วงที่ 1 ก่อน คือการโฆษณาไทยในอดีต เริ่มตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยถึง พ.ศ.2453 ปีสุดท้ายในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยแบ่งการโฆษณาไทยในอดีตนี้ ออกเป็น 2 ยุค คือยุคของการป่าวประกาศและยุคของการบุกเบิกในหนังสือพิมพ์และนิตยสาร ซึ่งการแบ่งในที่นี้ ผู้วิจัยพิจารณาจากลักษณะของการโฆษณาในช่วงเวลาดังกล่าว ที่ในระยะแรกยังไม่มีสื่อมวลชน การโฆษณาใช้การสื่อสารด้วยคำพูด/ปากเปล่า (Oral Communication) เป็นหลัก จวบจนสมัยปลายรัชกาลที่ 3 จึงเกิดสื่อมวลชนชนิดแรกคือหนังสือพิมพ์ขึ้นในไทย ณ จุดนี้เองที่เป็นต้นกำเนิดของการโฆษณาในหนังสือพิมพ์และเป็นจุดเริ่มต้นการบุกเบิกโฆษณาในหนังสือพิมพ์และนิตยสารของไทย สำหรับการศึกษในช่วงที่ 2 การโฆษณาไทยระยะต้น และช่วงที่ 3 การโฆษณาไทยสมัยใหม่นั้น ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการศึกษาในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิวัฒนาการของการโฆษณาในประเทศไทย ตั้งแต่อดีตจนถึง พ.ศ. 2453
2. เพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการโฆษณาในประเทศไทยในช่วงเวลาข้างต้นไว้เป็นแหล่งอ้างอิงทางวิชาการ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ศึกษาถึงวิวัฒนาการของการโฆษณาในประเทศไทย ตั้งแต่อดีตสมัยกรุงสุโขทัยจนถึง พ.ศ.2453 ซึ่งเป็นยุคของการป่าประกาศ และยุคของการบุกเบิกในหนังสือพิมพ์และนิตยสาร ทำการศึกษาจากแหล่งข้อมูลด้านเอกสารทั้งที่เป็นแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ที่สามารถเข้าถึงได้ในหอสมุดแห่งชาติและห้องสมุดของสถาบันการศึกษาต่างๆ

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

การโฆษณา (Advertising)

การสื่อสารในระดับที่มีได้เป็นไปในรูปส่วนตัว (Nonpersonal Communication) จากผู้โฆษณา อันได้แก่ บริษัทธุรกิจ องค์กรสาธารณกุศล สถาบันต่างๆ หรือบุคคลต่างๆ ที่มีเป้าหมายเพื่อโน้มน้าวชักจูงใจและให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าและบริการหรือความคิดเห็นแก่ผู้รับสารเป้าหมาย เพื่อสร้างอิทธิพลเหนือพฤติกรรมและ/หรือความคิดของผู้รับสาร โดยผู้โฆษณาจะต้องชำระค่าบริการในการใช้พื้นที่และเวลาในการสื่อสารข้อความโฆษณาของตนให้แก่สื่อต่างๆ อาทิ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์ สื่อโฆษณากลางแจ้ง ตลอดจนสื่อโฆษณาสมัยใหม่อื่นๆ และต้องมีการระบุไว้ด้วยว่าผู้โฆษณาสินค้า บริการหรือความคิดเห็นนั้นๆ คือใคร ทั้งรวมถึงการสื่อสารด้วยคำพูด ในยุคที่ยังไม่มีสื่อมวลชนด้วย

อุตสาหกรรมโฆษณา (Advertising Industry)

การดำเนินงานทางธุรกิจที่ใช้ทุนและแรงงานเพื่อจัดให้มีบริการด้านการโฆษณา ในอุตสาหกรรมโฆษณาประกอบไปด้วยกลุ่มต่างๆ 4 กลุ่มด้วยกันคือ ผู้โฆษณา บริษัทตัวแทนโฆษณา สื่อโฆษณาและผู้สนับสนุนที่เกี่ยวข้อง

ผู้โฆษณา (Advertisers)

ผู้โฆษณาหรือที่นิยมเรียกกันในวงการโฆษณาว่า ลูกค้า (Clients) หมายถึง บริษัทธุรกิจ องค์กรสาธารณกุศล สถาบันต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนบุคคลต่างๆ ที่โฆษณาตนเอง โฆษณาสินค้าและบริการ โฆษณาแนวความคิดต่างๆ ไปยังกลุ่มผู้รับสารเป้าหมาย ผู้โฆษณานี้ อาจจะเป็นได้ตั้งแต่บริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่ไปจนถึงร้านค้าปลีกขนาดเล็กหรือบุคคลทั่วไป

สื่อโฆษณา (Advertising Media)

สื่อหรือช่องทางที่ถูกนำมาใช้เพื่อการสื่อสารข้อความจากผู้โฆษณาไปยังผู้รับสารกลุ่ม เป้าหมาย สื่อหรือช่องทางที่นำมาใช้ในการโฆษณานั้น ประกอบไปด้วยสื่อมวลชนต่างๆ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์ สื่อกลางแจ้ง เช่น บิลบอร์ด โปสเตอร์ สื่อเคลื่อนที่ เช่น รถไฟ รถไฟฟ้า รถไฟใต้ดิน รถโดยสารประจำทาง รถสามล้อ รถแท็กซี่ ตลอดจนสื่อสมัยใหม่ ได้แก่ อินเทอร์เน็ตและสื่อเบ็ดเตล็ดอื่นๆ ที่สามารถนำมาใช้เพื่อการโฆษณาได้ เจ้าของสื่อหรือช่องทางโฆษณาเหล่านี้จะคิดค่าเช่าพื้นที่ (Space) หรือเวลา (Time) ในสื่อของตนจากผู้โฆษณา ยกเว้นในบางกรณีที่เป็นการโฆษณาเพื่อสาธารณประโยชน์หรือสาธารณกุศล ที่ผู้โฆษณาเป็นหน่วยงานที่ไม่แสวงหาผลกำไร เจ้าของสื่อหรือช่องทางโฆษณาเหล่านี้ อาจจะให้ลงโฆษณาโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย

บริษัทตัวแทนโฆษณา (Advertising Agency)

หมายถึงบริษัทธุรกิจที่ให้บริการด้านการวางแผน สร้างสรรค์ ออกแบบ ผลิตชิ้นงานโฆษณา ตลอดจนวางแผนและซื้อสื่อโฆษณาและจัดวางโฆษณาในสื่อต่างๆ ให้แก่ ผู้โฆษณา และยังอาจให้บริการเสริมในด้านต่างๆ อาทิ การวิจัย การวางแผนส่งเสริมการขาย การออกแบบ หีบห่อ การฝึกอบรมการขาย และบริการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับแผนการโฆษณาของผู้โฆษณา โดยคิดค่าบริการจากผู้โฆษณาในอัตราที่ตกลงกันได้

ผู้สนับสนุนที่เกี่ยวข้อง (Suppliers)

องค์กรธุรกิจหรือบุคคลที่ทำหน้าที่ในการให้บริการเพื่อสนับสนุนการทำงานโฆษณาของบริษัทตัวแทนโฆษณาและผู้โฆษณา องค์กรธุรกิจหรือบุคคลเหล่านี้ ได้แก่ บริษัทรับถ่ายทำภาพยนตร์โฆษณา บริษัทผู้ออกแบบงานสิ่งพิมพ์ สตูดิโอ ช่างภาพ โรงพิมพ์ บริษัทผู้ออกแบบเว็บไซต์ บริษัทรับทำวิจัย บริษัทที่ปรึกษาต่างๆ เป็นต้น

วิวัฒนาการของการโฆษณา (Evolution of Advertising)

การเปลี่ยนแปลงของการโฆษณาที่เป็นไปตามลำดับเวลา สภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและเทคโนโลยี ซึ่งมีผลต่อรูปแบบ เนื้อหาและสื่อโฆษณา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

เป็นผลงานวิจัยที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับจุดกำเนิด ความเป็นมาและวิวัฒนาการของการโฆษณาไทยตั้งแต่สมัยอดีตจนถึง พ.ศ. 2453 และเป็นแหล่งค้นคว้าอ้างอิงสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ทีสนใจศึกษาด้านการโฆษณาในประเทศไทย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดเกี่ยวกับการโฆษณา

การโฆษณานับเป็นการสื่อสารรูปแบบหนึ่งที่มีกำเนิดและวิวัฒนาการอันยาวนาน Sandage and Fryburger (1975:16) ได้กล่าวไว้ว่านับตั้งแต่ยุคที่ผู้คนเริ่มรู้จักซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากัน น่าจะมีรูปแบบของการโฆษณารูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเกิดขึ้นมาแล้ว ส่วนรูปแบบของการโฆษณาจะเป็นแบบใดก็ขึ้นอยู่กับสื่อโฆษณา (Advertising Media) ที่มีอยู่ในขณะนั้น ในสมัยโบราณก่อนจะถึงยุคของหนังสือพิมพ์และนิตยสาร ผู้คนส่วนใหญ่ยังอ่านหนังสือไม่ออก เขียนไม่ได้ การสื่อสารของคนในสังคมยังเป็นการสื่อสารด้วยคำพูด/ปากเปล่า (Oral Communication) มีการค้นพบว่าผู้ขายสินค้าหรือพ่อค้าแม่ค้าใช้เครื่องหมายการค้า (Trademarks) สัญลักษณ์ (Signs) และผู้ป่าวประกาศ (Town Criers) เพื่อสื่อสารโฆษณาไปยังลูกค้าของตน โดย Writh, Warner และ Winter (1971:22-23) ได้อธิบายถึงลักษณะของการโฆษณาทั้ง 3 รูปแบบ ไว้ดังนี้

1. การใช้เครื่องหมายการค้า (Trademarks) ที่ผู้ผลิตสินค้าคิดค้นขึ้นมาแล้วประทับเครื่องหมายนี้ไปบนสินค้า เพื่อบอกให้ผู้ซื้อได้ทราบว่าใครเป็นผู้ผลิตสินค้านี้
2. การใช้สัญลักษณ์ (Signs) โดยการใช้สัญลักษณ์ต่างๆ เขียนบนกำแพงเพื่อบอกทางไปร้านค้าต่างๆ รวมไปถึงการใช้สัญลักษณ์แขวนไว้หน้าร้านค้าเพื่อบอกให้ผู้ซื้อได้ทราบว่าร้านค้าของตนขายสินค้าหรือบริการอะไร
3. ผู้ป่าวประกาศ (Town Criers) โดยการจ้างชายที่มีเสียงดังเดินไปตามท้องถนน ร้องป่าวประกาศบรรยายว่าที่ร้านมีสินค้าอะไรขาย ราคาเท่าไร และมีสรรพคุณอย่างไร

สื่อต่างๆ ข้างต้นได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในการโฆษณา จวบจนกระทั่งกลางคริสต์ศตวรรษที่ 15 ในปี พ.ศ.1981 (ค.ศ.1438) โจฮาน กูเทนเบิร์ก (Johann Gutenberg) ชาวเยอรมันคิดประดิษฐ์แท่นพิมพ์ชนิดหมุนขึ้นมาเป็นครั้งแรก ทำให้สามารถพิมพ์หนังสือได้คราวละมากๆ ระบบพิมพ์ของกูเทนเบิร์กได้แพร่หลายไปในยุโรป ต่อมาในปี พ.ศ.2021 (ค.ศ.1478) วิลเลียม แคล็กซ์ตัน (William Claxton) ชาวอังกฤษได้ตีพิมพ์โฆษณาสิ่งพิมพ์

ภาษาอังกฤษขึ้นแรกขึ้นในประเทศอังกฤษ โดยในใบปลิวโฆษณา (Handbill) นี้มีจุดประสงค์เพื่อโฆษณาขายหนังสือชื่อ The Pyes of Salisbury ซึ่งแค็ทซ์ตันได้จัดพิมพ์ขึ้นมาจำหน่าย (Mandell 1984:24) นับจากจุดกำเนิดของแท่นพิมพ์ของกูเทนเบิร์กนี่เองทำให้เริ่มมีการออกหนังสือข่าวโดยการพิมพ์หน้าเดียวอย่างสั้นๆ แล้วได้วิวัฒนาการขึ้นเรื่อยๆ จนเป็นหนังสือพิมพ์และนิตยสาร ซึ่งกลายมาเป็นสื่อโฆษณาที่สำคัญแทนที่สื่อแบบดั้งเดิม (Primitive Media)

ในราวต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ได้มีการประดิษฐ์คิดค้นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ขึ้นมาคือสื่อวิทยุกระจายเสียงในปี พ.ศ. 2463 (ค.ศ. 1920) และสื่อวิทยุโทรทัศน์ ในปี พ.ศ. 2477 (ค.ศ. 1934) ซึ่งสื่อทั้งสองชนิดนี้มีประสิทธิภาพในการเข้าถึงผู้คนได้อย่างรวดเร็วและมีคุณลักษณะที่เหนือกว่าสื่อสิ่งพิมพ์หลายประการ ดังนั้นจึงทำให้สื่อวิทยุกระจายเสียงและสื่อวิทยุโทรทัศน์กลายมาเป็นสื่อโฆษณาที่มีบทบาทอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมโฆษณาในปัจจุบันที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นยุคของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในช่วงปลายทศวรรษที่ 20 ได้มีการพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบใหม่ขึ้นมามากมายสื่ออิเล็กทรอนิกส์หลายชนิดถูกนำมาใช้ประโยชน์ในการโฆษณา อาทิ อินเทอร์เน็ต การเกิดขึ้นและการพัฒนาของเทคโนโลยีสื่อโฆษณาต่างๆ เหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อรูปแบบของการโฆษณา ดังที่ Sandage และ Fryburger (1975:16) ได้กล่าวไว้ข้างต้น จะเห็นได้ว่าจากที่เดิมรูปแบบของการโฆษณามีเพียงแต่ตัวหนังสือ มีลักษณะเป็นประกาศแจ้งความขายสินค้าหรือเป็นการบรรยายสรรพคุณของสินค้าและบริการ ได้พัฒนามาเป็นรูปแบบที่มีภาพประกอบ คำบรรยาย จากภาพประกอบแบบภาพวาดมาเป็นภาพถ่าย จากภาพนิ่งมาเป็นภาพเคลื่อนไหว ประกอบเสียง ฯลฯ

ในส่วนของแนวความคิดในการโฆษณานั้นเมื่อพิจารณาแนวความคิดในยุคเริ่มต้นด้านการโฆษณา พบว่าส่วนใหญ่แล้ว จะเป็นลักษณะของการประกาศแจ้งความ โดยให้ข้อมูลข่าวสาร (inform) ว่าสินค้าหรือบริการมีคุณสมบัติอย่างไร ราคาเท่าไร มีขายที่ใด เพื่อให้ผู้คนที่สนใจมาหาซื้อสินค้าไปใช้หรือมาใช้บริการนั้นๆ ต่อมาเมื่อการค้าขายเจริญรุ่งเรืองมากขึ้น มีสินค้าและบริการมาเสนอขายมากขึ้น การแข่งขันกันค้าขายเกิดขึ้น ส่งผลให้แนวความคิดในการโฆษณาเปลี่ยนแปลงไปจากการประกาศแจ้งความ มีลักษณะของการโน้มน้าวชักจูงใจ (persuade) ให้มาซื้อสินค้าหรือบริการโดยใช้ การบรรยายสรรพคุณ การใช้ผู้รับรอง การสาธิต ฯลฯ ที่ล้วนแต่เป็นเทคนิคในการจูงใจให้ผู้คนสนใจมาซื้อสินค้าหรือบริการทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามแม้ว่าแนวคิดในการโฆษณาจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการของสื่อ รวมถึงพัฒนาการของเศรษฐกิจและสังคม แต่สิ่งหนึ่งซึ่งไม่เคยเปลี่ยนแปลงเลยก็คือจุดมุ่งหมายของการโฆษณาที่

ชัดเจนมาตั้งแต่เริ่มแรกว่า การโฆษณานั้นเป็นการสื่อสารเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการขายสินค้า บริการและแนวความคิด (Dunn และคณะ 1990:16) จากแนวคิดและจุดมุ่งหมายของการโฆษณานี้เองจึงทำให้การโฆษณาเข้าไปมีบทบาทเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งของการดำเนินกิจกรรมการสื่อสารการตลาดในปัจจุบัน เครื่องมือสำคัญที่ว่านี้นอกจากการโฆษณา ได้แก่ การส่งเสริมการขาย (Sales Promotion) การประชาสัมพันธ์ (Public Relations) และการใช้พนักงานขาย (Personal Selling)

ความหมายของการโฆษณา

คำว่า "Advertising" ในภาษาอังกฤษนั้นมาจากคำภาษาละตินว่า 'Advertere' ซึ่งมีความหมายว่า to turn toward ดังนั้นถ้าจะแปลความหมายของคำว่า 'Advertising' ตามรากศัพท์ภาษาละตินแล้วก็จะหมายความว่า การโฆษณานั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อหันเหผู้ซื้อหรือจิตใจของผู้บริโภคให้มาซื้อหรือสนใจที่จะซื้อสินค้าหรือบริการ (Rossiter and Percy 1987:4) นอกจากความหมายของการโฆษณาตามรากศัพท์แล้ว ความหมายของการโฆษณาได้มีผู้ให้นิยามไว้หลายประการด้วยกันดังนี้

1. ความหมายของการโฆษณาซึ่งเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางคือ ความหมายที่สมาคมการตลาดแห่งสหรัฐอเมริกา (AMA) ได้ให้ไว้ว่า การโฆษณา เป็นการนำเสนอและการส่งเสริมในรูปแบบใดๆ ซึ่งต้องชำระเงินและมีได้เป็นไปในรูปส่วนตัว โดยการนำเสนอและการส่งเสริมนี้เป็นการนำเสนอและส่งเสริมเพื่อเผยแพร่ความคิดเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการต่างๆ โดยมีผู้อุปถัมภ์ที่ระบุไว้ (Alexander and the Committee on Definitions of the American Marketing Association อ้างใน Writh, Daniel and Willis 1971:5)

2. ความหมายจาก Dictionary of Marketing Terms โดย Toffler and Imber (1994 :13) ได้ให้ความหมายของการโฆษณา ไว้อย่างครอบคลุมดังนี้ การโฆษณาคือ ข้อความที่สื่อสารผ่านสื่อต่างๆ โดย อุตสาหกรรม บริษัทธุรกิจ องค์กรที่ไม่แสวงหากำไร หรือตัวบุคคล โดยข้อความที่สื่อสารนั้นจะต้องมีการชำระเงินและมีได้เป็นไปในรูปส่วนตัว การโฆษณาเป็นการสื่อสารเพื่อให้ข้อมูลข่าวสาร และโน้มน้าวใจผู้บริโภคโดยได้ถูกออกแบบมาให้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมหรือแบบแผนความคิดของผู้บริโภค

3. Bovée และคณะ (1995:4) ได้ให้ความหมายของการโฆษณาไว้ว่า การโฆษณาคือการสื่อสารที่มีการชำระเงินและมีได้เป็นไปในรูปส่วนตัว เป็นการสื่อสารข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ

สินค้าหรือความคิดเห็นผ่านสื่อมวลชน ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อชักจูงหรือสร้างอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้รับสาร โดยมีการระบุตัวผู้โฆษณาหรือผู้อุปถัมภ์ไว้ด้วย

4. Russell and Lane 1996:32 กล่าวถึงความหมายของการโฆษณาว่า การโฆษณาคือข้อความที่เผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน ที่มีการชำระเงิน รวมถึงมีการระบุตัวผู้โฆษณาไว้ด้วย

จากความหมายของการโฆษณาที่ได้ยกมานี้จะเห็นได้ว่ามีประเด็นที่สำคัญที่ควรจะนำมาพิจารณา 5 ประการคือ

1. การโฆษณาต้องมีการชำระเงินให้สื่อมวลชน เพื่อให้ข้อความโฆษณาได้เผยแพร่ ในประเด็นนี้เป็นประเด็นที่ทำให้การโฆษณาแตกต่างจากการประชาสัมพันธ์ (Public Relations) และการเผยแพร่ (Publicity) ทั้งนี้เพราะการประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่ไม่ต้องการชำระเงินเพื่อซื้อพื้นที่หรือเวลาในการเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน อย่างไรก็ตามในบางกรณี อาทิ การโฆษณาขององค์กรสาธารณกุศล การโฆษณาของหน่วยงานรัฐบาล ในบางประเด็นที่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนทั่วไป เช่น การรณรงค์ให้บริจาคเงินเพื่อช่วยเด็กยากไร้ การรณรงค์เพื่อต่อต้านยาเสพติด การรณรงค์ให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง องค์กรสาธารณกุศลหรือหน่วยงานรัฐบาล อาจขอความร่วมมือกับสื่อมวลชนให้เผยแพร่โฆษณาให้โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย แต่กรณีนี้องค์กรหรือหน่วยงานเหล่านั้นจะไม่สามารถกำหนดพื้นที่ที่จะลงโฆษณาหรือวันเวลาที่จะให้ออกอากาศได้

2. การโฆษณาเป็นการสื่อสารที่มีได้เป็นไปในรูปส่วนตัว ทั้งนี้เพราะการโฆษณามุ่งไปกลุ่มคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมากกว่าที่จะเป็นบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ แม้ว่าบางครั้งการโฆษณาบางรูปแบบ เช่น โดเร็คแมล์อาจจะทำราวกับว่ามุ่งไปที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยการระบุชื่อที่อยู่ของบุคคลนั้น แต่ก็มีได้หมายความว่าข้อความนั้นจะส่งตรงไปเพียงบุคคลเดียว เป็นเพียงเทคนิคเพื่อสร้างความรู้สึกเป็นส่วนตัวเท่านั้น

3. การโฆษณาเป็นการสื่อสารผ่านสื่อมวลชนที่สามารถเข้าถึงคนจำนวนมากๆ ได้ในเวลาเดียวกันหรือเวลาใกล้เคียง สื่อมวลชนประเภทอิเล็กทรอนิกส์ อาทิ วิทยุ โทรทัศน์ เคเบิลทีวี จะสามารถเข้าถึงคนจำนวนมากๆ ได้ในเวลาเดียวกัน ในขณะที่สื่อประเภทสิ่งพิมพ์เข้าถึงได้ในเวลาใกล้เคียงกัน นอกจากนี้สื่อที่ใช้ในการโฆษณายังรวมถึงสื่อสมัยใหม่อื่นๆ อาทิ สื่อโฆษณารถแท็กซี่ สื่อโฆษณารถประจำทาง สื่อโฆษณาบิลบอร์ด อินเทอร์เน็ต โดเร็คแมล์ สมุดหน้าเหลือง ฯลฯ

4. การโฆษณาเป็นการสื่อสารเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินค้า บริการ หรือแนวคิด ซึ่งอาจจะเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ รถยนต์รุ่นใหม่ คุณสมบัติที่เปลี่ยนแปลงไป ของเครื่องรับโทรทัศน์ ราคาของเครื่องซักผ้า บริการของห้างสรรพสินค้า การไม่ขับที่รถยนต์ขณะ มีนเมา การใช้พลังงานอย่างประหยัด ฯลฯ โดยข้อมูลข่าวสารรวมถึงข้อความโฆษณาอื่นๆ ที่ ปรากฏอยู่เหล่านี้ ถูกออกแบบมาเพื่อโน้มน้าวชักจูงหรือมีอิทธิพลต่อผู้บริโภคเพื่อให้ซื้อสินค้ามา ใช้บริการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือความคิด ฯลฯ

5. การโฆษณาจะต้องมีการระบุผู้โฆษณาหรือผู้อุปถัมภ์การโฆษณานั้นไว้ อย่างชัดเจน ทั้งนี้ไม่ว่าผู้โฆษณานั้นจะเป็นองค์กรธุรกิจหรือองค์กรสาธารณกุศลก็ตาม ดังนั้น ในการจะพิจารณาว่างานชิ้นใดเป็นโฆษณาหรือไม่ในงานวิจัยนี้ จะยึดเอาประเด็นทั้ง 5 มาเป็น หลักในการพิจารณาประกอบกับบริบทแวดล้อมอื่นๆ ด้วย

วัตถุประสงค์ของการโฆษณา

วัตถุประสงค์ของการโฆษณามีได้มากมายหลายประการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ ทางด้านการตลาดและวัตถุประสงค์ทางด้านการสื่อสารของสินค้า หรือบริการนั้นๆ วัตถุประสงค์ ของการโฆษณาสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประการดังนี้

1. เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับตัวสินค้า บริการ หรือความคิด เช่น การให้ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการใหม่ การเสนอวิธีใหม่ๆ ในการใช้สินค้า การบอกกล่าวถึง บริการที่น่าเสนอ การแก้ไขความเข้าใจผิด การเผยแพร่นโยบายพรรคการเมือง ฯลฯ ลักษณะการ ให้ข้อมูลข่าวสารในการโฆษณาจะแตกต่างกัน บางครั้งก็ให้ข้อมูลข่าวสารมาก บางครั้งก็ให้ ข้อมูลข่าวสารน้อย ขึ้นอยู่กับประเภทของสินค้าและบริการ สภาพการแข่งขัน วงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ รวมถึงแนวความคิดสร้างสรรค์โฆษณา

2. เพื่อการชักจูงโน้มน้าวใจ และเพื่อมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและความคิดของ ผู้บริโภค เช่น การสร้างความชื่นชอบในตรายี่ห้อ (Brand Preference) การโน้มน้าวใจให้เปลี่ยน ตรายี่ห้อ (Brand Switching) การกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมซื้อในทันที ฯลฯ วัตถุประสงค์เหล่านี้ ถือเป็นวัตถุประสงค์หลักของการโฆษณาส่วนใหญ่

3. เพื่อย้ำเตือนให้ระลึกถึงสินค้า บริการ หรือแนวความคิดที่ต้องการโฆษณา เช่น การเตือนความจำว่าจะหาซื้อสินค้าและบริการนี้ได้ที่ไหน การย้ำเตือนสินค้าหรือบริการนั้นที่อาจจะ

เป็นต้องใช้ในอนาคตอันใกล้ การย้ายเดือนหมายเลขโทรศัพท์ การเตือนความจำว่ายังมีสินค้าหรือบริการนี้อยู่ขณะที่ไม่ใช่ฤดูขาย ฯลฯ

ประเภทของการโฆษณา

การแบ่งประเภทของการโฆษณานั้นสามารถแบ่งออกได้ในหลายลักษณะ ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่จะนำมาใช้ในการแบ่ง ได้แก่ เกณฑ์กลุ่มผู้รับสารเป้าหมายของการโฆษณา (Target Audience) เกณฑ์พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ของการโฆษณา (Geographic Area) เกณฑ์สื่อที่ใช้ในการโฆษณา (Media Used) และเกณฑ์จุดมุ่งหมายของการโฆษณา (Purpose) (Bovée และคณะ 1995:6-10) ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงการแบ่งประเภทของการโฆษณาโดยใช้เกณฑ์ต่างๆ พอสังเขปดังนี้

1. การแบ่งประเภทโดยใช้เกณฑ์กลุ่มผู้รับสารเป้าหมาย (Target Audience) เป็นการแบ่งโดยพิจารณาว่าโฆษณานั้นมีกลุ่มผู้รับสารเป้าหมายไปที่คนกลุ่มใด โดยทั่วไปแล้วการโฆษณาก็จะมีกลุ่มผู้รับสารเป้าหมายกว้างๆ อยู่ 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้บริโภค หรือกลุ่มธุรกิจ ดังนั้นเมื่อใช้เกณฑ์นี้ การโฆษณาก็จะแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1.1 การโฆษณาสำหรับกลุ่มผู้บริโภค (Consumer Advertising) เป็นโฆษณาที่พบเห็นกันโดยส่วนใหญ่ โฆษณาประเภทนี้จะมีเป้าหมายกลุ่มผู้บริโภคชั้นสุดท้ายคือผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าหรือบริการไปใช้เอง

1.2 การโฆษณาสำหรับกลุ่มธุรกิจ (Business Advertising) เป็นโฆษณาที่มีเป้าหมายไปที่นักธุรกิจที่ซื้อสินค้าบริการเพื่อนำไปใช้ในธุรกิจ เช่น โฆษณาขายวัตถุดิบสำหรับโรงงาน โฆษณาขายบริการรับส่งเอกสารสำหรับธุรกิจ ฯลฯ สื่อโฆษณาที่ใช้มักจะเป็นสื่อเฉพาะ อาทิ วารสารเพื่อการค้า อย่างไรก็ตามบางกรณีก็มีการใช้สื่อมวลชนทั่วไปเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายจำนวนมากๆ หรือเพื่อแนะนำสินค้าหรือบริการใหม่

2. การแบ่งประเภทโดยใช้เกณฑ์พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ของการโฆษณา (Geographic Area) โดยพิจารณาดูที่พื้นที่ของการโฆษณาว่ามีขอบเขตกว้างขวางเพียงใด เป็นการโฆษณาเฉพาะในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งหรือเป็นการโฆษณาที่ครอบคลุมไปทั่วประเทศหรือทั่วโลก เกณฑ์นี้จะแบ่งการโฆษณาออกได้เป็น 4 ประเภทคือ

2.1 การโฆษณาระหว่างประเทศ (International Advertising) เป็นการโฆษณาในพื้นที่มากกว่าหนึ่งประเทศ ปัจจุบันอาจนิยมใช้คำว่า Global Advertising เพราะมีความหมายครอบคลุมมากกว่า ปัจจุบันนี้มีโฆษณามากมายขึ้นที่ถูกเผยแพร่ไปทั่วโลก

2.2 การโฆษณาระดับชาติ (National Advertising) เป็นการโฆษณาที่เผยแพร่ไปถึงคนทั้งประเทศ โดยการใช้สื่อที่สามารถเข้าถึงคนได้ทั่วประเทศ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ระดับชาติ นิตยสารที่วางขายทั่วประเทศ เป็นต้น

2.3 การโฆษณาระดับภูมิภาค (Regional Advertising) เป็นการโฆษณาที่เผยแพร่ในภูมิภาคใดภูมิภาคหนึ่ง มีใช้ทั่วทั้งประเทศ เช่น เผยแพร่เฉพาะในภาคเหนือ หรือเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้สื่อที่มีอยู่ในภูมิภาคอื่นๆ เช่น สถานีวิทยุในจังหวัดใดจังหวัดหนึ่งที่ส่งกระจายเสียงครอบคลุมหลายจังหวัดในภูมิภาคอื่นๆ หนังสือพิมพ์ในท้องถิ่น เป็นต้น

2.4 การโฆษณาระดับท้องถิ่น (Local Advertising) เป็นการโฆษณาที่เผยแพร่เฉพาะคนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง โดยขอบเขตจะแคบและเล็กกว่าการโฆษณาระดับภูมิภาค เช่น เฉพาะคนในจังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง โดยใช้สื่อที่มีอยู่ในจังหวัดหรือท้องถิ่นนั้นๆ เช่น สถานีวิทยุท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น บิลบอร์ด หรือป้ายในบริเวณท้องถิ่น เป็นต้น การโฆษณาระดับท้องถิ่นจำนวนไม่น้อยเป็นการโฆษณาโดยผู้ค้าปลีก (Retail Advertising) ซึ่งได้แก่ ซูเปอร์มาร์เก็ต หรือห้างสรรพสินค้าในท้องถิ่นนั่นเอง ดังนั้นบางครั้งคำว่าการโฆษณาระดับท้องถิ่นหรือการโฆษณาโดยผู้ค้าปลีกอาจใช้แทนกันได้ อย่างไรก็ตาม บริษัทธุรกิจ ห้างร้านในท้องถิ่น ก็ใช้การโฆษณาระดับท้องถิ่นเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายของตน ในขณะที่ผู้ค้าปลีกระดับชาติก็อาจจะใช้การโฆษณาโดยผู้ค้าปลีกที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ทั่วทั้งประเทศก็ได้

3. การแบ่งประเภทโดยใช้เกณฑ์สื่อที่ใช้ในการโฆษณา (Media Used) เป็นการแบ่งโดยพิจารณาจากสื่อโฆษณาที่นำมาใช้ สื่อที่นิยมนำมาใช้ก็ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์ เคเบิลทีวี สื่อกลางแจ้ง (เช่น โปสเตอร์, บิลบอร์ด, ป้ายอิเล็กทรอนิกส์) สื่อเคลื่อนที่ (เช่น รถแท็กซี่, รถประจำทาง, รถสามล้อเครื่อง) อินเทอร์เน็ต สื่อเบ็ดเตล็ด (เช่น ไดรี้คเมล์, โปปปลิว, สมุดหน้าเหลือง, สื่อสินค้า ฯลฯ)

4. การแบ่งประเภทโดยใช้เกณฑ์จุดมุ่งหมายของการโฆษณา (Purpose) เป็นการแบ่งโดยพิจารณาจากจุดมุ่งหมายของการโฆษณา ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภทดังนี้

4.1 การโฆษณาผลิตภัณฑ์หรือการโฆษณาสถาบัน (Product versus Nonproduct Advertising) ผลิตภัณฑ์ที่มีความหมาย รวมถึงตัวสินค้าและบริการ ดังนั้นจุดมุ่งหมายของการโฆษณาผลิตภัณฑ์ก็คือเพื่อขายสินค้าและบริการ ในขณะที่การโฆษณาสิ่งที่มีใช้ผลิตภัณฑ์ (Nonproduct Advertising) ก็คือการโฆษณาสถาบัน (Institutional or Corporate Advertising) นั่นเอง ซึ่งเป็นการโฆษณาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างภาพลักษณ์หรือสร้างอิทธิพลต่อสาธารณชนในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง

4.2 การโฆษณาเพื่อการค้าหรือการโฆษณาที่มีใช้เพื่อการค้า (Commercial versus Noncommercial Advertising) ส่วนใหญ่การโฆษณาที่มีอยู่จะมีการโฆษณาเพื่อการค้า คือเป็นการโฆษณาโดยบริษัทธุรกิจที่ลงโฆษณาเพื่อหวังผลกำไรทางการค้า ในขณะที่องค์กรที่ไม่แสวงหากำไร องค์กรสาธารณกุศล องค์กรทางการเมือง ใช้การโฆษณาที่มีใช้เพื่อการค้า (Noncommercial Advertising) เพื่อสนับสนุนเผยแพร่ความคิดที่เป็นประโยชน์ เพื่อขอรับบริจาคหรือเพื่อสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งใดๆ ซึ่งมีใช้จุดมุ่งหมายเพื่อการแสวงหากำไรทางการค้า

4.3 การโฆษณาเพื่อสร้างความต้องการขั้นต้นหรือการโฆษณาที่ต้องการสร้างความต้องการเลือก (Primary-Demand versus Selective-Demand Advertising) จุดมุ่งหมายของการโฆษณาเพื่อสร้างความต้องการขั้นต้นนั้นเพื่อกระตุ้นให้เกิดความต้องการในสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่งมีใช้หรือโดยีข้อหนึ่ง อาทิ การโฆษณาของสมาคมผู้เลี้ยงโคนมที่รณรงค์ให้คนดื่มนมทุกวัน การโฆษณาของชมรมผู้เลี้ยงไก่ที่โฆษณาให้คนบริโภคไข่ทุกวัน เป็นต้น ส่วนการโฆษณาเพื่อสร้างความต้องการเลือกนั้น เป็นการโฆษณาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้บริโภคเลือกซื้อหรือเลือกใช้บริการเฉพาะยี่ห้อของตน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจแล้วผู้วิจัยพบว่า มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องวิวัฒนาการของการโฆษณาในประเทศไทย 3 เรื่อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ในปี พ.ศ.2527 ธัญญา ประภาสะโนบล ได้ทำการวิจัยเรื่อง "วิวัฒนาการของการโฆษณาในประเทศไทย" ศึกษาถึงวิวัฒนาการของการโฆษณาในประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ.2400 จนถึง พ.ศ.2530 โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเน้นหนักในช่วง พ.ศ.2500-2530 ผลการวิจัยกล่าวถึง วิวัฒนาการของการโฆษณาของไทยในอดีตช่วง พ.ศ.2400-2500 วิวัฒนาการของ

อุตสาหกรรม การโฆษณาในประเทศไทยช่วง พ.ศ.2500-2530 บริษัทโฆษณาและแนวโน้มของ
บริษัทโฆษณาในช่วง พ.ศ.2520-2530 พัฒนาการของสื่อโฆษณาและการพัฒนาของธุรกิจและ
องค์กรที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมโฆษณาลดลงจนปัญหาสำคัญๆ ที่พบในการโฆษณา

พ.ศ.2528 อุบลวรรณ ปิติพัฒนะโฆษิต และ อวยพร พานิช ได้ทำการวิจัยเรื่อง
"วิวัฒนาการภาษาโฆษณาในหนังสือพิมพ์ไทย (พ.ศ.2487-2527) ผู้วิจัยทั้งสองได้ศึกษาถึง
วิวัฒนาการของภาษาโฆษณาในหนังสือพิมพ์ไทยตั้งแต่ พ.ศ.2487-2527 โดยใช้การวิเคราะห์
เนื้อหาศึกษาภาษาในแง่อวัจนภาษาและวัจนภาษาที่ปรากฏอยู่ในงานโฆษณา ผลการวิจัยพบว่า
วิวัฒนาการของภาษาโฆษณาในหนังสือพิมพ์ แบ่งได้เป็น 8 ยุคตามลักษณะของงานโฆษณาคือ
ยุคอักษรล้วน ยุคตัวอักษรแทรกภาพประกอบขนาดเล็ก ยุคประดิษฐ์ด้วยคำเป็นพาดหัวและ
ประดิษฐ์กรอบโฆษณา ยุคภาพประกอบประเภทรูปถ่าย รูปลายเส้นประดับและยุคกำเนิด
คำขวัญ ยุคเปลี่ยนแปลงการเขียน ยุครูปประกอบเป็นการ์ตูน ยุคก่อนปัจจุบัน : ยุคของรูปถ่าย
และเครื่องหมายการค้า ยุคปัจจุบัน : ยุคของความหลากหลายชวนให้คิดติดตามและเจาะเฉพาะ
กลุ่ม

ปี พ.ศ.2533 อวยพร พานิช ได้ศึกษาถึงคำขวัญ (Slogan) ในงานโฆษณาและ
ประชาสัมพันธ์ ช่วง พ.ศ.2471-2532 โดยทำการวิจัยเรื่อง "พัฒนาการของคำขวัญในงาน
โฆษณาและงานประชาสัมพันธ์ในสื่อสิ่งพิมพ์" ผู้วิจัยได้แบ่งยุคของคำขวัญออกเป็น 5 ยุค ได้แก่
คำขวัญยุคแรกเริ่ม (พ.ศ.2471-2480) คำขวัญยุคเชื้อผู้นำชาติพันธุ์ (พ.ศ.2481-2490) ยุค
คำขวัญชบเซา (พ.ศ.2491-2500) ยุคคำขวัญรุ่งเรือง (พ.ศ.2501-2519) และคำขวัญยุคปัจจุบัน
ยุคแห่งความหลากหลายและเปลี่ยนแปลง (พ.ศ.2520-2532) โดยตำแหน่งของคำขวัญในยุค
แรกๆ จะวางอยู่ในส่วนต่างๆ ของงานโฆษณาไม่เฉพาะเจาะจง ส่วนในยุคที่ 4-5 ตำแหน่งจะค่อนข้าง
ตายตัวคือใช้ในส่วนท้ายของงานโฆษณา

งานวิจัยทั้งสามเรื่องนี้ถือได้ว่าเป็นงานวิจัยที่มีประโยชน์อย่างยิ่งในแง่ของการศึกษา
วิวัฒนาการของการโฆษณาไทยในด้านต่างๆ อย่างไรก็ตามงานของอุบลวรรณ ปิติพัฒนะ
โฆษิต และ อวยพร พานิช และงานวิจัยของอวยพร พานิชนั้น แม้จะช่วยให้เห็นภาพรวมของ
วิวัฒนาการของภาษาที่ใช้ในงานโฆษณาประเภทสิ่งพิมพ์ แต่ก็ เป็นวิวัฒนาการเฉพาะด้านมิใช่
วิวัฒนาการของการโฆษณาในภาพรวม ในขณะที่งานวิจัยของธัญญา ประภาสะโนบลนั้น
เกี่ยวข้องโดยตรงกับงานวิจัยนี้ แต่จากการที่งานวิจัยของธัญญา ประภาสะโนบล ได้ศึกษา
วิวัฒนาการของการโฆษณาในประเทศไทย โดยเน้นหนักในช่วง พ.ศ.2500-2530 ทำให้ยังขาด

รายละเอียดในบางส่วนไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิวัฒนาการของการโฆษณาในยุคอดีตจาก พ.ศ.2500 ย้อนไปจนถึงสมัยกรุงสุโขทัย ดังนั้นเพื่อให้การศึกษาวิวัฒนาการของการโฆษณาไทยมีความครอบคลุมและต่อเนื่อง - อันจะช่วยให้เห็นภาพรวมของวิวัฒนาการของการโฆษณาไทยได้ดียิ่งขึ้น ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงศึกษาวิวัฒนาการของการโฆษณาไทย เริ่มตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยมาจนถึงพ.ศ.2453 อันเป็นปีสุดท้ายในสมัยของรัชกาลที่ 5 โดยแบ่งวิวัฒนาการโฆษณาไทยในอดีตออกเป็น 2 ยุค ตามลักษณะของการโฆษณาในช่วงเวลานั้นคือ ยุคแรกเป็นยุคของการโฆษณาป่าวประกาศและยุคที่สองเป็นยุคของการบุกเบิกการโฆษณาในหนังสือพิมพ์และนิตยสาร ซึ่งสื่อมวลชนชนิดแรกที่เกิดขึ้นไทย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) โดยพิจารณาถึงเนื้อหาและรูปแบบของงานโฆษณาประกอบกับบริบท (Context) ต่างๆของการโฆษณาในแต่ละยุคแต่ละสมัย บริบทที่วานี้ได้แก่ บริบททางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรมและสื่อมวลชนในเชิงวิทยาการและเทคโนโลยี เพื่อช่วยให้สามารถเข้าใจถึงภาพรวมของวิวัฒนาการโฆษณาไทยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่อดีตจนถึงพ.ศ.2453 เอกสารที่นำมาวิเคราะห์มีทั้งที่เป็นเอกสารชั้นต้น (Primary Sources) ได้แก่ โฆษณาในหนังสือพิมพ์และนิตยสารที่อยู่ในรูปของ ต้นฉบับจริง ไมโครฟิล์ม กระดาษอัดสำเนา และเอกสารชั้นรอง (Secondary Sources) ได้แก่ หนังสือ ตำรา รายงานการวิจัย หนังสือพิมพ์ นิตยสารและวารสาร

การศึกษาถึงวิวัฒนาการของการโฆษณาไทยครั้งนี้ ในระยะแรกที่ยังไม่มีสื่อมวลชนเกิดขึ้นในไทย ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงการโฆษณาจากเอกสารชั้นรองที่เกี่ยวข้อง ต่อมาเมื่อมีสื่อหนังสือพิมพ์และนิตยสารเกิดขึ้นผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาโฆษณาที่ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์และนิตยสารต่างๆประกอบกับเอกสารชั้นต้นและชั้นรองที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากหนังสือพิมพ์และนิตยสารปลายสมัยรัชกาลที่ 3 ต่อเนื่องมาในสมัยรัชกาลที่ 4 มีจำนวนไม่มาก ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาโฆษณาทั้งหมดที่พบในหนังสือพิมพ์และนิตยสารทุกเล่มทุกฉบับที่สามารถหาดต้นฉบับไมโครฟิล์มหรือสำเนาได้ สำหรับสมัยรัชกาลที่ 5 นั้น เนื่องจากมีหนังสือพิมพ์และนิตยสารตีพิมพ์ถึง 64 ฉบับ ผู้วิจัยจึงได้เลือกศึกษาเฉพาะโฆษณาจากหนังสือพิมพ์และนิตยสารที่มีชื่อเสียง มีความสำคัญและมีความเกี่ยวข้องกับการโฆษณาในสมัยนั้น โดยในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาโฆษณาทุกชิ้นที่ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์และนิตยสารที่เลือกมาศึกษาและได้รวมโฆษณาภาษาอังกฤษเข้าไว้ในการศึกษาด้วย เพราะโฆษณาภาษาอังกฤษหลายชิ้นมีลักษณะที่น่าสนใจ และสามารถบ่งบอกถึงวิวัฒนาการของการโฆษณาไทยบางประการได้

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจาก หอสมุดแห่งชาติ สถาบันวิทยบริการ, ห้องสมุดคณะนิเทศศาสตร์ ห้องสมุดคณะครุศาสตร์ ห้องสมุดคณะอักษรศาสตร์ และห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ห้องสมุดวังท่าพระ มหาวิทยาลัยศิลปากร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

การโฆษณาไทยยุคป่าวประกาศ

ในสมัยอดีตก่อนที่จะมีการสถาปนากรุงสุโขทัยขึ้นเป็นราชธานีแห่งแรกของไทยนั้น บริเวณแหลมทองหรือสุวรรณภูมินี้ ประกอบไปด้วยอาณาจักรโบราณต่างๆ ได้แก่ อาณาจักรพนม (พุนัน) อาณาจักรเจนละ อาณาจักรทวารวดี อาณาจักรศรีวิชัย ซึ่งอาณาจักรเหล่านี้นับเป็นแหล่งการค้าขายแหล่งใหญ่ที่มีการค้าขายทั้งภายในอาณาจักร ระหว่างอาณาจักร รวมถึงกับชนชาติอื่นๆ เช่น จีนและอินเดีย (ขุณวิจิตรมาตรา 2486:10-11) ความเจริญทางด้าน การค้าขายของอาณาจักรโบราณเหล่านี้ แสดงให้เห็นว่าในอดีตนั้น ผู้คนได้มีการผลิตสินค้าเพื่อมาซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนกันแล้ว ลักษณะของการมารวมตัวกันของผู้คนเพื่อซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากัน นับเป็นจุดเริ่มต้นของการมีตลาด ซึ่งประกอบไปด้วยสถานที่ที่ผู้คนมาซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า มีพ่อค้าแม่ค้าที่นำสินค้ามาขายและมีผู้คนที่มาจับจ่ายซื้อสินค้า แต่เนื่องจากในอดีตเป็นยุคที่ผู้คนยังสื่อสารกันด้วยการใช้คำพูด/ปากเปล่า (Oral communication) เป็นหลัก การบอกกล่าวและชักชวนให้ผู้คนในชุมชนมาซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า ของบรรดาพ่อค้าแม่ค้าเหล่านี้จะใช้วิธีการร้องตะโกนป่าวประกาศ ขายสินค้าบริการของตน ดังนั้นการโฆษณายุคนี้จึงกล่าวได้ว่าเป็นยุคของการป่าวประกาศอย่างแท้จริง ซึ่งการโฆษณาแบบป่าวประกาศนี้ ปัจจุบันก็ยังคงมีอยู่ สามารถพบเห็นได้ทั่วไป ตามท้องถนน ตลาดสด ศูนย์การค้าและแหล่งชุมชนต่างๆ โดยบางครั้งมีการนำเทคโนโลยีและเครื่องมือสมัยใหม่มาใช้เพิ่มประสิทธิภาพของการป่าวประกาศ เช่น โทรโข่ง เครื่องขยายเสียง ฯลฯ เพื่อช่วยให้เข้าถึงผู้คนได้มากและดียิ่งขึ้น สำหรับการศึกษากการโฆษณาไทยยุคป่าวประกาศ เริ่มตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นต้นมาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นนี้ โดยผู้วิจัยได้แบ่งวิวัฒนาการของการโฆษณาไทยยุคป่าวประกาศ ออกเป็นการโฆษณาสมัยกรุงสุโขทัย การโฆษณาสมัยกรุงศรีอยุธยา และการโฆษณาสมัยกรุงธนบุรีและสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยจะกล่าวถึงวิวัฒนาการของแต่ละสมัยดังต่อไปนี้

1. การโฆษณาสมัยกรุงสุโขทัย

พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ได้ประกาศตั้งกรุงสุโขทัยเป็นอิสระเมื่อ พ.ศ.1800 นับจากนั้นกรุงสุโขทัยได้เป็นราชธานีของชนชาติไทยนานถึงเกือบหนึ่งศตวรรษ ในสมัยนั้นการค้าขายน่าจะมี

ความเจริญรุ่งเรืองอยู่ไม่น้อย เห็นได้จากหลักศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงตอนหนึ่งกล่าวไว้ว่า

“...เมื่อชั่วพ่อขุนรามคำแหง เมืองสุโขทัยนี้ดี ในน้ำมีปลาในนามีข้าว เจ้าเมืองบ่เอา
จกอบในไพร่ลู่ทางเพื่อนจูงวัวไปค้า ขี่ม้าไปขาย ใครจักใคร่ค้าช้าง ค้า ใครจักใคร่ค้าม้า
ค้า ใครจักใคร่ค้าเงินค้ำทอง ค้า ไพร่ฟ้าหน้าใส”

ที่มา : หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร ศิลาจารึกสุโขทัย หลักที่ 1 จารึกพ่อขุนราม
คำแหง อ่านและจัดทำคำอธิบายโดยที่ประชุมสัมมนาเรื่องศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง,
2520.

การที่มีอิสระในการทำมาค้าขาย ประกอบกับพ่อขุนรามคำแหงทรงยกเลิกการเก็บ
ภาษีจกอบ คือเป็นภาษีชนิดหนึ่งที่เก็บจากผู้นำสินค้าเข้ามาขาย (ขุนวิจิตรมาตรา 2486:37)
แสดงให้เห็นว่าพระองค์ทรงสนับสนุนการค้าขายของไพร่ฟ้าอย่างเต็มที่ ในสมัยกรุงสุโขทัยนี้มีหลัก
ฐานปรากฏว่ามีตลาดประจำที่ผู้คนมาซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากัน ทั้งนี้จาก ข้อความในศิลา
จารึกของพ่อขุนรามคำแหงที่กล่าวไว้ว่า “เบื้องดินนอนเมืองสุโขทัยนี้ มีตลาดปสาน มีพระอจณ มี
ปราสาท มีป่าหมากพร้าว ป่าหมากกลาง มีไร่นา มีถิ่นฐาน มีบ้านใหญ่บ้านเล็ก” คำว่า ปสานที่
ปรากฏอยู่ในหลักศิลาจารึกนี้ แปลว่าตลาดที่มีห้องหรือร้านเป็นแถวติดต่อกัน หรือที่ภาษาเปอร์
เซียเรียกว่า บาซาร์ (ประชุมจารึกสยาม ภาคที่ 1 ของศาสตราจารย์ ยอร์ช เซเดส์ 2355:60 อ้าง
ในขุนวิจิตรมาตรา 2486:33) นอกจากตลาดปสานนี้แล้วเชื่อว่ายังมีตลาดอีกชนิดหนึ่งที่เรียกว่า
ตลาดนัด คือเป็นตลาดที่นัดมาชุมนุมซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันเป็นแห่งๆ ตามวัน เวลาที่
กำหนด (ขุนวิจิตรมาตรา 2486:33) เมื่อมีตลาดที่ผู้คนสามารถมาซื้อขายแลกเปลี่ยน สินค้ากัน
เช่นนี้แล้ว ก็สันนิษฐานได้ว่าในการขายสินค้าของพ่อค้าแม่ค้าเหล่านี้ น่าจะมีวิธีการชักชวนให้
น่าใจให้ผู้คนที่ไปตลาดหรือผ่านไปมาซื้อสินค้า และเมื่อพิจารณาถึงบริบททางด้านสังคมและ
วัฒนธรรมในสมัยกรุงสุโขทัย ที่ใช้การสื่อสารด้วยภาษาพูด/ปากเปล่า (Oral Communication)
เป็นสำคัญ จึงเชื่อได้ว่า วิธีการบ่าวประกาศร้องตะโกนชักชวนให้คนมาซื้อสินค้า คงเป็นวิธีการ
โฆษณาที่พ่อค้าแม่ค้าในสมัยกรุงสุโขทัยนำมาใช้เพื่อขายสินค้าของตน แม้ว่าในเวลานั้นจะมีการ
ประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นมาใช้โดยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ในปี พ.ศ.1826 แล้วก็ตาม แต่จำนวนผู้
คนที่อ่านออกเขียนได้ยังมีอยู่น้อยมาก การสื่อสารด้วยภาษาพูด จึงยังเป็นวิธีการสื่อสารหลักใน
สังคมไทยสมัยกรุงสุโขทัย ดังเห็นได้จากวิธีการสื่อสารกับราษฎรของพ่อขุนรามคำแหงที่ทรงโปรด
ให้ชวนกระดิ่งไว้ที่ประตูพระราชวัง ราษฎรคนใดมีเรื่องทุกข์ร้อนจะกราบทูลร้องทุกข์ก็ลั่นกระดิ่ง
ให้ได้ยินถึงพระกรรณตามข้อความในศิลาจารึกหลักที่ 1 ที่ว่า

“...ในปากประตูมีกระดิ่งอันหนึ่งแขวนไว้ ไพร่ฟ้าหน้าปกกลางบ้านกลางเมืองมีถ้อย มีความเจ็บท้องข้องใจมันจะกล่าวถึงขุนถึงเจ้าบ่ไว้ พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมือง ไต้ยีนเรียก เมื่อถามสวนความแก่มันด้วยชื่อไพร่ในเมืองสุโขทัยนี้จึงชม”

ที่มา : หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร ศิลปินสุโขทัย หลักที่ 1 จารึกพ่อขุนรามคำแหง อ่านและจัดทำคำอธิบายโดยที่ประชุมสัมมนาเรื่องศิลปินสุโขทัยรามคำแหง, 2520.

จากข้อความในหลักศิลาจารึกนี้ แสดงให้เห็นว่าแม้กระทั่งเรื่องสำคัญๆ เช่น การร้องทุกข์กับพระเจ้าแผ่นดิน ก็ใช้วิธีการร้องทุกข์ด้วยคำพูด มิได้ใช้การเขียนฎีการ้องทุกข์ สำหรับการสื่อสารด้วยภาษาเขียนนั้น หลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่าได้มีการเขียนบันทึกเรื่องราวต่างๆ ไว้บนหลักศิลาจารึก สมุดข่อยและใบลาน โดยเนื้อหาในหลักศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงเป็นการบันทึกเรื่องราวสำคัญทางประวัติศาสตร์ อันได้แก่ พระราชประวัติพ่อขุนรามคำแหงและการจัดตั้งราชอาณาจักรสุโขทัย (กัทร สติรกุล 2527:54) สำหรับสมุดข่อย หรือที่เรียกอีกอย่างว่าสมุดไทยนั้นเป็นการเขียนบันทึกเรื่องราวต่างๆ ไป ในขณะที่การจารลงบนใบลานเป็นการบันทึกคัมภีร์ทางศาสนา (กัทร สติรกุล 2527:78) จากหลักฐานต่างๆ ที่บันทึกไว้ด้วยภาษาเขียนเหล่านี้ ไม่ปรากฏว่ามีข้อความใดที่จัดไว้ว่ามีลักษณะเป็นข้อความโฆษณาเลย นอกจากนี้เมื่อศึกษา หลักฐานทางประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งผลิตเป็นสินค้าอุตสาหกรรมใหญ่โตพอสมควรในสมัยนั้น ทั้งเพื่อใช้ในอาณาจักรสุโขทัย และเพื่อส่งออกไปขายที่ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย จนถึงเกาะบอร์เนียว (สุภัทรดิศ ดิศกุล 2522:9-10) ก็ไม่พบว่ามีการใช้ตราหยี่ห้อ (Brands) หรือเครื่องหมายการค้า (Trademarks) ที่จะบ่งบอกว่าใครเป็นผู้ผลิตเครื่องปั้นดินเผานั้นๆ แต่อย่างใด ความหมายของลวดลายต่างๆ ที่พบบนเครื่องปั้นดินเผา ส่วนใหญ่แฝงไปด้วยความหมายหรือคติที่เกี่ยวข้องในพุทธศาสนาหรือลัทธิเต๋า (กฤษณา พิณศรี และคณะ 2535:93) การศึกษาถึงแหล่งผลิตของเครื่องปั้นดินเผาเหล่านี้ บอกได้เพียงกว้างๆ ว่ามาจากแหล่งพื้นที่ในราชอาณาจักรสุโขทัยเท่านั้น ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากการผลิตเครื่องปั้นดินเผาสมัยนั้นเป็นอุตสาหกรรมของรัฐ รัฐเป็นผู้ดำเนินการแต่เพียงผู้เดียว (สืบแสง พรหมบุญ 2519:166) จึงไม่จำเป็นที่จะต้องมียี่ห้อหรือเครื่องหมายการค้าเพื่อบ่งบอกถึงตัวผู้ผลิตหรือแหล่งผลิตแต่อย่างใด

ดังนั้นนอกเหนือจากการร้องป่าวประกาศตะโกนขายสินค้าของพ่อค้าและแม่ค้าแล้ว จากหลักฐานที่พบในปัจจุบัน ยังไม่อาจยืนยันได้ว่าในสมัยกรุงสุโขทัย มีการโฆษณาขายสินค้า

บริการ หรือเผยแพร่ความคิดเห็น ในลักษณะอื่น ๆ อันได้แก่ การใช้เครื่องหมายการค้า (Trademarks) หรือสัญลักษณ์ (Signs)

หากนำการโฆษณาสมัยกรุงสุโขทัยไปเปรียบเทียบกับการโฆษณาในสังคมตะวันตก โบราณที่ Writh, Warner และ Winter (1971:22-23) ได้กล่าวไว้ว่ามี 3 ลักษณะด้วยกันคือ การใช้เครื่องหมายการค้า (Trademarks) การใช้สัญลักษณ์ (Signs) และการใช้ผู้ป่าวประกาศ (Town Criers) แล้ว จะเห็นว่าการโฆษณาสมัยกรุงสุโขทัย เมื่อสันนิษฐานจากรูปแบบของการค้าขาย และรูปแบบของการสื่อสารในสมัยนั้น น่าจะมีเพียงการร้องป่าวประกาศขายสินค้าและบริการของพ่อค้าแม่ค้าในตลาดเท่านั้น ซึ่งถือได้ว่าคล้ายคลึงกับผู้ป่าวประกาศ (Town Criers) เพราะเป็นการป่าวร้องประกาศให้ผู้คนได้ทราบว่า มีสินค้าและบริการมาขาย ป่าวร้องบรรยายสรรพคุณของสินค้าและชักชวนให้ผู้คนมาซื้อสินค้าและบริการของตน ส่วนจะมีการว่าจ้างผู้ป่าวประกาศให้เดินประกาศร้องขายสินค้าไปตามชุมชนต่างๆ ดังเช่นที่ปรากฏในสังคมตะวันตกโบราณหรือไม่นั้น ยังไม่สามารถสันนิษฐานได้แน่ชัด ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าลักษณะของการโฆษณาในสมัยสุโขทัยนี้มีเพียงการร้องป่าวประกาศขายสินค้าและบริการ เนื้อหาของการโฆษณาก็จะเป็นการบรรยายราคาและสรรพคุณของสินค้าและบริการที่นำมาเสนอขาย ทั้งนี้จากหลักฐานที่พบในปัจจุบันยังไม่ปรากฏการโฆษณาในลักษณะอื่นๆ

2. การโฆษณาสมัยกรุงศรีอยุธยา

กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีของไทยนานถึงกว่า 400 ปี คือตั้งแต่ พ.ศ. 1893-2310 สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) ได้ทรงประกาศตั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นอิสระจากอาณาจักรสุโขทัยและโปรดให้สร้างพระราชวังขึ้นที่บริเวณหนองโสน (บึงพระราม) สมัยกรุงศรีอยุธยานี้ อาณาจักรไทยประสบกับทั้งความเจริญรุ่งเรืองสูงสุด และความเสื่อมโทรมจนถึงขั้นเสียกรุงถึง 2 ครั้ง บ้านเมืองถูกทำลาย ถูกไฟไหม้เสียหายหมด หลักฐานต่างๆ ทางประวัติศาสตร์เสียหายและถูกทำลายไปเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่ค้นพบก็แสดงให้เห็นว่า กรุงศรีอยุธยาเป็นศูนย์กลางทางการค้าที่สำคัญ สันนิษฐานได้จากทำเลที่ตั้งที่เป็นเมืองท่าสำคัญ มีเส้นทางคมนาคมติดต่อค้าขายได้ทั้งภายในและภายนอกอาณาจักร โดยเฉพาะอย่างยิ่งราวหลัง พ.ศ. 2100 กรุงศรีอยุธยาได้ก้าวขึ้นเป็นศูนย์กลางทางการค้าระดับนานาชาติมากขึ้น เป็นแหล่งรวมสินค้าทั้งจากด้านมหาสมุทรอินเดียและจากจีน กรุงศรีอยุธยาทำการค้าขายทั้งกับกลุ่มตะวันออก ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น และหมู่เกาะต่างๆ ในทะเลจีนและกลุ่มตะวันตก ได้แก่ อินเดีย เปอร์เซีย และชาติต่างๆ จากยุโรป ได้แก่ โปรตุเกส สเปน ฮอลันดา ฝรั่งเศส

อังกฤษ ลักษณะการค้าขายกับต่างชาตินี้เป็นระบบผูกขาดโดย “พระคลังสินค้า” ราชสำนักสร้างพระคลังสินค้าขึ้นรวบรวมสินค้าที่ได้มาจากการเก็บ “ส่วย” จากประเทศราชและจากการ “ซื้อ” จากชาวบ้าน แล้วพระคลังสินค้าก็ส่งขายให้ชาวต่างชาติอีกทอดหนึ่ง ส่วนการซื้อสินค้าจากต่างชาตินั้น พระคลังสินค้าจะเลือกซื้อสินค้าที่ถือว่าเป็นของสำคัญ แล้วเก็บไว้เป็นสมบัติของพระเจ้าแผ่นดินเจ้านายและขุนนางสำคัญๆ ไม่อนุญาตให้มีการซื้อขายทั่วไป แสดงว่าพระเจ้าแผ่นดินและขุนนางผูกขาดการค้าภายนอกกับต่างชาติซึ่งเป็นการค้าใหญ่โตไว้เอง ราษฎรทั่วไปกระทำได้เพียงการค้าภายในเล็กๆ น้อยๆ เท่านั้น (สุจิตต์ วงษ์เทศ 2544:9-10, 87-98, 104-105, 215) ในสมัยอยุธยา มีการตั้งด่านที่เรียกว่า “ด่านขนอน” อยู่รอบกรุง ด่านขนอนนี้เป็นทั้งด่านตรวจคนแปลกปลอมและสิ่งของต้องห้ามที่จะนำเข้าและออกจากตัวเมือง รวมถึงเป็นที่ตั้งเก็บภาษีสินค้าที่เรียกว่าจังกอบด้วย ในด้านของตลาดนั้น จากกฎหมายลักษณะลักพาซึ่งออกเมื่อปี พ.ศ.1899 มาตราหนึ่งได้กล่าวพาดพิงถึงตลาดพาสาลว่า “ผู้ใดลักไพร่ฟ้าข้าคนลูกเมียท่านพาทหนีและมิทันพาทหนี ยังแต่ตีนน้ำตีนท่าในตลาดพาสาลแห่งใดๆ มีสักชีพยานว่าเอาข้าคนท่านหนีจริง ท่านว่าผู้นั้นคือโจรให้ไหมกึ่งค่า” คำว่า ตลาดพาสาลนี้คือตลาดปสาน (บาซาร์) ที่กล่าวไว้ในหลักศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงนั่นเอง แสดงให้เห็นว่าในสมัยอยุธยานี้มีตลาดเป็นที่ชุมนุมค้าขายเช่นเดียวกับสมัยสุโขทัย (ขุนวิจิตรมาตรา 2486:83) แต่จำนวนตลาดในสมัยอยุธยาน่าจะมีมากกว่าเพราะเป็นราชอาณาจักรที่ใหญ่กว่า มีประชากรมากกว่าราชอาณาจักรสุโขทัย ตลาดสมัยกรุงศรีอยุธยานี้อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ ตลาดในเมืองและตลาดนอกเมือง ตลาดในเมืองอยู่ภายในกำแพงพระนคร มีทั้งตลาดของเช้าและตลาดสด ประมาณว่ามีถึง 64 แห่ง ส่วนตลาดนอกเมืองนั้นอยู่รอบเกาะเมือง มีทั้งตลาดน้ำและตลาดบก ลักษณะของตลาดน่าจะมีทั้งที่เป็นตลาดประจำมีร้านรวงเป็นหลักฐานและที่เป็นตลาดนัด ตลาดเหล่านี้บางแห่งก็จะขายสินค้าเฉพาะอย่าง อาทิ ตลาดป่ายา มีร้านขายเครื่องเทศเครื่องไทย ตลาดเหล็ก มีร้านขาย มีดพัว ขวานจอบ ฯลฯ เครื่องเหล็กมีคมต่างๆ ตลาดป่าฟูก มีร้านขายฟูก เบาะ หมอน มุ้ง เป็นต้น อีกทั้งมีบริเวณที่เรียกว่าย่านการผลิตสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ได้แก่ ย่านสำพะเนี ดีสักต้น้ำมันงา น้ำมันลูกกะเบา น้ำมันสำโรง น้ำมันถั่วขาย ย่านทุ่งขวัญตำบลบ้านหม้อ บ้านหม้อข้าวหม้อแกงใหญ่เล็ก กระทะ เต้าขนมครก ขนมเบ็อง เต้าไฟ ฯลฯ ขาย (สุจิตต์ วงษ์เทศ 2544:112-125) หลักฐานเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า สมัยกรุงศรีอยุธยามีสถานที่ที่ราษฎรสามารถมาซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันค่อนข้างมากมายหลากหลาย จึงสันนิษฐานได้ว่า เมื่อมีผู้คนจำนวนมากมารวมกันที่ตลาดเพื่อซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้านี้แล้ว พ่อค้าแม่ค้าน่าจะมีวิธีการชักชวนใ้มน้าวใจให้ผู้คนมาซื้อสินค้าของตน หรืออย่างน้อยที่สุดก็น่าจะมีวิธีแจ้งให้ผู้คนได้รู้ว่าตนเองขายสินค้า

อะไร วิธีการสื่อสารพื้นฐานที่น่าจะถูกนำมาใช้คงจะเป็นไปในรูปแบบเดียวกับสมัยกรุงสุโขทัยคือ ใช้การสื่อสารแบบคำพูด/ปากเปล่า (Oral Communication) ด้วยการร้องป่าวประกาศเชิญชวนให้ ผู้คนที่มาจับจ่ายซื้อสินค้าในตลาดมาซื้อสินค้าของตน ดังนั้นการสื่อสารแบบคำพูด/ปากเปล่าโดย การร้องตะโกนป่าวประกาศของพ่อค้าแม่ค้าจึงน่าจะเป็นรูปแบบของการโฆษณาที่สำคัญในสมัย กรุงศรีอยุธยาที่ราษฎรส่วนใหญ่ยังไม่รู้ “หนังสือ” หรือ “ภาษาเขียน” เห็นได้จากการแจ้งหมาย ประกาศของทางการก็ใช้วิธีให้เจ้าหน้าที่อ่านคำประกาศหรือที่เรียกว่า โบบอก ให้ราษฎรฟัง ราษฎรเมื่อฟังแล้ว ก็ต้องจดจำเนื้อหาเรื่องราวหรือข้อความของหมายประกาศนั้นๆไว้ (ชัย เรืองศิลป์ 2533:130) ส่วนการจะมีผู้ป่าวประกาศหรือที่เรียกว่า Town criers เพื่อการโฆษณา ขายสินค้า ดังเช่นในสังคมตะวันตกโบราณหรือไม่นั้น สันนิษฐานว่าคงจะไม่มีเพราะผู้อ่าน โบบอกของทางราชการ ซึ่งทำหน้าที่เสมือนผู้ป่าวประกาศนั้นเป็นเจ้าหน้าที่ของหลวงใช้เพื่อ กิจการของทางการเท่านั้นไม่ได้นำมาใช้เพื่อกิจการของพ่อค้าแม่ค้าซึ่งเป็นเอกชน ในสมัยกรุงศรี อยุธยานี้ แม้ว่าจะมีการค้าขายที่ใหญ่โต มีทั้งการผลิตสินค้าเพื่อใช้สอยในราษฎรทั่วไปและเพื่อ ส่งไปขายต่างประเทศ อาทิการผลิตปืนใหญ่และเครื่องถ้วยสังคโลก แต่ก็ไม่พบหลักฐานว่ามีการ ประทับตราเย็บหรือเครื่องหมายการค้าใดๆ ลงไปในสินค้าเหล่านี้

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการโฆษณาในสมัยกรุงศรีอยุธยานั้น มีลักษณะเดียวกับการ โฆษณาสมัยกรุงสุโขทัยคือใช้การร้องป่าวประกาศขายสินค้าของพ่อค้าแม่ค้า ส่วนการโฆษณาใน ลักษณะอื่นๆ นั้นยังไม่พบหลักฐานว่ามี ทั้งนี้เนื่องจากการเสียกรุงศรีอยุธยาทั้ง 2 ครั้ง ทำให้บ้าน เมืองถูกทำลายเสียหายไปมาก หลักฐานจำนวนมากสูญสิ้นไปด้วย ประกอบกับในสมัยอยุธยา นิยมเขียนบันทึกเรื่องราวลงในสมุดข่อยหรือที่เรียกว่า สมุดไทย (สุจิตต์ วงษ์เทศ 2522:252) ซึ่ง สูญสลายและถูกทำลายได้ง่าย จึงอาจกล่าวได้ว่าในสมัยกรุงศรีอยุธยานี้ยังไม่มี การโฆษณาขาย สินค้าและบริการที่เป็นลายลักษณ์อักษรแต่อย่างใด

3. การโฆษณาสมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

สมัยกรุงธนบุรีและสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลสมเด็จพระเจ้าตากสินถึง รัชกาลที่ 3 ยุคก่อนการพิมพ์) ไทยอยู่ในช่วงเวลาแห่งการสร้างบ้านเมืองและการสงคราม สภาพ เศรษฐกิจและสังคมโดยทั่วไปมีลักษณะคล้ายคลึงกับสมัยกรุงศรีอยุธยา ในสมัยกรุงธนบุรีนั้นแม้ ว่าจะเป็นราชธานีของไทยเพียงชั่วระยะเวลา 15 ปี (พ.ศ.2310-2325) และบ้านเมืองประสบ ภาวะสงครามอยู่เนืองๆ แต่สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีก็ทรงพยายามฟื้นฟูเศรษฐกิจอย่างเต็มที่ ที่ ทรงส่งเสริมการค้าทางเรือ โดยส่งสำเภาไปค้าขายกับจีนตลอดรัชสมัย รวมทั้งยังพบหลักฐาน

การค้าขายกับอังกฤษ แคมลาลูและแคมมัวร์ด้วย (ขุนวิจิตรมาตรา 2486:310-312) ในการค้าขายกับต่างประเทศนั้นยังคงใช้ระบบผูกขาดโดย “พระคลังสินค้า” เช่นเดียวกับในสมัยกรุงศรีอยุธยา สำหรับการค้าขายภายในประเทศมีแหล่งการค้าที่สำคัญอยู่ในพระนครทางปากตะวันออกตรงกันข้ามกับพระราชวัง ตั้งแต่ปากคลองรอบกรุงด้านใต้ไปจนถึงตำบลตรงกันข้ามวัดบางหัวใหญ่ ร้านค้าส่วนมากมีลักษณะเป็นแพ รวมทั้งมีร้านค้าริมถนน อยู่ในย่านนี้เช่นกัน ตลาดใหญ่ๆ ในสมัยกรุงธนบุรีนี้ได้แก่ ปากคลองตลาด วัดท้ายตลาดริมกำแพงพระราชวัง ตลาดพลู ตลาดบ้านขมิ้น ตลาดยอดริมคลองบางลำพูบน เป็นต้น (ชัย เรื่องศิลป์ 2533:203-205)

ครั้นถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงย้ายเมืองหลวงจากฝั่งตะวันตกมาอยู่ฝั่งตะวันออกในย่านการค้า เดิมเป็นบ้านของพระยาราชเศรษฐีกับหมู่บ้านจีน โดยให้พระยาราชเศรษฐีกับชุมชนชาวจีนย้ายลงไปตั้งบ้านเรือนตั้งแต่บริเวณปากคลองวัดจักรวรรดิ ไปจนถึงปากคลองวัดปทุมคงคา ทำให้ย่านนี้กลายเป็นแหล่งค้าขายใหญ่โต ซึ่งก็คือสำเพ็งในปัจจุบันนี้ (ขุนวิจิตรมาตรา 2486:313) ลักษณะของการค้าขายในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนี้ เป็นไปในรูปแบบเดิมคือ การค้าขายกับต่างประเทศยังคงเป็นระบบผูกขาดโดย “พระคลังสินค้า” มีการแต่งสำเภาไปค้าขายกับประเทศต่างๆ อาทิ จีน เขมร ญวน อินเดีย มลายู ชวา สิงคโปร์ เป็นต้น อีกทั้งยังมีการติดต่อค้าขายกับประเทศตะวันตก ได้แก่ โปรตุเกส และอังกฤษ ทำให้มีเรือของพ่อค้าโปรตุเกสและอังกฤษเข้ามาค้าขายมากขึ้น มีการตั้งสถานกงสุลและห้างฝรั่ง โดยเมื่อ พ.ศ.2363 ชาวโปรตุเกสชื่อ คาโลสตาซิลโรวา ได้รับพระราชทานยศศักดิ์ให้เป็นหลวงอภัยวาณิช ตำแหน่งเป็นกงสุลใหญ่และนายห้างโปรตุเกส ส่วนพ่อค้าชาวอังกฤษคนแรกที่เข้ามาตั้งห้างในกรุงเทพฯ นั้นชื่อ นายฮันเตอร์ สำหรับการค้าขายภายในประเทศนั้น แหล่งการค้าใหญ่ๆ คือ บริเวณสำเพ็ง ตลาดน้อย ซึ่งเป็นที่รวมของสินค้าเมืองจีนและของจากต่างประเทศ อีกบริเวณที่เป็นย่านชุมชนและย่านการค้าที่สำคัญของกรุงเทพฯ ๔ คือ สีแยกมหานาคที่ ชัย เรื่องศิลป์ 2533: 226 ได้สันนิษฐานไว้ว่าคงจะเป็นตลาดน้ำก่อนและเมื่อเจริญมากขึ้นจึงมีตลาดบกเพิ่มขึ้นมา การค้าขายภายในของไทยในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้นนี้เริ่มขยายตัวมากขึ้น เพราะบ้านเมืองเริ่มปลอดจากภัยสงครามจากประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบกับมีจำนวนผู้คนเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งมีการขุดคลองใหม่ๆ ขึ้นมาก เอื้อประโยชน์ให้กับการคมนาคมขนส่ง ผู้คนสามารถเดินทางไปมาหาสู่ติดต่อค้าขายได้อย่างสะดวก (ชัย เรื่องศิลป์ 2533:217) ลักษณะของการค้าขายภายในมีตลาดทั้งที่เป็นตลาดยี่สถานหรือตลาดปสานเป็นห้องแถวหรือเรือนแถวติดต่อกันอยู่ทั้งบนบกและในน้ำ และที่เป็นตลาดนัด ผู้คนมาซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันตามวันและเวลาที่กำหนด ตลาดเหล่านี้เป็นลักษณะเช่นเดียวกับตลาดในสมัยสุโขทัยและสมัย

กรุงศรีอยุธยา จะต่างกันก็คงที่ขนาดของตลาด ชนิดและปริมาณสินค้า จำนวนพ่อค้าแม่ค้าและ
 ผู้คนที่มาจับจ่ายซื้อสินค้า ในสมัยนี้สันนิษฐานว่าตลาดคงมีขนาดใหญ่ ปริมาณและชนิดของ
 สินค้าคงมีค่อนข้างมาก : อย่างไรก็ตามก็ดี เนื่องจากสภาพสังคมสมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์
 ตอนต้นนั้น การสื่อสารด้วยคำพูด/ปากเปล่า (Oral Communication) ยังคงเป็นวิธีการสื่อสารที่
 สำคัญอยู่ แม้ว่าจะมีการพิมพ์เกิดขึ้นบ้างแล้ว แต่มิได้ถูกนำมาใช้เพื่อการโฆษณาขายสินค้า ถูกนำ
 ไปใช้เพื่อประโยชน์ของการเผยแพร่ศาสนาของบาทหลวงคาทอลิก และมีซันนาหรืออเมริกันซึ่งเป็นผู้
 นำเอาการพิมพ์เข้ามาในประเทศไทย ดังนั้นวิธีการโฆษณาขายสินค้าและบริการ โดยการร้อง
 ตะโกนป่าวประกาศของพ่อค้าแม่ค้าจึงยังคงเป็นลักษณะของการโฆษณาที่สำคัญอยู่ เห็นได้จาก
 คำบรรยายถึงภาพการค้าขายภายในเมืองบางกอกและเมืองใกล้เคียงของ เฟรเดอริก อาเธอร์
 นีล ชาวอังกฤษ ที่ได้รับราชการกับรัฐบาลไทย ในตำแหน่งนายทหารเรือและนายทหารบกควบกัน
 ไประหว่าง พ.ศ.2383-2384 ที่กล่าวถึงบรรยากาศการค้าขายในแม่น้ำเจ้าพระยาและลำคลอง
 ต่าง ๆ ดังนี้

...เราเล่นต่อไปเรื่อย ๆ (ไปเมืองบางกอก) มีเรือขายของพายเข้ามาใกล้ ๆ
 หลายลำ พวกเขาพายเข้ามาใกล้ท้ายเรืออย่างชำนาญที่เดียว บ้างก็ขายปลา
 บ้างก็ขายผลไม้ บ้างก็ขายผัก พวกเรือเหล่านี้มีมากมายหลายลำจนเป็นกองเรือ
 มีกระทั่งขายเนื้อและขนมปัง ต่างก็ร้องตะโกนขายกันสุดเสียง...

...แต่ในเวลากลางวันหรือกลางคืนในลำแม่น้ำ (เมืองบางกอก) ก็จะได้
 ไปด้วยเรือที่ขายของนานาชนิด เหมือนตลาดลอยน้ำ ซึ่งแต่ละลำต่างก็ร้องเสียง
 ต่าง ๆ กัน...

(เฟรเดอริก อาเธอร์ นีล ชีวิตความเป็นอยู่ในกรุงสยามในทัศนะของชาว
 ต่างประเทศระหว่าง พ.ศ. 2383-2384 หน้า 22 และ 33 อ้างใน ศุภรัตน์ เลิศ
 พาณิชย์กุล 2544:155-156)

คำบรรยายของ เฟรเดริก อาร์เธอร์ นีล ซึ่งได้ยกมานี้สอดคล้องกับนิราศหลายเรื่องในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนนั้นที่ได้พรรณนาภาพตลาดและการโฆษณาห้องป่าวประกาศขายสินค้าของพ่อค้าแม่ค้าในสมัยนั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...เป็นสองแถวแนวถนนคนสะพรั่ง

บ้างยืนบ้างนั่งร้านประสานเสียง

(สุนทรภู่ นิราศเมืองแกลง หน้า 40 ใน ฉันทน์ ขำวิไล 2499 ประชุมนิราศสุนทรภู่)

...ถึงแขวงแควแพดตลอดตลาดขวัญ

เป็นเมืองจันตประเทศรใหญ่

ตลิ่งเบื้องบูรพาศาลาลาน

เรือขนานจอดโฉบกันจ่อแจ

พินิจนางแม่ค้าก็น่าชม

ทำคารมเร็วเร่งอยู่แข็งแ

(สุนทรภู่ นิราศพระบาท หน้า 68 ใน ฉันทน์ ขำวิไล 2499 ประชุมนิราศสุนทรภู่)

...ค้อยคล้องแคล้วแจวเรือถึงพริบพรี

ประทับที่หน้าท่าพลับพลาชัย

...ดูเรือแพแห่ซ้องทั้งสองฟาก

บ้างขายหมากขายพลูหนวกหูเหือง

(สุนทรภู่ นิราศเมืองเพชร หน้า 186-187 ใน ฉันทน์ ขำวิไล 2499 ประชุมนิราศ

สุนทรภู่)

...กระทั่งถึงดาวคะนองมีคลองน้อย

แม่ค้าลอยขายของร้องประสาน

บ้างก็หยุดจัดของที่ต้องการ

นำสงสารสาวสาวลูกชาวบาง

รู้ค้าขายพายล่องออกคลองแคล้ว

เสียงแจ้อยแจ้วฝีปากพูดถากถาง

...ถึงไชยาธานีบุรีสถาน

เห็นบ้านเมืองใหญ่โตสไมสร

สะพริบพร้อมไพร่ฟ้าประชากร

สถาวรพูนสุขสนุกสบาย

ตั้งตลาดสองแถวแนวถนน

ล้วนฝูงคนอิงอ้อมมาซื้อขาย

เสียงกระหุงกระหนิงทั้งหญิงชาย

บ้างร้องขายลูกพะเนียงเพียงกันอิง

(นายมี ศิษย์สุนทรภู่ นิราศกลาง หน้า 609 และ 622 ใน ฉันทน์ ขำวิไล 2499 ประชุม

นิราศสุนทรภู่)

...ค่อยเลื้อยล่องเข้าคลองบางกอกน้อย

ดูเรียบริ้วเรือแพแม่ค้าขาย

นางคนเล่าเจ้ากรรมคุณมคาย

ไม่มีอายอดสูกับผู้ใด

ที่กลางคนได้ระเบียบดูเรียบริ้ว

ไม่มากนักน้อยเจรจาอัชฌาสัย

(นายมี ศิษย์สุนทรภู่ กลอนนิราศสุพรรณ หน้า 766 ใน ฉบับ ขำวิไล 2499 ประชุม
นิราศสุนทรภู่)

...ดูแม่ค้ามาขายก็หลายเหลือ

ทั้งบกเรือเรียงรายล้วนขายของ

น้ำเต้าแตกแพ่งพึกและผักดอง

เที่ยวเร่ร้องตามตลาดไม่ขาดคราว

(มหาฤกษ์ นิราศพระปฐม หน้า 17 อ้างใน ศุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล 2544:202-203)

ภาพการค้าขายภายในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ทั้งในกรุงเทพฯ และตามหัวเมืองต่างๆ ที่ผู้แต่งนิราศเหล่านี้กล่าวถึง สะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของตลาดน้ำและตลาดบกที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในช่วงเวลาดังกล่าว และที่พบเห็นโดยทั่วไปในทุกตลาดและที่ชุมนุมชนก็คือ การที่บรรดาพ่อค้าและแม่ค้าต่างพากันป่าวประกาศร้องตะโกนขายสินค้าของตนอย่างระเบ็งเซ็งแซ่ อันเป็นการสนับสนุนถึงข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับลักษณะของการโฆษณาในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม นอกเหนือการโฆษณาด้วยการป่าวประกาศ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น สันนิษฐานว่าน่าจะมีการเริ่มใช้ป้ายชื่อร้านหรือสัญลักษณ์แขวนไว้หน้าร้าน เพื่อเป็นการแจ้งให้ลูกค้าได้รู้ว่า ห้างร้านนั้นๆ ชื่ออะไร ใครเป็นเจ้าของ ขายสินค้าอะไร ทั้งนี้เพราะในขณะนั้นได้เริ่มมีห้างร้านต่างๆ ของชาวตะวันตก อาทิ ห้างของนายฮันเตอร์ ชาวอังกฤษซึ่งตั้งห้างอยู่ที่กุฎจีนอยู่ริมแม่น้ำ ห้างของนายคาโลสตาซิลโรวา ที่บ้านองเชียงสือเก่า (ใต้ปากคลองผดุงกรุงเกษม) ททยอยตั้งขึ้นมาในกรุงรัตนโกสินทร์แล้ว เชื่อว่าพ่อค้าเหล่านี้ คงได้นำเอาแบบแผนการตั้งห้างร้านจากประเทศตะวันตกที่นิยมปลูกเป็นโรงเรือนถาวร ก่ออิฐถือปูน มีป้ายชื่อร้านหรือสัญลักษณ์แขวนไว้หน้าร้าน มาใช้กับห้างร้านของตน

ดังนั้นจากการที่ลักษณะของการค้าขาย การคมนาคม ตลอดจนวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยสมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่มีลักษณะสืบเนื่องมาจากสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย จึงสรุปได้ว่ารูปแบบของการโฆษณาในสมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นก่อนที่จะถึงจุดกำเนิดของหนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นสื่อมวลชนชนิดแรกนั้น ยังคงมีรูปแบบ

สืบเนื่องมาจากสมัยกรุงศรีอยุธยาเช่นกัน คือเป็นการโฆษณาโดยการสื่อสารด้วยคำพูด/ปากเปล่า (Oral Communication) ซึ่งใช้วิธีการร้องป่าวประกาศขายสินค้า โดยพ่อค้าแม่ค้าที่มาทำการค้าขายในตลาดหรือแหล่งชุมชน ส่วนการโฆษณาในรูปแบบอื่นนั้น สันนิษฐานว่าช่วงปลายสมัยรัชกาลที่ 3 น่าจะเริ่มมีการนำป้ายชื่อร้านค้ามาใช้บ้างแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่ห้างร้านของพ่อค้าชาวตะวันตก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

การโฆษณาไทยยุคบุกเบิกในหนังสือพิมพ์และนิตยสาร

การศึกษาถึงการโฆษณาในยุคบุกเบิก เริ่มจากปลายรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวจนถึงปลายสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ไทยมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ในสมัยรัชกาลที่ 3 เป็นช่วงเวลาที่ไทยมีความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจอยู่มาก กิจกรรมค้าขายทางเรือได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมอย่างเต็มที่ ประเทศต่างๆที่ไทยติดต่อค้าขายด้วย ได้แก่ จีน มลายู ญวน อังกฤษ สหรัฐอเมริกา โปรตุเกส เป็นต้น แต่ระบบการค้าขายทางเรือนี้ยังยึดถือนโยบายผูกขาดโดยพระคลังสินค้า ทำให้พ่อค้าต่างชาติที่นำเรือมาค้าขายกับไทยรู้สึกเสียเปรียบ พยายามหาทางทำสนธิสัญญาทางการค้ากับไทยเพื่อผ่อนคลายการผูกขาดสินค้าที่สำคัญ ไทยทำสนธิสัญญาเบอร์นีกับอังกฤษในปี พ.ศ. 2369 และทำสนธิสัญญาในทำนองเดียวกันกับสหรัฐอเมริกาในปี พ.ศ. 2375 (ขุนวิจิตรมาตรา 2516:329) อย่างไรก็ตาม สนธิสัญญานี้ไม่เป็นที่พอใจของทั้งสองประเทศ เพราะไทยหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามสนธิสัญญาด้วยการผูกขาดภาษีและสินค้า โดยไทยให้เจ้าภาษีเป็นผู้ผูกขาด ดังนั้นทั้งสองประเทศจึงส่งราชทูตมาขอแก้ไขสัญญาใหม่ในปี พ.ศ.2393 แต่ไม่สำเร็จ ประจวบกับสิ้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้า เจ้าอยู่หัวเสียก่อน

การที่ไทยมีความเจริญทางเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากกิจกรรมค้าขายทางเรือในสมัยรัชกาลที่ 3 นี้ ส่งผลให้เศรษฐกิจภายในประเทศเจริญรุ่งเรืองไปด้วย เพราะเมื่อสินค้าที่ถูกผูกขาดไม่พอที่จะนำไปจำหน่ายต่างประเทศ ก็จะมีการจัดซื้อเพิ่มเติมจากราษฎร ทำให้เงินตราหมุนเวียนไปสู่ราษฎรมากขึ้น (วรภากรณ์ ทินานนท์ 2527:142) ราษฎรมีเงินตราที่จับจ่ายซื้อหาสินค้าที่ตนต้องการ การค้าขายภายในประเทศช่วงปลายสมัยรัชกาลนี้ เป็นไปในลักษณะเดียวกับช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ นั่นคือมีตลาดที่ผู้คนสามารถมาจับจ่ายหาซื้อสินค้ากันได้ตามความต้องการ มีปริมาณการซื้อขายมากขึ้น จำนวนของตลาดมากขึ้น ขนาดของตลาดใหญ่ขึ้น ทั้งนี้ตามจำนวนของประชากรที่เพิ่มมากขึ้น รวมถึงการที่มีห้างร้านของชาวต่างประเทศ เริ่มเข้ามาเปิดกิจการขายสินค้าบ้างแล้ว ดังนั้นจึงสันนิษฐานได้ว่า ลักษณะของการโฆษณายังคงคล้ายคลึงกับในอดีตคือ มีการป่าวประกาศขายสินค้าและบริการในตลาดและชุมชน ยิ่งไปกว่านั้น จากการที่ใน

สมัยนี้ไทยเปิดโอกาสให้มิชชันนารีจากหลายๆ ประเทศเข้ามาเผยแพร่ศาสนาในไทย ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ที่สำคัญขึ้นในปลายรัชสมัย ซึ่งกลายมาเป็นเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงของการโฆษณาในประเทศไทย นั่นคือการถือกำเนิดขึ้นมาเป็นครั้งแรกของหนังสือพิมพ์ไทย อันนับเป็นสื่อมวลชนสมัยใหม่ชนิดแรกที่ได้เข้ามามีบทบาทอย่างยิ่งในการโฆษณาไทยในยุคต่อมา ที่ได้มีการนำเอาหนังสือพิมพ์ไปใช้เป็นสื่อโฆษณาอย่างกว้างขวาง มีการออกหนังสือพิมพ์ที่มีจุดประสงค์เพื่อการโฆษณาขายสินค้าโดยเฉพาะ ฯลฯ ดังนั้นจากปลายสมัยรัชกาลที่ 3 นี้ อาจกล่าวได้ว่า เป็นกำเนิดของการโฆษณาในสื่อสิ่งพิมพ์ไทย สำหรับการรายงานผลการวิจัยส่วนนี้จะกล่าวถึงจุดกำเนิดของหนังสือพิมพ์ไทย โฆษณาชิ้นแรกที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ไทย การโฆษณาในสมัยรัชกาลที่ 4 และการโฆษณาในสมัยรัชกาลที่ 5 ตามลำดับ

1. กำเนิดของหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย

ก่อนหน้าที่จะมีหนังสือพิมพ์ซึ่งถือเป็นสื่อมวลชนชนิดแรก กำเนิดขึ้นมาในประเทศไทยนั้น จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่า มีการพิมพ์หนังสือเกิดขึ้นในไทยมานานแล้ว ตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชแห่งกรุงศรีอยุธยา โดยมิชชันนารีคาทอลิกฝรั่งเศส ชื่อ หลุยส์ ลานู (Louis Laneau) เมื่อปี พ.ศ.2205 ซึ่งพิมพ์เอกสารเกี่ยวกับคริสต์ศาสนาเผยแพร่โดยใช้ตัวอักษรโรมันสะกดแทนอักษรไทย เนื่องจากยังไม่สามารถถอดตัวพิมพ์เป็นอักษรไทยได้ ต่อมาในปี พ.ศ.2339 สมัยกรุงธนบุรี ต่อเนื่องถึงกรุงรัตนโกสินทร์ มีบาทหลวงคาทอลิกชื่อ คาร์นิล ได้จัดตั้งโรงพิมพ์ที่วัดขานตาครุส ตำบลกุฎีจีน ธนบุรี พิมพ์หนังสือชื่อ "คำสอนนฤคตัง" ลักษณะการพิมพ์ยังคงใช้อักษรโรมันเป็นตัวเขียนแทนอักษรไทย (กำธร สติกรกุล 2527:98-99,107) จนกระทั่งในปี พ.ศ.2379 จึงได้มีการนำเครื่องพิมพ์และตัวพิมพ์ภาษาไทยเข้ามาในกรุงเทพฯ ซึ่งตัวพิมพ์ภาษาไทยชุดนี้ถูกหล่อที่พม่า โดยนางแอนน์ ฮาเซลโทน์ ยัดสัน (Ann Hazeltine Judson) เป็นผู้เขียนตัวภาษาไทย แล้วให้มิชชันนารีผู้เป็นช่างพิมพ์คือ นายยอร์จ เอช. ฮัฟ (George H. Hugh) เป็นผู้หล่อให้ ต่อมาตัวพิมพ์ภาษาไทยชุดนี้ได้ตกมาอยู่ที่โรงพิมพ์เมืองลิงคอล์น หมดแดน บีช บัดเดิล (Dan Beach Bradley) มิชชันนารีชาวอเมริกัน ที่คนไทยนิยมเรียกว่า ปลัดเดิล ไปพบเข้าจึงขอให้คณะ ABCFM (American Board of Commission for Foreign Mission) ที่หมดสังกัดอยู่ชื่อไว้ แล้วจึงได้นำเครื่องพิมพ์และตัวพิมพ์เข้ามา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ศาสนา อย่างไรก็ตามเนื่องจากตัวพิมพ์ที่ได้มานั้นไม่สวยงาม หมอบัดเดิลจึงพยายามประดิษฐ์ตัวพิมพ์ภาษาไทยขึ้นใหม่ ซึ่งประสบความสำเร็จเมื่อ พ.ศ.2380 โดยยังต้องสั่งช่างหล่อเข้ามาจากเมืองลิงคอล์น ในการหล่อตัวพิมพ์ชุดใหม่ เพื่อนำไป

ใช้ในโรงพิมพ์ของตนเอง ที่ตั้งอยู่หน้าวัดประยุรวงศาวาส ธนบุรี หมอบลัดเลสามารถหล่อตัวพิมพ์ได้เองเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2384 (สุกัญญา ตีระวนิช 2520:7-8) หมอบลัดเลได้พิมพ์คำสอนคริสตศาสนา หนังสือ แบบเรียนและวรรณคดีต่างๆ รวมทั้งได้พิมพ์ประกาศห้ามสูบบุหรี่และห้ามซื้อขายฝิ่นให้กับทางราชการไทย จำนวน 9000 แผ่น ตีพิมพ์แล้วเสร็จเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2382 ซึ่งนับเป็นประกาศทางราชการ เรื่องแรกที่ได้รับการตีพิมพ์ด้วยระบบการพิมพ์สมัยใหม่ แทนการคัดลอกดังเช่นในอดีต (ดูภาคผนวกที่ 1)

ในปี พ.ศ.2387 หนังสือพิมพ์ไทยฉบับแรกได้ถือกำเนิดขึ้นโดยหมอบลัดเลได้ทำเรื่องกราบบทูลพระบรมราชานุญาตออกหนังสือพิมพ์ ในตอนแรกได้รับการคัดค้านจากขุนนาง แต่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานอนุญาตในที่สุด หมอบลัดเลเริ่มออกหนังสือพิมพ์ ฉบับปฐมฤกษ์เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ.2387 พิมพ์เป็นภาษาไทยโดยให้ชื่อว่า "The Bangkok Recorder" หรือ "หนังสือจดหมายเหตุ" หนังสือพิมพ์ฉบับนี้ออกได้เพียงปีเศษจำนวนทั้งหมด 16 ฉบับ ก็หยุดกิจการไปในปี พ.ศ.2388 สาเหตุที่เลิกก็เนื่องมาจากขายไม่ดี หมอบลัดเลเกรงว่าจะขาดทุน เพราะมีจำนวนผู้อ่านน้อย ขุนนางไทยไม่ค่อยให้การสนับสนุนเท่าไรนัก ประกอบกับภรรยาหมอบลัดเลถึงแก่กรรม หมอจึงต้องนำบุตรสามคนกลับสหรัฐอเมริกา แล้วจึงเดินทางกลับมากองทัพอีกครั้ง ในปี พ.ศ.2393 (สุกัญญา ตีระวนิช 2520:7-9) หมอบลัดเลออกหนังสือพิมพ์บางกอกรีคอร์เดอร์อีกครั้งเมื่อปี พ.ศ.2408 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จากการศึกษาต้นฉบับหนังสือบางกอกรีคอร์เดอร์ สมัยรัชกาลที่ 3 พ.ศ. 2387-2388 ที่ทายาทของ เฮมิลตัน คิง (Hamilton King) อดีตอัครราชทูตวิสามัญ ผู้มีอำนาจเต็มของสหรัฐอเมริกา ประจำราชสำนักสยาม ระหว่าง พ.ศ. 2441-2455 ได้มอบให้กับสำนักข่าวสารอเมริกันในกรุงเทพฯ (USIS) เมื่อปี พ.ศ.2528 ซึ่งนับว่าเป็นหลักฐานใหม่จากเดิมที่หอสมุดแห่งชาติมิให้ศึกษาเพียงฉบับที่ออกช่วงหลังตั้งแต่ปี พ.ศ.2408 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว อนันต์ชัย เลาหะพันธุ์ (2530:90) ได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า หนังสือพิมพ์บางกอกรีคอร์เดอร์ ซึ่งตีพิมพ์สมัยรัชกาลที่ 3 นี้มีความแตกต่างจากฉบับที่พิมพ์ในชุดรัชกาลที่ 4 กล่าวคือ มีขนาดเล็กกว่า มีความกว้าง 23.50 เซ็นติเมตร และยาว 27.50 เซ็นติเมตร มีลักษณะเป็นหนังสือพิมพ์ขนาดสั้นหรือที่เรียกกันสมัยนั้นว่า "หนังสือจดหมายเหตุ" ออกจำหน่ายเป็นรายเดือน เดือนละ 1 ฉบับ หรือเรียกตามสมัยนิยมว่าเป็น "ใบ" หรือ "แผ่น" ออกติดต่อกันเป็นประจำทุกวันพฤหัสบดีแรกของแต่ละเดือนมิใช่รายปักษ์ อย่างที่เคยเข้าใจกันมา โดยออกติดต่อกันเป็นเวลา 16 เดือน คือตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2387 จนถึงเดือนตุลาคม พ.ศ.2388 ฉบับแรกเรียกว่าเล่ม 1 ใบ 1 (Vol.I No.1) แต่ละ "ใบ" มีเพียง 4 หน้า หมายเลขหน้าของ "ใบ" จะ

เรียงตามลำดับจนครบ 1 ปี หรือ 12 ใบ (ยกเว้นหน้าแรกที่เป็นชื่อหัวหนังสือพิมพ์ไม่มีหมายเลขหน้ากำกับ) ดังนั้นในเล่ม 1 (Vol.1) จึงมีหนังสือจดหมายเหตุ รวมกัน 12 ใบหรือ 48 หน้า และเมื่อขึ้นปีที่ 2 หรือเล่ม 2 (Vol.II) ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2388 ก็ออกเป็น "เล่ม 2 ใบ 13" (Vol.II No.13) แต่เริ่มเรียงลำดับหน้าใหม่ หนังสือพิมพ์บางกอกกรีคอร์เดอร์นี้ ABCF Mission Press เป็นผู้จัดพิมพ์ที่โรงพิมพ์หมอบลัดเล โดยในหนังสือพิมพ์บางกอกกรีคอร์เดอร์ ได้แจ้งวัตถุประสงค์ของการจัดพิมพ์ไว้อย่างชัดเจนว่า เพื่อเสนอข่าวคราวจากประเทศต่างๆ ทั้งใกล้และไกล รายงานราคาสินค้าที่ส่งไปขายต่างประเทศ ราคาสินค้าที่นำเข้ามาขายในประเทศ พงศาวดารเรื่องราวต่างๆ จากต่างประเทศ ตำรารักษาโรค ภาษาและสำนวนภาษาอังกฤษ หนังสือพิมพ์บางกอกกรีคอร์เดอร์นี้พิมพ์ด้วยตัวพิมพ์ที่มีลักษณะเป็นตัวเขียนที่นิยมเขียนกันในสมุดไทยสมัยนั้น (อนันต์ชัย เลหาพะพันธุ์ 2510:90)

ราคาขายของบางกอกกรีคอร์เดอร์นั้นคิดเป็นปี 1 ปีมี 12 ใบ เป็นเงิน 1 บาท ถ้าจะซื้อเป็นฉบับก็ตกฉบับละ 1 เฟื้อง (ดูตัวอย่างหน้าแรกของบางกอกกรีคอร์เดอร์ ฉบับปฐมฤกษ์ ที่ระบุถึงวัตถุประสงค์ในการออก ราคาขาย ในหน้า 33)

จากการศึกษาหลักฐานที่มีอยู่ในปัจจุบัน ผู้วิจัยพบว่า สำนักราชเลขาธิการได้ดำเนินการรวบรวมต้นฉบับหนังสือ จดหมายเหตุฯ (The Bangkok Recorder) ที่ตีพิมพ์ทั้งในสมัยปลายรัชกาลที่ 3 และรัชกาลที่ 4 แล้วนำมาพิมพ์ใหม่เมื่อพฤษภาคม พ.ศ. 2537 เพื่อเป็นที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพนายสมหมาย สุนทรระกูล ดังนั้นผู้สนใจสามารถศึกษาได้จากหนังสือที่พิมพ์ใหม่นี้ ซึ่งมีความคมชัดอ่านได้ง่ายกว่าการอ่านจากไมโครฟิล์มของหอสมุดแห่งชาติ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑หนังสือจดหมายเหตุ

BANGKOK RECORDER.

VOL. I. เล่ม ๑ บังกอกเต็อง แปดปีณาสภากรัฎฐคักภาช ๑๒๖๖ JULY, 1844.

ควิศ ศักภาช ๑๙๘๔

ใบ ๑. No. 1.

คำอธิบาย.

Prospectus.

พวกครูอเมริกา ซึ่ง อัสโตรข อยู่หน้าวัด เจ้าคุณ พระคลัง, ได้
 ปรึกษาพร้อมใจกันว่า, จะแต่งหนังสือข่าว ตีพิมพ์ เป็นภาษาไทย, ตี
 พิมพ์ขึ้นระ แฉ่น ขนาด กว้างยาวเท่า กับแผ่นนี้, คือปี หนังสือสอง
 แผ่น. ในหนังสือ ข่าว นั้น จะมี ข่าวใหม่ มาแต่เมือง, สิงคโปร์,
 เมืองจีน เมืองพม่า เมือง กลาปาเมือง กาลกัตกา เมือง ลังกาเมือง บัม
 เบมีระ จูรัต เมือง อินดินดาเมือง เวียเศเมือง อเมริกา แล่อีก หลาย
 เมือง. จะบอกไว้ว่ามีข่าว มาแต่ทุกเมือง. หนึ่งในหนังสือ นี้ จะ
 ให้รู้ราคา ของ, ซึ่งเอาไป จาก เมือง นี้ไปขายใน เมืองนอก, แล
 ของใน เมืองนอก, เอามาขายใน เมืองนี้. หนึ่งในสางที่จะว่าด้วยพง
 ษาระทาน แลทำ นิยม แห่ง เมืองนอก. หนึ่งในสางที่จะว่าด้วยคำ
 ปรึกษาโรคต่างๆ, แลบอก ซึ่งสิ่งที่จะ กระทำมิให้มีโรคด้วย. หนึ่งใน
 สางที่จะแต่ง คำ สอนสำหรับคน ซึ่งป่วยจะเรียนคำ อังกฤษ.
 ผู้แต่งหนังสือนี้ปรารถนา จะแต่งให้เป็นประโยชน์แลเป็นที่จำเริญ
 ใจแก่ผู้อ่าน. ราคาหนังสือข่าวนี้ ปีละบาทคิดเป็น หนังสือสิบ
 สองแผ่น. ถ้าคน จะซื้อทั้งปีแล้ว ก็เอาเงินบาทหนึ่ง, จะให้เงินเมื่อ
 ได้ แผ่นที่หนึ่งก็ได้, จะให้เงินเมื่อถึง แผ่นที่ หกก็ได้, ตามแต่ใจ
 ผู้ซื้อ. อย่างหนึ่ง ถ้าไม่ปรารถนา จะซื้อให้ ครบปี, จะซื้อแผ่นหนึ่ง
 สองแผ่นตามใจ ปรารถนา ของคน นั้น, ก็ดี ราคาไว้แผ่น ละหนึ่ง.

คำว่า ไฟฟ้า.

Lightning.

อันว่าไฟฟ้านั้น อยู่ในดินทุกแห่ง, แต่ทว่า อยู่แห่ง ละเอียด ๆ
 ทั่วทั้งแผ่นดิน. แลไฟฟ้านั้น ออก จากดินที่ ละเอียด ๆ ทั่ววัน, ขึ้น
 พร้อมกับสายดิน แล สายน้ำ, ขึ้นไป ประชุมพร้อมกัน อยู่ในเมฆ.
 อันรวมคาไฟฟ้านั้น ถ้าประชุม อยู่ในเมฆ ก้อนหนึ่งมาก, ในเมฆ
 ก้อนหนึ่งน้อย, ถ้า แลเมฆ สองก้อนนั้นใกล้กันเข้าแล้ว, ไฟฟ้าที่
 มากนั้นก็ แลปลิ้นไปหาที่น้อยให้ช้อยเท่ากัน. เพราะเหตุซึ่ง

นั้นเราจึงได้เห็น, เมื่อฟ้าร้อง แลแลปลิ้นไป จากเมฆ หนึ่งไป
 ถึงเมฆอื่น. อีกประการหนึ่ง, เมฆซึ่งเต็มไปด้วยไฟฟ้านั้นลอยลง
 มาใกล้แผ่นดินแล้ว, ไฟฟ้าที่มีมากอยู่ใน เมฆนั้น, ก็ แลปลิ้น
 ออกไปหาไฟฟ้าที่ น้อยที่อยู่ในดินให้เสมอเท่ากัน. อันรวม
 คาไฟฟ้าแลปลิ้น มาจากเมฆนั้น, ก็ ช้อยลง มาตาม ของดินซึ่ง ช้อย
 สูง, คือเสากระโดง, แลต้นไม้, แลเรือน, เป็นทางที่ สายฟ้า จะ
 ลงมาถึงแผ่นดิน.

แต่ทว่ามิ ของ หลายสิ่ง ที่ไม่ชอบ กับไฟฟ้า, คือแก้ว, แล
 ยางไม้, แล กำมะถัน, แลไหม, แลขน สัตว์ ทั้งปวง, แลไม้ที่ ทยัง
 ไฟกลอแห้ง, สิ่งทั้งปวงนี้ ไม่ชอบกับไฟฟ้า, ไม่เป็น ทนทางแห่ง
 ไฟฟ้า. แลสิ่งที่ไม่ชอบกับไฟฟ้าตามไปนั้น, คือเงินเป็นต้น, แล
 ทองแดง เป็นที่ สอ, ทองคำเป็นที่ สาม, สังกะสี เป็นที่สี่, เหล็ก
 เป็นที่ห้า, ตะกั่วเกือบเป็นที่ หก, ตะกั่วดำเป็นที่ เจ็ด. เมื่อไฟ
 ฟ้ามาใกล้ จะถึงสิ่งทั้งปวงนี้, สิ่งนี้ก็ย่อมชักให้ไฟฟ้า ลงไปตาม
 สิ่งนี้. ชักไปทางทั้งปวงได้เห็นดังนี้ จึงคิดดูว่า, เงินแลเหล็ก
 แลทองแดงชักไฟฟ้ามากเท่าไร, แล้ว จึงคิดทำเป็นคำห้าม
 ไฟฟ้า, มิให้ตกถูก เป็นคนว่าเรือน, แลกำบัง, แลสิ่ง ของ ทั้ง
 ปวง. ถ้าแลมีที่ เป็นวงกลมรอบใหญ่เท่าใดมิได้กำหนด, ถ้า
 จะมีให้ไฟฟ้าถูก, จึงเอาเงินก็ได้, แลเหล็กอันก็ได้, แลทอง
 แดงก็ได้, เอาแต่อย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้เป็นสี่ เหลี่ยม สาม-กระเขยัด,
 ปักไว้ในดินให้สูง ส่วนหนึ่ง, ให้วัดคูกิ่งขึ้นโดยตรงเป็นสี่ส่วน
 เขาส่วนหนึ่ง, จึงเอาแท่งเงินก็ได้, แลแท่งเหล็กอันก็ได้, แล
 แท่งทองแดงก็ได้, ตามแต่ จะเอา อย่างหนึ่ง, ทำให้ เป็นสี่ เหลี่ยม
 สาม-กระเขยัดปักคิ่ง แล้วขึ้นขึ้นไป, ให้สูงเท่า ส่วนหนึ่งนั้น. เมื่อ
 ไฟฟ้าลงมากก็จะ ลงมาตาม แท่งเงิน, แลแท่งเหล็กอัน แลแท่ง
 ทองแดง, ที่ปักไว้ มิได้ถูก คอ้งอื่น ๆ ในวันนั้นเลย. ถ้า ง
 นั้นกว้าง แปลว่า, ก็ จะคอง ปักแท่งเงิน แลแท่งเหล็ก อันนส
 แท่ง ทองแดง ให้สูง สองวา. ในเมืองนอกนั้น, เขาได้ใช้แต่เหล็ก

2. โฆษณาชิ้นแรกในหนังสือพิมพ์ไทย

จากหนังสือบางกอกกรีตอร์เดอรั สมัยรัชกาลที่ 3 ที่มีฉบับจริงหลงเหลืออยู่ 14 ฉบับ จากจำนวน 16 ฉบับ (ขาดฉบับที่ 14 และ 15) พบประกาศแจ้งความอยู่ 3 ชิ้นที่ควรจะนำมาพิจารณาศึกษาว่า ประกาศแจ้งความชิ้นใดถือเป็นโฆษณาชิ้นแรกในหนังสือพิมพ์ของไทย ประกาศแจ้งความเหล่านั้นได้แก่ ประกาศแจ้งความเกี่ยวกับบางกอกกรีตอร์เดอรัในฉบับปฐมฤกษ์ ประกาศแจ้งความเชิญชวนให้คนมารักษาโรคตาของหมอบลัดเล และประกาศแจ้งความขายยา คินิน (ยาควินิน)

ประกาศแจ้งความชิ้นแรกที่จะนำมาพิจารณาคือ ประกาศแจ้งความที่พบในหน้าแรกของบางกอกกรีตอร์เดอรัฉบับปฐมฤกษ์ เล่ม 1 ใบ 1 (ปีที่ 1 ฉบับที่ 1) เดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1844 จ.ศ.1206 พ.ศ.2387 (ดูภาพประกอบในหน้า 33) โดยในประกาศนี้ได้อธิบายถึง เนื้อหาในบางกอกกรีตอร์เดอรัว่าจะประกอบไปด้วยอะไรบ้าง ลักษณะการออกและราคาขาย ประกาศแจ้งความชิ้นนี้อาจนับเป็นโฆษณาในหนังสือพิมพ์ชิ้นแรกของไทยก็ได้ ถ้าจะพิจารณาเพียงว่า การโฆษณาคือการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินค้า ซึ่งในที่นี้ตัวสินค้าคือ บางกอกกรีตอร์เดอรั และสื่อมวลชนคือ หนังสือพิมพ์บางกอกกรีตอร์เดอรันั่นเอง อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงบริบทแวดล้อมว่าธรรมเนียมโดยทั่วไป ในการออกหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารฉบับปฐมฤกษ์นั้น ผู้จัดทำมักตีพิมพ์ถ้อยแถลงชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารฉบับนั้นๆ ไว้เสมอ ดังนั้นการลงประกาศชิ้นนี้ สันนิษฐานว่าหมอบลัดเลและคณะผู้จัดทำ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นถ้อยแถลงชี้แจงเกี่ยวกับการออกบางกอกกรีตอร์เดอรัมากกว่าที่จะเป็นการลงประกาศเพื่อเชิญชวนให้คนมาซื้อหนังสือพิมพ์ จึงไม่น่าจะถือว่าเป็นโฆษณาในหนังสือพิมพ์ชิ้นแรกของไทย

ประกาศแจ้งความชิ้นที่ 2 ซึ่งตีพิมพ์ในบางกอกกรีตอร์เดอรั เล่ม 1 ใบ 4 (ปีที่ 1 ฉบับที่ 4) เดือนตุลาคม ค.ศ. 1844 จ.ศ. 1206 พ.ศ. 2387 หน้าที่ 16 (ดูภาพประกอบในหน้า 36) เป็นประกาศแจ้งความของหมอบลัดเลเอง ขึ้นต้นด้วยหัวเรื่อง จักขุด้อกระจก TO THE BLIND FROM CATARACT.

จักขุต์ต่อกระจก. TO THE BLIND FROM CATARACT.

หมอบลัดเล อวยพรมาถึงท่านทั้งหลาย, ที่เป็นโรคจักขุเป็นต่อกระจกนั้น. ให้เชิญมาหาข้าพเจ้าเถิด, จะรักษาให้, ด้วยได้เคยรักษาหายมาเป็นหลายสิบคนแล้ว. แต่คนที่มีจักขุขุดมือที่เดียวเราก็ได้รักษาหาย, จนเห็นเป็นปรกติขึ้นมาก, ที่เรารักษาหายนั้นประมาณ๓ ส่วน, ที่ไม่หายนั้นสักส่วน๑, ที่รักษาไม่หายนั้นก็ไม่มีอันตราย, เป็นเสมอโรคเดิมอยู่ยังนั้น. อนึ่งท่านทั้งปวงที่เป็นต่อออกยาคิดกลัวว่าวิทีที่หมอรักษานั้น, จะทำให้เจ็บปวดหนักนั้นหามิได้, เจ็บแปลบเดียวเท่านั้นดอก, ภาวนได้, เชิญมาเถิด, เราไม่เอาวิฤติสิ่งใดเลย, ปรารถนาจะทำคุณแก่ท่านทั้งปวงเท่านั้นแล.

ประกาศนี้เชิญชวนให้ผู้ที่เป็นโรคตาและโรคต่อกระจกมาทำการรักษากับหมอบลัดเล โดยหมอบลัดเลจะไม่คิดค่าบริการใดๆเลย ข้อความในประกาศนี้หมอบลัดเลได้พยายามโน้มน้าวชักจูงให้มารักษากับหมอบลัดเล โดยอวดอ้างว่าได้รับการรักษาผู้ป่วยให้หายมาได้หลายสิบคนแล้ว แม้ผู้ที่เป็นมากจนตามองไม่เห็นก็รักษาให้หายมาได้แล้ว และถ้ามารักษาแล้วไม่หายก็ไม่มีอันตรายใดๆต่อผู้ป่วย ลักษณะของประกาศแจ้งความเช่นนี้ หากพิจารณาว่าเป็นการโฆษณาการให้บริการของหมอบลัดเลก็ได้ เพราะมีลักษณะของการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจผ่านสื่อมวลชน เพื่อให้เกิดผลต่อพฤติกรรมของผู้ที่ได้อ่านประกาศแจ้งความนี้ เห็นได้ชัดเจนจาก ข้อความที่ว่า "เชิญมาเถิด, เราไม่เอาวิฤติสิ่งใดเลย, ปรารถนาจะทำคุณแก่ท่านทั้งปวงเท่านั้นแล."

จักชู้ค้อกระจก. TO THE BLIND FROM CATARACT.

หมอบรัดเลอวยพรมาถึงท่านทั้งหลาย, ที่เป็นโรคจักชู้ เป็นค้อกระ
จกนั้น. ให้เชิญมาหาข้าพเจ้าเถิด, จะรักษาให้, ด้วยได้เคย รักษา
หายเป็นหลายสิบคนแล้ว. แต่คนที่ม่จักชู้บอดมืดที่เคียวเราก็ได้
รักษาหาย, จนเห็นเป็นปรกตินั้นมาก, ที่เรารักษาหายนั้นประมาณ ๓
ส่วน, ที่ไม่หายนั้นสักส่วน๑, ที่รักษาไม่หายนั้นก็ไม่มี อันตาย,
เป็นเสมอโรคเคียวอยู่ยังนี้. อนึ่งท่านทั้งปวงที่ เบินค้ออยู่คิดกลัว
ว่าวิบัติ หมอบรัดเลนั้น, จะทำให้เบบปวดหนักนั้น ตมิได้, เจบแปลบ
เคียวเท่านั้นคอก, กอทนได้, เชิญมาเถิด, เราไม่เอาว่าสิ่งใดเลย,
ชรวาณาจะทำคุณแก่ท่านทั้งปวงเท่านั้นแล.

โฆษณา เชิญชวนให้ไปรักษาโรคตาของหมอบรัดเล ในบางกอกริคอร์ดอร์ ปีที่ 1
ฉบับที่ 4 เดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1844 (พ.ศ.2387)

QUININE FOR SALE.

ยาคินินั้น, แต่ก่อน เขาขาย อยู่ที่คึกหินแคว, แต่บัดนี้เขา
ได้เอามาฝากไว้ให้ขายที่บ้านข้าพเจ้า หมอบรัดเล, ด้วยข้าพเจ้า
เห็นว่าในพระนครนี้, คนเป็นไข้จับมากนัก, ข้าพเจ้ามีใจเมทา
จะสงเคราะห์คนที่ป่วย จึงรับเอายา นั้นมา, เจ้าของสั่งให้ขาย
อย่างไร, ข้าพเจ้าขาย อย่างนั้น. เหตุคั้งนี้จึงช่วยรับมาไว้ขาย
มิได้หากำไรเลย. แต่บัดนี้ ยานี้ยังมีอยู่ที่บ้านข้าพเจ้า หมอบ
รัดเลสัก ๔๐ ขวด. ถ้าผู้ใด จะซื้อเอาหมดทั้ง ๔๐ ขวด จะเอา
ราคา ขวดละ สาม ตำลึง สองบาท. ถ้า จะต้อง ประสฯ, แต่ขวด
หนึ่ง สองขวด แล้ว, จะเอา ราคา ขวดละ สี่ตำลึง สามสลึง. หาก
จะเอา สลึง หาก สองสลึง ก็ได้. แลยา ขวดหนึ่ง นั้นหนัก สองบาท,
แต่ทว่า ลาง ขวด ก็ดู เหมือน มาก, ลาง ขวด ก็ดู เหมือน น้อย, เหตุ
ว่ายาที่เป็นก้อนเม็ด เล็กๆ แน่นอยู่ ก็เห็น เป็น น้อย, ที่ เป็น ก้อน
โตๆ ฟู อยู่ ก็เห็น ว่า มาก, แต่ที่จริง น้ำหนัก สองบาท เท่ากันทั้ง
สิ้น. ไม่มาก ไม่น้อย กว่ากัน, ยาดี เหมือนกัน, อย่าได้ สงไปเลย

โฆษณาขายยาควินินของหมอบรัดเล ในบางกอกริคอร์ดอร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 8
เดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1845 (พ.ศ.2388)

สำหรับประกาศแจ้งความขึ้นที่ 3 ซึ่งเป็นประกาศโฆษณาขายยาควินิน (ยาควินิน) นั้น ปรากฏอยู่ในบางกอกรีคอร์ดเดอร์ เล่ม 1 ใบ 8 (ปีที่ 1 ฉบับที่ 8) เดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1845 จ.ศ.1206 พ.ศ. 2388 (ดูภาพประกอบในหน้า 36) นับเป็นการโฆษณาขายสินค้าขึ้นแรกใน บางกอกรีคอร์ดเดอร์ยุคนี้ ประกาศแจ้งความนี้มีข้อความว่า

QUININE FOR SALE.

ยาควินินนั้น, แต่ก่อนเขาขายอยู่ที่ตึกหันแดร แต่บัดนี้เขา ได้เอามาฝากไว้ให้ขายที่บ้านข้าพเจ้าหมอบรัดเล, ด้วยข้าพเจ้า เห็นว่าในพระนครนี้, คนเปนไข้จับมากนัก, ข้าพเจ้ามีใจเมตตา จะสงเคราะห์ให้คนทั้งปวง จึงรับเอายานี้มา, เจ้าของสั่งให้ขาย อย่างไร ข้าพเจ้าขายอย่างนั้น. เหตุดังนี้จึงช่วยรับมาไว้ ขาย มิได้เอากำไรเลย. แต่บัดนี้ยานี้ยังมีอยู่ที่บ้านข้าพเจ้าหมอบรัดเลสัก ๔๐ ขวด. ถ้าผู้ใดจะซื้อเอาหมดทั้ง ๔๐ ขวด จะเอาราคาขวดละสามตำลึงสองบาท. ถ้าจะต้องประสงฆ์, แต่ขวด หนึ่งสองขวดแล้ว, จะเอาราคาขวดละสี่ตำลึงสามสลึง. หาก จะเอาสลึงหกบาทสองสลึงก็ได้. แลยาขวดหนึ่งนั้นหนัก สองบาท, แต่ทว่ากลางขวดก็ดูเหมือนมาก, กลางขวดก็ดูเหมือนน้อย, เหตุ ว่ายาที่เปน ก้อนเม็ดเล็ก ๆ แนนอยู่ ก็เหน่นน้อย, ที่เปนก้อน โต ๆ พูอยู่ก็เหน่นวามาก, แต่ที่จริงน้ำหนักสองบาทเท่ากันทั้ง สิ้น. ไม่มากไม่น้อยกว่ากัน, ยาดีเหมือนกัน, อย่าได้สงสัยไปเลย.

เมื่อพิจารณารูปแบบของโฆษณาขึ้นนี้แล้ว จะเห็นได้ว่าเป็นโฆษณาที่ขึ้นต้นด้วย

หัวข้อเรื่องคือ "QUININE FOR SALE" โดยไม่มีการล้อมกรอบข้อความโฆษณา อยู่ต่อท้าย บทความที่กล่าวถึงไข้จับสัน ซึ่งสามารถรักษาได้ด้วยยาควินิน ลักษณะของโฆษณามีเพียง ข้อความอย่างเดียวไม่มีภาพสินค้าหรือภาพอื่น ๆ ประกอบ ในส่วนของเนื้อหาที่ปรากฏอยู่พบว่าเป็นการประกาศแจ้งความขายสินค้า ซึ่งก็คือยาควินิน มีการบอกถึงสถานที่จัดจำหน่ายไว้อย่าง ชัดเจนว่า "ที่บ้านข้าพเจ้า หมอบรัดเล" มีการบรรยายถึงเหตุผลที่หมอนำยานี้มาขายว่า "ด้วย

ข้าพเจ้าเห็นว่าในพระนครนี้ คนป่วยไข้เจ็บมากนัก, ข้าพเจ้ามีใจเมตตาจะสงเคราะห์คนทั้งปวง จึงรับเอายานั้นมา, เจ้าของสั่งให้ขายอย่างไร, ข้าพเจ้าขายอย่างนั้น เหตุตั้งนี้จึงช่วยรับมาไว้ขายมิได้อีกอะไรเลย” จะเห็นว่าหมอบรัดเลได้ออกตัวไว้ด้วยว่า การนำยามาขายนี้มิได้คิดกำไรแต่อย่างใด เพียงต้องการช่วยสงเคราะห์คนป่วยเท่านั้น ในโฆษณาชิ้นนี้มีการแจ้งถึงปริมาณยาทั้งหมดที่หมอบรัดเลมียอยู่ รวมทั้งราคาขายด้วย โดยผู้ซื้อสามารถซื้อทั้งหมด 40 ขวด หรือซื้อเพียงขวดสองขวด หรือซื้อแบ่งเป็นเม็ด ๆ ก็ได้ ในราคา “ซื้อเอาทั้งหมด 40 ขวดจะเอาราคาขวดละสามตำลึงสองบาท ถ้าประสงค์, แต่ขวดหนึ่งขวดสองแล้ว, จะเอาราคาขวดละสี่ตำลึงสามสลึง. หากจะเอาสลึงหกสองสลึงก็ได้.” นอกจากนี้หมอบรัดเลยังให้การรับรองทั้งปริมาณของยาและคุณภาพของยาว่าแม้ยาบางเม็ดขนาดเล็กใหญ่แตกต่างกัน แต่น้ำหนักยาทุกขวดหนักสองบาทเท่ากัน และยาทุกขวดล้วนเป็นยาคุณภาพดีเหมือนกันหมด “แลยาขวดหนึ่งนั้นหนักสองบาท, แต่ทว่ากลางขวดก็ดูเหมือนมาก, กลางขวดก็ดูเหมือนน้อย เหตุว่ายาที่ปนก่อนเม็ดเล็ก ๆ แนนอยู่ก็เหน่นน้อย, ที่ปนก่อนโต ๆ ฟูอยู่ก็เหน่นมาก, แต่ที่จริง, น้ำหนักสองบาทเท่ากันทั้งสิ้น ไม่มากไม่น้อยกว่ากัน, ยาดีเหมือนกัน, อยาได้ส่งไล่ไปเลย.” โดยมีการระบุตัวผู้ลงโฆษณาไว้อย่างชัดเจนตั้งแต่ตอนต้นว่า คือตัวหมอบรัดเลนั่นเอง

หากนำเอาประเด็นสำคัญของการโฆษณาอันได้แก่ การโฆษณาต้องมีการชำระเงิน เพื่อให้ข้อความโฆษณาได้เผยแพร่ การโฆษณาเป็นการสื่อสารที่มีได้เป็นไปในรูปส่วนตัว การโฆษณาเป็นการสื่อสารผ่านสื่อมวลชน การโฆษณาเป็นการสื่อสารเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินค้า บริการหรือแนวคิด และการโฆษณาจะต้องมีการระบุตัวผู้โฆษณาหรือผู้อุปถัมภ์ มาพิจารณาประกาศโฆษณาทั้งสองชิ้นนี้จะเห็นได้ว่า โฆษณาเชิญชวนให้มารักษาโรคตาและโฆษณายาคินิน (ยาคิวินิน) นี้เป็นการสื่อสารที่มีได้เป็นไปในรูปส่วนตัวคือ มิได้เจาะจงไปยัง ผู้ใดผู้หนึ่งแต่เป็นการสื่อสารกับสาธารณชนผู้อ่านทั่วไป ผ่านสื่อมวลชนคือหนังสือพิมพ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบริการคือบริการทางการแพทย์รักษาโรคตาและข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าคือยาคิวินิน โดยมีการระบุตัวผู้โฆษณาอย่างชัดเจนว่าเป็นหมอบรัดเลไว้ด้วย อย่างไรก็ตาม ในประเด็นการชำระเงินคงไม่เกิดขึ้นเนื่องจากหมอบรัดเลเป็นเจ้าของหนังสือบางกอกรีคอร์เดอร์เอง ประเด็นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งซึ่งจะขอตั้งข้อสังเกตไว้ในที่นี้ก็คือ ในโฆษณาทั้งสองชิ้นนี้ หมอบรัดเลได้ใช้กลยุทธ์การโฆษณาแบบที่เรียกว่า การให้ผู้เชี่ยวชาญมารับรองคุณภาพสินค้าและบริการ (Expert Endorsement) โดยการใช้ตัวหมอบรัดเลซึ่งเป็น นายแพทย์สมัยใหม่ ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการดูแลรักษาคนป่วย มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องยามาให้การรับรองว่าบริการรักษาโรคตาโรคต้อกระจก(ของตัวหมอบรัดเล)นั้นมีคุณภาพดี สามารถ

รักษาคนให้หายได้หลายสิบคนแล้ว แม้คนเป็นมากมองไม่เห็นก็ยังรักษาหาย รวมทั้งรับรองคุณภาพของยาควินินว่าดีเหมือนกันทุกขวด ซึ่งกลยุทธ์การโฆษณาแบบนี้ช่วยสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่สินค้าและบริการได้เป็นอย่างดี ดังนั้น จากการศึกษาทั้งสองชิ้นอย่างละเอียดแล้ว จึงอาจกล่าวได้ว่า โฆษณาให้คนมารักษาโรคตานี้ถือ เป็นโฆษณาบริการทางหนังสือพิมพ์ที่เก่าแก่ที่สุดเท่าที่ค้นพบในปัจจุบัน ในขณะที่เป็นโฆษณายาควินินก็เป็นโฆษณาสินค้าทางหนังสือพิมพ์ที่เก่าแก่ที่สุดเท่าที่ค้นพบเช่นกัน หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า โฆษณาทั้งสองเป็นโฆษณาสิ่งพิมพ์ที่เก่าแก่ที่สุดก็ได้ เพราะจนถึงปัจจุบันยังไม่พบว่าในสมัยปลายรัชกาลที่ 3 นี้ มีสิ่งพิมพ์โฆษณาในรูปแบบอื่น อาทิ ใบปิด (Poster) ใบปลิว (Leaflet) (ทั้งนี้ไม่นับประกาศห้ามสูบและซื้อขายฝิ่น) ปรากฏอยู่เลย แต่เมื่อพิจารณาบริบทต่างๆ ในขณะนั้น จากการทำบ้านเมืองมีความเจริญทางเศรษฐกิจ มีเรือสำเภาต่างชาติเข้ามาค้าขาย มีมิชชันนารีหลังไหลเข้ามา ผู้คนมีจำนวนมากขึ้น เชื่อว่าน่าจะมีการใช้ ใบปิดหรือใบปลิว เพื่อประกาศแจ้งความเรื่องราวต่างๆ เพื่อเผยแพร่ศาสนา เพื่อขายสินค้าหรือบริการอยู่บ้าง เพียงแต่อาจจะอยู่ในวงจำกัดและขณะนี้ยังไม่พบหลักฐานที่จะยืนยันได้เท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณาถึงความหมายของการโฆษณาอย่างกว้างๆ ว่าเป็นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินค้า บริการ และความคิดแล้ว ประกาศห้ามสูบฝิ่นและซื้อขายฝิ่น อาจถือว่าเป็นโฆษณาสิ่งพิมพ์ชิ้นแรกของไทยก็ได้ เนื่องจากเนื้อหาในประกาศเป็นการเผยแพร่พระบรมราชโองการห้ามสูบฝิ่นและซื้อขายฝิ่น ผู้ใดฝ่าฝืนจะมีต้องถูกลงโทษ ซึ่งเป็นลักษณะเดียวกับ ประกาศตามจับทาสที่พิมพ์บนกระดาษปาปิรุส ในสมัยกรีก ดังนั้นหากกล่าวว่ประกาศนี้เป็นโฆษณาใบปิด (Poster) ที่เก่าแก่ที่สุดของไทยก็น่าจะได้

ในช่วงปลายสมัยรัชกาลที่ 3 นี้ นอกจากจะมีบางกอกกรีคอร์ดอร์ถือกำเนิดขึ้นมาเป็นหนังสือพิมพ์ฉบับแรกของไทยแล้ว ยังปรากฏหลักฐานว่ามีหนังสือพิมพ์อีกฉบับหนึ่ง ชื่อว่า บางกอกคาเลนเดอร์ (Bangkok Calendar) ออกเป็นภาษาอังกฤษ หนังสือพิมพ์ฉบับนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับบางกอกกรีคอร์ดอร์ คือ ออกครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 3 แล้วเลิกไป มาออกอีกครั้งในสมัยรัชกาลที่ 4 ลักษณะการใช้ภาษาและการเสนอความคิดก็คล้ายคลึงกัน จะต่างกันก็ตรงที่ในสมัยรัชกาลที่ 3 เจ้าของคือ หมอจันทเล (J. H. Chandler) แต่ในสมัยรัชกาลที่ 4 หมอบรัดเลเป็นผู้จัดทำหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ บางกอกคาเลนเดอร์สมัยรัชกาลที่ 3 ออกระหว่างปี พ.ศ.2390-2393 (ค.ศ.1847-1850) โดยออกเป็นรายปี ต้นฉบับของหนังสือพิมพ์บางกอกคาเลนเดอร์สมัยรัชกาลที่ 3 นี้ไม่มีเหลืออยู่ให้ศึกษาเลย สาเหตุที่ทราบว่าหนังสือพิมพ์ฉบับนี้เคยออกในสมัยรัชกาลที่ 3

เพราะหนังสือพิมพ์ Siam Repository ฉบับปี พ.ศ.2412 Article ที่ 141 ได้เล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ.2390 โดยคัดเอาข่าวมาจากบางกอกคาเลนเดอร์ ในปีนั้น เนื่องจากไม่มีต้นฉบับหนังสือพิมพ์บางกอกคาเลนเดอร์ ในสมัยรัชกาลที่ 3 ให้ศึกษาจึงไม่อาจทราบได้ว่าในหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ จะมีโฆษณาตีพิมพ์หรือไม่ และเมื่อพิจารณาถึงปี พ.ศ. ที่ตีพิมพ์ ซึ่งอยู่ระหว่างปี พ.ศ.2390-2393 แล้ว จะเห็นได้ว่าตีพิมพ์หลังบางกอกกรีคอร์ดอร์ ดังนั้นถึงจะพบหลักฐานว่ามีโฆษณาตีพิมพ์ในบางกอกคาเลนเดอร์ก็ยังเป็นโฆษณาที่เกิดขึ้นภายหลังโฆษณาเชิญชวนให้มาใช้บริการรักษาโรคต่อกระดูกและโฆษณายาคินิน ที่ตีพิมพ์ในปี พ.ศ.2387 และ 2388 ตามลำดับ ซึ่งนับเป็นเวลาก่อนที่จะมีบางกอกคาเลนเดอร์ถึง 2 ปี

สำหรับการโฆษณาในหนังสือพิมพ์ไทยระยะแรก ช่วงปลายสมัยรัชกาลที่ 3 ซึ่งเป็นจุดกำเนิดของการโฆษณาในหนังสือพิมพ์ไทยนั้น สรุปได้ว่า นอกเหนือจากการโฆษณาในรูปแบบเก่าที่ใช้การป่าวประกาศร้องขายสินค้าโดยพ่อค้าแม่ค้าแล้ว ได้มีการโฆษณาในหนังสือพิมพ์เกิดขึ้นเป็นครั้งแรก ซึ่งโฆษณาในยุคแรกนี้ยังเป็นลักษณะของการประกาศแจ้งความ ที่มีรูปแบบง่าย ๆ มีเพียงพาดหัวและเนื้อความ เป็นตัวอักษรล้วน ยังไม่มีภาพประกอบ และสันนิษฐานว่ายังไม่มีการจ่ายเงินเพื่อซื้อเนื้อที่ที่เกิดขึ้น เพราะสินค้าและบริการที่ลงโฆษณาเป็นของหมอบลัดเล ผู้เป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์ ดังนั้นแม้ว่าการโฆษณาในสมัยนี้ยังไม่มีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมการโฆษณาดังเช่นในปัจจุบัน แต่ก็นับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการโฆษณาในสื่อมวลชนของไทย

3. การโฆษณาสมัยรัชกาลที่ 4

3.1 สภาพทั่วไป

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ซึ่งอยู่ระหว่าง พ.ศ.2394-2411 นั้น บ้านเมืองเริ่มเข้าสู่ยุคของการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักถึงความสำคัญของการเปิดประเทศรับเอาวิทยาการตะวันตกมาปรับปรุงประเทศให้เจริญก้าวหน้า พร้อมกับจับมือกับชาติตะวันตกเพื่อสร้างสัมพันธไมตรีที่ดีต่อกัน ในปี พ.ศ.2398 รัฐบาลอังกฤษส่งเซอร์จอห์น เบาวริง เข้ามาทำสนธิสัญญาไมตรีและการค้าขายฉบับใหม่ที่เรียกกันว่า สนธิสัญญาบาวริง ผลที่ตามมาของสนธิสัญญาฉบับนี้ก็คือ ระบบการค้าแบบผูกขาดโดยพระคลังสินค้าถูกยกเลิกเด็ดขาด ส่งผลให้การค้าทางเรือของหลวงต้องเลิกล้มไปด้วย (วรสารภรณ์ ทินานนท์. 2527:141) ดังนั้นจึงอาจจะกล่าวได้ว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ.2398 เป็นต้นมา ไทยได้เปิดประตูการค้าขายกับนานาประเทศ ไม่มีการผูกขาด

สินค้าใดๆ เป็นของหลวง ไม่มีสินค้าต้องห้ามใดๆ เหมือนในอดีต และนับตั้งแต่ทำสัญญาเลิกผูกขาดสินค้านี้แล้ว การค้าขายได้เจริญขึ้นอย่างมาก มีเรือสินค้าเข้าออกท่าเรือกรุงเทพฯ มากมาย สินค้าไทยขายได้ดี มีเงินตราเข้าประเทศเป็นอันมาก นอกจากไทยจะทำสนธิสัญญานาวาริงกับอังกฤษแล้ว ต่อมายังได้ทำสัญญาค้าขายในทำนองเดียวกันกับอเมริกา ฝรั่งเศส และประเทศตะวันตกอื่นๆ ด้วย (ขุนวิจิตรมาตรา 2516:333-334)

การเปิดประตูการค้ากับต่างประเทศในครั้งนี้ ทำให้ข้าวกลายเป็นสินค้าออกที่สำคัญของประเทศ เรือกำปั่นที่เข้ามาสู่ท่ากรุงเทพฯ ส่วนมากตั้งใจมาบรรทุกข้าวโดยเฉพาะ ลูกค้าที่ซื้อข้าวไทยมากที่สุดคือสิงคโปร์ ซึ่งซื้อเอาไปขายให้กับประเทศต่างๆ อีกต่อหนึ่ง การที่ข้าวกลายเป็นสินค้าออกที่สำคัญนี้ ทำให้มีการขยายเนื้อที่ทำนาไปอย่างรวดเร็ว เกิดโรงสีมือและโรงสีไฟใช้เครื่องจักรขึ้นมากมายริมสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่ปากคลองผดุงกรุงเกษมลงไปถึงทางใต้ ความเจริญในด้านการค้าต่างประเทศนี้ทำให้เศรษฐกิจภายในประเทศมีความเจริญรุ่งเรืองไปด้วย ประชาชนขายผลผลิตของตนได้มาก ทำให้มีเงินทองมาจับจ่ายใช้สอยได้มากขึ้น เมื่อการค้าขายยิ่งเจริญ ร้านค้าและโรงงานก็ยิ่งทวีจำนวนมากขึ้น ย่านการค้าที่สำคัญในสมัยนี้คือ ตลาดสำเพ็ง ตั้งแต่วัดจักรวรรดิราชาวาสไปจนถึงวัดสัมพันธวงศ์ มีพ่อค้าจีนและแขกเทศตั้งร้านห้องแถวและร้านแผงลอยอย่างคับคั่ง ตามแม่น้ำลำคลองก็ยังมีแพติดๆ กันเป็นแถวยาวเหยียด (ชัย เรื่องศิลป์ 2533:251-252) นอกจากการค้าขายกับต่างประเทศ จะขยายตัวมากขึ้นแล้ว ชาวต่างประเทศก็หลั่งไหลเข้ามาทำการค้าขายและอยู่อาศัยในไทยมากขึ้น มีการตั้งห้างร้านขายสินค้าที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ มีการเปิดให้บริการแปลกๆ ใหม่ๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อน อาทิ เช่น บริการถ่ายรูป บริการด้านการพิมพ์ ฯลฯ Jame C. Ingram (1955:112-113) ได้ให้ข้อสังเกตว่า ผู้คนในยุคนี้เริ่มพึ่งพาตลาดมากขึ้นกว่าในอดีต ผู้คนเริ่มซื้อสินค้าที่ตนต้องการจากตลาดแทนที่จะแลกเปลี่ยนสินค้า (Barter) อย่างที่เคยกระทำกัน

ความเจริญทางด้านเศรษฐกิจการค้าที่เกิดขึ้นนี้ ส่งผลให้มีจำนวนผู้คนหลังไหลเข้ามาอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ มากขึ้น บริเวณที่เป็นชุมชนเมืองขยายตัวออกไป มีการขุดคลอง สร้างถนนใหม่ขึ้นเป็นจำนวนมาก ประมาณว่าในเวลานั้นกรุงเทพฯ มีประชากรถึง 600,000 คน (ชัย เรื่องศิลป์ 2533: 227)

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนี้ มิได้เกิดขึ้นเฉพาะแต่ในด้านเศรษฐกิจเท่านั้น ยังมีการเปลี่ยนแปลงในด้านอื่นๆ อาทิ กฎหมาย การศึกษา การคมนาคม การขนส่ง การสาธารณสุขไปโรค ตลอดจนการสื่อสาร พระองค์เป็นผู้เห็นความ

สำคัญของการสื่อสารสมัยใหม่ที่ใช้สิ่งพิมพ์เป็นเครื่องมือเผยแพร่ศาสนาและข่าวสารของทางราชการ ตั้งแต่สมัยทรงเป็น “เจ้าฟ้าใหญ่” ณวชอยู่ที่วัดบวรนิเวศวิหาร เมื่อเสด็จขึ้นครองราชย์ใน พ.ศ.2394 ได้โปรดเกล้าให้สร้างโรงพิมพ์หลวงขึ้นและออกหนังสือพิมพ์ชื่อ “ราชกิจจานุเบกษา” พิมพ์แจกจ่ายในวงราชการและทั่วๆ ไป โดยพระองค์ทรงเป็นบรรณาธิการและอำนวยการพิมพ์ด้วย ยุคสมัยของพระองค์ถือได้ว่าเป็นยุคเริ่มต้นของการสื่อสารมวลชน เพราะนอกจากราชกิจจานุเบกษา ที่ทรงโปรดเกล้าให้พิมพ์แล้ว บรรดามิชชันนารีอเมริกัน ที่เข้ามาตั้งแต่ปลายสมัยรัชกาลที่ 3 ได้นำเอาสิ่งพิมพ์มาใช้เป็นสื่อในการเผยแพร่ศาสนา ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และภูมิศาสตร์ ความคิดเห็นตลอดจนข่าวคราวทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าในสมัยนี้ การสื่อสารมวลชนในรูปแบบของการสื่อสารด้วยภาษาเขียน (Written Communication) ได้เริ่มขยายขึ้นแล้วในสังคมไทย เห็นได้จากการที่มีหนังสือพิมพ์ออกตีพิมพ์ถึง 10 ฉบับ มีทั้งที่ตีพิมพ์เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรายละเอียดของหนังสือพิมพ์เหล่านี้บางฉบับ จะได้กล่าวถึงในลำดับต่อไป

3.2 หนังสือพิมพ์สมัยรัชกาลที่ 4

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 มีหนังสือพิมพ์ออกตีพิมพ์จำนวนทั้งสิ้น 10 ฉบับ ได้แก่

1. บางกอกรีคอร์เดอร์ ฉบับภาษาไทย ออกเป็นรายปักษ์ (พ.ศ.2408-2410)
2. บางกอกรีคอร์เดอร์ ฉบับภาษาอังกฤษ ออกเป็นรายสัปดาห์ (พ.ศ.2408-2410)
3. ราชกิจจานุเบกษา เป็นภาษาไทย ไม่มีกำหนดออกแน่นอน (พ.ศ.2401)
4. Bangkok Calendar เป็นภาษาอังกฤษ ออกเป็นรายปี (พ.ศ. 2402-2416)
5. The Siam Times เป็นภาษาอังกฤษ ออกเป็นรายสัปดาห์ (พ.ศ. 2407)
6. Bangkok Press เป็นภาษาอังกฤษ ออกเป็นรายสัปดาห์ (พ.ศ. 2407)
7. Siam Weekly Monitor เป็นภาษาอังกฤษ ออกเป็นรายสัปดาห์ (พ.ศ. 2410-2411)
8. The Bangkok Advertiser เป็นภาษาอังกฤษ ออกเป็นรายวัน (พ.ศ. 2411)
9. Bangkok Summary เป็นภาษาอังกฤษ ออกเป็นรายสัปดาห์ (พ.ศ. 2411)
10. Siam Daily Advertiser เป็นภาษาอังกฤษ ออกเป็นรายวัน (พ.ศ. 2411)

ที่มา : หน่วยวารสาร หอสมุดแห่งชาติ

หนังสือพิมพ์ทั้ง 10 ฉบับนี้ เห็นได้ว่ามีเพียง 2 ฉบับที่พิมพ์เป็นภาษาไทย อีก 8 ฉบับที่เหลือพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษทั้งสิ้น ส่วนเจ้าของนั้น ยกเว้นราชกิจจานุเบกษาที่เป็นของทางราชการไทยแล้ว ชาวตะวันตกเป็นเจ้าของทั้งสิ้นคือ บางกอกกรีคอร์เดอร์ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ บางกอกคาเลนเดอร์ และสยามวิคลิมอนิเตอร์ เป็นของหมอบลัดเล เดอะสยามไทมส์ เป็นของหมอจันทเล เดอะบางกอกแอดเวอร์ไทเซอร์และบางกอกซัมมารีนั้น เป็นของจอร์จ จี. เกรแฮม สยามเดลิแอดเวอร์ไทเซอร์เป็นของหมอสมิธ ส่วนบางกอกเปรสนั้นไม่ทราบว่าใครเป็นเจ้าของ อีกทั้งไม่มีต้นฉบับให้ศึกษาได้

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งให้ความสนใจบางกอกกรีคอร์เดอร์ฉบับภาษาไทย บางกอกคาเลนเดอร์ และ เดอะสยามไทมส์ เพราะมีต้นฉบับให้ศึกษาได้ และที่สำคัญหนังสือพิมพ์ทั้งสามฉบับนี้ มีโฆษณา ถึงแม้ว่าโฆษณาที่พบในบางกอกคาเลนเดอร์และเดอะสยามไทมส์จะเป็นภาษาอังกฤษก็ตาม แต่จากการศึกษาโฆษณาภาษาอังกฤษเหล่านี้ พบประเด็นที่น่าสนใจบางประการที่ควรจะกล่าวถึง ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำมาวิเคราะห์ไว้ในที่นี้ด้วย สำหรับเดอะบางกอกแอดเวอร์ไทเซอร์ บางกอกซัมมารี และสยามเดลิแอดเวอร์ไทเซอร์ เนื่องจากหนังสือพิมพ์ทั้งสามฉบับนี้ เริ่มออกในปลายรัชกาลที่ 4 ก่อนสิ้นรัชกาลเพียงเดือนหรือสองเดือนเท่านั้น ประกอบกับต้นฉบับที่มีให้ศึกษาได้เป็นต้นฉบับที่ตีพิมพ์ในสมัยต้นรัชกาลที่ 5 ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำหนังสือพิมพ์ทั้งสามฉบับนี้ไปวิเคราะห์ในการศึกษาถึงการโฆษณาในสมัยรัชกาลที่ 5

1. บางกอกกรีคอร์เดอร์ จากการศึกษาหนังสือพิมพ์บางกอกกรีคอร์เดอร์ภาษาไทย ที่ออกในสมัยรัชกาลที่ 4 พบว่า หมอบลัดเลได้เปลี่ยนจากการออกเป็นรายเดือนมาเป็นรายบักซ์ เริ่มออกฉบับแรก เล่ม 1 ใบบ 1 (Vol.1 No.1) เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2408 (สำนักราชเลขาธิการ 2537:1) ฉบับที่ 1 และ 2 มีเพียง 4 หน้า ส่วนฉบับที่ 3 และ 4 มีฉบับละ 5 หน้า นับจากฉบับที่ 5 เป็นต้นไปจึงมีฉบับละ 8 หน้า 10 หน้า และ 12 หน้า ตามลำดับ ฉบับสุดท้ายคือ ฉบับที่ตีพิมพ์วันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2410 มี 12 หน้า ราคาขายฉบับละสองสลึง ถ้ามาลงชื่อไว้ก่อนจะคิดสลึงเพียง ส่วนผู้ที่ subscrib าคิดปีละ 5 บาท ครึ่งปี 3 ปี ต่อมาภายหลังได้มีการลดราคาลงเนื่องจากมีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น โดยหมอบลัดเลได้เพิ่มจำนวนพิมพ์เป็น 300 ฉบับต่อบักซ์ เนื้อหาของบางกอกกรีคอร์เดอร์สมัยรัชกาลที่ 4 นี้เสนอข่าวทั้งข่าวการเมือง ราชการ ศิลปวัฒนธรรม บันเทิงคดี ข่าวเศรษฐกิจการค้า เรื่องซุบซิบนิทาน ความรู้ทางแพทย์ ภูมิศาสตร์ เป็นต้นที่น่าสนใจคือมีส่วนที่เป็นโฆษณา ซึ่งคิดเป็น เนื้อหาราว 17% ของเนื้อหาทั้งหมด (สุกัญญา

ตีระวนิช 2520:15) แสดงให้เห็นว่าหมอบลัดเลดำเนินการออกหนังสือพิมพ์ในเชิงธุรกิจ ให้ความ สนใจกับการรับลงโฆษณาเพื่อหารายได้เข้าหนังสือพิมพ์

โฆษณาในบางกอกกรีตอร์เดอร์ มีรูปแบบเป็นประกาศแจ้งความ หรือที่ในปัจจุบัน เรียกว่าโฆษณาย่อย (Classified Advertisements) โดยโฆษณาเหล่านี้ บางฉบับพบว่าปะปนไป กับเนื้อข่าว บางฉบับที่มีโฆษณาหลายชิ้นหมอบลัดเลก็จะนำไปรวมไว้ในหน้าเดียวกัน ส่วนใหญ่ จะค่อนข้างหนาทำๆ ในส่วนของเนื้อหานั้นเนื่องจากมีรูปแบบเป็นประกาศแจ้งความ ดังนั้น ถ้อยคำ ลำนวน ลีลา ที่ใช้จึงค่อนข้างเรียบง่าย ตรงไปตรงมา ไม่ใคร่มีการอวดอ้างสรรพคุณสินค้า หรือบริการมากนัก ดังตัวอย่าง โฆษณาโรงพิมพ์ของหมอบลัดเล โฆษณาขายหนังสือที่หมอบ ลัดเลพิมพ์ โฆษณาของมิสเตอร์ เอ. แชนเกลอ ช่างถ่ายภาพ โฆษณาการเลหลังสินค้าของห้าง มิสเตอร์ อีดี มาเลอบ์ แอน กำเปนี โฆษณาหนังสือนิราศลอนดอน โฆษณาเลหลังสินค้าของ แมคเตอโลมาตินแอนกัมเปนี โฆษณาดิ๊กชันนารี โฆษณาช่างทำและซ่อมนาฬิกา โฆษณาขายน้ำ โซดาและน้ำมะนาว เป็นต้น โดยโฆษณาเหล่านี้จะให้ข้อมูลทั่วไป บรรยายลักษณะของสินค้า และบริการ ราคา สถานที่ขายสินค้าหรือให้บริการ (ดังภาพประกอบที่ 1-9) มีบ้างที่โฆษณาวาด อ้างสรรพคุณว่าดีกว่า ทนสมั้มกว่า เก่งกว่า ชำนาญกว่า ตัวอย่างเช่น โฆษณาอุบบางกอก(ดังภาพ ประกอบที่ 10) ซึ่งเป็นคู่มือแห่งใหม่ที่มีการลงโฆษณาค่อนข้างยาว บรรยายสรรพคุณของคู่มือ เป็นคู่มือที่ทันสมัย มีขนาดกว้างขวาง มีนายช่างที่ชำนาญ ฯลฯ และโฆษณาของนายช่างชาว อังกฤษชื่อชาเลโรวาดชิ (ดังภาพประกอบที่ 11) ที่กล่าวถึงความสามารถในการเป็นช่างซ่อม เครื่องจักรต่างๆ ที่มีใบรับรองจากรัฐบาลอังกฤษด้วย ซึ่งการอ้างถึงใบรับรองนี้ นับว่าเป็นกลยุทธ์ ที่สร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ช่างผู้นี้ได้มากที่สุด นอกจากนี้ยังมีโฆษณาห้างเปิดใหม่ของ นาย เอ. ไอมัน และนาย ดี เฮนเร ที่โฆษณาว่าห้างของตนนั้นมีของประหลาดแปลกๆ มาจาก เมืองนอก ซึ่งก็หมายถึงของใหม่ๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อนในไทย โดยในโฆษณาอ้างว่าสินค้าของห้างนี้ แปลกใหม่มากกว่าห้างอื่นๆมาก (ดังภาพประกอบที่ 12)

2. บางกอกคาเลนเดอร์ พิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ ออกเป็นรายปี เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2402-2416 จากเดิมในสมัยรัชกาลที่ 3 ออกโดยหมอบลัดเล (J. H. Chandler) มาในสมัย รัชกาลที่ 4 นี้ หมอบลัดเลเป็นผู้ออก มีลักษณะเป็นปฏิทิน ประจำปี มีข่าวทั้งในและนอกประเทศ ตลอดจนความรู้ทางวิทยาศาสตร์ พงศาวดารไทยและการเสียดสิริรัฐบาล ในบางกอกคาเลนเดอร์ นี้ พบว่ามีโฆษณาอยู่ด้วย แม้ว่าจะไม่มากนักเมื่อเทียบกับบางกอกกรีตอร์เดอร์

โฆษณาที่พบในบางกอกคาเลนเดอร์ เป็นภาษาอังกฤษ โฆษณาโรงพิมพ์ของ American Missionary Association (ดังภาพประกอบที่ 13-14) โดยรูปแบบเป็นประกาศแจ้งความ เนื้อหาบรรยายอย่างละเอียดถึงบริการต่างๆของโรงพิมพ์ ตลอดจนหนังสือต่างๆที่โรงพิมพ์พิมพ์จำหน่าย ไม่มีรูปภาพประกอบ ภาษาที่ใช้มีลักษณะเรียบง่าย สำหรับรายชื่อและที่อยู่ของห้างร้านต่างๆ ที่ตีพิมพ์ในบางกอกคาเลนเดอร์ตันนั้น แม้ว่าจะมีลักษณะเหมือนโฆษณาย่อย แต่จากประกาศที่ลงในบางกอกริคอร์ดเดอร์ ฉบับที่ 21 ปีที่ 2 วันที่ 22 ธันวาคม ค.ศ. 1866 (พ.ศ.2415) หน้า 260 ที่บอกว่า

“อนึ่ง บางกอกคาเลนเดอ คือปฏิทินสำหรับบางกอก จะออกอีกเดือนอ้ายข้างแรมเปนมเล่มที่ 9 คือว่าได้ทำ 9 ปีมาแล้ว ผู้ใดๆ ฤานายห้างปรารถนา จะลงชื่อแลที่ชองตัวเชิญมาให้ทันเดือนอ้ายแรม 5 ค่ำ จะลงในปฏิทินไม่เอาราคา”

แสดงให้เห็นว่าหมอบลัดเล ตีพิมพ์ชื่อและที่อยู่ของห้างร้านต่างๆ ให้ฟรี เข้าใจว่าหมอบลัดเลต้องการให้เป็นไดเรกทอรีสำหรับผู้อ่านและผู้ใช้งานบางกอกคาเลนเดอร์

3. เดอะสยามไทมส์ ออกครั้งแรกเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ.2407 ผู้วิจัยได้มีโอกาสศึกษาจากสำเนาของเดอะสยามไทมส์ที่เก็บไว้ที่หน่วยวารสาร หอสมุดแห่งชาติ ซึ่งมีอยู่เพียงฉบับเดียวคือ ฉบับที่ 1 ปีที่ 1 (Vol.1 No.1) ออกเมื่อวันพฤหัสบดีที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ.2407 มีจำนวน 4 หน้า พิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ ในส่วนของคำแถลงการณ์ของผู้จัดพิมพ์ ได้ตีพิมพ์คำแถลงการณ์เป็นทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทยควบคู่กันไป หมอบจันทเล (J. H. Chandler) ผู้เป็นเจ้าของและบรรณาธิการ ออกเดอะสยามไทมส์เป็นรายสัปดาห์เสนอข่าวคราวทั้งในและนอกประเทศ ราคาสินค้าต่างๆ ประกาศแจ้งความซื้อขายสินค้า กำหนดเรือเข้า-ออก จากท่า ฯลฯ

ราคาขายของ เดอะสยามไทมส์ เป็นสมาชิก 1 ปี คิดราคาปีละ 18 เหรียญ 6 เดือน 9 เหรียญ และ 3 เดือน 5 เหรียญ โดยต้องชำระเงินล่วงหน้า สำหรับราคาขายปลีกนั้น ถ้าลงชื่อไว้ 3 เดือนขึ้นไป ราคาเล่มละ 2 สลึง (30 เซ็นต์) ถ้าไม่ได้ลงชื่อไว้ คิดเล่มละ 3 สลึง (45 เซ็นต์)

แม้ว่าโฆษณาในเดอะสยามไทมส์ที่พบนั้น จะเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด และมีรูปแบบเป็นประกาศแจ้งความเช่นเดียวกับโฆษณาในบางกอกริคอร์ดเดอร์ แต่ลักษณะที่ทำให้

โฆษณาในเดอะสยามไทมส์น่าสนใจ คือ มีการแบ่งเป็นคอลัมน์ มีการขอบชัดเจน (ดังภาพประกอบที่ 15) และที่เด่นกว่าหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นๆ ก็คือ โฆษณาบางชิ้นในเดอะสยามไทมส์ มีการพิมพ์เครื่องหมายการค้าของห้างร้านและรูปร่างขนาดเล็กๆ ประกอบด้วย (ดังภาพประกอบที่ 16-18) ในส่วนของเนื้อหาพบว่าถ้อยคำและสำนวนเป็นไปแบบเรียบง่าย เน้นการบรรยายความ มีบ้างบางโฆษณาที่มีการอวดอ้างสรรพคุณ เช่น โฆษณาโรงแรม Royal Hotel Macao ที่บอกว่าโรงแรมของตนกว้างขวาง มีลมพัดผ่าน ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ฯลฯ (ดังภาพประกอบที่ 19)

3.3. ลักษณะของการโฆษณาในสมัยรัชกาลที่ 4

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนี้ เป็นยุคเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้นับในสังคมไทย เมื่อบริบทแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปเช่นนี้แล้ว ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อการใช้โฆษณาและเนื่องจากในสมัยรัชกาลที่ 4 หนังสือพิมพ์เป็นเพียงสื่อมวลชนชนิดเดียวที่มีอยู่ ดังนั้นการศึกษาถึงการโฆษณาในรัชสมัยนี้ จึงได้พิจารณาจากโฆษณาในหนังสือพิมพ์ 3 ฉบับ ได้แก่ บางกอกกรีกอร์เดอร์ฉบับภาษาไทย บางกอกคาเลนเดอร์และเดอะสยามไทมส์ ซึ่งมีการลงโฆษณาและมีต้นฉบับหรือสำเนาให้ศึกษาได้ อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาส่วนใหญ่ได้ศึกษาจากหนังสือพิมพ์บางกอกกรีกอร์เดอร์เป็นหลัก เพราะเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีการรวบรวมไว้ครบถ้วนที่สุด จึงมีจำนวนโฆษณาให้ศึกษาได้มากที่สุด ในขณะที่เดอะสยามไทมส์ มีให้ศึกษาเพียงฉบับเดียว ส่วนบางกอกคาเลนเดอร์นั้นแม้มีหลายฉบับ ในแต่ละฉบับก็ไม่มีโฆษณาให้ศึกษามากนัก อีกทั้งส่วนใหญ่เป็นโฆษณาโรงพิมพ์ของหมอบลัดเล

การศึกษาถึงรูปแบบและเนื้อหาของโฆษณาที่ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ฉบับนี้ โดยนำเอาประเด็นสำคัญของการโฆษณาอันได้แก่ การโฆษณาต้องมีการชำระเงินเพื่อให้ข้อความโฆษณาได้เผยแพร่ การโฆษณาเป็นการสื่อสารที่มีได้เป็นไปในรูปส่วนตัว การโฆษณาเป็นการสื่อสารผ่านสื่อมวลชน การโฆษณาเป็นการสื่อสารเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินค้า บริการ หรือแนวคิด และการโฆษณาจะต้องมีการระบุตัวผู้โฆษณาหรือผู้อุปถัมภ์ พบว่าโฆษณาที่ลงตีพิมพ์มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นสำคัญที่กล่าวมาแล้วทั้งสิ้น โฆษณาสมัยนี้มีรูปแบบเป็นประกาศแจ้งความ หรือที่เรียกว่าการโฆษณาย่อย (Classified Advertising) โดยมีการให้รายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับสินค้าหรือบริการที่เสนอขาย มีทั้งที่เป็นประกาศแจ้งความอย่างสั้นและอย่างยาว ผู้วิจัยพบว่า โฆษณาที่ตีพิมพ์ในระยษนี้ มิได้แยกออกเป็นส่วน (section) ดังเช่นในหนังสือพิมพ์ปัจจุบัน ที่นิยมแยกโฆษณาย่อยเป็นส่วนเฉพาะต่างหาก แล้วมีการแบ่งสินค้าและ

บริการออกเป็นหมวดหมู่ อาทิ รถยนต์ บ้านและที่ดิน โทรศัพท์ ฯลฯ โฆษณาที่พบส่วนใหญ่ตีพิมพ์ปะปนไปกับเนื้อหาข่าวหรือบทความ มีบ้างที่นำโฆษณาหลายชิ้นไปไว้รวมกันในหน้าท้ายๆ ไม่มีการตีกรอบมีเพียงเส้นขีดคั่นแสดงว่าจบข้อความ ยกเว้นในเดอะสยามไทมส์ที่มีการขีดเส้นแบ่งเป็นคอลัมน์ชัดเจน โฆษณาในยุคนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นยุคของตัวอักษร ทั้งนี้เนื่องจากเทคโนโลยีการพิมพ์ของไทยยังอยู่ในขั้นเริ่มต้น โฆษณาส่วนใหญ่จึงเน้นที่ตัวอักษรไม่มีภาพประกอบ มีเพียงใน เดอะสยามไทมส์ฉบับเดียวเท่านั้น ที่ในโฆษณาบางชิ้นมีภาพเครื่องหมายการค้าหรือภาพเล็กๆ ซึ่งพิมพ์จากบล็อกสำเร็จรูปประกอบ

ในส่วนของเนื้อหา นั้น แม้ว่าโฆษณาบางส่วนที่นำมาศึกษาจะเป็นโฆษณาภาษาอังกฤษ แต่จากการศึกษาเนื้อหาโฆษณาจากบางกอกเรียลตี้แอนด์ บางกอกคาเลนเดอรัลและ เดอะสยามไทมส์ พบว่ามีลักษณะการใช้ถ้อยคำ สำนวนที่เรียบง่าย มีการจดอ้างถึงความสามารถของผู้ให้บริการหรือสรรพคุณของสินค้าบ้างในโฆษณา 2-3 ชิ้น โฆษณาส่วนใหญ่มีการใช้ภาษาบรรยายความอย่างตรงไปตรงมามากกว่า พบว่ามีหัวเรื่องหรือพาดหัวอยู่ด้วย หัวเรื่องและพาดหัวมักจะบอกถึงสินค้าหรือบริการที่โฆษณา เช่น หนังสือขาย บางกอกดอกกำปนีคือเจ้าของอยู่ใหม่ นายช่างต่างๆ ช่างนาฬิกา ประกาศด้วยน้ำโทษะ FOR SALE, TOWING & LIGHTERING STEAMER เป็นต้น โฆษณาภาษาไทยมีการใช้เครื่องหมาย © ฟองมันใส่ไว้หน้าหัวเรื่องหรือย่อหน้า ในเนื้อความโฆษณามีการใช้เครื่องหมายวรรคตอน เช่น การใช้เครื่องหมาย , (จุลภาค) และเครื่องหมาย . (มหัพภาค) เหมือนในภาษาอังกฤษ และมีการใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษด้วย เช่น ดิกชันนารี (Dictionary) ยันยัวร์ (January) โบทโน้ต (Boat Note) เป็นต้น

สินค้าที่ลงโฆษณา ได้แก่ สินค้าฟุ่มเฟือยที่นำเข้าจากต่างประเทศ อาทิ เสื้อผ้า เครื่องประดับ อาหาร เครื่องดื่ม สินค้าประเภทเครื่องจักรกล ตู้เรือ โรงแรม บริการต่างๆ เช่น ถ่ายรูป ตัดเย็บเสื้อผ้า ซ่อมและทำนาฬิกา และสินค้าประเภทหนังสือหนังสือแบบเรียน นิตาน พงศาวดาร สุภาษิต คำกลอนต่าง เป็นต้น

ในแง่ของผู้โฆษณานั้น พบว่า ผู้โฆษณาทั้งหมดเป็นชาวตะวันตกทั้งสิ้น มีเพียงรายเดียวที่เป็นชาวจีน ชื่อจีนกังเซียน (ดังภาพประกอบที่ 20) ไม่ปรากฏว่ามีผู้ลงโฆษณาขายสินค้าหรือบริการที่เป็นคนไทยเลย เหตุที่เป็นเช่นนี้สันนิษฐานได้ว่าเป็นเพราะห้างร้านต่างๆ ที่ตั้งอยู่ในย่านการค้า เช่น สัมเพ็ง ถนนเจริญกรุงนั้น ส่วนใหญ่เป็นของชาวตะวันตกและชาวจีน มีคนไทยตั้งห้างร้านทำมาค้าขายน้อย อีกทั้งห้างร้านของคนไทยเหล่านั้นก็คงจะไม่สนใจมาลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์ต่างๆ ประกอบกับการโฆษณายังเป็นของใหม่สำหรับคนไทย เห็นได้จากมีผู้อ่าน

บางกอกรีคอร์ดเดอร์พบว่า มีการพิมพ์ข้อความซ้ำซาก จึงทำให้หมอบลัดเลต้องชี้แจงในบางกอกรีคอร์ดเดอร์ เล่มที่ 17 ปีที่ 1 วันที่ 3 พฤศจิกายน ค.ศ. 1865 (พ.ศ. 2408) หน้า 158 ความว่า

“๐ ข้าพเจ้าผู้เจ้าของจดหมายนี้ได้ยินข่าวว่า, คนที่ชื่อบางกอกรีคอร์ดเดอร์ส่งใส่ว่า, เหตุไรจึงเอาความลงซ้ำนัก. เหมือนอย่างที่ว่าด้วยอุใหม่ นั้น ได้ลง ๒ หน ๓ หนแล้ว. ข้ออื่นก็มีหลายข้อที่ลงซ้ำกันหลายครั้ง. เหตุผลประการใดจึงเป็นอย่างนี้. หาความใหม่ๆ ไม่ได้ฤ. เขาส่งใส่บนเพื่อไปอย่างนี้, เพราะเขาไม่รู้ธรรมเนียมจดหมายเหตุ. ข้อที่ลงซ้ำอย่างนั้นเป็นความอย่างหนึ่ง, ที่เจ้าของเนื้อความนั้นปรารถนาจะให้คนทั้งปวงดูทุกทีทุกครั้งไม่ลืม. เหมือนเรื่องอุใหม่ นั้นเขาก็จ้างให้ลงพิมพ์ทุกๆ ครั้ง, ด้วยให้ค่าจ้างราคาครั้งละ ๒ เหรียญ. ข้อความที่ลงซ้ำๆ อย่างนี้, อังกฤษเรียกว่า แอดเวอไตคเมนต์. ใครๆ ปรารถนาจะให้ลงซ้ำก็จำเป็นต้องให้ลงตามธรรมเนียม, ที่จะบัดเสียไม่เอา ก็ไม่ได้. ลางที่ข้อความที่ลงซ้ำๆ เช่นนี้, ในจดหมายเหตุฉบับหนึ่งมีถึง ๓ หน้า ๔ หน้า ก็มี, เนื้อความใหม่ๆ มีแต่ ๒ หน้า. แต่แรกข้าพเจ้าหมายว่า จะทำเนื้อความใหม่ๆ ลงในจดหมายเหตุให้ได้ ๔ ใบทุกๆ ที. เหนคนชอบใจมากจึงได้จัดแจงให้มี ๖ ใบ. แต่ในใบที่ ๕ ที่ ๖ นั้น, ก็คงจะมีเนื้อความซ้ำต่อไปบ้างเล็กน้อย. อย่าให้ผู้ชื่อว่าอะไรเลย, ด้วยให้เงินไปมากกว่า ๔ ใบ ที่ได้สัญญาไว้แล้ว.

(ดูภาพหน้า 49 ประกอบ)

หมอบลัดเลได้ชี้แจงถึงธรรมเนียมของการโฆษณาในหนังสือพิมพ์ (จดหมายเหตุฯ) ว่า การที่ตีพิมพ์ข้อความเหล่านั้นซ้ำๆ เพราะเป็นข้อความโฆษณา (advertisement) ที่หมอบลัดเลค่าจ้างในการลงข้อความ เช่น ข้อความโฆษณาของอุบางกอกที่หมอบลัดเลค่าลงโฆษณาครั้งละ 2 เหรียญ ดังนั้นเมื่ออุบางกอกต้องการลงข้อความโฆษณาซ้ำ เพื่อต้องการให้ผู้อ่านจำได้ หมอบลัดเลก็ต้องดำเนินการให้ตามธรรมเนียมของการโฆษณา จะปฏิเสธเสียไม่ได้ การชี้แจงของหมอบลัดเลนี้ แสดงให้เห็นว่าด้วยเหตุที่การโฆษณาเป็นของใหม่ไม่เคยมีแบบอย่างมาก่อนในประเทศไทย จึงทำให้เกิดความไม่เข้าใจเกิดการสงสัยขึ้นในหมู่ผู้อ่าน ผลที่ตามมาคือมีเพียงชาวต่างประเทศที่เคยเห็นแบบอย่างการลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์ในประเทศของตนหรือในต่างประเทศเท่านั้น ที่สนใจลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์ทั้งสามฉบับนี้ และเมื่อพิจารณาถึงสินค้าและบริการที่ลงโฆษณา พบว่า สินค้าและบริการหลัก ๆ ที่ลงโฆษณา คือ โรงพิมพ์ของหมอบลัดเล

อู่บางกอก ห้างร้านของชาวต่างประเทศ ที่ขายสินค้าที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ และประกาศขายของเหลือทิ้ง โดยอู่บางกอกนั้นนับเป็นลูกค้าสำคัญของบางกอกรีคอร์เดอร์เลยทีเดียวทีเดียวเพราะลงโฆษณาต่อเนื่องถึง 18 ฉบับ รวมทั้งยังลงโฆษณาในเดอะสยามไทมส์ด้วย

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนี้ เนื่องจากเป็นยุคเริ่มต้นของการโฆษณาในสื่อมวลชน กระบวนการโฆษณาจึงเป็นไปอย่างง่าย ๆ ยังไม่มีผู้ทำหน้าที่เป็นนายหน้าหรือตัวแทนโฆษณา เจ้าของสื่อซึ่งก็คือเจ้าของหนังสือพิมพ์เป็นผู้ให้บริการในส่วนนี้ สันนิษฐานว่าคงจะเขียนข้อความโฆษณาให้ด้วย ซึ่งก็เหมือนกับการโฆษณาในหนังสือพิมพ์ยุคเริ่มแรกในอังกฤษและสหรัฐอเมริกาที่ผู้เป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์ทำทุกอย่าง ตั้งแต่หาโฆษณามาลง เขียนข้อความโฆษณา จัดทำอาร์ตเวิร์ค ดำเนินการจัดพิมพ์ เก็บเงิน ฯลฯ ซึ่งเป็นสิ่งที่กระทำได้นื่องจากจำนวนลูกค้าที่มาลงโฆษณามีไม่มากนัก

๑ ข้าพเจ้าผู้เฒ่าของ จตมยเทศ นี้ไต่ยืน ข้าว่า, คนที่ซื้อ บาง กอกรีกอเคอ สงใส ว่า, เหตุไรได้เอา ความ ลง ข้านี้ก็. เหมือน อย่าง ที่ว่า ด้วย อู่ใหม่ นั้น ได้ ลง ๒ ทน ๓ ทน แล้ว. ข้ออื่น ก็มี หลาย ข้อ ที่ ลง ข้า หลาย ครั้ง. เหตุผล ประการใด จึงเป็นอย่าง นี้. หา ความ ใหม่ ๆ ไม่ได้. เขา สงใส บ่น เพื่อไปอย่างนี้, เพราะ เขา ไม่รู้ ธรรมเนียม จตมยเทศ. ข้อ ที่ ลง ข้า อย่าง นี้เป็น ความ อย่าง หนึ่ง, ที่ เจ้า ของ เนื้อ ความ นั้นปรารถนาจะให้ คน ทั้งปวง ดูทุก ที่ ทุก ครั้ง ไม่ลืม. เหมือน เรื่อง อู่ใหม่ นั้น เขาก็ จ้าง ให้ ลง พิมพ์ ทุก ๆ ครั้ง, ด้วย ให้ ค่า จ้าง ราคา ครั้ง ละ ๒ เหรียญ. ข้อ ความ ที่ ลง ข้า ๆ อย่าง นี้, อิงฤษเรียกว่า แอคควอไตคเม็นต์. ใคร ๆ ปรารถนา จะให้ ลง ข้า ก็ จ้างไปให้ ลง ตาม ธรรมเนียม, ที่ จะ ปัก เล็บ ไม่เอา ก็ ไม่ได้. ลง ที่ ข้อ ความ ที่ ลง ข้า ๆ เช่นนี้, ใน จตมยเทศ ฉบับ หนึ่ง มีถึง ๓ หน้า ๔ หน้า ก็มี, เนื้อ ความ ใหม่ ๆ มี แต่ ๒ หน้า. แต่ แรกข้าพเจ้า หมาย ว่า จะ ทำ เนื้อ ความ ใหม่ ๆ ลง ใน จตมยเทศ ได้ ๔ ใบ ทุก ที่ ๆ. เห็น คน ชอบใจ ได้ มาก จึง ได้ จัด แจง ให้ มี ๖ ใบ. แต่ ใน ใบ ที่ ๕ ที่ ๖ นั้น, ก็ คง จะมี เนื้อ ความ ข้า ต่อไป บ้าง เล็ก น้อย. อย่า ให้ ผู้ซื้อ ว่า อะไร เลย, ด้วย ให้ กิน ไปมากกว่า ๔ ใบ ที่ ได้ สัญญา ไว้ แล้ว.

ภาพประกอบคำชี้แจงเกี่ยวกับธรรมเนียมของการโฆษณาของหมอบลัดเล
จากบางกอกรีคอร์เดอร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 17 วันที่ 3 พฤศจิกายน ค.ศ.1865(พ.ศ.2408)

สรุปการโฆษณาสมัยรัชกาลที่ 4 มีรูปแบบเป็นการประกาศแจ้งความ เนื้อหาเป็นไปแบบเรียบง่ายตรงไปตรงมา ยังไม่มีการใช้ถ้อยคำอวดอ้างสรรพคุณของสินค้าหรือบริการมากนัก ลักษณะของการโฆษณาเกือบทั้งหมดเป็นข้อความโฆษณาล้วนๆ มีภาพขนาดเล็กประกอบ การโฆษณายังจัดเป็นของใหม่สำหรับคนไทย จึงไม่ค่อยได้รับความสนใจหรือมีผู้เห็นความสำคัญมากนัก เห็นได้จากการที่หนังสือบางกอกกรีคอร์เดอร์บางฉบับไม่มีโฆษณาลงเลย ถ้ามีกิจการธุรกิจห้างร้านให้ความสนใจมาลงโฆษณาในหนังสือบางกอกกรีคอร์เดอร์มากพอ หมอบลัดเลก็คงมีรายได้จากการโฆษณามาชดเชย ไม่ขาดทุนจนต้องหยุดออกบางกอกกรีคอร์เดอร์ การโฆษณาในรัชสมัยนี้ ยังไม่ถือว่าเป็นอุตสาหกรรมแต่อย่างใด การดำเนินงานไม่มีความซับซ้อน อยู่ในขั้นเริ่มต้นกิจการโฆษณาของไทยสมัยรัชกาลที่ 4 นี้ กล่าวได้ว่าอยู่ในการดำเนินการของชาวตะวันตกทั้งหมด คนไทยมีส่วนเกี่ยวข้องน้อยมาก เนื่องจากเวลานั้น ชาวตะวันตกคือหมอบลัดเล และหมอบจันทเลเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์ซึ่งทำหน้าที่ให้บริการลงโฆษณาให้ด้วย ส่วนผู้โฆษณาที่เป็นเจ้าของธุรกิจห้างร้านต่างๆ ส่วนใหญ่ก็ล้วนแต่เป็นชาวตะวันตก ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้เป็นไปตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมในขณะนั้น ที่การจัดทำหนังสือพิมพ์ การลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์ การตั้งห้างร้านขายสินค้าและบริการต่างๆ ฯลฯ ถูกนำเข้ามาในเมืองไทยโดยชาวตะวันตก ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่ในระยะแรกชาวตะวันตกจะเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด ทั้งนี้เพราะคนไทยยังไม่รู้จัก ไม่คุ้นเคย ไม่เคยมีแบบอย่างให้เห็นมาก่อนนั่นเอง

4. การโฆษณาสมัยรัชกาลที่ 5

4.1 สภาพทั่วไป

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 เสด็จสวรรคตในวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2411 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระนามในขณะนั้น เจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์ กรมขุนพิณิตประชานาถ ได้ขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2411 ในระยะต้นรัชกาลเนื่องจากยังทรงพระเยาว์ จึงมีผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน คือ เจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) สมุหพระกลาโหม ซึ่งต่อมาเป็นสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ จวบจนเมื่อทรงบรรลุนิติภาวะพระชนมายุ 20 พรรษา จึงมีพระราชพิธีพระบรมราชาภิเษกอีกครั้งหนึ่งเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2416

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนี้ บ้านเมืองมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เป็นยุคที่ไทยเปิดตัวเองกับประชาคม

โลก เปิดตัวเองออกสู่การติดต่อกับประเทศต่าง ๆ ด้วยวิถีทางการทูต โดยการทำหนังสือสัญญา กับนานาประเทศ ไทยเริ่มเปลี่ยนโลกทัศน์ในการเจริญพระราชไมตรีและประเพณีการทูตต่างไป จากเดิม ก้าวออกไปสู่ศูนย์กลางใหม่แห่งความเจริญของโลก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว ทรงเป็นพระมหากษัตริย์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พระองค์แรกที่เสด็จประพาสยุโรป ถึง 2 ครั้ง ครั้งแรกที่เสด็จฯ อย่างเป็นทางการนั้น รวมเวลาประมาณ 9 เดือน ตั้งแต่วันที่ 7 เมษายน ถึงวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ.2440 เมื่อเรือพระที่นั่งกลับถึงเกาะสีชัง และครั้งที่สองในช่วง ปลายรัชกาล พ.ศ.2450

ในบรรดาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมากมายในรัชสมัยนี้ ไม่ว่าจะเป็นด้านการ ปกครอง การทหาร การศาสนา การชลประทาน การรถไฟการประปา การศึกษา การคมนาคม การสาธารณสุข ฯลฯ การเปลี่ยนแปลงประการหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในสังคมไทยก็คือ การ ประกาศเลิกทาสใน พ.ศ.2448 ซึ่งเรื่องนี้ได้ทรงริเริ่มจัดทำมาตั้งแต่ต้นรัชกาล และประสบความสำเร็จโดยมิได้มีความขัดแย้งรุนแรงเกิดการรบพุ่งกัน เช่นในประเทศสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น

ผลที่เกิดขึ้นตามมาจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้บ้านเมืองพัฒนาก้าวหน้าเริ่มมีความเจริญทันสมัยแบบโลกตะวันตก เป็นยุคที่วัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาสู่เมืองไทย อย่างไม่มีอะไรจะสกัดกั้น โดยผู้ที่นำเข้ามาเป็นชาวตะวันตกและคนไทยที่ไปศึกษาในต่างประเทศ (ขัย เรื่องศิลป์ 2529:418) ซึ่งในเวลานั้นมีทั้งที่เป็นเจ้านายเชื้อพระวงศ์ บุตรหลานขุนนาง ข้าราชการผู้ใหญ่และลูกหลานสามัญชน แนวความคิดใหม่ ๆ จากตะวันตกไม่ว่าจะเป็นแนวความคิด เรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย แนวความคิดเกี่ยวกับการหนังสือพิมพ์และนิตยสาร เริ่ม แพร่หลายในสังคมไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่เจ้านายเชื้อพระวงศ์หนุ่มและข้าราชการ แนว ความคิดใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นเหล่านี้ผนวกกับความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นผลสืบเนื่อง มาจากสนธิสัญญาบาวริง พ.ศ.2498 ทำให้มีสิ่งใหม่ ๆ เกิดขึ้นในวงการสื่อสารของไทยหลาย อย่างหลายประการด้วยกัน เช่น เกิดการโทรเลขเป็นครั้งแรกในไทย เมื่อปี พ.ศ.2418 เกิดกรม ไปรษณีย์ ในปี พ.ศ.2426 เกิดโทรศัพท์ในปี พ.ศ.2429 เกิดหนังสือพิมพ์ฉบับแรกชื่อหมุยน้ำยัก ป่อ ในปี พ.ศ.2448 เกิดนิตยสารภาษาไทยที่เป็นสามัญชน คือ ก.ศ.ร. กุหลาบ ในปี พ.ศ.2440 เกิดหนังสือพิมพ์รายวันฉบับแรกในปี พ.ศ.2411 เป็นต้น ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนี้ สุกัญญา ตีระวนิช (2520:26) ได้กล่าวว่า เป็นเสมือนยุคที่เริ่มเปิด ประตูวงการหนังสือพิมพ์ไปสู่ยุคใหม่ เนื่องจากการหนังสือพิมพ์เริ่มเปลี่ยนมือจากเจ้าไปสู่สามัญ ชน และจากชาวตะวันตกไปสู่คนไทย นับได้ว่าการสื่อสารมวลชนในสังคมไทยได้เจริญรุดหน้าไป

มากที่สุดเมื่อเทียบกับสมัยรัชกาลที่ 4 เพราะสมัยนี้มีหนังสือพิมพ์และนิตยสารออกถึง 64 ฉบับ มีทั้งที่พิมพ์เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รายละเอียดของหนังสือพิมพ์และนิตยสารเหล่านั้นบางฉบับจะกล่าวถึงในลำดับต่อไป

4.2 หนังสือพิมพ์บางฉบับในสมัยต้นรัชกาลที่ 5

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งอยู่ระหว่างปี พ.ศ.2411-2453 มีหนังสือพิมพ์รายวันออกถึง 17 ฉบับ มีนิตยสารออก 47 ฉบับ (สุกัญญา ตีระวนิช 2520:66) โดยช่วงต้นรัชกาลมีหนังสือพิมพ์ 4 ฉบับที่ออกเพื่อการโฆษณาโดยตรงคือ The Bangkok Advertiser, Bangkok Summary, Siam Daily Advertiser และ Siam Weekly Advertiser ตามที่ได้กล่าวมาแล้วก่อนหน้านี้นี้แล้วว่า หนังสือพิมพ์ The Bangkok Advertiser, Bangkok Summary และ Siam Daily Advertiser เริ่มออกในปลายรัชกาลที่ 4 ก่อนสิ้นรัชสมัย เพียงเดือนถึงสองเดือน แต่จากการที่หนังสือพิมพ์ทั้งสามฉบับนี้ มีอายุยืนยาวในช่วงต้นสมัย รัชกาลที่ 5 ประกอบกับต้นฉบับที่มีให้ศึกษาเป็นต้นฉบับที่พิมพ์ในสมัย รัชกาลที่ 5 ดังนั้นผู้วิจัย จึงได้นำเอาหนังสือพิมพ์ทั้งสามฉบับมาศึกษาวิเคราะห์ในช่วงนี้

1. The Bangkok Advertiser นับเป็นหนังสือพิมพ์รายวันฉบับแรกของไทย เริ่มออกเมื่อ พ.ศ. 2511 ออกทุกวัน เว้นวันอาทิตย์ โดยออกเป็นภาษาอังกฤษ หนังสือพิมพ์ฉบับนี้มี จอร์จ จี. เกรแฮม (George G. Graham) เป็นบรรณาธิการและเจ้าของ ซึ่งนอกจากจะตีพิมพ์ The Bangkok Advertiser แล้วยังตีพิมพ์ Bangkok Summary อีกด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับ The Bangkok Advertiser ที่ผู้รู้หลายท่านกล่าวถึง ยังมีส่วนคลาดเคลื่อนบางประการ อาทิ ประเด็นเรื่องชื่อของหนังสือพิมพ์ ประเด็นเรื่องบรรณาธิการและเจ้าของ จากการศึกษาต้นฉบับของหนังสือพิมพ์นี้ ซึ่งมีเหลืออยู่เพียงฉบับเดียว ในสภาพที่ไม่สมบูรณ์และชำรุดมากที่หน่วยวารสาร หอสมุดแห่งชาติ ซึ่งเป็นฉบับที่ 169 ปีที่ 3 วันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2414 (Vol.III No.169 16th February 1871) (ดูภาพหน้าแรกของ The Bangkok Advertiser ในหน้า 54) เห็นได้ว่าชื่อที่ถูกตั้งคือ The Bangkok Advertiser มิใช่ Bangkok Advertiser หรือ Bangkok Daily Advertiser และจากการอ่านต้นฉบับ พบว่า ในหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ได้ระบุถึงตัวผู้เป็นเจ้าของและบรรณาธิการไว้อย่างชัดเจนว่าเป็น จอร์จ จี. เกรแฮม (ดูภาพในหน้า 55 ประกอบ) ฉะนั้นแม้ว่าจะไม่มีต้นฉบับของปีอื่นๆมาให้ศึกษา ผู้วิจัยก็เชื่อว่า เกรแฮม เป็นบรรณาธิการและเจ้าของมาตั้งแต่ต้นมิใช่ หมอสมิทอย่างที่หลายคนเข้าใจ ตัวหมอสมิทเองนั้นในเวลาไล่เลี่ยกันก็ได้ออก Siam Daily Advertiser ที่เป็นหนังสือพิมพ์รายวันภาษาอังกฤษ ลักษณะแบบเดียวกับ The Bangkok

Advertiser ดังนั้นจึงไม่น่าจะเป็นไปได้ที่หมอสมิธจะออกหนังสือพิมพ์ทั้งสองฉบับ ประกอบกับมีหลักฐานหลายประการที่ชี้ชัดว่าหมอสมิธเป็นบรรณาธิการและเจ้าของ Siam Daily Advertiser จึงสันนิษฐานว่ามีขัณฑ์นารีทั้ง 2 คนคือ เกรแฮม และ หมอสมิธ ต่างคนต่างออกหนังสือพิมพ์คนละฉบับ แต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ เป็นหนังสือพิมพ์เพื่อการพาณิชย์และการโฆษณา

สำหรับตัว จอร์จ จี. เกรแฮม นั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาจาก Bangkok Calendar พบว่าในบัญชีรายชื่อ American Residents, at Bangkok and other places in Siam ใน Bangkok Calendar ปี ค.ศ. 1868 (พ.ศ.2411) หน้า 127 พบว่ามีชื่อ "Graham, G.G. & fam. Super. Of the office of the Am. Miss. Association." ปรากฏอยู่แสดงว่า เกรแฮม เป็นมิชชันนารีชาวอเมริกัน เช่นเดียวกับหมอบลัดเด มีตำแหน่งเป็น Superintendent เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในไทยพร้อมด้วยครอบครัว

นอกจากนี้จากการศึกษา Bangkok Calendar ปี ค.ศ.1871 (พ.ศ.2414) หน้า 21 ผู้วิจัยยังพบอีกว่า ได้มีการบันทึกว่า ในวันศุกร์ที่ 1 กันยายน ค.ศ.1868 (พ.ศ.2411) มี The Bangkok Advertiser ออกเป็นครั้งแรก ดังนั้นจึงเป็นหลักฐานยืนยันถึงวันเดือนปีที่หนังสือพิมพ์เล่มนี้เริ่มออกได้เป็นอย่างดี (ดูภาพบันทึก Bangkok Calendar ที่อ้างถึงในหน้า 56)

The Bangkok Advertiser เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการโฆษณาชัดเจน เพราะเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นข่าวพาณิชย์ ประกาศแจ้งความและโฆษณา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นหนังสือพิมพ์ธุรกิจฉบับแรกของไทยก็ได้ หนังสือพิมพ์ฉบับนี้ สันนิษฐานว่าตีพิมพ์อยู่านหลายปีที่เดียว อย่างน้อยๆ ก็น่าจะถึงปี พ.ศ. 2414 ทั้งนี้เพราะต้นฉบับที่พบ ณ หอสมุดแห่งชาติตีพิมพ์ในปีนี้ และเอนก นาวิกมูล (2542:201) นำเอาหน้าแรกของ The Bangkok Advertiser ปีที่ 3 ฉบับที่ 247 วันที่ 5 พฤษภาคม ค.ศ.1871 (พ.ศ.2414) มาตีพิมพ์ไว้ในหนังสือ "ฝรั่งในเมืองสยาม" หน้า 201 สำหรับปีที่เลิกออกนั้นยังไม่มีหลักฐานแน่นอน

The Bangkok Advertiser.

PUBLISHED DAILY SUNDAY'S EXCEPTED.

VOL. III.

BANGKOK 16th FEBRUARY 1871.

No. 169

THE BANGKOK DAILY SHIPPING REPORT

Arrivals.	Departures.	Remarks.
None.	1 Siam gunboat from the coast.	At anchor outside Landa Radama-loaded. Hapsung-1 barge. As Paknam Mable. & 1 junk. Passed in Landa of 1 barge.

NOTICE.

Notice is hereby given to the people of Bangkok and vicinity, that I have been ordered by the U. S. Consul to sell at Public Auction for the benefit of the Estate of the late Captain J. SMITH an American citizen, his late "Homestead" situated upon the East side of the High Road, and next below the American Baptist Church.

This most desirable place is now rented and occupied by the "Concordia Club." The sale will be at 10 o'clock a. m. upon Friday the 31st day of March, Proximo, upon the Premises, and will be of all the land and buildings upon it. The Title is perfect, and of record in the United States Consulate.

F. P. PARTNOR,
U. S. Acting Marshal.
Bangkok 23d January 1871.

NOTICE.

All parties indebted to the undersigned are herewith requested to pay the same, latest up to the 31st, instant, otherwise legal proceedings will be taken; and all parties having claims against the undersigned are likewise requested to present the same on or before the 1st February 1871.

D. WINDSOR & Co.
In Liquidation
D. WINDSOR.
Bangkok January 2nd 1871.

ADVERTISEMENT.

Marine Hotel, opposite the French Consulate, New Road. Refreshments to be had at all hours. Horses to hire by the hour or day. (On the cash principle.) Book binding, Engraving, Gilding. Glass of every color and size. To be had at my establishment. Also: Shoe and Boot making.

Harness and saddle repairing carried on at the Marine Hotel.

W. ZEDNICZECK.

(3. m.) PROPRIETOR.
Bangkok 15th February 1871.

NOTICE.

Any person requiring the Medical services of the undersigned, will find him at his residence in the United States consulate. Office, on the ground floor. Hours; from 8 to 10 a. m. and from 5 to 7 p. m.

Night calls promptly attended.
W. L. HUTCHINSON M. D.
Bangkok 6th January 1871.

NOTICE.

The undersigned beg to inform the public that their firm is in Liquidation from this date, and that Mr D. Windsor will Sign as Liquidator.

Bangkok, 1st January 1871.
D. WINDSOR & Co.

NOTICE.

The undersigned beg to inform the public that after this date he will take photographs between 8 and 11 A. M. He, therefore, requests all who require his services to call between these hours.

(1 m.) F. CHIT.
Bangkok, 6th February 1871.

NOTICE.

Mr. J. M. F. DA COSTA holds my Power of Attorney.

S. BATEMAN.
Bangkok 10th February 1871.

NOTICE.

Mr. JOHN MACLEAN acts as Commissioner of Customs during my temporary absence from Bangkok.

S. BATEMAN.
COMMISSIONER OF CUSTOMS.
Bangkok 10th February 1871.

NOTICE.

Notice is hereby given, to all whom it may concern, that after this date, the Ladies' Library will be open for the exchange of Books on SATURDAY'S ONLY.
Bangkok 26th January 1871.

NOTICE.

Boarding Master and Shipping Agent.
F. S. HAINES.
Norfolk Hotel.
New Road: Bangkok.

NOTICE.

The *Bangkok Advertiser* will be issued *daily*, Sundays excepted, and the *Summary Weekly*. The columns of both papers are open for Advertisements and correspondence, but we will not be responsible for the sentiments of any of our correspondents, nor will we undertake to return rejected manuscripts.

It is particularly requested that the number of insertions required be distinctly stated *in writing*, when this is not done, the advertisement will be inserted until countermanded and charged accordingly.

Payment for both papers and Advertising to be made to the Editor and Proprietor — G. G. GRAHAM.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประกาศแจ้งความที่แสดงว่า George G. Graham เป็นบรรณาธิการและเจ้าของ The Bangkok Advertiser และ Bangkok Summary ในหนังสือพิมพ์ The Bangkok Advertiser ปีที่ 3 ฉบับที่ 169 วันที่ 16 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1871 (พ.ศ. 2414)

SEPTEMBER 1871.

21

BANGKOK.

Mean Temperature, 81.19

Average fall of rain, 11.3599.

Extremes of Temperature 73-94

Average No. of days on which rain falls, 20.

MOON'S PHASES.

	<i>d. h. m.</i>		<i>d. h. m.</i>		<i>d. h.</i>
Last Quarter	7 4 55 A. M.	First Quarter	21 11 57 P. M.	Apogee	7 8 P. M.
New Moon	15 1 55 A. M.	Full Moon	29 0 29 A. M.	Perigee	20 8 P. M.

Day of Month & Week	Sun Rises.	Sun Sets.	Moon Rises.	Moon Sets.	Star-ry Moon	NOTABLE DAYS &c.
1 Fri.	5 54	6 6	12 1	7 10	2	1 Advent of Bangkok Advertiser 1868.
2 Sat.	5 54	6 6	12 1	7 56	3	2 Mr. C. Bell 1st asst. B. C. died, 1850.
3 Sun.	5 54	6 6	12 1	8 42	4	13th Sunday after Trinity.
4 M.	5 55	6 5	12 2	9 31	5	4 Mrs. Bell, wife of Mr. C. Bell, died, 1850
5 Tu.	5 55	6 5	12 2	10 23	6	6 First overland Mail to Cal. arr. 1850.
6 W.	5 55	6 5	12 2	11 16	7	8 Chattanooga evac. by rebels, 1863.
7 Th.	5 56	6 4	12 3	Morn	8*	8 Second Queen consort died, 1811.
8 Fri.	5 56	6 4	12 3	1 8	9	9 J. M. Flood U. S. Cor. arrived 1781.
9 Sat.	5 57	6 3	12 3	2 5	10	22 1st ed. of the Bible printed in Phil. 1782
10 Sun.	5 57	6 3	12 4	3 3	11	14th Sunday after Trinity.
11 M.	5 57	6 3	12 4	4 0	12	13 Rev. J. T. Jones, D. D. Miss, died, 1857
12 Tu.	5 58	6 2	12 5	4 52	13	14 Rupt. bet. B. Act. Con. & S. Gov. 1868
13 W.	5 58	6 2	12 5	5 44	14	15 Advent of Siam Daily Advertiser 1868.
14 Th.	5 58	6 2	12 5	Sets	15	15 Rev. N.A. McDonald Miss. & fam. ar. 1860
15 Fri.	5 59	6 1	12 6	6 34	16th	15 Rev. S.G. McFarland, Miss. & fam. ar. 1860
16 Sat.	5 59	6 1	12 6	7 24	2	17 Battle of Antietam, 1862.
17 Sun.	6 0	6 0	12 6	8 11	3	15th Sunday after Trinity.
18 M.	6 0	6 0	12 7	9 1	4	18 Flat silver coin issued in Siam. 1862.
19 Tu.	6 0	6 0	12 7	9 47	5	19 Prof. Silby, Miss. ordained, in B. 1850.
20 W.	6 0	6 0	12 7	10 35	6	19 Gen. Early def. in Shenandoah val. 1864
21 Th.	6 0	6 0	12 8	11 24	7	19 Cremation of Mawm Rachotei, 1867.
22 Fri.	6 1	5 59	12 8	Morn	8*	21 French Envoy and suit left, 1850.
23 Sat.	6 1	5 59	12 8	1 2	9	22 Emancipation proclamation, 1862.
24 Sun.	6 1	5 59	12 9	1 52	10	16th Sunday after Trinity.
25 M.	6 2	5 58	12 9	2 40	11	22 Miss. M. E. Pierce, Miss. died, 1844.
26 Tu.	6 2	5 58	12 9	3 29	12	25 Rev. J. Caswell Miss. died, 1848.
27 W.	6 3	5 57	12 10	4 16	13	25 Krom Kona Rachasee died, 1868.
28 Th.	6 3	5 57	12 10	5 3	14	26 Dr. V. D. Collins arrived, 1857.
29 Fri.	6 3	5 57	12 10	5 52	15	26 Sir J. Brooke and suit left, B. 1850.
30 Sat.	6 4	5 56	12 11	Rises	1	26 Bangkok Summary issued 1868.

Rule for finding the length of the day and night. Double the time of rising is the length of night and double the time of setting is the length of the day.

ภาพบันทึกใน Bangkok Calendar หน้าที่ 21 ปี ค.ศ.1871 (พ.ศ.2414) ซึ่งระบุถึง
วัน เดือน ปี ที่ The Bangkok Advertiser, Siam Daily Advertiser และ Bangkok Summary
ออกเป็นครั้งแรก

The Bangkok Advertiser นี้ไม่ได้เสนอข่าวสำคัญอะไร ในหน้าแรกมีแจ้งความเกี่ยวกับการเดินเรือ ประกาศแจ้งความโฆษณา ในหน้าถัดมาเป็นอัตราค่าลงโฆษณา ประกาศจากบรรณาธิการและเจ้าของหนังสือพิมพ์ ประกาศแจ้งความทั่วไป โฆษณา จดหมายจากผู้อ่านและบทความ ที่น่าสนใจคือพบว่า มีการตีพิมพ์โฆษณาภาษาไทยจำนวน 2 ชิ้น เป็นโฆษณาของหมอบลัดเลทั้งหมด โฆษณาชิ้นแรกเป็นโฆษณาขายหนังสือที่หมอบลัดเลพิมพ์ขายได้แก่หนังสือหัตถ์พูดภาษาอังกฤษ จินตมณี ดิกชันนารี กฎหมายไทย พงศาวดาร สามก๊ก นิราศลอนดอน (ดังภาพประกอบที่ 21) และชิ้นที่สองเป็นโฆษณาขาย Brass Syringes (เครื่องสูบน้ำชำระท้องคือเครื่องสวนอุจจาระนั้นเอง) (ดังภาพประกอบที่ 22) ซึ่งโฆษณา Brass Syringes นี้พิมพ์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

The Bangkok Advertiser ให้ความสำคัญกับการโฆษณามาก เห็นได้จากมีการตีพิมพ์โฆษณาในหน้าแรก รูปแบบของโฆษณาเป็นแบบประกาศแจ้งความ อยู่ปะปนกับเนื้อหาส่วนอื่นๆ ส่วนใหญ่ขึ้นหัวเรื่องหรือพาดหัวด้วยคำว่า "NOTICE" หรือ "ADVERTISEMENT" หรือพาดหัวด้วยการบอกถึงสินค้าบริการที่โฆษณา เช่น "TRANSLATING" "MAIL&REPORT" โดยพิมพ์ด้วยตัวใหญ่หรือตัวเน้น แต่ก็มีโฆษณาบางชิ้นที่ไม่มีหัวเรื่องหรือพาดหัวแต่ใช้ย่อหน้า และพองมัน © โฆษณาใน The Bangkok Advertiser ยังไม่มีการล้อมกรอบ มีเพียงการขีดเส้นคั่นสั้นๆ เพื่อแสดงว่าจบข้อความเท่านั้น เนื้อหาของโฆษณาส่วนใหญ่เขียนด้วยสำนวนภาษาที่เรียบง่าย บรรยายถึงสินค้า บริการ ราคา สถานที่ตั้ง ชื่อห้างร้านบริษัทธุรกิจหรือชื่อผู้โฆษณา และวันเดือน ปี ที่ประกาศหรือโฆษณา มีบ้างที่ใช้ถ้อยคำที่กระตุ้นความสนใจ เช่น โฆษณาขาย Brass Syringes ของหมอบลัดเลที่เชิญชวนให้มาซื้อ เพราะจะขายในราคาที่ถูกลงกว่าเดิม (ดังภาพประกอบที่ 22)

สำหรับสินค้าและบริการที่ลงโฆษณา มีทั้งที่เป็นสินค้าและบริการใหม่ๆ ที่เพิ่งจะเริ่มมีในเมืองไทย เช่น โรงแรม บริการทางการแพทย์สมัยใหม่ บริการถ่ายรูป โรงพิมพ์ หนังสือตำรา นอกจากนี้ยังมี ประกาศแจ้งความเรื่องเกี่ยวกับกฎหมาย การแต่งตั้งผู้แทนการค้า การเลหลังขายบ้านและที่ดิน เป็นต้น

ผู้ลงโฆษณานั้น จากต้นฉบับที่มีให้ศึกษาเพียงฉบับเดียวพบว่าเป็นชาวตะวันตกทั้งหมด อย่างไรก็ตามถ้าในอนาคตพบต้นฉบับ The Bangkok Advertiser ในปีอื่นๆ ผู้วิจัยเชื่อว่าน่าจะพบประกาศแจ้งความหรือโฆษณาที่เป็นของพ่อค้าชาวจีนหรือชาวไทยอยู่บ้าง

2. Bangkok Summary หรือชื่อเต็มๆ ว่า Bangkok Summary and Weekly Advertiser เป็นหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษรายสัปดาห์ ออกทุกวันศุกร์ โดยมี จอร์จ จี. เกรแฮม (George G. Graham) เป็นเจ้าของและบรรณาธิการเช่นเดียวกับ The Bangkok Advertiser ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา Bangkok Calendar พบบันทึกในหน้า 21 ของ Bangkok Calendar ปี ค.ศ.1871 (พ.ศ.2414) ระบุถึง Bangkok Summary ว่าครั้งแรกเมื่อวันศุกร์ที่ 30 กันยายน ค.ศ. 1868 (พ.ศ.2411) ซึ่งเป็นเวลาประมาณ 4 สัปดาห์หลังจากที่เกรแฮมออก The Bangkok Advertiser ผู้วิจัยได้มีโอกาสศึกษาหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ จากต้นฉบับจริงซึ่งเก็บไว้ที่หน่วยวารสาร หอสมุดแห่งชาติ ที่มีเพียง 9 ฉบับ ออกในปีที่ 3 (Vol.III) ปี ค.ศ.1871 (พ.ศ.2414) คือฉบับที่ 18-21, 25-26, 28-29 และฉบับที่ 33 แต่ละฉบับอยู่ในสภาพชำรุดเสียหาย ส่วนที่มีอยู่ในรูปของไมโครฟิล์มนั้น ปรากฏว่ามีตั้งแต่ปีที่ 3 ฉบับที่ 18 วันที่ 6 มกราคม พ.ศ.2414 ถึงฉบับที่ 35 วันที่ 28 เมษายน พ.ศ.2414

หนังสือพิมพ์ Bangkok Summary นี้ พิมพ์สัปดาห์ละ 2 แผ่น (4 หน้า) ราคาขายฉบับละ 30 เซ็นต์ ถ้ารับ 1 เดือน คิดเพียง 1 ดอลลาร์ เนื้อหาประกอบไปด้วย ราคาสินค้าต่างๆ อาทิ ข้าว น้ำตาล ดีบุก ผ้าไหม งาช้าง ไม้สัก ฯลฯ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ประกาศแจ้งความโฆษณาสินค้าและบริการ กำหนดเรือเทียบท่าและออกจากท่า ข่าวการเข้าและออกจากไทยของชาวต่างประเทศ ข่าวต่างๆ ไป และบทความที่บางส่วนคัดมาจากหนังสือพิมพ์ต่างประเทศ เช่น หนังสือพิมพ์ The Times

Bangkok Summary เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีรูปแบบคล้ายคลึงกับ The Bangkok Advertiser มาก ทั้งนี้เนื่องมาจากเจ้าของและบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ทั้งสองฉบับเป็นคนเดียวกัน หนังสือพิมพ์ทั้งสองมีขนาดกว้าง 23 เซ็นติเมตร ยาว 35 เซ็นติเมตร รูปแบบการจัดหน้าเป็นแบบเดียวกันคือ หน้าแรกมีชื่อหนังสือพิมพ์พาดหัวตัวใหญ่ ถัดลงมาเป็นรายละเอียดเกี่ยวกับปีที่ ฉบับที่ วันเดือนปี ที่ออก และราคา ในหนึ่งหน้าแบ่งออกเป็น 3 คอลัมน์ แต่ละประกาศแจ้งความ โฆษณา ข่าวและบทความมีหัวเรื่องซึ่งพิมพ์ตัวใหญ่แยกไว้อย่างชัดเจน (ดูภาพประกอบหน้าแรกของ Bangkok Summary ในหน้าที่ 59)

หนังสือพิมพ์ฉบับนี้ออกมาเพื่อวัตถุประสงค์ด้านการโฆษณาอย่างชัดเจนเช่นเดียวกับ The Bangkok Advertiser จะต่างกันก็เพียงแต่ The Bangkok Advertiser ออกเป็นรายวัน ส่วน Bangkok Summary ออกเป็นรายสัปดาห์ และจากหลักฐานเท่าที่พบในขณะนี้ กล่าวได้ว่า

BANGKOK SUMMARY.

AND WEEKLY ADVERTISER.

Vol. III. No. 22

Bangkok Friday January 27th 1871.

Price 30 cents.

OUR PAPERS.

The Bangkok Advertiser is issued Daily Sundays excepted, rate one dollar per month. The Bangkok Summary and Weekly Advertiser is printed every Friday, rate one dollar per month.

Rates of Advertising in the Daily as per published list of prices. In the Weekly the rates will be made known at the office.

Advertisers must specify in the copy the number of the insertions required, also all notices will be inserted till countermanded, and charged for accordingly.

The columns of both papers are open to correspondents, but we will not be responsible for their sentiments.

No communication of facts can be inserted in these journals unless the name of the writer is signed to it as a guarantee of its authenticity.

Communications respecting upon the conduct of public bodies or upon individuals in their official capacities, must be regularly authenticated.

No verbal communications will be attended to. We cannot undertake to return rejected communications. We cannot undertake to give reasons for the rejection of communications that are addressed to us.

These rules, in every case, will be strictly observed.

If any of our subscribers in Bangkok are not supplied regularly with the papers for which they have subscribed to us, we request them to inform us promptly so that we can rectify the omission.

Correspondents who desire to exchange papers with us, are requested to direct to The Bangkok Summary.—G. G. GRAHAM.

The Bangkok Summary.

BANGKOK SUMMARY'S.

Price Current.

Bangkok 27th January 1871.

STEAM MILL RICE—Nanung \$1.55 per pl
Nanung 3 L70 per pl. inclusive of duty
coolie hire and matbegs, in gramma 6 cents
per picul extra.

NATIVE CLEANED RICE.

White No 1	Ticals 64	coyan
do 2	do 48	do
Clean Cargo	do 48	do
Good do	do 51	do
Fair do	do 33	do
Good Garden	do 36	do
Common Cargo	do 29	do
Padov. Namung	do 26	do
do Namun	do 33	do
TELEKED—No 1	do 74	do
do 2	do 70	do
PEPPER—Black	do 12	picul
BUFFALO HIDES	do 10	do
do Horns Black	do 13	do
do do White	do 17	do
DEER do	do 14	do
COW HIDES	do 16	do
GANDOGS	do 85	do
GUM BENZAMIN	do	do
do 2nd quality	do 90	do
SAPANWOOD 4 @ 5	do 24	do

do 5 @ 6	do 24	do
do 6 @ 7	do 2	do
do 7 @ 8	do 1 1/2	do
SUGAR White No 1	do 11	do
do do	do 2	do 10 1/2
do do	do 3	do 10
do Brown	do 1	do 4
do do	do 2	do 4
STICKLAC	do 18	do
do	do 16	do
SILK Korat	do 220	do
TIN Lanuan	do 48	do
do Lakon	do 45	do
CARDAMUM genuine	do 430	do
do bastard	do 60	do
HENY No 1	do 14	do
do 2	do 12	do
IVORY 5 @ 7 pieces	do 300	do
ROSEWOOD No 1	do 213	100 lbs
do 2	do 140	do
MARSHMALLOW	do 13	do
do	do 8	do
GOLD-LEAF Osmig	do 17 p. t. w.	do
TRAWOOD native	do 11	1/2 yoke
do steam mill 56 @ 60 cts p. c. f.	do	do
MEXICAN DOLLARS par 3=5 Ticals	do	do
EXCHANGE Hongkong 4 per cent dis.	do	do
do Singapore 10 days sight, par	do	do
do London 45 days pr 3 at 6 m. a.	do	do
do Paris fra 6.44 at 6 m. a.	do	do

NOTICE.

The undersigned beg to inform the public that their firm is in Liquidation from this date, and that Mr D. WINDSOR will Sign as Liquidator.

Bangkok, 1st January 1871.
D. WINDSOR & Co.

NOTICE.

Any person requiring the Medical services of the undersigned, will find him at his residence in the United States consulate. Office, on the ground floor Hours; from 8 to 10 A. M. and from 5 to 7 P. M.

Night calls promptly attended.
W. L. HUTCHINSON M. D.
Bangkok 6th January 1871.

NOTICE.

All parties indebted to the undersigned are herewith requested to pay the same, latest up to the 31st, instant, otherwise legal proceedings will be taken; and all parties having claims against the undersigned are likewise requested to present the same on or before the 1st February 1871.

D. WINDSOR & Co.
In Liquidation
D. WINDSOR.
Bangkok January 2nd 1871.

BETHEL UNION REGISTER.

Members of the Bethel Union Register arriving in the Port of Bangkok are requested to communicate with G. G. GRAHAM.

NOTICE.

Notice is hereby given to all whom it may concern, that after this date, the Ladies' Library will be open for the exchange of Books on SATURDAY'S only.

Bangkok 26th January 1871.

NOTICE.

Notice is hereby given to the people of Bangkok and vicinity, that I have been ordered by the U. S. Consul to sell at Public Auction for the benefit of the Estate of the late Captain J. SMITH an American citizen, his late "Homestead" situated upon the East side of the High Road, and next below the American Baptist Church.

This most desirable place is now rented and occupied by the "Concordia Club." The sale will be at 10 o'clock A. M. upon Friday the 31st day of March, Proximo, upon the Premises, and will be of all the land and buildings upon it. The Title is perfect, and of record in the United States Consulate.

F. P. PARTRIDGE.

U. S. Acting Marshal.

Bangkok 23d January 1871.

FOR SALE.

The Undersigned have just received an Invoice of English Jewelry of the latest fashion, consisting of Brooches, Brooches, Earrings, Hoekets, Necklaces, &c. &c.

All guaranteed to be genuine.

A. EYMOND, D. HENRY & Co.
Bangkok 26th January 1871.

PRINTING OFFICE, & BOOK-BINDERY OF THE A. M. ASSOCIATION.

Is still in vigorous operation near the palace of H. R. H. KRAM HEDANG where all orders in the line of the Office "will" be promptly executed, and where is kept for sale a supply of "Elementary" books in English and Siamese, Grammars, Anglo-Siamese Vocabularies, Siamese Laws, History, and Embassy to London, Chinese History called "Sinitok" and "Leatkok, Geography and History of France. We are determined that no other Foreign Printing Office in Bangkok shall be able to have work more promptly or cheaply done than ours.

ภาพหน้าแรกของ Bangkok Summary ปีที่ 3 ฉบับที่ 22 วันที่ 27 มกราคม ปี ค.ศ. 1871

(พ.ศ. 2414) นับเป็นหนังสือพิมพ์ธุรกิจรายสัปดาห์เล่มแรกของไทย

หนังสือพิมพ์ Bangkok Summary นี้เป็นหนังสือพิมพ์ธุรกิจรายสัปดาห์ ฉบับแรกของไทย สำหรับปีที่เลิกออกนั้น ยังไม่มีหลักฐานแน่นอนแต่สันนิษฐานว่าตีพิมพ์อยู่หลายปี

โฆษณาใน Bangkok Summary เหมือนกับโฆษณาใน The Bangkok Advertiser คือ มีโฆษณาในหน้าแรก รูปแบบเป็นแบบประกาศแจ้งความ ขึ้นต้นหัวเรื่องหรือพาดหัวในลักษณะเดียวกัน เนื้อหาบรรยายถึง สินค้า บริการ ที่ตั้ง ราคา ผู้ลงโฆษณา วัน เดือน ปี ที่ลงโฆษณา ด้วยถ้อยคำที่เรียบง่าย สินค้าและบริการที่ลงโฆษณา มีทั้งโรงแรม โรงพิมพ์ บริการทางการแพทย์แผนใหม่ เสื้อผ้า เครื่องประดับ ประกาศแจ้งความต่างในทางธุรกิจ และพบว่าผู้โฆษณาหลายรายที่ลงโฆษณาทั้งใน The Bangkok Advertiser และ Bangkok Summary ผู้โฆษณาเป็นชาวตะวันตกทั้งหมด

3. Siam Daily Advertiser พิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ เป็นหนังสือพิมพ์รายวันฉบับที่สอง ออกระหว่างปี พ.ศ.2411-2425 หมอสมิธ (Samuel John Smith) เป็นเจ้าของและพิมพ์ที่โรงพิมพ์หมอบลัดเด หนังสือพิมพ์ฉบับนี้มีลักษณะเป็นหนังสือพิมพ์ข่าวพาณิชย์และโฆษณาเช่นเดียวกับ The Bangkok Advertiser และ Bangkok Summary ในหอสมุดแห่งชาติมีต้นฉบับจริงบางฉบับ ฉบับที่เก่าที่สุดที่ผู้วิจัยพบก็คือ ฉบับที่พิมพ์ในปี ค.ศ.1871 (พ.ศ.2414) ซึ่งอยู่ในสภาพที่ชำรุดเสียหายยากแก่การศึกษา ส่วนที่อยู่ในรูปของไมโครฟิล์มนั้นมีอยู่ระหว่างปี ค.ศ.1875 (พ.ศ.2418) ถึง ค.ศ.1882 (พ.ศ.2425) มีไม่ครบทุกฉบับ สภาพของไมโครฟิล์มที่มีอยู่นั้นค่อนข้างเก่า ตัวหนังสือเลอะเลือน บางฉบับจึงยากแก่การอ่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งฉบับของปี ค.ศ. 1875 (พ.ศ.2418)

อย่างไรก็ตาม สันนิษฐานว่าน่าจะมีต้นฉบับหรืออาจจะเป็นภาพถ่ายของต้นฉบับของปี ค.ศ.1868 (พ.ศ.2411) เก็บอยู่ที่ใดที่หนึ่ง ซึ่งผู้วิจัยยังไม่มีโอกาสได้เห็น ทั้งนี้เพราะ เอนก นาวิกมูล (2538:14) ได้กล่าวถึงตัวอย่างของ Siam Daily Advertiser ฉบับวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ.1868 (พ.ศ.2411) ไว้ว่า มีรูปเรือกำปั่น รูปตึก รูปร่ม ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์เล่มนี้ แสดงว่า เอนก นาวิกมูล ได้มีโอกาสเห็นต้นฉบับหรือภาพถ่ายของต้นฉบับของหนังสือพิมพ์ที่ออกในปี ค.ศ.1868 (พ.ศ.2411) นี้ จากการศึกษากลับบันทึกเหตุการณ์สำคัญต่างๆ ที่เกิดขึ้นใน Bangkok Calendar ปี ค.ศ. 1871 (พ.ศ. 2414) พบว่า ในหน้า 21 ได้มีการบันทึกไว้ว่า วันที่ 15 กันยายน ปี ค.ศ. 1868 (พ.ศ. 2411) เป็นวันที่กำเนิด Siam Daily Advertiser เป็นครั้งแรก "15 Advent of Siam Daily Advertiser." (ดูภาพบันทึก Bangkok Calendar ที่อ้างถึงในหน้า 56)

จากบันทึกนี้จึงสรุปได้ว่า Siam Daily Advertiser ออกครั้งแรกในวันที่ 15 กันยายน ค.ศ. 1868 (พ.ศ. 2411) หลังจากที่ The Bangkok Advertiser ออกได้เพียง 2 สัปดาห์

จากต้นฉบับที่ผู้วิจัยศึกษา เห็นได้ว่า Siam Daily Advertiser มีขนาดใกล้เคียงกับ The Bangkok Advertiser และ Bangkok Summary คือ กว้างประมาณ 23 เซนติเมตร ยาวประมาณ 35 เซนติเมตร รูปแบบของการจัดหน้าหนังสือพิมพ์ก็คล้ายคลึงกันคือ หน้าแรกมีชื่อหนังสือพิมพ์พาดหัวตัวใหญ่ ถัดลงมาเป็นรายละเอียดเกี่ยวกับ สถานที่และวันเดือนปีที่ออก ในหนึ่งหน้าแบ่งเป็น 3 คอลัมน์เช่นเดียวกัน แต่ละส่วนจะมีหัวเรื่องพิมพ์ตัวใหญ่แยกให้เห็นเด่นชัด ราคายานหนังสือพิมพ์ฉบับนี้คือ ปีละ 36 ดอลลาร์ ถ้าซื้อเป็นรายฉบับ ๆ ละ 15 เซนต์ เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ประกอบไปด้วย รายงานการเข้า-ออกของเรือ รายชื่อเรือสินค้าของต่างประเทศและของไทยที่จอดเทียบท่า ณ ท่าเรือกรุงเทพฯ ปฏิทินประจำเดือน เวลาข้างขึ้นข้างแรม โฆษณาสินค้าบริการทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

Siam Daily Advertiser มีโฆษณาในหน้าแรกปะปนไปกับเนื้อหาส่วนอื่นๆ รูปแบบและเนื้อหาของโฆษณาค่อยคลึงกับโฆษณาใน The Bangkok Advertiser และ Bangkok Summary คือมีลักษณะเป็นประกาศแจ้งความ บรรยายถึงสินค้า บริการ ราคา สถานที่ตั้ง ผู้โฆษณาและวัน เดือน ปี ที่ลงโฆษณา ที่แตกต่างออกไปก็คือโฆษณาบางชิ้นใน Siam Daily Advertiser มีเครื่องหมายการค้าหรือรูปภาพเล็กๆ ประกอบด้วย เช่น โฆษณาขายของชำและเนื้อสัตว์ของ MANYOO&SULTAN ที่มีรูปวัว โฆษณาขายสินค้าของห้าง Ramsay and Company ที่มีรูปเครื่องหมายการค้าของห้างประกอบอยู่ (ดังภาพประกอบที่ 25-26) โดยโฆษณาของห้าง Ramsay and Company นี้ นับเป็นโฆษณาเพียงไม่กี่ชิ้น ที่พบว่าเป็นโฆษณาขนาดใหญ่ และมีการออกแบบที่พิถีพิถัน มีการใช้ตัวอักษรหลายๆ แบบ หลายๆ ขนาด มีการใช้เส้นตรงเข้าช่วยสร้างความน่าสนใจ แทนที่จะเป็นตัวอักษรเพียงอย่างเดียว

สินค้าที่ลงโฆษณาใน Siam Daily Advertiser ได้แก่ อาหารเครื่องดื่ม เสื้อผ้า เครื่องประดับ นาฬิกาและเครื่องจักรเครื่องยนต์ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ โรงพิมพ์ หนังสือตำรา นิตานคำกลอน พงศาวดารต่างๆ เป็นต้น (ดังภาพประกอบที่ 27) จากต้นฉบับและไมโครฟิล์มที่ได้ศึกษาพบว่า ผู้โฆษณาทั้งหมดเป็นชาวต่างประเทศ

4. Siam Weekly Advertiser พิมพ์เป็นภาษาอังกฤษออกเป็นรายสัปดาห์ ออกระหว่างปี พ.ศ.2412-2429 ะยะแรกมีกำหนดออกทุกวันพฤหัสบดี ต่อมาในเดือนมีนาคม ปี ค.ศ.1879 (พ.ศ.2422) ได้เปลี่ยนมาเป็นออกทุกวันอาทิตย์ หนังสือพิมพ์ฉบับนี้หมอสมิธเป็นเจ้าของ หมอสมิธออกหนังสือพิมพ์ฉบับนี้หลังจากที่ออก Siam Daily Advertiser ได้ระยะหนึ่งแล้ว จากการศึกษาจากไมโครฟิล์มที่หอสมุดแห่งชาติ พบว่า Siam Weekly Advertiser ฉบับที่เก่าแก่ที่สุดที่มีอยู่คือ ฉบับประจำวันที่ 26 สิงหาคม ค.ศ.1869 (พ.ศ.2412) ซึ่งเป็นฉบับที่ 2 ปีที่ 1 จาก Bangkok Calendar ปี ค.ศ. 1871 (พ.ศ. 2414) หน้า 19 บันทึกไว้ว่า Siam Weekly Advertiser ฉบับแรกที่ดีพิมพ์เป็นฉบับประจำวันที่ 20 สิงหาคม ค.ศ.1869 (พ.ศ.2412) นับเป็นเวลาหลังจากออก Siam Daily Advertiser เกือบปี (Siam Daily Advertiser เริ่มออกวันที่ 15 กันยายน พ.ศ.2411) (ดูภาพบันทึก Bangkok Calendar ที่อ้างถึงในหน้า 63)

หนังสือพิมพ์ Siam Weekly Advertiser นี้ เข้าใจว่าหมอสมิธออกมาคู่กับ Siam Daily Advertiser โดยฉบับหนึ่งเป็นรายวัน และอีกฉบับเป็นรายสัปดาห์ และคงเพื่อแข่งกับ The Bangkok Advertiser และ Bangkok Summary ของ จอร์จ จี. เกรแฮม ดังที่ได้กล่าวถึงมาแล้ว ก่อนหน้านี้ การที่มีหนังสือพิมพ์ธุรกิจที่มีวัตถุประสงค์เพื่อตีพิมพ์ข่าวพาณิชย์และรับลงโฆษณาถึง 4 ฉบับ ในช่วงเวลาเดียวกันนี้ น่าจะแสดงให้เห็นว่า ขณะนั้นบ้านเมืองมีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ การค้าขายกับต่างประเทศ และการค้าขายภายในประเทศคงจะรุ่งเรืองไม่น้อย หนังสือพิมพ์ธุรกิจที่ดีพิมพ์ข่าวเกี่ยวกับการค้า การเดินเรือ การโฆษณา จึงเป็นที่ต้องการของพ่อค้าวาณิชและบุคคลทั่วไป เชื่อว่าหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ฉบับนี้คงทำกำไรให้แก่เจ้าของหรืออย่างน้อยที่สุดก็ไม่ขาดทุนเหมือนกับบางกอกรีคอร์เดอร์ของหมอบลัดเด ทั้งนี้เห็นได้จากกาที่หนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ฉบับมีอายุยืนยาวอยู่หลายปี

เนื้อหาของ Siam Weekly Advertiser นั้นประกอบด้วย กำหนดเรือเทียบท่าและออกจากท่า ข่าวการเมือง ข่าวการค้า สรุปรายชื่อถิ่น สรุปรายชื่อจากต่างประเทศ ประกาศแจ้งความ โฆษณาสินค้าและบริการต่างๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยหมอสมิธกล่าวไว้ในหน้าแรกของ Siam Weekly Advertiser ฉบับที่ 2 ปีที่ 1 วันพฤหัสบดี 26 สิงหาคม ค.ศ.1869 (2412) ว่าหนังสือพิมพ์ฉบับนี้จะมีเนื้อหาที่กว้างขวางครอบคลุมมากกว่า Siam Daily Advertiser

Siam Weekly Advertiser มีโฆษณาในหน้าแรกเช่นเดียวกับ The Bangkok Advertiser, Bangkok Summary, Siam Daily Advertiser พบว่ามีโฆษณาทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รูปแบบเป็นประกาศแจ้งความ มีการใช้รูปภาพเล็กๆ ที่พิมพ์จากบล็อกสำเร็จ

AUGUST 1871-

19

BANGKOK.

Mean Temperature, 81.85 | Average fall of rain, 6.4836.
 Extremes of Temperature 72-96 | Average No. of days on which rain falls, 18.

MOON'S PHASES.

Full Moon d. h. m. | New Moon d. h. m. | Apogee d. h. m.
 Last Quarter 8 11 11 A. M. | First Quarter 23 0 20 P. M. | Perigee 26 6 P. M.
 Full Moon 30 1 12 P. M.

Day of Month & Week	Sun Rises.	Sun Sets.	Sun on Meridian	Moon Rises.	Siam-ese Moon	NOTABLE DAYS &c.
1 Tu.	5 43	6 17	11 55	6 30	15 ^o	2 Rev. C. H. Slaughter, Miss. & fam. arr. 1839
2 W.	5 44	6 16	11 55	7 11	1	2 Mrs. E. R. Bradley, Miss. died, 1845.
3 Th.	5 44	6 16	11 55	7 52	2	4 Medical Dispensary opened in B. 1835.
4 Fri.	5 44	6 16	11 55	8 31	3	5 Vaccination revived in Bangkok 1844.
5 Sat.	5 44	6 16	11 55	9 10	4	6 P. Krom Mun-t'ewa-noorak, died 1869.
6 Sun.	5 45	6 15	11 55	9 56	5	9th Sunday after Trinity.
7 M.	5 45	6 15	11 55	10 45	6	8 H. S. M. left for Hua Wan, 1868.
8 Tu.	5 45	6 15	11 56	11 35	7	9 M. Daguere died, 1851.
9 W.	5 46	6 14	11 56	Morn	8 ^o	10 Sir J. Brooke and suit arrived, 1850.
10 Th.	5 46	6 14	11 56	1 24	9	11 Pirate Tallahassee off New York 1863.
11 Fri.	5 46	6 14	11 56	2 20	10	12 Rev. L. B. Peet, Miss. left, B. 1846.
12 Sat.	5 47	6 13	11 57	3 21	11	13 Rev. R. Johnson Miss. left, B. 1846.
13 Sun.	5 47	6 13	11 57	4 21	12	10th Sunday after Trinity.
14 M.	5 47	6 13	11 57	5 10	13	14 First Book printed, 1457.
15 Tu.	5 48	6 12	11 57	6 15	14 ^o	14 Palace opened to the Miss. Ladies 1861
16 W.	5 48	6 12	11 57	Sets	10th	16 First message by Atlantic cable, 1858
17 Th.	5 48	6 12	11 58	6 55	2	16 French Treaty signed, 1856.
18 Fri.	5 49	6 11	11 58	7 56	3	17 Rev. W. Buell, Miss. & fam. arr. 1840.
19 Sat.	5 49	6 11	11 58	8 48	4	18 Great solar eclipse lasting 6.46" 1868
20 Sun.	5 49	6 11	11 58	9 34	5	15th Sunday after Trinity.
21 M.	5 50	6 10	11 59	10 14	6	19 Siam Govt. surveyors start 1867.
22 Tu.	5 50	6 10	11 59	11 8	7	19 E. G. F. Vianna P. con. Gen. arr. 1868.
23 W.	5 50	6 10	11 59	11 54	8 ^o	20 Advent. of the Siam Weekly Advt 1869
24 Th.	5 51	6 9	11 59	Morn	9	22 First English Newspaper, 1642.
25 Fri.	5 51	6 9	12 0	1 31	10	23 Rev. C. Gutzlaff, Miss. arr. 1828.
26 Sat.	5 51	6 9	12 0	2 20	11	27 Rev. A. B. Moraes, Miss. left B. 1867.
27 Sun.	5 52	6 8	12 0	3 9	12	12th Sunday after Trinity.
28 M.	5 52	6 8	12 0	3 57	13	29 Rev. A. Beed, Miss. died, at B. 1837.
29 Tu.	5 52	6 8	12 0	4 45	14	29 G. Dawson Esq. arrived 1867.
30 W.	5 53	6 7	12 0	5 33	15 ^o	30 Slavery, abolished in England, 1833.
31 Th.	5 53	6 7	12 0	Rises	1 ^o	30 J. F. Odell died at Sea, 1864.

Rule for finding the length of the day and night. Double the time of rising in the evening of night and double the time of setting in the morning of the day.

ภาพบันทึกใน Bangkok Calendar หน้า 19 ปี ค.ศ.1871(พ.ศ.2414) ซึ่งระบุถึง วัน เดือน ปี ที่ Siam Weekly Advertiser ออกเป็นครั้งแรก

มาประกอบโฆษณา โดยภาพประกอบที่ใช้จะสอดคล้องกับสินค้าหรือบริการที่โฆษณา เช่น โฆษณาโรงแรมก็ใช้รูปตึก โฆษณาขายเนื้อสัตว์ก็ใช้รูปวัว โฆษณาโรงพิมพ์ก็ใช้รูปเครื่องพิมพ์ เป็นต้น ในระยะแรกๆ (ค.ศ.1869) นิยมใช้หัวเรื่องด้วยคำว่า "NOTICE" และตามด้วยชื่อห้างร้านหรือบริษัทโดยพิมพ์เป็นตัวใหญ่หรือตัวทึบ (ดังภาพประกอบที่ 28-29) ต่อมาในระยะหลัง (ค.ศ.1879)เปลี่ยนมาใช้หัวเรื่องว่า "ADVERTISEMENTS" แทนแล้วจึงตามด้วยชื่อห้างร้านหรือระบุถึงสินค้าที่โฆษณา ผู้วิจัยพบว่าโฆษณาหลายชิ้นมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษควบคู่กันไป เข้าใจว่าเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มผู้อ่านที่เป็นคนไทยได้ดียิ่งขึ้น มีข้อสังเกตคือในโฆษณาภาษาไทย จะเว้นวรรคคำเหมือนกับภาษาอังกฤษและมีการใช้เครื่องหมายฟองมัน © ขึ้นย่อหน้าและใช้เครื่องหมายอัฒจันทร์ ฯ เพื่อแสดงว่าจบข้อความ สำหรับเนื้อหาของโฆษณานั้นจะบรรยายถึงสินค้าและบริการด้วยสำนวนภาษา ที่เรียบง่าย (ดังภาพประกอบที่ 30-31)

สินค้าที่โฆษณา ได้แก่ โรงแรม โรงเรียน เครื่องสูบน้ำ ห้างร้านที่ขายสินค้านำเข้า ร้านถ่ายรูป หนังสือตำรา นิทานคำกลอน พงศาวดาร โรงพิมพ์ ยาต่างๆ น้ำมันดับปลา นาฬิกา เครื่องดื่มต่างๆ เป็นต้น จากการศึกษารายชื่อ Siam Weekly Advertiser หลายฉบับพบว่ามีสินค้าและบริการหลายอย่างที่ลงโฆษณาซ้ำๆ ต่อเนื่องกันหลายฉบับ ไม่พบว่ามีคนไทยลงโฆษณาขายสินค้าและบริการ มีเพียงประกาศของพระพิภักษานานา ลงประกาศแจ้งความให้เจ้าหน้าที่ของจีน อุเลงเฮงมาประชุมเพื่อตกลงแบ่งทรัพย์สินที่ยึดมา

หนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ฉบับนี้มีลักษณะคล้ายกับหนังสือพิมพ์ธุรกิจที่มีอยู่มากมายในปัจจุบัน เพราะมุ่งนำเสนอข่าวคราวและประกาศแจ้งความในเชิงพาณิชย์มากกว่าข่าวคราวและประกาศแจ้งความประเภทอื่นๆ จนอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นหนังสือพิมพ์ธุรกิจเพื่อการโฆษณาโดยตรง เนื้อหาทุกฉบับเน้นหนักประกาศแจ้งความและโฆษณาทั้งสิ้น แสดงให้เห็นว่าในสมัยนี้เศรษฐกิจภายในประเทศ มีความเจริญรุดหน้ามาก ตลาดภายในประเทศขยายตัวเพิ่มขึ้น ตามปริมาณประชากรที่เพิ่มขึ้น จึงทำให้มีความต้องการที่จะมีสื่อในการติดต่อ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางด้านการค้าของบรรดาพ่อค้านักธุรกิจ

นอกจากหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ฉบับตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ในช่วงต้นรัชกาลที่ 5 นี้ เจ้านายในพระราชวงศ์เริ่มสนใจในกิจการหนังสือพิมพ์และนิเทศสารมากขึ้น มีการออกหนังสือพิมพ์และนิเทศสารภาษาไทย โดยคนไทย เริ่มจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าให้ออกราชกิจจานุเบกษาอีกครั้งหนึ่ง (พ.ศ.2417-ปัจจุบัน) พระองค์เจ้าเกษมสันต์ โสภาคย์ ทรงออกตรูณวาท (พ.ศ.2417-2418) และสมเด็จพระเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ ทรงออก

คือ ข้าราชการ (พ.ศ.2418-2419) โดยจะกล่าวถึงหนังสือพิมพ์และนิตยสารทั้ง 3 ฉบับพอสังเขปดังนี้

1. **ราชกิจจานุเบกษา** (พ.ศ.2417-ปัจจุบัน) หนังสือพิมพ์ฉบับนี้ เคยออกแล้วโดยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ.2401 แต่ต้องหยุดไปเพราะทรงมีพระราชภารกิจมาก มาในสมัยรัชกาลที่ 5 ทรงโปรดให้ออกอีกครั้งหนึ่ง เพื่อใช้เป็นหนังสือบอกข่าวราชการเช่นเดิม มีทั้งข่าวในราชสำนักและประกาศพระราชบัญญัติต่างๆ ออกเป็นรายสัปดาห์ ทุกวันอาทิตย์ และขายให้แก่ผู้ต้องการ ในหนังสือราชกิจจานุเบกษานี้ ไม่มีโฆษณา เช่นเดียวกับในสมัยรัชกาลที่ 4 ราชกิจจานุเบกษานี้ เมื่อออกในสมัยแรกนั้นยังไม่มีลักษณะเป็นนิตยสารหรือวารสาร แต่อย่างใดนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการทำหนังสือของราชการไทย จนกระทั่งในสมัยรัชกาลที่ 5 ราชกิจจานุเบกษามีลักษณะเป็นวารสารมากขึ้น จึงจัดได้ว่าเป็นวารสารของทางราชการไทยฉบับแรกก็ว่าได้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงแต่งตั้งให้มีผู้รับผิดชอบในการจัดทำที่แน่นอน ซึ่งได้แก่ ข้าราชการผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับงานพิมพ์ และผู้รู้เกี่ยวกับภาษาและหนังสือ (ระวีวรรณ ประกอบผล 2526:53)

2. **द्रุโณวาท** (พ.ศ.2417-2418) ออกเป็นรายสัปดาห์ ฉบับแรกพิมพ์จำหน่ายเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ.2417 พิมพ์ที่วังพระองค์เจ้าเกษมสันต์โสภาคย์ อยู่สุดถนนบำรุงเมือง ใกล้ประตูใหญ่วัดสระเกศ ดรุโณวาทนี้แม้ว่านักวิชาการบางท่านจัดให้เป็นหนังสือพิมพ์ แต่ในการวิจัยนี้จัดให้เป็นนิตยสารและถือว่าเป็นนิตยสารไทยฉบับแรก ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับ ระวีวรรณ ประกอบผล (2526:53) ที่กล่าวถึงดรุโณวาทไว้ว่า ดรุโณวาทจัดเป็นนิตยสารไทยฉบับแรก เพราะเป็นหนังสือรายคาบที่มีกำหนดออกแน่นอน เป็นรายสัปดาห์ เป็นหนังสือที่ไม่ใช่หนังสือของทางราชการแบบราชกิจจานุเบกษา ซึ่งตีพิมพ์เฉพาะเรื่องของทางราชการ เพราะ ดรุโณวาทลงพิมพ์เรื่องราวต่างๆ ซึ่งเป็นเรื่องนอกเหนือราชการให้ผู้อ่านได้ทราบด้วยเนื้อหาของดรุโณวาทนั้นมีทั้งเรื่องราชการ เรื่องต่างประเทศ สุภาษิตสอนใจ บทกวี โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน บทละคร นิทาน และแจ้งความโฆษณาสินค้า จากการวิเคราะห์เนื้อหาของดรุโณวาท พบว่ามีเนื้อหาส่วนที่เป็นสารคดี ชีวประวัติ ศิลปะ วัฒนธรรมและบันเทิงคดีถึง 35.27% ส่วนที่เป็นข่าวมีเพียง 17.54% และมีส่วนที่เป็นประกาศแจ้งความโฆษณาถึง 12.5% (สุกัญญา ตีระวนิช 2520:134) ซึ่งเป็นข้อสนับสนุนว่าดรุโณวาทนี้มีลักษณะเป็นนิตยสารมากกว่าหนังสือพิมพ์เพราะไม่ได้เน้นที่การนำเสนอข่าว และเนื่องจากดรุโณวาทมีความสำคัญในแง่ที่เป็นนิตยสาร

ไทยฉบับแรก ผู้วิจัยจึงจะกล่าวถึงตรุโนวาทโดยละเอียดอีกครั้งในส่วนของกรรณการกล่าวถึงกำเนิดนิตยสารไทย

3. คีอต ข้าวราชการ (พ.ศ.2418-2419) เป็นหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยฉบับแรกที่ คนไทยเป็นเจ้าของและบรรณาธิการ คือสมเด็จพระเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช คีอต ข้าวราชการเป็นหนังสือพิมพ์ที่เจ้านายหลายๆ พระองค์ช่วยกันจัดทำขึ้นตีพิมพ์ที่โรงพิมพ์หลวง ฉบับแรกออกเมื่อวันอาทิตย์ที่ 26 กันยายน พ.ศ.2418 มีชื่อว่า Court เป็นภาษาอังกฤษ ต่อมาในปี พ.ศ.2419 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นภาษาไทยว่า ข้าวราชการ และเมื่อสมเด็จพระเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์โปรดให้พิมพ์ในคราวฉลองพระชันษา 64 ปี พ.ศ.2466 นั้น ได้รวมเรียกชื่อเป็น หนังสือคีอตข้าวราชการ (สุภาพันธุ์ บุญสะอาด 2517:15-16) คีอตข้าวราชการ ออกมาเนื่องจากภารกิจจางูเบกษาออกสัปดาห์ละครั้ง ทำให้ข้าวราชการต่างๆ ที่พิมพ์ไปนั้นล่าช้า จึงทำให้สมเด็จพระเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ รวมถึงเจ้านายหลายๆ พระองค์ประสงค์จะออกหนังสือพิมพ์รายวันตีพิมพ์ข่าวของทางราชการ และข่าวในพระราชสำนัก คีอต ข้าวราชการนี้เป็นหนังสือพิมพ์รายวันที่มีขนาดหน้าพับแปด ออกวันละ 4 หน้าบ้าง น้อยกว่านั้นบ้าง ต่อมาในวันเสาร์ที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ.2419 ได้เปลี่ยนกำหนดออกเดือนละ 2 ครั้ง แต่ออกได้ 4 ฉบับก็เลิก เพราะเจ้านายที่ออกหนังสือพิมพ์มีงานราชการมากมาย จนไม่มีเวลาออก เนื้อหาของ คีอตข้าวราชการนี้ หน้าแรกของฉบับจะเป็นแถลงการณ์ของผู้จัดพิมพ์เกี่ยวกับจุดประสงค์และรายชื่อผู้สนับสนุน ที่ได้ชื่อเป็นข้าวราชการหรือข่าวในพระราชสำนักทั้งสิ้น ซึ่งต่างจากหนังสือพิมพ์ทั่วไป จึงกล่าวได้ว่า คีอต ข้าวราชการเป็นหนังสือพิมพ์สำหรับข้าวราชการโดยเฉพาะ หาใช่หนังสือพิมพ์สำหรับมวลชนไม่ ในคีอตข้าวราชการนี้ วิธีการเขียนยังเป็นแบบความเรียงทั้งหน้า ไม่ได้แยกคอลัมน์ ไม่มีภาพเขียนหรือภาพถ่ายประกอบ ไม่มีโฆษณา เช่นเดียวกับภารกิจจางูเบกษา

การออกภารกิจจางูเบกษา ตรุโนวาทและคีอตข้าวราชการ นับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในวงการหนังสือพิมพ์และนิตยสารไทยที่เริ่มต้นด้วยชาวต่างประเทศในระยะแรกมาสู่มือของคนไทยที่เป็นเจ้านายในพระราชวงศ์ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมไทยในขณะนั้น ที่เจ้านายในพระราชวงศ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรดาเจ้านายผู้ชาย เป็นผู้ที่มีโอกาสได้ศึกษาหาความรู้มากกว่าผู้อื่น ได้มีโอกาสศึกษาภาษาอังกฤษ ได้มีโอกาสศึกษาวิทยาการและวัฒนธรรมตะวันตก ทั้งจากบรรดาพ่อค้า อาทินายโรเบิร์ต ฮันเตอร์ (Robert Hunter) मिซซันนารีอเมริกัน อาทิ หมอบลัดเด หมอจันทเล หมอเฮาส์ ตลอดจนครูสอนภาษาอังกฤษ อาทิ นางแอนนา เลียวโนเวนส์ (Anna Leonowens) จึงทำ

ให้เจ้านายเหล่านี้ทรงสนพระทัยในกิจการหนังสือพิมพ์นิตยสาร อย่างไรก็ตาม เนื่องจากมิได้ประสงค์จะยึดถือเป็นอาชีพจริงจัง เพราะภาระหน้าที่ทางราชการมากอยู่แล้ว ประกอบด้วยมิได้ทรงดำเนินการในเชิงธุรกิจดังเช่น หมอบลัดเด หมอสมิท และหมอจันทเล จึงทำให้ขาดทุนต้องเลิกกิจการไปในที่สุด

ในช่วงต้นรัชกาลที่ 5 นี้ นอกจากจะมีหนังสือพิมพ์และนิตยสารภาษาไทยที่ออกโดยคนไทย ดังที่ได้กล่าวถึงมาแล้วข้างต้น ยังมีหนังสือพิมพ์ภาษาไทยอีกฉบับที่คนไทยมิได้เป็นเจ้าของ แต่มีมิชชันนารีอเมริกันคือหมอสมิทเป็นเจ้าของ นั่นก็คือหนังสือพิมพ์ที่ชื่อว่าจดหมายเทศยามไสมย

จดหมายเทศยามไสมย จากการศึกษาต้นฉบับที่มีอยู่ในหอสมุดแห่งชาติ พบว่าฉบับที่ 1 ปีที่ 1 (เล่ม 1 แผ่น 1) ออกเมื่อ วันพุธ เดือนเก้า ปีมะเมีย จัตวาศก จุลศักราช 1244 ซึ่งตรงกับปี พ.ศ.2425 ในระยะแรก (พ.ศ.2425) ออกเป็นรายเดือน มีความหนา 8 หน้า ต่อมาในปี พ.ศ.2426 จึงเปลี่ยนเป็นรายปักษ์ และรายสัปดาห์ใน พ.ศ.2428 มีความหนา 8-12 หน้า จากการศึกษาจดหมายเทศยามไสมยนี้ เห็นได้ชัดว่าหมอสมิทตั้งใจที่จะออกเป็นหนังสือพิมพ์ แต่ด้วยข้อจำกัดทางด้านการดำเนินการ ทำให้ไม่สามารถออกเป็นหนังสือพิมพ์รายวันได้

สำหรับปีที่ เริ่มออกนั้น ผู้วิจัยได้อ่านพบใน Siam Weekly Advertiser ฉบับที่ 2 ปีที่ 1 วันพฤหัสบดีที่ 26 สิงหาคม ค.ศ.1869 (พ.ศ.2412) ว่า จดหมายเทศยามไสมย ซึ่งตีพิมพ์เป็นภาษาไทยนั้นจะออกเป็นรายสัปดาห์ ทุกวันพุธ ฉบับแรกคาดว่าจะออกในวันพุธที่ 8 กันยายน ค.ศ.1869 (พ.ศ.2412) โดยจะรวบรวมวรรณคดีไทยมาจัดพิมพ์ไว้ในจดหมายเทศฉบับนี้ (ดูภาพในหน้า 68 ประกอบ) ซึ่งถ้าเป็นไปตามที่อ่านพบจริง แสดงว่าสยามไสมยเริ่มออกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2412 มิใช่ พ.ศ. 2425 ดังที่เข้าใจกันแต่แรก แต่เนื่องจากต้นฉบับในปี พ.ศ.2412 (ถ้ามีการออกจริง) ไม่มีปรากฏให้ศึกษาได้และไม่มีหลักฐานอื่นใดอ้างอิงถึง ต้นฉบับที่มีเหลือให้ศึกษาซึ่งเป็นของปี พ.ศ.2425 ก็ระบุว่า เป็น ฉบับที่ 1 ปีที่ 1 อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยขอตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการออกสยามไสมยไว้ 2 ประการดังนี้ ประการแรกอาจเป็นไปได้ที่หมอสมิท เริ่มออกสยามไสมยครั้งแรกในปี พ.ศ.2412 จริงแต่ออกได้ไม่กี่ฉบับก็เลิก และสยามไสมยในยุคนั้นก็ไม่เหลือต้นฉบับให้ศึกษา ต่อมาหมอสมิทได้ออกสยามไสมยอีกครั้งในปี พ.ศ.2425 แล้วเริ่มต้นนับเป็นปีที่ 1 ฉบับที่ 1 ใหม่ หรือประการที่สองหมอสมิทตั้งใจจะออกสยามไสมย ในปี พ.ศ.2412 จริง แต่เกิดเหตุขัดข้องหรืออุปสรรคบางประการทำให้ไม่สามารถออกได้ จึงต้องมาออกในอีก 13 ปี ถัดมา ดังนั้นจาก

VOL. I. NO. 1

PROSPECTUS

SIAM WEEKLY ADVERTISER

A Weekly Journal will be issued from S. J. Smith's Printing Office every Thursday, containing such Political, Shipping, Commercial and Local information as may render it deserving of a more general support, both here and abroad, than could be expected for a Daily.

The proprietor feels confident that the establishment of a well conducted Weekly News paper advocating matters connected with the advancement of the country will show that real needs have at last been successfully provided for. Siam is susceptible of untold development, its political situation, between the prosperous provinces of British Burmah and the recently acquired French power in Cochinchina and Cambodia, render it imperative that some channel should be introduced to keep those interested in the country fully acquainted with events transpiring in it.

Our Daily and Weekly Advertiser, our Siamese Weekly news paper, the "Siyama: Samai" and our Siam Repository will be open for contributions or correspondence, under the usual restrictions.

We shall be happy to exchange with any contemporaries who may favour us with their journals.

RATES OF SUBSCRIPTION

Siam Advertiser.

(Payable in Advance)

Daily Edition	Weekly Edition	Yearly Subscription
Per Annum \$ 12	Per Annum \$ 12	Per Annum \$ 12
Per Month \$ 1	Per Month \$ 1	Per Month \$ 1
Per Week \$ .25	Per Week \$ .25	Per Week \$ .25
Single Copy	Single Copy	Single Copy

A Weekly Journal in the Siamese language, called the Siyama: Samai will be issued from S. J. Smith's Printing Office every Wednesday. The great object of this work is to collect and publish printed Siamese Literature. The first number is expected to make its appearance Sept. 8th, 1869.

RATES OF SUBSCRIPTION

Yearly	\$ 7.20
Six Months	4.80
Three Months	3.00
Single Copy	.30

RATES OF ADVERTISING

A Weekly Journal in the Siamese language, called the Siyama: Samai will be issued from S. J. Smith's Printing Office every Wednesday. The great object of this work is to collect and publish printed Siamese Literature. The first number is expected to make its appearance Sept. 8th, 1869.

RATES OF SUBSCRIPTION

Yearly	\$ 7.20
Six Months	4.80
Three Months	3.00
Single Copy	.30

คำแถลงเกี่ยวกับจดหมายเหตุสยามไสมย ใน Siam Weekly Advertiser ฉบับที่ 2 ปีที่ 1 วันที่ 26 สิงหาคม ค.ศ.1869(พ.ศ.2412) สำหรับภาพด้านขวามือคือส่วนขยายของข้อความที่อ้างถึง

หลักฐานที่มีอยู่ในปัจจุบัน จึงต้องถือว่าจดหมายเหตุสยามไสมย ฉบับที่ 1 ปีที่ 1 ออกเมื่อวันพุธ เดือนเก้า ปีมะเมีย จัตวาศก จุลศักราช 1244 (พ.ศ.2425) เป็นฉบับที่เก่าที่สุดเท่าที่พบในขณะนี้

จากบทนำของจดหมายเหตุสยามไสมย พ.ศ.2425 เจ้าของคือหมอสมิธ ได้เขียนไว้อย่างชัดเจนว่า ปรารถนาจะออกทั้งรายวันและรายสัปดาห์ แต่ในระยะต้นจะออกเป็นรายเดือนก่อน โดยหวังว่าถ้ามีผู้อ่านมากๆ ก็คงจะสามารถออกเป็นรายวันและรายสัปดาห์ได้ ราคาขายของจดหมายเหตุสยามไสมยนี้ ฉบับละ 1 สลึง ถ้าบอกรับทั้งปีและชำระเงินล่วงหน้าจะเหลือแค่ปีละหกสลึง หมอสมิธออกสยามไสมยอยู่หลายปี หยุดออกเมื่อปี พ.ศ.2429 เนื่องจากเขียนข่าวไปกระทบกระเทือนคนคบดีชั้นสูงคนหนึ่งของไทย หมอจึงถูกฟ้องฐานหมิ่นประมาทและ หมอสมิธเป็นฝ่ายแพ้คดี ต้องเสียค่าปรับให้แก่เจ้าทุกข์รายนั้น จึงทำให้เลิกออกสยามไสมยในที่สุด (สุกัญญา ตีระวนิช 2520:31)

การซื้อจดหมายเหตุสยามไสมยนั้น หมอสมิธกำหนดให้ผู้ซื้อต้องไปรับเองที่ตัวแทนจำหน่าย ซึ่งมีอยู่ 3 แห่งคือ บ้านพ่อเล็ก ที่เสาชิงช้า บ้านแม่เปรมที่วัดเกาะและ โรงพิมพ์บางคอแหลมของหมอสมิธ โดยเหตุที่ต้องทำเช่นนี้เพราะมีผู้ซื้ออ่านมาก หมอสมิธจัดส่งให้ไม่ไหวจึงต้องใช้วิธีให้ผู้ซื้อไปรับเองที่ตัวแทน

รูปแบบของจดหมายเหตุสยามไสมย คล้ายคลึงกับหนังสือพิมพ์และนิตยสารที่ออกในยุคนั้น คือมีขนาดใกล้เคียงกัน หน้าแรกพาดหัวด้วยชื่อหนังสือพิมพ์ ถัดมาเป็นรายละเอียดเกี่ยวกับวัน เดือน ปี ที่ออก จดหมายเหตุสยามไสมยแบ่งหน้าออกเป็น 2 คอลัมน์ ฉบับหนึ่งมี 2 แผ่น (4 หน้า) แต่ละส่วนจะมีหัวเรื่องหรือพาดหัวเป็นตัวอักษรขนาดใหญ่ เนื้อหาในแต่ละฉบับประกอบไปด้วย ข่าวในประเทศ ข่าวในพระราชสำนัก ข่าวต่างประเทศ บทความแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ประกาศแจ้งความ และโฆษณาสินค้าบริการ ลักษณะการพิมพ์ในจดหมายเหตุสยามไสมยแตกต่างไปจากบางกอกรีคอร์เดอร์ฉบับภาษาไทยคือ พิมพ์เว้นวรรคคำ เหมือนกับในภาษาอังกฤษ

โฆษณาที่พบในจดหมายเหตุสยามไสมย มีรูปแบบเป็นประกาศแจ้งความ มักจะอยู่รวมกันในหน้าท้ายๆ ขึ้นหัวเรื่องหรือพาดหัวด้วยคำว่า “จะขาย” หรือ “แจ้งความให้รู้ทั่วกัน” หรือให้การระบุถึงสินค้าบริการเป็นพาดหัว เช่น “ยาแก้ลงอย่างดี” “ยูโนเวอร์ซิติสยาม” พาดหัวเหล่านี้บางครั้งใช้ตัวอักษรขนาดใหญ่ บางครั้งใช้ตัวอักษรขนาดเล็กเท่ากับเนื้อความ มีการใช้

เครื่องหมายฟองมัน © ที่หน้าหัวเรื่องหรือพาดหัว หรือในการขึ้นย่อหน้าใหม่ และมีการใช้เครื่องหมายอัฒจันทร์วรรชนี ๗๕ เพื่อแสดงว่าจบข้อความ เนื้อหาของโฆษณาในจดหมายเหตุ สยามไทม์ พบว่าส่วนใหญ่เป็นการบรรยาย โดยใช้ภาษาเรียบง่าย มีโฆษณาบางชิ้นเท่านั้นที่มีการบรรยายค่อนข้างยืดยาว มีการใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษบ้าง เช่น มินิต (minute) นัมเบอร์ (number) โฟโตแคร์ฟ (photograph) (ดังภาพประกอบที่ 32-36)

สินค้าและบริการที่โฆษณามีทั้ง ร้านถ่ายรูป ที่สวนพร้อมบ้าน รูปถ่ายพระปรางค์วัด อรุณราชวราราม หนังสือ ตำราและวรรณคดีไทยต่างๆ ปฏิทิน รับแปลเอกสาร รับซ่อมและทำ นาฬิกา เลขหลังสินค้า วิสกี ไวน์ ยารักษาโรคต่างๆ เป็นต้น ผู้โฆษณานั้นส่วนใหญ่เป็นชาวตะวันตก มีบ้างที่เป็นคนไทยลงโฆษณาขายยารักษาอหิวาตกโรค

4.3 กำเนิดนิตยสารไทย

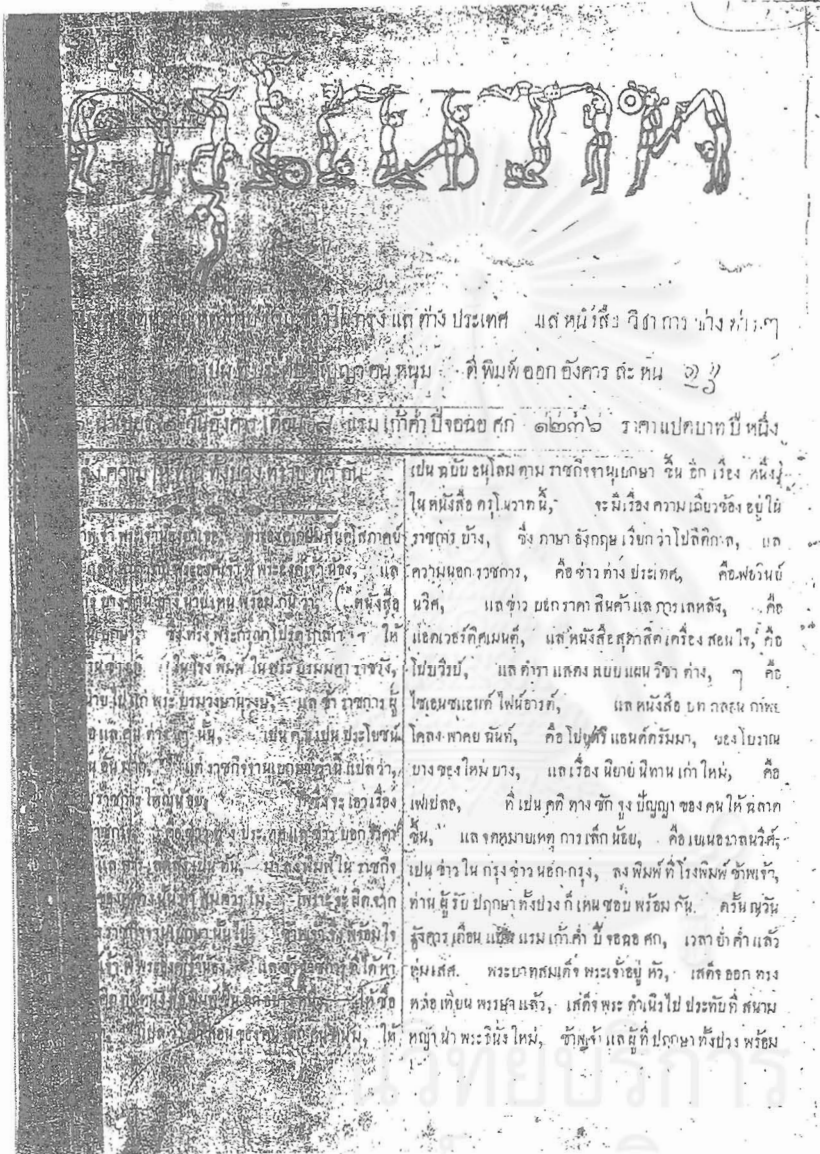
จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า ดรุณวาท นับเป็นนิตยสารไทยฉบับแรกที่จัดทำโดยคนไทยและมีความสำคัญในแง่ที่ว่า มิได้เป็นหนังสือของทางราชการ เจ้าของและบรรณาธิการ มิใช่พระเจ้าแผ่นดิน แต่เป็นพระบรมวงศานุวงศ์ คือพระองค์เจ้าเกษมสันต์โสภาคย์ และยังมี คณะผู้ร่วมจัดทำอีกหลายท่านที่เป็นเจ้านายและข้าราชการในราชสำนัก ดรุณวาทจึงนับเป็นจุด เริ่มต้นของนิตยสารไทยในมือของคนไทย ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอกล่าวถึงดรุณวาทโดยละเอียดดังนี้

ดรุณวาท ออกตีพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ.2417-2418 โดยออกเป็นรายสัปดาห์ ออก ทุกวันอังคาร มีอัตราค่าสมาชิกปีละ 8 บาท ส่งถึงบ้าน 10 บาท ถ้ารับ 6 เดือนคิด 5 บาท ส่งถึง บ้าน 6 บาท 2 สลึง ถ้ารับ 3 เดือน ราคา 3 บาท ส่งถึงบ้าน 4 บาท ถ้าซื้อ 1 ใบ 2 ใบ ราคาใบละ สลึงเพื่ออง ดรุณวาท มีขนาดกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 29.5 เซนติเมตร ใกล้เคียงกับหนังสือ ขนาด 8 หน้ายกในปัจจุบัน หน้าหนึ่งแบ่งเป็น 2 คอลัมน์ เป็นข้อความล้วนๆ ไม่มีภาพประกอบ ไม่มีปก หน้าแรกพาดชื่อหนังสือดรุณวาทตัวใหญ่ ถัดลงมาเป็นรายละเอียดเกี่ยวกับ เล่ม นำเบอร์ วันเดือนปี แผ่นที่ ในดรุณวาทใช้คำว่า เล่ม หมายถึง ปีที่ออก คำว่านำเบอร์หมายถึง หน้าที และคำว่าแผ่นที่หมายถึงฉบับที่ การนับหน้านั้นนับต่อเนื่องกันไปจนถึงปีใหม่ จึงเริ่มนับ 1 ใหม่ (ดูภาพหน้าแรกของดรุณวาท ในหน้า 72-73 ประกอบ)

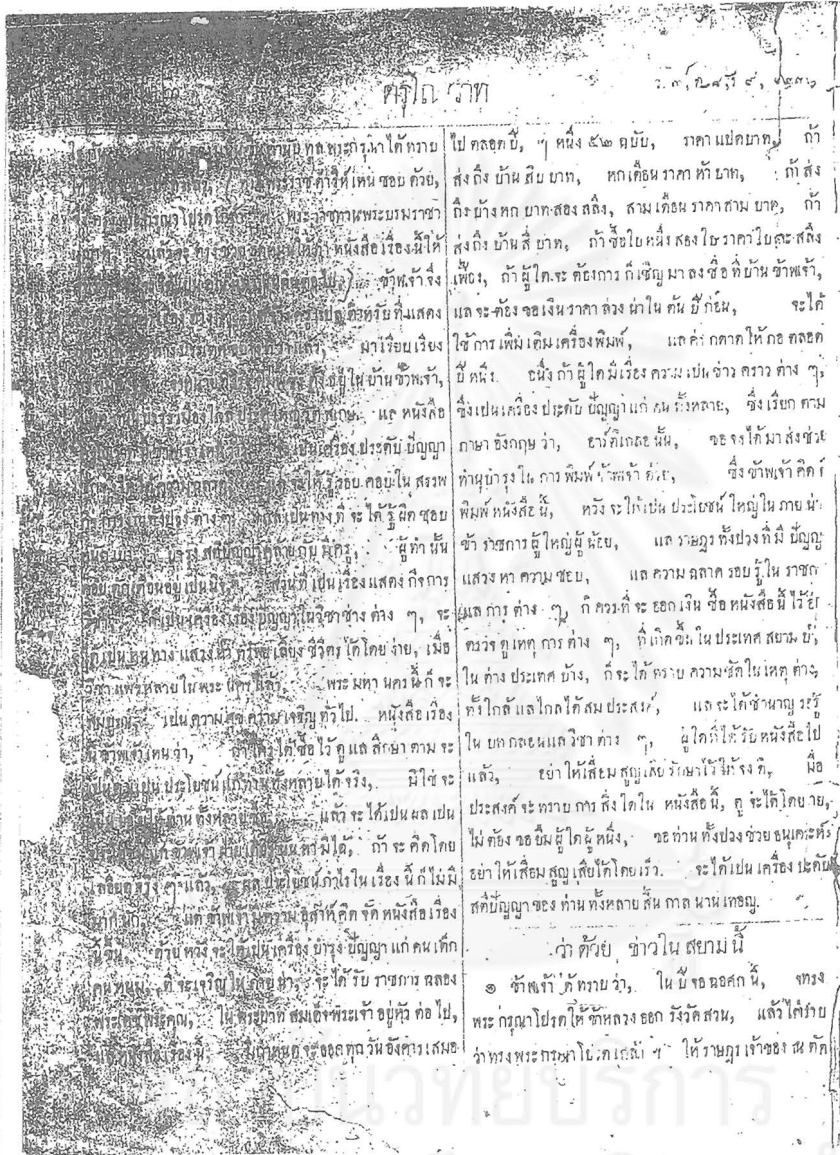
พระองค์เจ้าเกษมสันต์โสภาคย์ เจ้าของและบรรณาธิการได้แถลงถึงวัตถุประสงค์ของการออก ตริโณวาทไว้ในฉบับที่ 1 ปีที่ 1 วันอังคารเดือน 8 แรมเก้าค่ำ ปีจอ จอศก 1236 (วันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ.2417) ดังนี้

“๐ ข้าพเจ้าพระเจ้าน้องยาเธอ, พระองค์เกษมสันต์โสภาคย์ ได้ดำริห์แล้วหาฤากับพระองค์เจ้าพี่พระองค์เจ้าน้อง, แลข้าราชการบางท่านบางนาย เห็นพร้อมกันว่า, หนังสือราชกิจจานุเบกษา, ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงานช่างพิมพ์ในพระบรมมหาราชวัง, แลเจ้าหน้าไปแก่พระบรมวงษานุวงษ์, แลข้าราชการผู้ใหญ่ ผู้น้อย แลคนต่างๆ นั้น, เป็นคุณประโยชน์แก่ชนเป็นอันมาก, แต่ราชกิจจานุเบกษาคำนี้แปลว่า, เฟงดูตามราชการใหญ่น้อย, ก็ซึ่งจะเอาเรื่องนอกราชการ, คือชาวต่างประเทศแลชาวบอกราคาสินค้า, แลการเลหลัง เป็นต้น, มาลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษานั้นหาสมควรไม่, เพราะจะผิดจากคำแปลของราชกิจจานุเบกษานั้นไป, ข้าพเจ้าจึงพร้อมใจกับพระองค์เจ้าพี่พระองค์เจ้าน้อง, แลข้าราชการที่ได้หาฤากันคิดทำหนังสือพิมพ์ขึ้นอีกอย่างหนึ่ง, ให้ชื่อว่าตริโณวาท แปลว่าคำสอนของคนเด็กคนหนุ่ม, ให้เป็นฉบับอนุโลมตามราชกิจจานุเบกษาขึ้นอีกเรื่องหนึ่ง, ในหนังสือตริโณวาทนี้, จะมีเรื่องความเกี่ยวข้องอยู่ในราชการบ้าง, ซึ่งภาษาอังกฤษเรียกว่าโปลิตีกาล, แลความนอกราชการ, คือชาวต่างประเทศ, คือฟอรินยันวิศ, แลชาวบอกราคาสินค้า แลการเลหลัง, คือแอดเวอร์ติสเมนต์, แลหนังสือสุภาพคดีของสอนใจ, คือโปเรเวิร์บ, แลตำราแสดงแบบแผนวิชาต่างๆ, คือไซเอนซแอนด์ไฟน์อาร์ต, แลหนังสือบทกลอน กาพย์ โคลง พาดยศ ฉันท์, คือโปยตริแอนด์ดรัมมา, ของโบราณบางของใหม่ บาง, แลเรื่องนิยายนิทานเก่าใหม่, คือเฟเบิล, ที่เป็นคติทางชักจูงปัญญาของคนให้ฉลาดขึ้น, แลจดหมายเหตุการเล็กน้อย, คือเยเนอรัลนวิศ, เป็นข่าวในกรุงชวนอกกรุง, ลงพิมพ์ที่โรงพิมพ์ข้าพเจ้า...”

เนื้อหาของตริโณวาทนั้น ก็เป็นไปตามท่านเจ้าของและบรรณาธิการได้แถลงไว้ข้างต้น คือ ประกอบไปด้วยข่าวการเมือง ข่าวราชการ ข่าวทั่วไป ชาวต่างประเทศ ประกาศแจ้งความ โฆษณาสินค้า และบริการต่างๆ สุภาพคดี โคลงกลอน นิยายและนิทาน รวมถึงตำราความรู้ทางวิทยาศาสตร์และศิลปะ เนื้อหาต่างๆ เหล่านี้บางส่วนแปลมาจากหนังสือพิมพ์ต่างประเทศ เช่น ฮองกงไทมส์ บางส่วนนำมาจากบางกอกกรีตอร์เดอ์ของหมอบลัดเล

ภาพหน้าแรกของครุโณวาท ฉบับที่ 1 ปีที่ 1 วันอังคารเดือน 8
 แรมเก้าค่ำ ปี่จ้อด จดศก 1236 (วันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ.2417) นิตยสารไทย
 ฉบับแรกที่ทำโดยคนไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพหน้าแรกของตรุโนวาท ฉบับที่ 1 ปีที่ 1 วันอังคารเดือน 8
แรมเก้าค่ำ ปีมจ จศก 1236 (วันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ.2417) นิตยสารไทย
ฉบับแรกที่จัดทำโดยคนไทย (ต่อ)

ข้อสังเกตที่น่าสนใจประการหนึ่งเกี่ยวกับद्रุโณวาทคือ มีอิทธิพลของต่างประเทศเข้ามาครอบคลุมนับอย่างมา เห็นได้จากการแปลบทความจากหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ มีการใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษอย่างฟุ่มเฟือย มีการใช้เครื่องหมายจุลภาค (,) และมหัพภาค (.) แบบภาษาอังกฤษ ดังเช่นตัวอย่างที่คัดมาจากดรุโณวาท ดังนี้

อนึ่ง หนังสือดรุโณวาท ฉบับที่ ๓ นี้ ในหน้า ๑๗ จะว่า
ด้วยเกาน์ซิลเลอร์ออฟสเตด...
แลข่าวผู้ร้ายในโรงอพิตทหาร...

๐ ที่เมืองยูโนเตสเตรอะอเมริกา, มีคำภาว่า, ราษฎรอยากจะให้
เยนรอลแกรน, ซึ่งเปนเปรสิเดนต์ยูโนเตรอะอเมริกา, เปน
เปรสิเดนต์ต่อไปอีกเป็นคราวที่สาม.

ที่มา: จากดรุโณวาท ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 วันอังคาร เดือน 8 ขึ้น 8 ค่ำ จ.ศ.1236 (พ.ศ.2417)

ข่าวมาทางเตเลกราฟสายไฟฟ้า

คัดออกจากหนังสือพิมพ์เมืองสิงคโปร์, ชื่อเสดไทม์วันที่
๒๘ เดือนเซปเตมเบอร์ ๑๘๗๔

๐ ลอนดอนวันที่ ๘ เดือนเซปเตมเบอร์, สินค้าออกจากเมือง
อังกฤษ, ในเดือนออกเกิสต์, เปนราคาเงิน ๒๐๕๐๐๐๐๐ ปอนด์,
น้อยกว่าตามธรรมเนียม ๒๑๒๕๐๐๐ ปอนด์...

ที่มา: จากดรุโณวาท ปีที่ 1 ฉบับที่ 15 วันอังคาร เดือน 11 ขึ้น 3 ค่ำ จ.ศ.1236 (พ.ศ.2417)

อิทธิพลดังกล่าวนี้ได้ปรากฏในโฆษณาด้วย เช่น

๑ การอยู่กำบ้านนี้, เดียวนี้ก็พร้อมแล้ว, ที่จะทำคอน
เตรกตคือสัญญา...มีช่างเหล็กม่อน้ำแลอินเยอเนย

ขอแจ้งความให้ท่านทั้งปวงทราบว่า,...

แลของคอเวอนร์เมนต์พระเจ้าแผ่นดิน.

ที่มา:จากครุโณวาท ปีที่ 1 ฉบับที่ 5 วันอังคาร เดือน 8 แรม 7 ค่ำ จ.ศ.1236 (พ.ศ.2417)

๑ หมอกี่มาชิงได้ฝึกหัดเรียนวิชาแต่โรงเรียน
คือนุยกอกกอลิจะออฟเดนดิชะตรี แลโรงเรียน
วิชาคืออยู่ในเวอไซติที่ประเทศจิลีเลปรู อันเปนรี
บบลิกได้ ให้ตราสำหรับตัวว่าเป็นคนชำนาญในวิชา
แต่งพัน

ที่มา:จากครุโณวาท ปีที่ 1 ฉบับที่ 35 วันอังคาร เดือน 3 แรม 10 ค่ำ จ.ศ.1236(พ.ศ.2417)

จากการศึกษาโฆษณาที่ปรากฏอยู่ในครุโณวาทพบว่าอยู่ในหน้าท้ายๆ มีทั้งที่เป็น
โฆษณาขนาดใหญ่เต็มหน้า ครึ่งหน้า เศษหนึ่งส่วนสี่หน้า และขนาดย่อย มีลักษณะเป็นประกาศ
แจ้งความ เป็นตัวอักษรล้วน ใช้อักษรหลายขนาด ไม่มีภาพประกอบเลย พาดหัวด้วยชื่อบริษัท
ห้างร้าน เช่น บางกอกอยู่กำบ้านนี้ลิมมิติด แรมเซเวกฟีลด์แอนด์กำปนี โฆษณหลายชิ้นมีพาดหัวที่
เจาะจงมากขึ้นด้วยการบอกถึงสินค้าหรือบริการที่โฆษณา เช่น เครื่องประดับเพชร จักรเย็บผ้า
เย็บหนัง หรือบอกทั้งชื่อบริษัทและสินค้าที่ขาย เช่น เมรีฟีลด์ แอนด์ กำปนี ช่างเย็บช่างตัดเสื้อ
ต่างๆ มีการขึ้นต้นย่อหน้าด้วยฟองมัน ๑ และจบด้วยอังกันวิสรรชนีย์ ๗๖ หรือมหัพภาค (.)หรือ
ใช้ทั้งสองอย่าง

เนื้อหาของโฆษณาในครุโณวาท เป็นการบรรยายถึงสินค้าและบริการแบบเรียบง่าย
บางครั้งมีการบรรยายที่ให้รายละเอียดมาก บอกถึงรายการและราคาของสินค้าที่ขาย (ดังภาพ
ประกอบที่ 37-39) ถ้อยคำ ล้วนวนที่ใช้ มีลักษณะเข้าความสนใจพอสมควร นิยมใช้คำว่า อย่างดี
อย่างวิเศษและงามนัก (ดูโฆษณาห้างแรมเซ และเครื่องประดับเพชรในภาพประกอบที่ 37) มีการ
ซ้ำคำและข้อความในตอนท้ายโฆษณาเพื่อกระตุ้นความสนใจและเร่งเร้าให้มาซื้อสินค้าบริการ

เช่น เข็ญมา เข็ญมาตุ เข็ญมาลงตุ เข็ญมาซื้อเทอญ (ดูโฆษณาจักรเย็บผ้าเย็บหนัง ในภาพประกอบที่ 38)

สินค้าที่ลงโฆษณาส่วนมากเป็นสินค้าที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ อาทิ เสื้อผ้า เครื่องประดับ โต๊ะบิลเลียด จักรเย็บผ้าเย็บหนัง หรือบริการใหม่ๆที่เพิ่งจะเริ่มมีในไทย เช่น ทำฟันโดยทันตแพทย์สมัยใหม่ ตัดเย็บเสื้อผ้าโดยช่างชาวต่างประเทศ อูเรื่อ เป็นต้น

ผู้โฆษณาส่วนใหญ่เป็นชาวตะวันตก ที่เป็นคนไทยมี 2 รายคือนายรุ่ง ลงโฆษณาเลหลังสินค้า และนายเวศลงโฆษณาขายที่ดิน บ้านและสวน (ดังภาพประกอบที่ 38-39) ผู้โฆษณาที่ลงโฆษณาประจำคือ ห้างแรมเซ เวก ฟิลด์ แอนก่าปนี (ขายเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย) ห้างมาแลยูเลียน แอนก่าปนี (ขายเครื่องประดับเพชร) และคู่บางกอก โดยลงโฆษณาต่อเนื่องตั้งแต่ปีที่ 5 ปีที่ 1 จนถึงปีที่ 12 ปีที่ 2 ซึ่งออกเป็นฉบับสุดท้าย รวมแล้วลงโฆษณาต่อเนื่องถึง 35 ฉบับ โฆษณาของทั้งสามรายนี้พิมพ์อยู่ในหน้าเดียวกันและมักจะถูกตีพิมพ์อยู่ในหน้าสุดท้ายของนิตยสาร ผู้ลงโฆษณาประจำอีกรายคือ นายรุ่ง ที่ประกาศขายเลหลังสินค้า โฆษณาของนายรุ่งจะปะปนไปกับเนื้อหาอื่นๆ ไม่มีตำแหน่งประจำ พบว่า นายรุ่งลงโฆษณาถึง 32 ฉบับ นอกจากนี้ผู้โฆษณาเหล่านี้ ก็ยังมีผู้โฆษณาที่ลงโฆษณาบ่อยๆ อีก 2-3 ราย ได้แก่ โฆษณาขายโต๊ะบิลเลียดของมิลสเตอร์คาร์เตอร์ โฆษณาจักรเย็บผ้าเย็บหนังของแมรี ฟิลด์ แอนก่าปนี โฆษณาของนายเวศขายที่ดิน บ้านและสวน

พระองค์เจ้าเกษมสันต์โสภาคย์ ผู้ทรงเป็นเจ้าของ และบรรณาธิการในขณะที่ยังออกดูโรจนวาท ทรงมีพระชนมายุได้เพียง 18 พรรษาเท่านั้น ผู้ร่วมมือที่เข้าใจว่ามีอีกคนหนึ่งซึ่งเป็นกำลังสำคัญ คือเจ้าพระยามาศกรวงศ์ ขณะนั้นอายุเพียง 25 ปีและมีบรรดาศักดิ์เป็นพระยาดูโรจนวาทมีอายุเพียง 12 เดือน ก็หยุดออก สันนิษฐานว่าเป็นเพราะขาดทุนและองค์บรรณาธิการไม่มีเวลา

ในช่วงเวลาประมาณ 2 ปี หลังจากที่ยังดูโรจนวาทเลิกออก ได้มีนิตยสารภาษาไทยอีกฉบับที่พิมพ์ออกจำหน่ายเป็นรายเดือน นั่นคือมิวเซียมหรือรัตนโกษา

มิวเซียมหรือรัตนโกษา เป็นนิตยสารรายเดือน มีหมอบลัดเลเป็นเจ้าของ ออกจำหน่ายครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.2420 และเลิกในปี พ.ศ.2421 ราคาขาย 3 บาทต่อปี ถ้าเป็นสมาชิกเสียเพียง 2 บาท ขนาดของรูปเล่มนั้นกว้าง 14 เซนติเมตร ยาว 22.5 เซนติเมตร ซึ่งเล็กกว่าดูโรจนวาท

เนื้อหาส่วนใหญ่นำเสนอเรื่องราวทั้งตำราวิชาการ คำสอนศาสนา บทกลอน โคลง กาพย์ ฉันท์ เรื่องแปลจากยุโรป ที่หมอบลัดเลรวบรวมมาจากหนังสือต่างๆ หรือจากบุคคลต่างๆ ทั้งที่เป็นของเก่าและของใหม่ ในบางครั้งหมอบลัดเลแปลเรื่องเก่าจากหนังสือที่หมอบทำในสมัย รัชกาลที่ 3 ก็มี เช่น แปลเรื่อง โรคปวงใหญ่ อันเป็นพระราชนิพนธ์ภาษาอังกฤษ ที่รัชกาลที่ 4 ทรงไว้ตั้งแต่ครั้งยังทรงผนวชอยู่และพระราชทานให้ลงพิมพ์ในบางกอกกาเลนเดอร์ (ระวีวรรณ ประกอบผล 2530:45) จากการศึกษามิวเซียมหรือรัตนโกษาไม่พบโฆษณา จึงอาจเป็นไปได้ว่า หมอบลัดเลไม่ได้หาโฆษณา แต่มุ่งที่ยอดขายหรือการหาสมาชิก เห็นได้จากมีวิธีการดึงดูดผู้อ่าน ให้ซื้อหนังสือด้วยการแถม 1 เล่มให้แก่ผู้มาซื้อนิตยสาร 10 เล่มขึ้นไป หรือเป็นไปได้ว่าหมอบลัดเล หาโฆษณาไม่ได้เพราะเป็นนิตยสารที่มีเนื้อหาให้ความรู้ทางวิชาการ มีกลุ่มผู้อ่านแคบ พ่อค้า นักธุรกิจจึงไม่สนใจที่จะมาลงโฆษณา

4.4 หนังสือพิมพ์และนิตยสารอื่น ๆ ในสมัยรัชกาลที่ 5

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว นอกจากหนังสือพิมพ์และ นิตยสารในต้นรัชกาล ที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาแล้ว ยังมีหนังสือและนิตยสารอื่นๆ หลายฉบับที่มีความ สำคัญและมีส่วนเกี่ยวข้องของการโฆษณาในช่วงเวลานั้น หนังสือพิมพ์และนิตยสารที่ว่านี้ได้แก่

1. วชิรญาณและวชิรญาณวิเศษ นิตยสารทั้ง 2 ฉบับนี้เป็นของหอพระสมุด วชิรญาณ จัดทำโดยคณะกรรมการสัมปาทิกสภา ซึ่งมีกรมหลวงพิชิตปรีชากรทรงเป็นประธานายก และอยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ของรัชกาลที่ 5 วชิรญาณออกเป็นรายเดือน โดยออกในปี พ.ศ.2427-2458 เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นเรื่องประวัติศาสตร์ แต่ก็มีนิทานอ่านเล่น สารคดีและโคลง กลอนบ้าง มีประกาศแจ้งความเล็กน้อย เช่น ข่าวมรณกรรม ไม่มีข่าวสด ไม่มีโฆษณา

ส่วนอีกฉบับคือวชิรญาณวิเศษออกเป็นรายสัปดาห์ ระหว่างปีพ.ศ.2429-2437 เนื้อหาในเล่มแบ่งออกเป็นส่วนๆ คือ คำนำ การต่างประเทศ เบ็ดเตล็ด เรื่องอ่านเล่น เรื่องโบราณ ร้อยกรองต่างๆ และรายงาน วชิรญาณวิเศษในแต่ละหน้าแบ่งออกเป็น 2 คอลัมน์ มีภาพประกอบ บ้างแต่เป็นภาพเขียน มีขนาดกว้าง 21.5 เซนติเมตร ยาว 31.0 เซนติเมตร เนื้อหาส่วนใหญ่เป็น ศิลปวัฒนธรรม นิทานบันเทิงและสารคดี รองลงมาคือศาสนา จริยธรรม ศิลธรรม มีข่าวราชการ บ้างเล็กน้อย ข่าวทั่วไปก็มีน้อยเช่นกัน โฆษณานั้นมีน้อยมาก เพราะไม่ถือเป็นเรื่องสำคัญ (สุกัญญา ตีระวนิช 2520:42) ประเด็นที่น่าสนใจในวชิรญาณวิเศษคือเป็นนิตยสารของสถาบัน

ทางราชการฉบับแรกที่มีประกาศโฆษณา การที่จำนวนโฆษณามีน้อยมาก คงเนื่องมาจากไม่จำเป็นต้องหารายได้ดังเช่นนิตยสารอื่นๆ เพราะเป็นนิตยสารที่อยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์

2. The Bangkok Times เป็นหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ ออกสัปดาห์ละ 2 ครั้งหรือที่เรียกว่าราย 3 วัน เจ้าของหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ในช่วงปี ค.ศ. 1888 Vol. 3 มีปรากฏพิมพ์ไว้ที่ท้ายฉบับว่า "Printed and published by T. Lloyd Williams, at the Bangkok Times Office, Bangkok" ซึ่งแสดงว่า T. Lloyd Williams เป็นเจ้าของและบรรณาธิการในช่วงระยะเวลานี้ The Bangkok Times คิดค่าสมาชิกปีละ 20 ดอลลาร์ ครึ่งปี 12 ดอลลาร์และ 3 เดือนคิด 6 ดอลลาร์ โดยต้องจ่ายค่าสมาชิกล่วงหน้า สำหรับวันเดือนปีที่เริ่มพิมพ์ออกจำหน่ายนั้น จากรายชื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยตีพิมพ์ระหว่างพ.ศ. 2387-2477 (ค.ศ. 1844-1934) ที่รวบรวมโดยหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากรนั้น ระบุไว้ว่าปีที่เริ่มออกคือพ.ศ. 2430 (ค.ศ. 1887) แต่จากการศึกษาต้นฉบับของหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ ที่มีอยู่ในรูปของไมโครฟิล์ม พบว่าฉบับที่เก่าที่สุดที่มีคือ ฉบับที่ 80 ปีที่ 3 ประจำวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2431 (ค.ศ. 1888) จากหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ถ้านับไล่ย้อนไปจะเห็นได้ว่า ปีที่ 2 (Vol. 2) คือปี พ.ศ. 2430 (ค.ศ. 1887) และปีที่ 1 (Vol. 1) ก็น่าจะเป็นปี พ.ศ. 2429 (ค.ศ. 1886) ดังนั้นผู้วิจัยจึงสันนิษฐานเบื้องต้นว่า หนังสือพิมพ์ฉบับนี้น่าจะออกครั้งแรกในปี พ.ศ. 2429 (ค.ศ. 1886) มากกว่า อย่างไรก็ตามคงต้องมีการหาหลักฐานอื่นๆ มาสนับสนุนในโอกาสต่อไป ในส่วนของปีที่เลิกพิมพ์นั้น จำนง วิบูลย์ศรีและดวงทิพย์ วรพันธ์ (2526:29) เชื่อว่าคงเลิกในราวปี พ.ศ. 2485

รูปแบบของหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ คล้ายคลึงกับหนังสือพิมพ์ธุรกิจอื่นๆ ที่ออกในเวลาใกล้เคียงกัน คือมี 4 หน้า ในแต่ละหน้าแบ่งออกเป็น 5 คอลัมน์ เนื้อหาประกอบด้วยข่าวพาณิชย์ การเข้า-ออกของเรือสินค้า ประกาศแจ้งความและโฆษณาเป็นหลัก มีเนื้อที่เป็นข่าวต่างประเทศจากโทรเลขบ้าง ข่าวในประเทศ บทความต่างๆ ทั้งจากหนังสือพิมพ์ต่างประเทศและที่เขียนขึ้นใหม่ที่น่าสนใจคือมีคอลัมน์ Notes and Gossip ซึ่งมีลักษณะเป็นข่าวสังคมและเรื่องราวซุบซิบของบุคคลสำคัญในสังคมทั้งในต่างประเทศและไทย

แม้ว่า The Bangkok Times จะเป็นหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ แต่โฆษณาที่ตีพิมพ์นั้น มีทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เช่นเดียวกับหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษบางฉบับ โฆษณาใน The Bangkok Times มีรูปแบบเป็นโฆษณาย่อย บางครั้งมีรูปภาพขนาดเล็กหรือภาพตลับห้อยหรือเครื่องหมายการค้าประกอบ พาดหัวส่วนใหญ่ยังเป็นชื่อบริษัท ในบางหน้าเช่นในหน้า 1 มีการจัดโฆษณาเป็นหมวดหมู่ เช่น หมวดประกันภัย หมวดธนาคาร เป็นต้น มีการใช้ตัว

อักษรหนาบาง โฆษณาบางชิ้นล้อมกรอบที่มีลวดลายต่างๆ ทำให้เกิดความเด่นสะดุดตา เนื้อหาสั้นใหญ่เป็นการบรรยายถึงสินค้าและบริการ เหมือนกับโฆษณาในหนังสือพิมพ์และนิตยสารอื่น (ดังภาพประกอบที่ 40-41) แต่ที่เด่นไปจากฉบับอื่นๆ คือ มีการใช้คำซ้ำๆ และพิมพ์ตัวอักษรตะแคงเพื่อสร้างความสนใจ (ดังภาพประกอบที่ 42) นอกจากนี้ The Bangkok Times บางฉบับยังมี Supplement จำนวน 1 แผ่นแทรกมาด้วย (ดังภาพประกอบที่ 43) โดยเนื้อหาใน Supplement นี้ มีทั้งที่เป็นข่าวล่าสุด(Latest News) จากต่างประเทศและในประเทศ บทความเวลาเช้าออกของเรือสินค้า Notes and Gossip และประกาศแจ้งความโฆษณาสินค้าบริการ

สินค้าและบริการที่ลงโฆษณามีมากมายหลายชนิด เช่น โรงแรม ตู้เรือ เครื่องจักรกล ธนาคาร บริษัทประกัน ห้างขายเสื้อผ้าและของใช้เครื่องประดับ น้ำหอม เหล้า บุหรี่ ร้านถ่ายรูป ร้านขายยา นอกจากนี้ยังมีโฆษณาสินค้าใหม่ๆ ที่เพิ่งจะเข้ามาในเมืองไทย ได้แก่ บริการซักรีด แวนตา อีซูและกระเบื้อง โฆษณาที่พบว่ามีอยู่ค่อนข้างมากคือโฆษณาขายยาแผนสมัยใหม่

ผู้โฆษณาส่วนใหญ่เป็นพ่อค้าและนักธุรกิจชาวตะวันตก มีบ้างที่เป็นคนไทยหรือหน่วยงานราชการไทย (การไปรษณีย์)

3. จุดหมายเหตุแสงอรุณ เป็นนิตยสารรายเดือน เริ่มออก ปี พ.ศ. 2435 เป็นนิตยสารของโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย คณะผู้จัดทำเป็นชาวต่างชาติ ซึ่งเป็นครูประจำโรงเรียน มีครูชื่อ เจ. เอ. อีกิน เป็นบรรณาธิการ และมีคนไทยเป็นผู้ช่วยเรียบเรียงขัดเกลาสำนวนโวหารภาษาไทย พิมพ์ที่โรงพิมพ์ครุอเมริกัน ตั้งอยู่ในคลองซุดหลวงสารราชายุตต์ (เจ้าสุวยม) ในระยะแรก จุดหมายเหตุแสงอรุณมิได้กำเนิดขึ้นมาเพื่อเป็นนิตยสารประจำโรงเรียนหรือนิตยสารสำหรับเด็ก แต่มุ่งจะให้เป็นนิตยสารสำหรับคนทั่วไป

เนื้อหาของจุดหมายเหตุแสงอรุณ ประกอบไปด้วย ข่าวในประเทศและต่างประเทศ นิทาน บทความให้ความรู้ บทความแสดงความคิดเห็น บทความเกี่ยวกับสตรี ข่าขั้น เรื่องราวและคำสอนในศาสนาคริสต์ และโฆษณาซึ่งอยู่หน้าท้ายๆ

จุดหมายเหตุแสงอรุณมีวิธีเรียงตัวอักษร คล้ายกับจุดหมายเหตุสยามไสมย คือเรียงแยกคำห่างๆ กันคล้ายกับภาษาอังกฤษ (ดังภาพประกอบที่ 44)

สำหรับโฆษณาในจุดหมายเหตุแสงอรุณนั้น ส่วนมากมีขนาดใหญ่เต็มหน้า มีรูปแบบเป็นประกาศแจ้งความ ไม่มีภาพประกอบ มีการพาดหัวตัวใหญ่ด้วยชื่อของห้างร้าน

มีการใช้ตัวอักษรขนาดใหญ่ในวลีหรือประโยคที่ต้องการเน้น (ดังภาพประกอบที่ 45) แม้ว่าโฆษณาในจดหมายเหตุแฉงอรุณจะเป็นแบบประกาศแจ้งความ แต่ในโฆษณาบางชิ้นได้แสดงให้เห็นถึงความพยายามสร้างสรรค์งานให้น่าสนใจ โดยการใช้อยู่หน้าในลักษณะต่างๆ (ดังภาพประกอบที่ 46-47) เนื้อหาของโฆษณาเน้นการบรรยายความและให้รายละเอียดเกี่ยวกับสินค้าบริการ มีการใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ เช่น คำว่า แบงก์ (Bank) ยูนิฟอร์ม (Uniform) แสเม็ต (Helmet) หมวกแก๊ป (Gap) รีจิสเตอร์ (Register) และบางครั้งมีการรับรองคุณภาพของสินค้าบริการด้วยคำว่า งาม อย่างดี อย่างวิเศษ (ดังภาพประกอบที่ 48-50)

สินค้าที่ลงโฆษณา ได้แก่ ธนาคาร โรงเรียน ร้ายถ่ายรูป ห้างขายยา ห้างขายสินค้า นำเข้าจากต่างประเทศ จำพวก เสื้อผ้า รองเท้า หมวก เครื่องประดับเพชรพลอย เครื่องใช้ในครัวเรือน เพอร์นิเจอร์ อานม้า ฯลฯ ร้านตัดเย็บเสื้อผ้า ตู้เรือ ห้างขายวัสดุก่อสร้าง อาทิ เหล็ก สังกะสี ตะปู ลวด ผู้โฆษณาส่วนใหญ่เป็นพ่อค่านักธุรกิจชาวตะวันตก

4. ยุทธโกษา เป็นนิตยสารรายเดือน ออกโดยการทหารบกในประเทศสยาม (กรมยุทธการทหารบก) เริ่มออกในปีพ.ศ. 2436 โดยตอนแรกจำหน่ายเป็นรายสัปดาห์ ทุกวันพุธ ต่อมาภายหลังจึงออกเป็นรายเดือน (ตั้งแต่เล่ม 4 เป็นต้นไป) ราคาขาย เป็นสมาชิกปีละ 8 บาท รวมค่าส่งทางไปรษณีย์แล้ว ต้องชำระเงินล่วงหน้า ราคาขายปลีก เล่มละ 1 บาท นิตยสารฉบับนี้มีขนาดใกล้เคียงกับขนาด 8 หน้ากในปัจจุบัน หน้า 12 หน้า หน้าปกจะเป็นกระดาษสีซึ่งไม่กำหนดสีไว้แน่นอน เป็นสีน้ำเงินบ้าง สีเขียวบ้าง สีม่วงบ้าง ภาพบนหน้าปก ข้อความบนหน้าปกจะไม่เปลี่ยนแปลง เป็นนิตยสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับกิจการทหาร กฎหมายและพงศาวดารที่เกี่ยวกับทหาร มีโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอนต่างๆ (ระวีวรรณ ประกอบผล 2530:48) แม้ว่าเป็นนิตยสารของทางราชการแต่ก็รับลงประกาศแจ้งความและโฆษณาด้วย นิตยสารฉบับนี้ปัจจุบันก็ยังออกอยู่

5. สยามประเภทสุนทโรวาทพิเศษ เป็นนิตยสารที่ออกโดยสามัญชนคนไทยคนแรก คือ ก.ศ.ร กุหลาบ โดยออกเป็นรายเดือนเริ่มออกครั้งแรกวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2440 ออกถึงปีพ.ศ. 2441 พิมพ์ที่บริษัทชาวรินทร์ พิมพ์ครั้งละประมาณ 1000 ฉบับ ราคาขายสำหรับผู้เป็นสมาชิกปีละ 6 บาท ฉบับละสองสลึง ผู้ไม่ได้เป็นสมาชิกฉบับละ 1 บาท (สุกัญญา ตีระวนิช 2520:43)

สยามประเภทสุนทโรวาทพิเศษ เน้นให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และโบราณคดี แต่ก็มีส่วนที่เป็นข่าว ความรู้ทั่วไปอยู่ด้วย เรื่องราวและความรู้ต่างๆที่ ก.ศ.ร กุหลาบนำมาเขียน

ไว้นี้ได้นำมาจากเรื่องต่างๆที่คัดไปจากหอพระสมุดของหลวง บางครั้งมีการแต่งเรื่องล้อเลียนเรื่องจริง จนพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงกริ้วและทรงโปรดให้ลงโทษฐานที่เขียนเรื่องบิดเบือนความจริง สยามประเภทสุนทรโรวาทพิเศษมีการรับลงประกาศแจ้งความและโฆษณาด้วย

โฆษณาในสยามประเภทสุนทรโรวาทพิเศษมีไม่มากนัก ที่พบมีรูปแบบเป็นประกาศแจ้งความ ไม่มีภาพประกอบ พาดหัวด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่ระดับถึงสินค้าที่ต้องการจะขาย เนื้อหาโฆษณابรรยายถึงสินค้าด้วยถ้อยคำสำนวนง่าย ๆ มีการใช้คำเชิญชวนให้ไปดู ไปซื้อสินค้า เช่น เชิญแวะชมดูเถิด ! จะขายถูกกว่าแห่งอื่น ขอเชิญซื้อลองไปใช้ดูก่อนเทอญ (ดังภาพประกอบที่ 51) สินค้าที่ขายได้แก่ ธง เครื่องม้า อานม้า เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย ฟืนสำหรับเรือกลไฟ ผู้โฆษณานั้นจากชื่อที่ปรากฏสันนิษฐานว่า เจ้าของห้างขายสินค้านำเข้าเป็นชาวต่างประเทศ ส่วนพ่อค้าขายฟืนไม่ได้ระบุชื่อว่าเป็นผู้ใดลงโฆษณา

6. บางกอกสมัย เป็นหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ เริ่มออกครั้งแรกในปีพ.ศ. 2441 สำหรับปีที่เลิกออกนั้นยังไม่แน่นอน เป็นหนังสือพิมพ์ที่ระบุไว้ชัดเจนว่า ชาวที่ลงตีพิมพ์นั้น “เป็นชาวต่างชาติที่คัดจากบางกอกไทมส์ ฉบับที่ออกทุกวัน” เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ ประกอบด้วยข่าวทั้งในประเทศและต่างประเทศที่คัดมาจากหนังสือ The Bangkok Times บางกอกสมัยมีส่วนที่เป็นประกาศแจ้งความและโฆษณามาก รูปแบบของบางกอกสมัยคล้ายคลึงกับหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นๆคือมีพาดหัวชื่อหนังสือพิมพ์ รองลงมาเป็นข้อความที่บอกว่าชาวต่างชาติคัดมาจากบางกอกไทมส์ รองลงไปอีกเป็นวันเดือนปีที่ออก ฉบับที่และปีที่ บางกอกสมัยมีลักษณะการเรียงตัวอักษรเหมือนกับจดหมายเหตุสยามไสมยและจดหมายเหตุแสงอรุณคือ แยกคำวางห่างๆ คล้ายกับการเว้นวรรคคำในภาษาอังกฤษ (ดังภาพประกอบที่ 52-53) แต่ไม่มีการใช้เครื่องหมายวรรคตอนโบราณ บางครั้งมีการใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์ ! ในส่วนพาดหัว

อุบลวรรณ ปิติพัฒนาโฆษิตและอวยพร พานิช (2530:46) ได้กล่าวถึงหนังสือพิมพ์เล่มนี้ว่า มีลักษณะเด่นตรงที่มีโฆษณาปรากฏอยู่ค่อนข้างมาก และโฆษณาเหล่านั้นลงซ้ำๆเป็นสัปดาห์หรือเป็นเดือนแล้วจึงค่อยเปลี่ยน

รูปแบบของโฆษณาในบางกอกสมัยนั้นเหมือนกับ บางกอกรีคอร์เดอร์และดุริณวาท มีลักษณะเป็นโฆษณาย่อยเป็นส่วนใหญ่ มีแต่คำบรรยายไม่มีรูปภาพประกอบมีเพียงตราประจำห้างร้านหรือเครื่องหมายการค้าในโฆษณาบางชิ้น มีการใช้ตัวอักษรขนาดใหญ่พาดหัว แล้วตาม

ด้วยข้อความโฆษณา เนื้อหาของโฆษณามีการใช้ภาษาที่เชิญชวนและชักจูงให้ซื้อสินค้าและบริการมากกว่าฉบับอื่นๆ เช่น เชิญอ่านประเดี๋ยวก่อน เชิญดู ! เชิญชม !! คงสมประสงค์ !!! โฆษณาบางชิ้นดึงดูดความสนใจด้วยการพิมพ์ตัวอักษรตะแคงเหมือนใน The Bangkok Times (ดังภาพประกอบที่ 54-57)

สินค้าบริการที่ลงโฆษณา มีหลากหลายมากขึ้น ได้แก่ เปียโน กระจดาช ช่างทำรองเท้า ช่างเครื่องจักรโรงสีข้าว ละคร ร้านถ่ายรูป เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องประดับ หมวก ไม้เท้า ของใช้ในเทศกาลคริสต์มาส รับแปลเอกสาร ขายไม้ เป็นต้น ผู้ลงโฆษณานั้นแม้ว่าส่วนมากจะเป็นพ่อค้า นักธุรกิจชาวต่างประเทศ แต่ก็พบว่า มีหน่วยงานราชการของไทยและคนไทยลงโฆษณาในบางกอกสมัยด้วย เช่น ประกาศบอกตำบลจำหน่ายน้ำจืดของกรมทหารเรือ ประกาศขายไม้ของกรมโยธา บริการรับแปลเอกสารของนายอิม เป็นต้น

7. The Siam Observer เป็นหนังสือพิมพ์รายวัน โดยออกเป็นภาษาอังกฤษ ออกเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1893 (พ.ศ.2436) เจ้าของคือ ติลิกี (Alfred G. Tilleke) และวอร์ด (Ward) หนังสือพิมพ์ฉบับนี้ไม่ปรากฏปีที่เลิกพิมพ์ สันนิษฐานว่ามีอายุยืนนานมาถึงรัชกาลที่ 7 เพราะยังมีต้นฉบับปี ค.ศ. 1932 (พ.ศ.2475) เก็บไว้ที่หอสมุดแห่งชาติ แต่อยู่ในสภาพที่เก่ามาก (จางง วิบูลย์ศรี และดวงทิพย์ วรพันธ์ 2526:29)

ลักษณะเนื้อหาของ The Siam Observer มีเนื้อหาเน้นหนักที่ข่าวทั้งข่าวในประเทศและต่างประเทศ ในส่วนของข่าวในประเทศมีข่าวความเคลื่อนไหวเหตุการณ์บ้านเมือง ข่าวอาชญากรรม ข่าวทั่ว ๆ ไป นอกจากนี้ยังมีบทความ สารคดี ประกาศแจ้งความและโฆษณา

The Siam Observer นั้นแม้ว่าจะออกเป็นภาษาอังกฤษ แต่ก็มีการตีพิมพ์ข่าวและโฆษณาที่เป็นภาษาไทยอยู่ด้วย (ดังภาพประกอบที่ 57) The Siam Observer ให้ความสำคัญกับการโฆษณา เช่นเดียวกับหนังสือพิมพ์และนิตยสารหลายฉบับในสมัยนี้ เห็นได้จากการตีพิมพ์ในหน้า 1 และตีพิมพ์ปะปนไปกับเนื้อหาอื่นๆ ในเกือบทุกหน้า รูปแบบของโฆษณาในหนังสือพิมพ์เล่มนี้ ส่วนใหญ่เป็นแบบโฆษณาย่อย มีเพียงบางชิ้นที่เป็นโฆษณาขนาด 1/4 หน้า มีพาดหัวด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่ ด้วยชื่อของห้างร้านบริษัท หรือระบุถึงสินค้าบริการที่จะขาย ยังคงใช้พาดหัวด้วยคำว่า แจ้งความ หรือ NOTICE มีการใช้ภาพประกอบโฆษณาซึ่งมีทั้งภาพพิมพ์จากบล็อกขนาดเล็ก ภาพตรายี่ห้อ ภาพตราประจำห้าง ภาพเครื่องหมายการค้า ภาพวาดลายเส้นขนาดใหญ่รูปชาวตะวันตกและชาวจีน (ดังภาพประกอบที่ 58-60) มีความพยายามสร้างความแปลก

ใหม่ให้กับโฆษณาด้วยการพิมพ์ตัวอักษรตะแคง 45 องศา (ดูโฆษณาโรงภาพยนตร์พัฒนากรในภาพประกอบที่ 60) เนื้อหาของโฆษณา โดยทั่วไปบรรยายถึงสินค้าบริการด้วยภาษาที่เรียบง่าย มีการใช้คำและวลี อาทิ ถูกๆที่สุด งานๆ สร้างความสนใจ พบว่ามีการใช้กลยุทธ์สร้างความน่าเชื่อถือให้กับสินค้าโดยการเขียนเป็นจดหมายจากผู้ที่เคยใช้ยารักษาโรคข้อกระดูกของ Dr. Willaim's Pink Pills แล้วรับรองว่าตนหายจากโรคที่เป็นมาถึง 19 ปีแล้วเพราะยานี้ (ดูโฆษณาในภาพประกอบที่ 60) ซึ่งกลยุทธ์นี้ในปัจจุบันเรียกว่า Testimonial คือการให้ผู้ที่เคยสินค้ามารับรองหรือรับประกันคุณภาพของสินค้านั้นเอง

สินค้าที่โฆษณาใน The Siam Observer ได้แก่ ธนาคาร บ้านเช่า บริษัทเดินเรือ ยาแผนสมัยใหม่ ร้านถ่ายรูป โรงภาพยนตร์ ร้านตัดเสื้อ สินค้าที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ อาทิ อาหารเครื่องดื่ม เนย เนยแข็ง แสม เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ เครื่องหนัง เฟอร์นิเจอร์ หมวก ไม้เท้า สินค้าบริการจำนวนมากพบว่าการโฆษณาอย่างต่อเนื่อง หลายวัน บางครั้งหลายสัปดาห์

ผู้โฆษณาส่วนมากเป็นพ่อค้าและนักธุรกิจชาวต่างประเทศ ในช่วงปลายรัชกาล พบว่ามีโฆษณาห้างร้านชาวจีนเพิ่มมากขึ้น ส่วนผู้โฆษณาชาวไทยยังมีน้อยมาก

8. ตุลยวิภาคพจนกิจ ศิริพจนภาค และบำรุงนารี ผู้เป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์นิตยสารทั้งสามฉบับนี้คือ เทียนวรรณ (ต.ว.ส. วัฒนโก) เป็นสามัญชนคนไทยอีกคนหนึ่งเริ่มกิจการ หนังสือพิมพ์และนิตยสาร เทียนวรรณออกตุลยวิภาคพจนกิจเป็นรายบักษ์ ซึ่งแปลว่า การเสนอข่าวสารตรงไปตรงมาดุจตาชั่ง ออกครั้งแรกวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2443 ออกได้ 3 ปี ก็เลิกออกในปี พ.ศ.2449 ต่อมาจึงได้ออกศิริพจนภาคเป็นรายเดือน เริ่มออกเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ.2450 และเลิกไปเมื่อปี พ.ศ.2451 (สุกัญญา ตีระวนิช 2520:57)

ตุลยวิภาคพจนกิจและศิริพจนภาคนั้น มีความสำคัญคือ เป็นหนังสือพิมพ์ที่เสนอบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองค่อนข้างมาก ไม่มีข่าวสด มีเนื้อหาส่วนที่เป็นศาสนาและปรัชญาบ้าง และมีการรับลงโฆษณาด้วย โฆษณาที่พบในตุลยวิภาคพจนกิจและศิริพจนภาค นั้นมีไม่มากนัก ตัวอย่างโฆษณาที่พบเป็นโฆษณาโรงพิมพ์พานิชกิจอุดม ตีพิมพ์ในตอนล่างของหน้าปกศิริพจนภาค มีลักษณะเหมือนโฆษณาทั่วไปในขณะนั้น (ดังภาพประกอบที่ 61) สำหรับบำรุงนารีนั้นออกเมื่อปี พ.ศ.2449 ไม่มีลักษณะเป็นนิตยสาร มีลักษณะเป็นหนังสือเล่มที่ออกเป็นชุด ๆ

มี 4 เล่ม แต่ละเล่มให้ความรู้เกี่ยวกับการบำรุงรักษาตัวของสตรี ในบำรุงนารีไม่มีโฆษณาสินค้าและบริการมีเพียงโฆษณาหนังสือบำรุงนารีฉบับที่พิมพ์ก่อนหน้า

เนื่องจากเทียนวรรณ ทำหนังสือพิมพ์และนิตยสารด้วยใจรัก มิได้มุ่งผลกำไรทางธุรกิจ ประกอบกับเขียนเอง ทำเองโดยตลอด ดังนั้นเมื่อมีผู้บอกรับตุลยวิภาคพจนกิจและ ศิริพจนภาคน้อยลง ๆ เทียนวรรณจึงต้องเลิกออกในที่สุด

9. กุลสตรี เป็นนิตยสารสตรีรายเดือนที่ออกระหว่าง ปี พ.ศ. 2449-2450 แม้ว่ากุลสตรีจะมีโช่นิตยสารสตรีเล่มแรกของไทยแต่ก็เป็นที่ยังจำมากในยุคนั้น [นิตยสารสตรีเล่มแรกของไทยคือ นารีรมย์ ออกในปลายปี พ.ศ. 2431 ผู้จัดทำคือ กรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย เนื้อหาเป็นคำกลอนตลอดทั้งเล่ม มีส่วนที่เป็นประกาศแจ้งความเกี่ยวกับ การขาย ราคาและการส่งกลอนมาลงพิมพ์ (พิทยา ว่องกุล 2530:48-51) ที่หอสมุดแห่งชาติไม่มีต้นฉบับให้ศึกษา]

คณะผู้จัดทำกุลสตรีนั้น ไม่ปรากฏชื่อจริง ตัวบรรณาธิการใช้นามว่า หลวงจันทรามาตย์ ต่อมาภายหลังมีประกาศแจ้งความในเดือนเมษายน เล่ม 3 ร.ศ.126 (พ.ศ.2450) ระบุว่าผู้ดำเนินการกุลสตรี เป็นผู้ชาย (อุบลวรรณ ปิติพัฒนะโฆษิตและอวยพร พานิช 2532:13)

นิตยสารกุลสตรี มีขนาดเท่ากับปกอ่อน ความหนาประมาณ 40-60 หน้า ราคาขายรายปี ปีละ 10 บาทรวมค่าส่งทางไปรษณีย์ 6 เดือน คิด 6 บาท เนื้อหาภายในเล่มประกอบด้วย คอลัมน์เกี่ยวกับสิทธิสตรี ข่าวสารความรู้ต่างๆ นวนิยาย เรื่องสั้น นิทาน ร้อยกรอง คอลัมน์เบ็ดเตล็ด คอลัมน์เกี่ยวกับปัญหา มีประกาศแจ้งความของนิตยสารเอง และพบประกาศขายที่ดินและบ้าน ซึ่งนับเป็นโฆษณาขายสินค้าเพียงชิ้นเดียวที่ปรากฏในนิตยสารเล่มนี้ (ดังภาพประกอบที่ 62) โฆษณาชิ้นนี้เป็นแบบประกาศแจ้งความ เนื้อหาบรรยายถึงลักษณะของบ้านและที่ดินที่จะขาย มีการระบุให้ผู้สนใจติดต่อที่หลวงจันทรามาตย์ ซึ่งเป็นบรรณาธิการของนิตยสาร

8. ข่าวตลาด เป็นหนังสือพิมพ์ธุรกิจภาษาไทยรายสัปดาห์ ที่เริ่มออกครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2450 เป็นหนังสือพิมพ์ที่ขายในราคาถูกเพียงฉบับละ 2 อัฐ สำหรับผู้มีรายได้น้อย หนังสือพิมพ์ฉบับนี้เข้าใจว่าออกได้ไม่นานนัก ก็เลิกออกในปี พ.ศ.2451

เนื้อหาในส่วนของข่าวที่นำมาตีพิมพ์นั้นมิใช่ข่าวสด แต่เป็นการย่อข่าวจากหนังสือพิมพ์อื่น ๆ ที่ตีพิมพ์อยู่ในขณะนั้น มีข่าวเกี่ยวกับราคาสินค้า เมลล์เข้า-ออก อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ประกาศแจ้งความและโฆษณา หนังสือพิมพ์ข่าวตลาดนี้ในกรุงเทพฯ

มีผู้เร่ขายตามถนน ท่าเรือ สถานีรถไฟ และตามออฟฟิศต่าง ๆ ส่วนผู้ที่อยู่ต่างจังหวัดจะจัดส่งให้ทางไปรษณีย์ โดยคิดค่าจัดส่งเพิ่ม หนังสือพิมพ์เล่มนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอข่าวการค้า ประกาศแจ้งความและการโฆษณาชัดเจนเห็นได้จากในหน้าที่ 2 ของข่าวตลาดประจำวันที่ 2 เมษายน ศก 126 (พ.ศ. 2450) ได้ระบุไว้ว่า หนังสือพิมพ์ข่าวตลาดนี้จะเป็น “ประจักษ์คุณกุญแจทองของหนังสือพิมพ์และการค้าขายต่าง ๆ ฉะนั้น (ดังภาพประกอบที่ 63) ในข่าวตลาดรูปแบบของโฆษณา มีทั้งโฆษณาขนาดใหญ่เต็มหน้า และโฆษณาย่อยที่อยู่รวมกันภายใต้หัวเรื่อง แจ้งความ เนื้อหาของโฆษณาเป็นการบรรยายถึงสินค้าและบริการ ใช้อ้อยคำและวลีที่เร้าความสนใจ สร้างความสงสัยให้เกิดขึ้นโดยตั้งคำถามหรือถ้าให้ไปพิสูจน์ เช่น

การงานของเราทุกวันนี้เกี่ยวข้องกับต่างประเทศมาก เพราะฉะนั้นจะขยายความลับให้ คือหนังสือสัญญาทางพระราชไมตรีกับนานาประเทศ...

ห้างศึกษานุมิตรมีการขายอย่างถูกพิลึก...แต่เสื่อหนาวซื้อหน้าหนาวแพงมิใช่หรือ?

สวนนี้ถ้าเป็นคนสมณะแล้ว ไม่ต้องทำมาหากินอย่างอื่น เก็บเล็กประสมน้อยก็พอเลี้ยงชีพ ถ้าไม่เชื่อให้ไปตรวจดู...

(ดังภาพประกอบที่ 64-65)

สินค้าที่ลงโฆษณามีหลายอย่าง เช่น เสื่อสักกะหลาด ที่ดิน หนังสือสัญญาพระราชไมตรีกับนานาประเทศ พบโฆษณาที่ลงเป็นประจำคือ บริษัทแบงก์สยามกัมมาจลทุนจำกัด หรือธนาคารไทยพาณิชย์จำกัด ในปัจจุบันนั่นเอง (ดังภาพประกอบที่ 66)

ผู้โฆษณาล้วนเป็น บริษัทห้างร้านของคนไทยทั้งสิ้น จากการศึกษาโฆษณาที่ลงตีพิมพ์ในข่าวตลาด ไม่พบผู้ลงโฆษณาที่เป็นชาวต่างประเทศเลย

นอกจากหนังสือพิมพ์และนิตยสารที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ในช่วงปลายรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีหนังสือพิมพ์ที่ลำดับออกมาหลายฉบับ ได้แก่ จินโนสยามวารศัพท์ หนังสือพิมพ์ “ไทย” กรุงเทพฯเดลิเมล์ บางกอกเดลิเมล์ แต่หนังสือพิมพ์เหล่านี้ส่วนใหญ่มีอายุยืนยาวและมีบทบาทในสมัยรัชกาลที่ 6 ดังนั้นผู้วิจัยจึงจะนำไปศึกษาวิเคราะห์ในการวิจัยลำดับต่อไป

4.5 ลักษณะของการโฆษณาในสมัยรัชกาลที่ 5

การเปลี่ยนแปลงอย่างมากที่เกิดขึ้นในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีผลอย่างมากต่อวิถีการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ของคนไทยทั้งในแง่ของเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ศิลปวิทยาการ วัฒนธรรม ความคิดความเชื่อแบบตะวันตกได้หลั่งไหลเข้ามาในไทยอย่างมากมาย โดยผ่านทางพระบรมวงศานุวงศ์ เจ้านาย ข้าราชการ หรือแม้แต่สามัญชนที่ได้มีโอกาสไปศึกษาต่อต่างประเทศ หรือที่ได้มีโอกาสพบปะสมาคมกับชาวต่างประเทศที่เข้ามาทำธุรกิจค้าขายในไทย หรือที่เข้ามารับราชการเป็นที่ปรึกษาหรือเป็นหัวหน้างาน ในกิจการต่าง ๆ

เมื่อบริบทแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากเช่นนี้ แน่หนอนว่าการโฆษณาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปด้วย เห็นได้จากการตระหนักถึงความสำคัญของการโฆษณามากขึ้น หนังสือพิมพ์และนิตยสารส่วนใหญ่รับลงประกาศแจ้งความและโฆษณา ยกเว้นหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารของทางราชการบางฉบับ เช่น ราชกิจจานุเบกษา คือดข้าราชการ

ในรัชสมัยนี้มีสื่อมวลชนอีกประเภทหนึ่งคือ ภาพยนตร์ได้เข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทยเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.2440 โดยคณะฉายภาพยนตร์เร่จากปารีส และในปีต่อ ๆ มาได้มีภาพยนตร์เร่จากต่างประเทศแวะเวียนเข้ามาฉายในไทยอยู่เนือง ๆ จนกระทั่งในปี พ.ศ.2448 นั้น เริ่มมีการตั้งกิจการโรงภาพยนตร์เป็นแห่งแรก ชื่อโรงภาพยนตร์ญี่ปุ่นหลวง และมีโรงภาพยนตร์อื่น ๆ พยอทยเกิดขึ้นตามมา (โดม สุขวงศ์ 2526:92-93) ในปลายรัชสมัยนี้มีโรงภาพยนตร์ในกรุงเทพฯ ถึง 4 โรงด้วยกันคือ โรงภาพยนตร์ญี่ปุ่นหลวง, โรงภาพยนตร์รัตนะ, โรงภาพยนตร์กรุงเทพฯ และโรงภาพยนตร์พัฒนากร (ชัย เรื่องศิลป์ 2529:443) ภาพยนตร์ที่เข้าฉายล้วนเป็นภาพยนตร์จากต่างประเทศทั้งสิ้น ยังไม่มีการสร้างภาพยนตร์ไทยอย่างเป็นทางการทดลองถ่ายภาพยนตร์เพื่อบันทึกเหตุการณ์เท่านั้น ที่สำคัญคือภาพยนตร์ส่วนพระองค์พระเจ้านั่งยาเธอ กรมหมื่นสรรพสาตรศุภกิจ (โดม สุขวงศ์ 2526:92) แม้ว่าจะมีภาพยนตร์เข้ามาในไทยแล้ว มีโรงภาพยนตร์เกิดขึ้นแล้ว แต่ภาพยนตร์และโรงภาพยนตร์ก็ยังไม่ได้ถูกนำมาใช้เพื่อการโฆษณา สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือพิมพ์และนิตยสารเป็นสื่อที่มีบทบาทอย่างมากต่อการโฆษณาในสมัยรัชกาลที่ 5

สำหรับสื่อสิ่งพิมพ์อื่น ๆ นอกเหนือไปจากหนังสือพิมพ์และนิตยสารนั้น ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า คงได้มีการนำไปปิด (poster) หรือใบปลิว (leaflet) มาใช้เพื่อการโฆษณาเผยแพร่และประกาศแจ้งความทางการค้าอยู่ด้วย เห็นได้จากหนังสือพิมพ์และนิตยสารบางฉบับ อาทิ กุลสตรี ชาวตลาด ได้แจกใบปลิวหรือใบแจ้งความโฆษณาหาสมาชิกให้กับหนังสือพิมพ์และนิตยสารของตน ในขณะที่โฆษณาของโรงพิมพ์หลายแห่งได้ระบุว่า รับพิมพ์ใบปลิวโฆษณาหรือใบประกาศแจ้งความ อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าเสียดายว่า ใบปิดหรือใบปลิวเหล่านี้ไม่มีเก็บไว้ในหอสมุดแห่งชาติ ผู้วิจัยจึงไม่สามารถศึกษาโฆษณาเหล่านี้ได้ คงได้แต่เพียงสันนิษฐานว่ารูปแบบและเนื้อหา น่าจะคล้ายคลึงกับการโฆษณาในหนังสือพิมพ์และนิตยสารยุคนั้น

ในการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากหนังสือพิมพ์และนิตยสารที่ออกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีจำนวนรวมกันแล้วกว่า 60 ฉบับ ผู้วิจัยจึงได้เลือกศึกษาเฉพาะโฆษณาจากหนังสือพิมพ์และนิตยสารที่มีความสำคัญและมีความเกี่ยวข้องกับการโฆษณาตามที่ได้กล่าวถึงมาแล้วก่อนหน้านี้ จากการศึกษารูปแบบและเนื้อหาของโฆษณาที่ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์และนิตยสารที่เลือกมาศึกษา พบว่า มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นสำคัญของการโฆษณาที่ต้องมีการชำระเงิน มิได้เป็นไปในรูปส่วนตัว เป็นการสื่อสารผ่านสื่อมวลชนเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินค้า บริการหรือแนวคิด และต้องมีการระบุตัวผู้โฆษณาหรือผู้อุปถัมภ์ไว้ด้วยที่น่าสนใจคือรูปแบบของโฆษณา มีพัฒนาการจากโฆษณาในสมัยรัชกาลที่ 4 ซึ่งเป็นตัวอักษรล้วนมาเป็นโฆษณาที่มีภาพประกอบทั้งที่เป็นภาพที่พิมพ์จากบล็อกสำเร็จรูปและภาพวาดลายเส้น โดยในระยะแรกภาพเหล่านี้มีขนาดเล็กโดยพิมพ์จากบล็อกสำเร็จรูป มีทั้งที่เป็นภาพตรายี่หอภาพตราประจำห้างร้าน ภาพเครื่องหมายการค้า ภาพสินค้าและภาพอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับสินค้า จนในช่วงปลายรัชกาลจึงเริ่มมีภาพวาดลายเส้นรูปคน ปรากฏในงานโฆษณาบางชิ้น พัฒนาการที่เกิดขึ้นกับรูปแบบของการโฆษณานี้ เป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการพิมพ์ที่มีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น จากที่พิมพ์ได้เฉพาะตัวอักษรมาเป็น การสามารถพิมพ์ภาพได้ และนอกจากการโฆษณาย่อย (Classified Advertising) ที่มีลักษณะเป็นประกาศแจ้งความซึ่งนิยมกันโดยทั่วไปแล้ว เริ่มมีการโฆษณาขนาดใหญ่ (Display Advertising) ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์ธุรกิจบางฉบับ อาทิ Siam Daily Advertiser, Siam Weekly Advertiser และ The Bangkok Times จดหมายเหตุแสงอรุณ และชาวตลาด

โฆษณาส่วนใหญ่ยังปะปนไปกับเนื้อหาข่าว บทความ สารคดี ในหนังสือพิมพ์เพื่อข่าวพาณิชย์และการโฆษณาหรือหนังสือพิมพ์ธุรกิจหลายฉบับ ได้อุทิศหน้าแรกเพื่อการประกาศ

แจ้งความและการโฆษณา เช่น The Bangkok Advertiser, Bangkok Summary, Siam Daily Advertiser Siam Weekly Advertiser, The Bangkok Times และข่าวตลาด โฆษณาในหนังสือพิมพ์และนิตยสารบางฉบับยังไม่มี การ ตีกรอบ ไม่มี การแบ่งข้อความโฆษณาดอกเป็นส่วนๆ คงเขียนต่อเนื่องกันไป เช่น ดร. โฉมวาท, The Bangkok Advertiser, Bangkok Summary มีเพียงพาดหัวตัวใหญ่กว่าเนื้อความ แบ่งแยกโฆษณาแต่ละชิ้นมีการใช้เครื่องหมาย © ฟองมัน เพื่อขึ้นต้นย่อหน้า ใช้การขีดเส้นคั่นหรือ ๗๕ อังคั่นวรรชนียแสดงการจบย่อหน้าหรือข้อความ มีเพียงหนังสือพิมพ์บางฉบับที่ คือ The Bangkok Times และ Siam Observer ที่มีการตีกรอบโฆษณา เพื่อเน้นให้โฆษณานั้นๆ เด่นขึ้น นอกจากนี้ยังมีความพยายามที่จะออกแบบงานโฆษณาให้แปลกใหม่ สะดุดตาด้วยวิธีการต่าง เช่น การพิมพ์ตัวอักษรตะแคง การใช้ย่อหน้าเป็นขั้นบันได เป็นต้น ที่สำคัญคือพบว่ามีอิทธิพลของภาษาอังกฤษปรากฏอยู่ในโฆษณาที่ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารภาษาไทยมากมาย เห็นได้จากบางฉบับมีการพิมพ์ เว้นวรรคคำแบบภาษาอังกฤษ มีการใช้เครื่องหมายจุลภาค (.) และมหัพภาค (.) แบบภาษาอังกฤษ และนิยมใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ ทั้งนี้เนื่องมาจากเจ้าของและบรรณาธิการในระยะแรกเป็นชาวต่างประเทศ จึงนำแบบอย่างการพิมพ์เว้นวรรคคำ และเครื่องหมายต่างๆ ในภาษาอังกฤษมาใช้ ประกอบกับสินค้าบางชนิดเพิ่งมีในประเทศไทย ไม่มีศัพท์ภาษาไทยเรียก จึงต้องใช้คำทับศัพท์

แม้ว่าโฆษณาโดยทั่วไปในยุคนี้ จะมีลักษณะเรียบง่ายเป็นแบบประกาศแจ้งความ ใช้การบรรยายเป็นหลัก แต่ในช่วงปลายรัชกาลพบว่ามีโฆษณาหลายชิ้นที่เริ่มนำสำนวนภาษาที่เร้าความสนใจผู้อ่านมาใช้ เช่น

เชิญ อ่านประเดี๋ยวก่อน

เชิญดู ! เชิญชม !! คงสมประสงค์ !!!

โปรดอย่าลืมหอให้อ่านให้จงได้

พัฒนาการที่พบอีกประการหนึ่งในช่วงปลายรัชกาลคือ การนำกลยุทธ์ Testimonial มาใช้ในโฆษณา เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับสินค้า โดยการให้ผู้ที่เคยใช้สินค้ามารับรองว่าสินค้านี้มีคุณภาพดี ตัวอย่างเช่น ยารักษาโรคข้ออักเสบของ Dr. Willaim's Pink Pills และกลยุทธ์ Endorsement โดยใช้ Expert (ผู้เชี่ยวชาญ) มารับรองหรืออ้าง Authority (ผู้มีอำนาจ) ก็พบว่ามีการนำมาใช้ในโฆษณาหลายชิ้น เช่น โฆษณานายช่างชื่อชาเลโฮวาทธิ ที่อ้างว่าตนมีหนังสือ

รับรองจากรัฐบาลอังกฤษว่าเป็นเอนจินีเยร์และช่างเครื่องจักรกล โฆษณาห้างแรมเซเวกแอน กัปนีที่อ้างว่า ห้างของตนส่งสินค้าให้กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและทางราชการ โฆษณา อุ้งบางกอกดีอกที่อ้างว่ามีช่างชาวยุโรปตรวจการอยู่เสมอ กลยุทธ์ที่พบนี้แม้ว่าจะเทียบไม่ได้กับ กลยุทธ์มากมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน แต่ก็ได้แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของการโฆษณาในยุคหนึ่งได้ เป็นอย่างดี

สินค้าและบริการ รวมถึงประกาศแจ้งความต่างๆ ที่ลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์และ นิตยสารสมัยรัชกาลที่ 5 นี้พบว่า สินค้าส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่นำเข้ามาจากต่างประเทศเป็นสินค้า ใหม่ๆ ที่คนไทยยังผลิตเองไม่ได้ พ่อค้าชาวต่างประเทศเป็นผู้นำเข้ามาวางขายในห้างร้านของตน ตัวอย่างเช่น ยารักษาโรคต่างๆ เครื่องจักรเครื่องยนต์ นาฬิกา แว่นตา เครื่องเขียน กระดาษและ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของต่างประเทศ เป็นต้น ส่วนบริการที่ลงโฆษณาก็มักเป็นบริการใหม่ๆ แปลกๆ ซึ่งไม่เคยมีในไทยมาก่อน ผู้ให้บริการเป็นชาวต่างประเทศ เช่น คลินิกรักษาโรค ร้าน ถ่ายรูป ตู้เรือ ธนาคารของต่างประเทศ และบริษัทประกัน เป็นต้น โฆษณาที่มีมาก รองลงมา จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ได้แก่ โฆษณาขายสินค้าเลหลัง การประมูลสินค้า ประกาศของทาง ราชการ ประกาศแจ้งความของบุคคลต่างๆ ไปในเรื่องต่างๆ อาทิ แต่งงาน เกิด มรณกรรม สำหรับ โฆษณาที่เป็นของคนไทย และขายสินค้าไทยเท่าที่พบ ได้แก่ โฆษณาธนาคารสยามกัมมาจล (ธนาคารไทยพาณิชย์) โฆษณาโรงพิมพ์ โฆษณาขายที่ดิน และโฆษณายาพื้น เป็นต้น

เจ้าของสินค้าบริการหรือผู้โฆษณา (Advertiser) ในสมัยรัชกาลที่ 5 นี้ ในช่วงต้น รัชกาลพบว่าเกือบทั้งหมดเป็นพ่อค้าและนักธุรกิจชาวตะวันตกที่เข้ามาค้าขายตั้งห้างร้านและ บริษัทในไทย มีเพียงส่วนน้อยที่เป็นชาวจีนและไทย ที่ลงโฆษณาขายสินค้าบริการหรือลงประกาศ ในเรื่องส่วนตัว นานๆ ครั้งพบว่าหน่วยงานราชการไทยลงประกาศโฆษณาเกี่ยวกับกิจการของ ราชการด้วย ต่อมาในช่วงกลางถึงปลายรัชกาลจึงเริ่มมีผู้โฆษณาที่เป็นพ่อค้าชาวจีนและชาวไทย เพิ่มขึ้น ผู้โฆษณาหลายรายนอกจากจะตระหนักถึงประโยชน์ของการโฆษณาว่าเป็นช่องทางที่ ช่วยให้สามารถเผยแพร่ ข่าวสาร ความคิดเห็น สินค้าบริการ ฯลฯ ไปยังสาธารณชนได้แล้ว ยังเห็น ถึงความจำเป็นที่จะต้องสร้างการย้ำเตือน (Remind) ด้วยการลงโฆษณาซ้ำๆ ต่อเนื่อง สินค้าและ บริการที่ลงโฆษณาในเนื้อที่ค่อนข้างใหญ่ ลงบ่อยๆ อย่างต่อเนื่องในหนังสือพิมพ์และนิตยสาร หลายเล่มหลายฉบับจนอาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้โฆษณาที่ใช้งบประมาณสูง ได้แก่ อุ้งบางกอกดีอก ห้างแรมเซ เวก ฟีดล์ แอนกัปนี และโรงแรมโอเรียนเต็ล โดยจะพบเห็นได้ทั้งในหนังสือพิมพ์และ นิตยสารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

เจ้าของสินค้าและบริการหรือผู้โฆษณา (Advertisers) เหล่านี้ต่างตระหนักถึงความจำเป็นในการลงโฆษณาซ้ำๆ เพื่อย้ำเตือนลูกค้าของตนเป็นอย่างดี เห็นได้จากสินค้าและบริการส่วนใหญ่จะลงโฆษณามากกว่า 1 ครั้ง และลงอย่างต่อเนื่อง สินค้าและบริการที่ลงโฆษณาในเนื้อที่ขนาดใหญ่ ลงโฆษณาบ่อยๆ และต่อเนื่องในหนังสือพิมพ์และนิตยสารหลายเล่มหลายฉบับ จนอาจกล่าวได้ว่าผู้โฆษณาที่ใช้ประมาณสูงสุด 3 อันดับได้แก่ อุบ่างกอกดีด็อก ห้างแรมเซย์ และโรงแรมโอเรียนเต็ล โดยจะพบเห็นได้ในหนังสือพิมพ์และนิตยสารหลายฉบับทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

สำหรับเจ้าของหนังสือพิมพ์และนิตยสารนั้น ผู้วิจัยพบว่าต่างเข้าใจและเห็นความสำคัญของการโฆษณว่าเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญอย่างหนึ่ง นอกเหนือไปจากรายได้การขายหนังสือพิมพ์และนิตยสาร เห็นได้จากประการแรกในแถลงการณ์ถึงวัตถุประสงค์ของการออกหนังสือพิมพ์และนิตยสารแทบทุกฉบับ มักระบุถึงวัตถุประสงค์ข้อหนึ่งไว้ว่า จะรับลงประกาศแจ้งความโฆษณาสินค้าบริการ ประการที่สองหนังสือพิมพ์และนิตยสารบางฉบับ มีการลงพิมพ์อัตราค่าโฆษณาไว้อย่างชัดเจนและโดยคิดการพิมพ์อัตราค่าลงโฆษณาไว้อย่างชัดเจน (ดังภาพประกอบที่ 67-74) บางฉบับมีการอ้างด้วยว่าอัตราค่าโฆษณาของตนถูกกว่าฉบับอื่นๆ เช่น ชาวตลาด และประการสุดท้ายพบว่ามีหนังสือพิมพ์และนิตยสารบางฉบับ เช่น The Bangkok Advertiser และ Siam Daily Advertiser ได้ตีพิมพ์ข้อความที่ชี้ให้เห็นถึงประโยชน์และความคุ้มค่าของการโฆษณา มีข้อความเชิญชวนให้เจ้าของห้างร้านบริษัทธุรกิจ เจ้าของสินค้าและบริการ ตลอดจนผู้สนใจทั่วไปมาลงประกาศแจ้งความหรือโฆษณาในหนังสือพิมพ์และนิตยสารของตน ด้วยการอ้างว่าหนังสือพิมพ์ของตนเป็นหนังสือพิมพ์ระดับชาติ (National Newspaper) วางขายทั่วราชอาณาจักร (ดังย่อหน้ากลางในภาพประกอบที่ 68, ย่อหน้าแรกด้านขวาในภาพประกอบที่ 73 และภาพประกอบที่ 75) หรือบางครั้งมีการอ้างถึงยอดจำหน่าย (Circulation) เช่น The Bangkok Times อ้างถึงยอดจำหน่ายของตนไว้ว่า เป็นหนังสือพิมพ์ที่มี "a large circulation" คือมียอดจำหน่ายมาก ดังนั้น หนังสือพิมพ์ของตนจึงเป็น "the best medium for Advertisers" (ดูย่อหน้าสุดท้ายของภาพประกอบที่ 70) นอกจากนี้เจ้าของและบรรณาธิการของหนังสือและนิตยสารหลายฉบับก็ได้พยายามสนับสนุน เจ้าของห้างร้านบริษัทต่างๆ ที่มาลงโฆษณาของตน ด้วยการลงข้อความรับรองว่าห้างร้านเหล่านี้ไว้ในได้ ขายสินค้าดี มีคุณภาพ เช่น ในสยามไทม์ยจดหมายเหตุแสงอรุณ (ดังภาพประกอบที่ 76)

จากการพิจารณาการดำเนินงานจัดทำหนังสือพิมพ์และนิตยสารเพื่อศึกษาถึงกระบวนการโฆษณาในสมัยรัชกาลที่ 5 นี้ พบว่า กลุ่มผู้จัดทำอาจแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มชาวตะวันตก ประกอบด้วยมิชชันนารีและครูตามโรงเรียนฝรั่งในกรุงเทพฯ กลุ่มเจ้านายพระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการชั้นสูง และกลุ่มสุดท้ายคือ สามัญชน (ระวีวรรณ ประกอบผล 2530:132) โดยแต่ละกลุ่มมีลักษณะการดำเนินงานแตกต่างกันไป กลุ่มแรกชาวตะวันตกบางส่วนเป็นผู้มีใจรักการทำหนังสือ มีความปรารถนาจะเผยแพร่เรื่องราวข่าวสารความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านมากกว่าที่จะมองเป็นธุรกิจ อาทิ มิวเซียมหรือรัตนโกษา ของหมอบลัดเล ในขณะที่บางส่วนดำเนินในเชิงธุรกิจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหารายได้จากการออกหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารชัดเจน อาทิ The Bangkok Advertiser, Bangkok Summary, The Siam Daily Advertiser, บางกอกสมัย, จดหมายเหตุสยามไสมย, The Bangkok Times เป็นต้น หนังสือพิมพ์และนิตยสารเหล่านี้ มักจะมีเนื้อหาส่วนที่เป็นโฆษณาและประกาศแจ้งความมากกว่าเนื้อหาประเภทอื่น ๆ อาทิเช่น เนื้อหาของ The Bangkok Times ที่มีส่วนโฆษณาและประกาศแจ้งความถึง 61.56% ในขณะที่เนื้อหาของข่าวราชการ ข่าวการเมืองมีเพียง 14.96% เนื้อหาเกี่ยวกับสารคดี ชิวประวัติ ศิลปวัฒนธรรม และบันเทิงมีเพียง 3.47% (สุกัญญา ตีระวนิช 2520:133-134) กลุ่มชาวตะวันตกนี้ส่วนใหญ่ผู้เป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์และนิตยสารมักจะเป็นผู้ดำเนินการเองทุกอย่าง ไม่ว่าจะ เป็นบรรณาธิการ นักเขียน พนักงานหาโฆษณา พนักงานพิสูจน์อักษร ยังไม่มีกองบรรณาธิการดังเช่นในปัจจุบัน หน้าที่เกี่ยวกับการโฆษณาไม่ว่าจะเป็นการหาโฆษณามาลง การเขียนข้อความโฆษณา การจัดทำอาร์ตเวอร์ค การติดต่อกับลูกค้า ตลอดจนการเก็บเงินกับลูกค้า ตัวเจ้าของหรือบรรณาธิการเป็นผู้ดำเนินการทั้งสิ้น ไม่ปรากฏว่ามีผู้ทำหน้าที่เป็นตัวแทน (Broker) ซื้อขายเนื้อหาโฆษณา ดังนั้นกระบวนการโฆษณาจึงเป็นการติดต่อกันระหว่างผู้โฆษณากับเจ้าของสื่อโดยตรง ยังไม่มีตัวแทนโฆษณา หรือบริษัทตัวแทนโฆษณามาเป็นผู้ให้บริการระหว่างลูกค้าและเจ้าของสื่อ

กลุ่มที่สองกลุ่มเจ้านาย พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการชั้นสูง กลุ่มนี้เป็นกลุ่มทำหนังสือพิมพ์และนิตยสารด้วยใจรัก มิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อหารายได้ การดำเนินงานก็มีทั้งที่เจ้าของและบรรณาธิการเป็นคนๆเดียวกัน ทำงานทุกอย่าง อาทิ ดร.โผนวาท และที่มีคณะบรรณาธิการ อาทิ วชิรญาณ วชิรญาณวิเศษ ยุทธโกษา หนังสือพิมพ์และนิตยสารเหล่านี้ แม้ว่าจะบางเล่มจะมีลักษณะเป็นกึ่งราชการ แต่ก็ให้ความสำคัญกับการรับลงโฆษณาเพื่อหารายได้ทั้งสิ้น โดยในส่วนของการทำงานโฆษณานั้นเจ้าของและบรรณาธิการเป็นผู้ทำหน้าที่เช่นเดียวกับกลุ่มแรก ดังนั้น กระบวนการโฆษณาก็เป็นไปในลักษณะเดียวกัน คือเป็นการติดต่อกันระหว่างผู้โฆษณากับเจ้าของสื่อโดยตรง

กลุ่มสุดท้ายคือ สามัญชน กลุ่มนี้มีทั้งที่เจ้าของและบรรณาธิการเป็นคน ๆ เดียวกัน ดำเนินเองทุกอย่าง และที่เป็นคณะบรรณาธิการมีหลายคนช่วยกันทำ ในกรณีที่เจ้าของและบรรณาธิการเป็นคน ๆ เดียวกัน ทำหน้าที่ด้านการโฆษณาก็คือ ตัวเจ้าของและบรรณาธิการเอง แต่ในกรณีที่บุคคลผู้จัดทำ กองบรรณาธิการประกอบด้วยคนหลายคนก็น่าจะมีการมอบหมายให้ผู้หนึ่งผู้ใดดูแลเกี่ยวกับการรับลงโฆษณา การติดต่อกับลูกค้า ฯลฯ แต่ก็คงทำหน้าที่อื่น ๆ เช่น เขียนข่าว รายงานข่าว ควบคุมกันไปด้วย คงยังไม่มีที่ตั้งเป็นแผนกหรือเป็นหน่วยงานเฉพาะด้านการโฆษณาขึ้นมา

เมื่อพิจารณาถึงภาพรวมของการโฆษณาไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ถึงอิทธิพลของตะวันตกปรากฏอยู่อย่างชัดเจน ทั้งในแง่รูปแบบและเนื้อหาของโฆษณาซึ่งได้รับอิทธิพลจากภาษาอังกฤษเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเว้นวรรคคำแบบภาษาอังกฤษ การใช้เครื่องหมายในภาษาอังกฤษและการใช้คำทับศัพท์ ในแง่ของสินค้าและบริการที่ลงโฆษณาส่วนใหญ่เป็นสินค้าฟุ่มเฟือยที่นำเข้ามาจากประเทศยุโรป และสินค้าเครื่องจักร เครื่องยนต์ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศเช่นกัน มาเมื่อปลายๆ รัชกาลจึงเริ่มมีสินค้าจำเป็นประเภทยาแผนสมัยใหม่ลงโฆษณา สำหรับในแง่ของผู้โฆษณานั้นเห็นได้ชัดว่า ส่วนใหญ่ยังคงเป็นชาวตะวันตก ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในการโฆษณาไทยนี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากสังคมไทยในขณะนั้นที่ ชาวตะวันตกเข้ามามีบทบาทอย่างสูงเพราะนโยบายเปิดประเทศสู่ตะวันตกของรัชกาลที่ 5 ซึ่งต่อเนืองมาจากสมัยรัชกาลที่ 4 ทำให้มีชาวตะวันตกหลังไหลเข้ามารับราชการและประกอบธุรกิจการค้าในไทยมากมาย พ่อค้าเหล่านี้ ตั้งห้างร้านนำสินค้าจากต่างประเทศ เปิดบริการธนาคาร บริษัท ประกันภัย บริษัทเดินเรือ บริษัทรับขนส่งสินค้า โรงสีข้าว โรงเลื่อย ฯลฯ โดยสามารถครอบงำเศรษฐกิจการค้าทั้งภายในและภายนอกประเทศได้ เพราะได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลไทยรวมทั้งเป็นผลสืบเนื่องมาจากสนธิสัญญาบาวริง (พ.ศ.2398) นอกจากสภาพเศรษฐกิจแล้วในส่วนของสภาพสังคมไทยเองที่กระแสดความนิยมตะวันตกได้เพิ่มมากขึ้นในหมู่ชนชั้นสูงภายหลังจากที่ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จกลับจากการประพาสยุโรปครั้งแรก ใน พ.ศ.2440 ทำให้มีการเปิดรับต่ออิทธิพลทางด้านวัฒนธรรมตะวันตกมากมาย หลายด้าน เช่น การแต่งกาย อาหารการกิน การใช้ชีวิตความเป็นอยู่ ฯลฯ ซึ่งอิทธิพลเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นได้จากการศึกษาโฆษณาต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์และนิตยสารยุคนั้น

กล่าวโดยสรุป การโฆษณาในสมัยรัชกาลที่ 5 หนังสือพิมพ์และนิตยสารเป็นสื่อโฆษณาที่มีบทบาทสำคัญ การโฆษณาในสิ่งพิมพ์ทั้งสองชนิดนี้มีรูปแบบหลากหลายมากขึ้น แม้

ว่าในช่วงต้นจนถึงกลางรัชกาลจะมีลักษณะคล้ายคลึงกับรูปแบบการโฆษณาในสมัยรัชกาลที่ 4 ซึ่งมีลักษณะเป็นประกาศแจ้งความ เนื้อหาเป็นการบรรยายแบบเรียบง่ายตรงไปตรงมา ส่วนใหญ่เป็นข้อความสั้น ๆ และมีภาพประกอบบ้างเล็กน้อย ในช่วงปลายรัชกาลมีรูปแบบใหม่ ๆ ปรากฏขึ้น มีโฆษณาล้อมกรอบ มีโฆษณาขนาดใหญ่ แบบเต็มหน้าหนังสือพิมพ์หรือนิตยสาร มีการใช้ตัวพิมพ์ตะแคงเพื่อเรียกร้องความสนใจ เริ่มมีการใช้ภาพประกอบมากขึ้น ตัวอักษรก็มีการประดิษฐ์ให้มีความสวยงามมากขึ้น เนื้อหาของโฆษณาเริ่มมีการใช้คำพูดที่โน้มน้าวใจและเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่าน โดยการวาดอ้างสรรพคุณของสินค้าและบริการ ในรัชสมัยนี้มีหนังสือพิมพ์ธุรกิจที่ออกมาเพื่อการข่าวพาณิชย์และการโฆษณาถึง 5-6 ฉบับด้วยกัน ในส่วนของเจ้าของสินค้าหรือบริการ เจ้าของห้างร้านผู้ประสงค์จะลงประกาศแจ้งความก็มีหลากหลายมากขึ้น แต่ส่วนใหญ่ยังเป็นชาวตะวันตก มีบ้างที่เป็นชาวจีน ชาวไทย และหน่วยงานราชการไทย เจ้าของสินค้าบริการหรือผู้โฆษณาเหล่านี้ ต่างเข้าใจถึงความจำเป็นและความสำคัญของการโฆษณา สินค้าและบริการที่โฆษณาส่วนใหญ่เป็นสินค้านำเข้าจากต่างประเทศ เป็นสินค้าและบริการใหม่ ๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อนในเมืองไทย กล่าวได้ว่าเป็นสินค้าฟุ่มเฟือยที่มีราคาแพงสำหรับชนชั้นสูงในสังคม ซึ่งในเวลานั้นเริ่มให้ความนิยมในวัฒนธรรมตะวันตกนิยมซื้อสินค้านำเข้ามาจากต่างประเทศ และสินค้าประเภทเครื่องจักรเครื่องยนต์ที่นำมาใช้ในโรงสีข้าวที่มีอยู่มากมายขณะนั้น

สำหรับเจ้าของสื่อซึ่งก็คือเจ้าของและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์และนิตยสารนั้นแน่นอนว่าต่างเห็นความสำคัญของการโฆษณาที่มีต่อการดำเนินกิจการหนังสือพิมพ์และนิตยสารเป็นอย่างดี แทบทุกฉบับรับลงโฆษณาและประกาศแจ้งความในอัตราที่แตกต่างกันไป คิดเป็นค่าบ้าง คิดเป็นรายบรรทัดบ้าง มีการลงประกาศเชิญชวนให้เจ้าของห้างร้าน เจ้าของสินค้าและบริการ ตลอดจนผู้สนใจทั่วไปมาลงประกาศแจ้งความหรือโฆษณา มีการอ้างอิงถึงยอดจำหน่ายเป็นครั้งแรก

การดำเนินกิจการโฆษณาในสมัยนี้ ยังไม่มีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมอย่างเช่นปัจจุบัน ยังไม่มีตัวแทนโฆษณา (Broker) หรือบริษัทตัวแทนโฆษณา (Advertising Agency) เกิดขึ้น เจ้าของสินค้าและบริการหรือผู้โฆษณา (Advertisers) ติดต่อกับสื่อ คือเจ้าของหรือบรรณาธิการหนังสือพิมพ์และนิตยสารโดยตรง เป็นยุคสมัยที่การโฆษณาในสื่อมวลชนประเภทสิ่งพิมพ์เริ่มพัฒนาทั้งในด้านรูปแบบ เนื้อหา และตัวผู้ดำเนินการที่มีคนไทยเข้าไปเกี่ยวข้องมากขึ้น คนไทยเริ่มเข้าใจและเห็นความสำคัญของการโฆษณามากขึ้น ทั้งนี้คงเพราะได้เห็นแบบอย่างจากชาวตะวันตก ประกอบกับคนไทยจำนวนหนึ่งได้ไปศึกษาต่อต่างประเทศและเห็นแบบอย่างจาก

ต่างประเทศ ในขณะที่ชาวต่างประเทศ เข้าใจและเห็นความสำคัญก่อน จึงได้มีการดำเนินการ
ทำหนังสือพิมพ์และนิตยสารเชิงธุรกิจก่อน และสามารถหารายได้จากการดำเนินธุรกิจนี้
อย่างเป็นกอบเป็นกำ บริบทที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคมไทยในทุก ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจที่เจริญเติบโต
ดีขึ้น วัฒนธรรมตะวันตกที่หลั่งไหลเข้ามา ความเจริญด้านการคมนาคม ความเจริญทางด้าน
การศึกษา ฯลฯ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและปัญหาในการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องวิวัฒนาการของการโฆษณาในประเทศไทย ตั้งแต่อดีตจนถึง พ.ศ.2453 นี้ เป็นการวิจัยเอกสาร(Documentary Research) ทำการศึกษาวิเคราะห์เอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากเอกสารขั้นต้น (Primary Sources) และเอกสารขั้นรอง (Secondary Sources) โดยพิจารณาเนื้อหาและรูปแบบของงานโฆษณาประกอบกับบริบททางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรมและสื่อมวลชน การศึกษาวิวัฒนาการของการโฆษณาในประเทศไทยนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 2 ประการคือ เพื่อศึกษาวิวัฒนาการของการโฆษณาในประเทศไทย ตั้งแต่อดีตจนถึง พ.ศ. 2453 และเพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการโฆษณาในประเทศไทยในช่วงเวลาข้างต้น ให้เป็นแหล่งอ้างอิงทางวิชาการ

จากวัตถุประสงค์ดังกล่าว พอสรุปถึงผลการวิจัยได้ว่าวิวัฒนาการของการโฆษณาไทยตั้งแต่อดีตจนถึง พ.ศ.2453 นั้นแบ่งออกได้เป็น 2 ยุคคือ การโฆษณายุคไทยยุคป่าประกาศ และการโฆษณาไทยยุคบุกเบิกในหนังสือพิมพ์และนิตยสาร โดยแต่ละยุคสมัยมีลักษณะของการโฆษณาดังนี้

1. ยุคป่าประกาศ เริ่มตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เป็นยุคที่ยังไม่มีสื่อมวลชน สังคมไทยในขณะนั้นยังใช้การสื่อสารด้วยคำพูดเป็นหลัก การโฆษณาขายสินค้าหรือบริการจึงมีลักษณะเป็นการร้องตะโกนป่าประกาศ วิวัฒนาการของการโฆษณาไทยยุคนี้ สามารถแบ่งออกเป็นสมัยต่างๆ ได้ดังนี้

1.1 การโฆษณาสมัยกรุงสุโขทัย ใช้วิธีการร้องป่าประกาศขายสินค้าบริการ โดยพ่อค้าแม่ค้าในตลาด บรรยายถึงสรรพคุณและราคาของสินค้า รวมถึงชักชวนให้ผู้คนมาซื้อสินค้าบริการของตน ลักษณะเช่นนี้สอดคล้องกับลักษณะของการค้าขายและรูปแบบของการสื่อสารในสมัยนั้นที่เป็นแบบการใช้คำพูด (Oral Communication)

1.2 การโฆษณาสมัยกรุงศรีอยุธยา แม้ว่าราชอาณาจักรศรีอยุธยาจะเป็นราชอาณาจักรที่ใหญ่กว่า มีประชากรมากกว่า จำนวนตลาดซึ่งเป็นที่ชุมนุมค้าขายก็มากกว่าราชอาณาจักรสุโขทัย แต่รูปแบบของการโฆษณาที่สำคัญในสมัยนี้ ก็ยังคงเป็นการร้องป่าวประกาศขายสินค้าของพ่อค้าแม่ค้าเช่นเดียวกับในสมัยสุโขทัย โดยยังไม่พบหลักฐานของการโฆษณาที่เป็นลายลักษณ์อักษรหรือโฆษณาในลักษณะอื่นแต่อย่างใด

1.3 การโฆษณาสมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น การโฆษณาในสมัยนี้ ยังคงมีลักษณะสืบเนื่องมาจากสมัยกรุงศรีอยุธยา คือเป็นการโฆษณาด้วยคำพูด โดยการร้องป่าวประกาศขายสินค้าโดยพ่อค้าแม่ค้าที่มาทำการค้าขายในตลาดหรือแหล่งชุมชน ทั้งนี้เพราะสภาพของการค้าขาย เศรษฐกิจ สังคม ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสมัยนี้มีลักษณะสืบเนื่องมาจากสมัยอยุธยาตอนปลาย อย่างไรก็ตามจากการที่ในสมัยรัชกาลที่ 3 มีห้างร้านของชาวตะวันตกเริ่มทยอยเข้ามาตั้งในเมืองไทย จึงสันนิษฐานว่าน่าจะมีการนำป้ายชื่อร้านค้า ซึ่งเป็นการโฆษณาในลักษณะหนึ่ง มาใช้บ้างแล้ว

2. ยุคบุกเบิกในหนังสือพิมพ์และนิตยสาร เริ่มจากปลายสมัยรัชกาลที่ 3 จนถึง พ.ศ.2453 ปีสุดท้ายแห่งรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ยุคนั้นนับได้ว่าเป็นยุคบุกเบิกของการโฆษณาอย่างแท้จริง เพราะนอกจากจะมีสื่อมวลชนคือหนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นของใหม่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในสังคมไทยแล้ว โฆษณาที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์เหล่านี้ ก็ยังเป็นของที่ใหม่กว่าในสายตาของผู้คนในสังคม ดังนั้นในระยะแรกโฆษณาในหนังสือพิมพ์และนิตยสารจึงยังมีไม่มากนัก จวบจนสมัยรัชกาลที่ 5 ที่บ้านเมืองมีการเปลี่ยนแปลงในหลายๆด้าน วิทยาการความรู้ ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีตะวันตกหลั่งไหล เข้ามามากขึ้น ผู้คนจึงได้เริ่มเข้าใจและเห็นความสำคัญของการโฆษณา วิวัฒนาการของการโฆษณาไทยในยุคบุกเบิกนี้ สามารถแบ่งออกได้เป็นสมัยต่างๆ ดังนี้

2.1 การโฆษณาช่วงปลายสมัยรัชกาลที่ 3 เกิดปรากฏการณ์ที่สำคัญคือ มีหนังสือพิมพ์ฉบับแรกเกิดขึ้น ผลที่ตามมาก็คือ ทำให้มีการโฆษณาในหนังสือพิมพ์ขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย และนับเป็นจุดกำเนิดของการโฆษณาในสื่อมวลชนของไทยอีกด้วย ลักษณะของการโฆษณาเป็นแบบประกาศแจ้งความมีพาดหัวและเนื้อความที่กล่าวถึงคุณภาพคุณสมบัติของสินค้า เป็นตัวอักษรล้วน ไม่มีภาพประกอบ

2.2 การโฆษณาสมัยรัชกาลที่ 4 หนังสือพิมพ์และนิตยสาร โฆษณาที่พบมีรูปแบบเป็นประกาศแจ้งความ เนื้อหาเรียบง่ายตรงไปตรงมา ส่วนใหญ่เป็นข้อความสั้นๆ เริ่มมีภาพขนาดเล็กประกอบบ้าง การโฆษณายังเป็นของใหม่ ยังไม่ค่อยมีผู้เข้าใจหรือได้รับความสนใจหรือเห็นความสำคัญมากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่คนไทย การโฆษณาตกอยู่ในมือของชาวตะวันตกเช่นเดียวกับกิจการหนังสือพิมพ์และนิตยสารในเวลานั้น

2.3 การโฆษณาสมัยรัชกาลที่ 5 หนังสือพิมพ์และนิตยสารเป็นสื่อโฆษณาที่มีบทบาทสำคัญ มีหนังสือพิมพ์ธุรกิจออกมาเพื่อการข่าวพาณิชย์และโฆษณาถึง 5-6 ฉบับ การโฆษณาไทยเริ่มมีพัฒนาการเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในช่วงกลางและปลายรัชกาล เริ่มมีความพยายามสร้างสรรค์งานโฆษณาให้น่าสนใจมากขึ้นทั้งในด้านรูปแบบและเนื้อหา คนไทยเริ่มเข้าใจและเห็นถึงประโยชน์ของการโฆษณาที่มีต่อการขายสินค้าบริการ แม้ว่าจะเริ่มมีคนไทยบางส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องกับกาโฆษณา แต่การโฆษณาส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในมือของชาวตะวันตกผู้เป็นเจ้าของสื่อโฆษณาคือหนังสือพิมพ์และนิตยสาร และเป็นทั้งผู้โฆษณาหลักในขณะนั้น

จากลักษณะของการโฆษณาในแต่ละยุคแต่ละสมัย ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า การโฆษณาไทยได้มีวิวัฒนาการควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงและความเจริญด้านต่างๆ ที่เข้ามาสู่สังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเจริญของเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน

ปัญหาที่พบในการวิจัย

1. การเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่ต้องการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสารชั้นต้น (Primary Sources) ทั้งนี้เนื่องจากโฆษณาที่ศึกษาวิเคราะห์ ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์และนิตยสารเก่า ซึ่งมีอยู่ทั้งในรูปแบบต้นฉบับจริง ไมโครฟิล์มและสำเนากระดาษ ในกรณีที่เป็นสำเนากระดาษมักจะไม่ค่อยประสบปัญหาในการเข้าถึง สามารถขอยืมมาศึกษาได้ กรณีที่เป็นปัญหามักเป็นต้นฉบับจริง ที่ส่วนใหญ่ชำรุดเสียหายมาก ยากแก่การศึกษา และบางครั้งมิได้มีการถ่ายไมโครฟิล์มหรือทำสำเนากระดาษไว้ ต้นฉบับเหล่านี้นับวันจะชำรุดมากขึ้นเรื่อยๆ กรณีที่เป็นไมโครฟิล์มนั้น ปรากฏว่าไมโครฟิล์มบางม้วนไม่มีความคมชัด ยากแก่การอ่าน เนื่องจากถ่ายมาจากต้นฉบับที่ไม่ชัด บางม้วนชำรุดเสียหายไม่สามารถอ่านได้เลย ต้องรอการส่งไปซ่อมหรือถ่ายใหม่ซึ่งใช้เวลานาน ทำให้บางครั้งผู้วิจัยพลาดโอกาสไม่สามารถหนังสือพิมพ์นิตยสารเล่มหรือฉบับที่ต้องการได้

2. ความคมชัดของภาพโฆษณา ที่นำมาใช้ประกอบรายงานการวิจัย เนื่องจากภาพประกอบ มีทั้งที่ถ่ายจากต้นฉบับจริง พิมพ์จากไมโครฟิล์ม และถ่ายจากสไลด์กระดาษ ซึ่งมีความคมชัดแตกต่างกัน ทำให้ภาพโฆษณาที่ได้บางครั้งมีความชัดเจนนมาก บางครั้งมีความชัดเจนน้อยจนยากแก่การอ่าน อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้พยายามอย่างเต็มที่ ในการหาภาพโฆษณาที่มีความคมชัด มาใช้ประกอบเพื่อให้รายงานวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กฤษฎา พิณศรี, ปรีวรรต ธรรมาปริชากรและคณา จักรเพียร. 2535. เครื่องถ้วยสุโขทัย
พัฒนาการของเครื่องถ้วยไทย กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- การสื่อสารแห่งประเทศไทย. 2533. ย้อนอดีตการสื่อสารไทย. กรุงเทพฯ : การสื่อสารแห่ง
ประเทศไทย.
- กำธร สติกรกุล. 2527. ลายสือไทย 700 ปี. (ฉบับปรับปรุง) พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ :
องค์การค้าของคุรุสภา.
- กรมไปรษณีย์โทรเลข. 2526 100 ปีกรมไปรษณีย์โทรเลข. กรุงเทพฯ : บริษัทประยูรวงศ์จำกัด.
- ขุนวิจิตรมาตรา. 2516. ประวัติการค้าของไทย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : บำรุงสาส์น.
- จำนง วิบูลย์ศรีและดวงทิพย์ วรพันธุ์. 2526. "หนังสือพิมพ์รายวันภาษาอังกฤษในประเทศไทย"
ใน วิวัฒนาการสื่อมวลชนไทย. กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. หน้า 76-100.
- เจ้าพระยาทิพากรวงศ์. 2504. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3 เล่ม 1-2. กรุงเทพฯ :
คุรุสภา.
- ฉันทน์ ขำวิไล. 2499. ประชุมนิราศสุนทรภู่. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม.
- ชัย เรื่องศิลป์. 2529. ประวัติศาสตร์ไทยสมัย พ.ศ. 2352-2453 ด้านสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 3
กรุงเทพฯ : บุรพาสาส์น
- _____. 2533. ประวัติศาสตร์ด้านเศรษฐกิจแต่โบราณ พ.ศ. 2399. กรุงเทพฯ : บริษัท
ต้นอ้อจำกัด
- โตม สุวงค์. 2533. ประวัติภาพยนตร์ไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : องค์การค้าของคุรุสภา.
- _____. 2526. "ภาพยนตร์ไทย" ใน วิวัฒนาการสื่อมวลชนไทย. กรุงเทพฯ :
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 76-100.
- ทิพาดา ยังเจริญและสุวดี ธนประสิทธิ์พัฒนา. 2529. การศึกษาและผลกระทบต่อสังคม
ไทยสมัยต้นรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2325-2394) กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ถนัญญา ประภาสะโนบล. 2527. รายงานการวิจัยเรื่องวิวัฒนาการของการโฆษณาใน
ประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โครงการวิจัยเสริมหลักสูตร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นีล,เฟรเดอริค อาร์เธอร์. 2525. ชีวิตความเป็นอยู่ในกรุงสยามในทัศนะของชาวต่างประเทศ
ระหว่าง พ.ศ.2383-2384. แปลโดย เรือเอกหญิงลินจง สุวรรณโกสิน กรุงเทพมหานคร :
กรมศิลปากร. อ่างใน สุภรัตน์ เลิศพานิชย์กุล 2544.

ประยูทธ สิทธิพันธ์. 2416. สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้ากรุงสยาม เล่มปลาย. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์สยาม.

ยอร์ช เซเดส์. 2476. ประชุมจารึกสยาม ภาคที่ 1 จารึกกรุงสุโขทัย. พระนคร : โรงพิมพ์โสภณ
พิพรรฒธนากร.

ระวีวรรณ ประกอบผล. 2530. รายงานผลการวิจัยเรื่องนิตยสารไทย. โครงการเผยแพร่
ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วราภรณ์ ทินานนท์. 2527. "การค้าสำเภาของไทย สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น". ใน
ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย จนถึง พ.ศ. 2484. ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, บรรณาธิการ. พิมพ์
ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า 136-144.

วุฒิชัย มุลศิลป์. 2525. "การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม. ใน ประวัติศาสตร์
กรุงรัตนโกสินทร์ เล่มที่ 2 รัชกาลที่ 4 ถึง พ.ศ. 2475. คณะกรรมการจัดงานสมโภช
กรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร. หน้า 509-528.

สุภรัตน์ เลิศพานิชย์กุล. 2544. หาอยู่หากิน: เพื่อค้าเพื่อขายเศรษฐกิจไทยรัตนโกสินทร์ตอนต้น.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.

สถิตย์ เสมานิล. 2514. วิสาสะ. (ว่าด้วยการหนังสือพิมพ์ไทย ยุครัชกาลที่ 5,6 และ 7)
พระนคร: สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย.

สืบแสง พรหมบุญ. 2519. รายงานผลการสัมมนาสังคโลกได้ข่าวไทยกับการวินิจฉัยปัญหา
เศรษฐกิจ การเมืองและสังคมสมัยสุโขทัย ตอนเศรษฐกิจและสังคมสมัยสุโขทัย.
กรุงเทพฯ : คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

สุกัญญา ตีระวนิช. 2520. ประวัติการหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยภายใต้ระบอบสมบูรณาญา
สิทธิราชย์ พ.ศ. 2325-2475. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : บริษัท ไทยวัฒนาพานิช จำกัด

สุจิตต์ วงษ์เทศ. 2544. อุบายยาศยงฟ้า. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.

สุภัทรดิศ ดิศกุล. 2522. ศิลปะในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.

สุภาพันท์ บุญสะอาด. 2517. ประวัติหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
บรรณกิจ เทรดิง.

หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร. 2520. ศิลาจารึกสุโขทัย หลักที่ 1 จารึกพ่อขุนรามคำแหง
อ่านและจัดทำคำอธิบายโดยที่ประชุมสัมมนาเรื่องศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง.
กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.

อศิน รพีพัฒน์. 2518. สังคมไทยในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ.2325-2416) แปลโดย
ม.ร.ว.ประกายทอง สิริสุข และ พรรณี สรวงบุญมี. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ:
มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

อนันต์ชัย เลหาหะพันธุ์. 2530. "บางกอกกรีคอคเตอร์ ฉบับรัชกาลที่ 3, พ.ศ. 2387-2388
เอกสารที่ยังไม่สูญหาย". ศิลปวัฒนธรรม. ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 กุมภาพันธ์ 2530 หน้า 88-94.
..... 2532-2533. "โฆษณาครั้งแรกในไทย" ภาษาและหนังสือ. ปีที่ 22
ฉบับที่ 2 เมษายน-มีนาคม 2533

อำเภอ จันทร์จิระ. 2526. วิวัฒนาการการพิมพ์หนังสือในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ศรีเมือง
การพิมพ์. 2526.

อวยพร พานิช. 2533. พัฒนาการของคำขวัญในงานโฆษณาและงานประชาสัมพันธ์ในสื่อ
สิ่งพิมพ์ กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุบลวรรณ ปิติพัฒนะเมษิต และ อวยพร พานิช. 2528. รายงานผลการวิจัยวิวัฒนาการ
ภาษาโฆษณาในหนังสือพิมพ์ไทย (พ.ศ.2487-2527) กรุงเทพฯ : ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
..... 2532. 100 ปีของนิเทศศาสตร์ไทย (พ.ศ.2431-พ.ศ.2531). กรุงเทพฯ :
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอนก นาวิกมูล. 2533. โฆษณาไทยสมัยแรก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์
แสงแดด จำกัด.

ภาษาอังกฤษ

Bovée, Courtland, Thill, John V., Dovel, Geoprge P. and Wood, Marian Burk. 1995.
Advertising Excellence. USA: McGraw-Hill, Inc.

Dunn, S. Watson, Barban, Arnold M., Krugman, Dean M. and Reid, Leonard N. 1990.
Advertising : Its Role in Modern Marketing. 7th edition. Orlando, Florida: Dryden
Press.

- Ingram, James C. 1955. Economic Change in Thailand Since 1850. Stanford California: Standford University Press.
- Toffler, Betsy-Ann and imber, Jane. 1994. Dictionary of Marketing Terms. 2nd edition. USA: Barron's Educational Series, Inc.
- Rossiter, John R. and Perry, Larry. 1987. Advertising and Promotion Management. Singapore McGraw-Hill.
- Russell, J. Thomas and Lane, W. Ronald. 1996. Kleppner's Advertising Procedure 13th edition. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, inc.
- Sandage, C.H. and Fryburger, Vernon. 1975. Advertising theory and Practice. 9th edition. Homewood, Illinois: Richard D. Irwin.
- Writh, John S., Warner, David S., Winter, Willis L. 1971. Advertising. USA: McGraw-Hill, Inc,

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก 1

ภาพใบประกาศห้ามสูบบุหรี่ ในสมัยรัชกาลที่ 3

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชานวณ มีกรมหลวงร่ำกรัษณ์แรกเปรมพรหม และเจ้าพญาบดินทร์เจ้าที่สมุทรหยกเจ้าพญาพระคลังว่าที่สมุทร
 พระกลาโหม แลเสนาบดีเจ้าทูลองทูลพระบาทมี ภาวะศุภฤกษ์พระเศษพระคุณช่วยรักษาแผ่นดินพร้อมกันให้ช่วยกันสืบ
 ชาวพระเสาศิวเจ้าของแผ่นดินให้ สันใจได้ ถ้าพระไศศุภฤกษ์ที่เสาศิวไว้ก็จะให้มิ โทษหลวงโทษปรับโทษให้ซัด
 ทราบ ทั้งจะให้ผู้ อื่นกลัวเกรงพระราชอาชญาครุณาจักรอนให้ บังอาจซื้อฉันทายฉันทคือไปอีก ฉันทไม่มีแล้วก็จะได้ สัน
 เส้นเทศมแผ่นดินไปอย่างหนึ่ง แต่บังทรงพระราชโองการสั่งตัวลูกแก้วนั้น ที่ไคพั้งพระนารมีอาไครยแผ่นดิน
 ค้ำทาบทักเมืความศุภมา จะมีแผ่นดินอันแล้วจะเสียนมาบอกกล่าวก็กลัวจะได้ความผิด และสยอับประยศจะชู้
 ชกปดผู้ซื้อฉันทฉันทไว้ โดยใจประมาทก็จะหาพิไรไม่ คงจะพระสืบสาวเอาไคก็จะต้องพระราชอาชญาไคความพิเนศนิบทย
 บัญชีสนสืบซื้อฉันทไปสืบเปล่า สมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวทรงพระมหารุณาเมตตาแก่ไพร่ฟ้าจำแผ่นดินปนอริเมาก
 โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม จะให้ โสภณเกษียณฉันทฉันทนั้น ให้เสาศิวมาลูกแก้วโทษ จะยกโทษหลวงโทษปรับ
 โทษพระราชทานให้เหมือนเดิมเมื่อครั้งปรกนพคก ใจกำรับลักจิ้งมา ไคกระบือปลัดเสคมยองเบาทพิขสิ่งของชุกชุม
 จะให้สิ่งกองจับ ใจร่คองไคตัว แต่จะต้องทำโทษประหารชีวิตร เช่นแต่จำไคไคไคความกฏหมาย ทรงเหน่าไร
 ทรงแปเปไรฟ้าแผ่นดินจะตั้งทุกข โทษไปชั่ววันชั่วรัต จึงโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้หมยประกาศชำระอั้ง
 ราชผู้ ไคกระทำไคกรรมมีโทษจำคุกกันแต่ก่อน ให้มาลูกแก้วโทษชกความจริงกับแม่กองผู้ชำระ พวกโจรที่ปรองคัก
 โทษไคกลัวพระราชอาชญา ภากันจำมาลูกแก้วโทษเป็นอันมาก โปรดให้ยกโทษพระราชทานให้ทรงศักฤทธาระสาการ
 ไค โปรดห้ามมิให้กองชำระเรียกเอา แลพระราชทานพระราชโองการสั่งสอนให้ ไคศศิรั กักคัวจะไคละสืบซึ่งความชั่ว
 สันจะทักมแต่หลัง ถ้ากลัวไคไคความไคโบราณที่คั้นคปปลายตรง ก็คงจะเอาความศุขไค ในชั้นแลภษภรดี
 โดยพระไทยกอบไปด้วยพระมหารุณาเมตตาจะทรงสงเคราะห์ ไคไพร่ประศกรให้ไคความศุขคือไป แลผู้ซึ่งมีฉันท
 สุนันท์เหมือนกัน คัวแต่ไคไคไคประมาทหลงเกียไปแล้ว รัศักโทษตัวกลัวความผิด ก็ให้เสาศิวให้หมยมา
 นันท์ไคไคให้เสาศิวมาลูกแก้วโทษคักเจ้าสวาทรรณเสกขฉุ ไรฤซึ่งโปรดให้เปนแม่กองรับลูกแก้วโทษ ถ้าผู้ไคเสาศิว
 มาลูกแก้วโทษฉันทไคแล้ว ถึงว่าแต่ก่อนจะซื้อฉันทายฉันทฉันทมาฉันทประการใด ก็โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
 ให้ยกโทษพระราชทานให้ทั้ง โทษหลวงโทษปรับโทษใหม่ ทาให้หมยกับผู้ ที่มาลูกแก้วโทษไม่ สมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่
 หัวทรงเสียบอย่างเดี๋ยวแต่อย่าให้ซื้อฉันท นชยฉันทไป แลช่างพิกไทนธรมาศกจั้งเรื่อกระวาน เปนของคองทัม
 มาแต่ก่อน ก็ไค โปรดให้จำทบทกับขงอินบันฑายของสันคัมคยในแผ่นดิน ให้ซื้อชกตามสมัยปรกติ ทา
 ให้ทัมปรามไม่ จนเจ้ากสิคเปนราชสำหรับพระนคร ก็ไคทรงเมอนปรนให้ซื้อชกโดยพระไทยปรกติ จะ
 ให้เจ้ากสิคสั่งตัวลูกแก้วนั้น พั้งพระบรมไพร่สมภาร มีทรัพย์สินบริบรรณมั่งจ้งเปนเสด็จขึ้นจะได้กรมพระนครไป
 กายทัก และฉันทไม่มีเปนของสันคัก ซึ่งจะเสาศิว นเปนเสาศิวชกชกแก่นันนรทชชไม่ จะทรงทัม
 เสียบให้คัจจาค จึงโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้กรมหลวงร่ำกรัษณ์แรกเจ้าพญาบดินทร์เจ้าที่สมุทรหยก
 เจ้าพญาพระคลังว่าที่สมุทรพระกลาโหมเสกขฉุ ใหญ่เปนแม่กองพร้อมด้วยข้าราชการผู้ใหญ่ฉันทนั้น คงกองชำระฉันท
 ฌกรงเทพพระมหานคร โปรดให้เจ้าพญาพลเทพกับพระมหาทศออกไคคองสืบสาวชำระฉันทนั้นเมือองเพชรเมืออง
 สกทสงครามเมือองชาครนุเมือองนครไชยศรี ให้พญาภทธานคณย์พญาวิสุคโคษาจารณันไคภกรจะหมันอินทมาคณย์
 ออกไปคองชำระฉันทนั้นเมือองชลบุรี เมือองฉะเชิงเชียรเมือองปราจีนเมือองนครนายก ไคไคโปรดให้ มีศรายออกไปถึงเจ้าพญา

ภาคผนวก 2

ภาพโฆษณาจากหนังสือพิมพ์และนิตยสาร ในสมัยรัชกาลที่ 4 และ 5

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โรงพิมพ์

๑. โรงพิมพ์ที่ใด ที่หนังสือ จก ทนายเหตุนี้, ทั้งอยู่ที่ริม
 ป้อม ปากคลอง บางกอกใหญ่, หลังวัง กรมหลวง วังราชิราช
 สนิท. ถ้าผู้ใด ๆ ปรารถนาจะให้ตีพิมพ์หนังสือ ไทย, ฤๅ หนังสือ
 อังกฤษ, จะเป็น เนื้อ ความ มาก น้อย ประการใด, ขอเชิญท่าน
 มาพูด กับ ข้าพเจ้า ๆ ปรารถนา จะ รับ จ้าง ตีพิมพ์ หนังสือ ต่าง ๆ
 ราคา ค่า จ้าง นั้น, จะ รับ ให้ ถูก กว่า แห่ง ก่อน มาก. ถ้าผู้ใด ต่าง ๆ
 กร้าง ขาว เท้า แผ่น กระดาษ น้ำข่ม, ถ้า ที่เต็ม หน้า ข้าง หนึ่ง, ถ้า
 ต้อง การ แต่ พิน หนึ่ง, จะ คิด เขา ราคา พิน แผ่น ๒๐ บาท. ถ้า ต้อง
 การ หลาย พิน, จะ เขา ราคา แต่ พิน ละ ๑๕ บาท เท่า นั้น. อนึ่ง
 หนังสือ อังกฤษ ที่ เรียกว่า, โบทใหญ่ นั้น, เป็น หนังสือ จก ทนาย
 สำหรับ ที่ นายห้าง ฝาก สิ้นค้า บันทก ไป ลง กำปั่น นั้น, ๑๐๐ แผ่น
 เป็น ราคา ๕ บาท. อนึ่ง หนังสือ ที่ เรียกว่า, เซ็นเตอร์ แล ซิมบิง
 บิล, ถ้า จะ เขา แต่ ๓๐๐ ก็ เป็น ๑๐๐ ละ ๔ บาท, ถ้า เขา ถึง
 ๑๐๐๐ เป็น ๑๐๐ ละ ๓ บาท. อนึ่ง หนังสือ บิลเลตจิง, ถ้า
 เขา แต่ ๓๐๐ เป็น ๑๐๐ ละ ๕ บาท. ถ้า ต้อง การ ถึง ๑๐๐๐
 จะ เขา ๑๐๐ ละ ๑๐ สลึง. อนึ่ง ถ้า เป็น หนังสือ กาด เป็น ๑๐๐
 ละ ๕ บาท.

๑. การผูกหนังสือ เป็น เล่ม. ฯ

๑. อนึ่ง การ ที่ผูก หนังสือ เป็น เล่ม สมุท อังกฤษ, เท่า กับ
 กตทนาย ที่ ขาบ อยู่ ทุก วัน นี้, ถ้า หุ้ม หนังสือ เป็น เล่ม ละ กิ่ง
 คำลึง. ถ้า ขลิบ หนังสือ เป็น เล่ม ละ ๖ สลึง, ถ้า เขา มากกว่า ๑๐
 เล่ม ขึ้น ไป, ก็ จะ ลด ราคา เขา แต่ เล่ม ละ บาท. ถ้า เป็น เล่ม
 เล็ก กว่า กฎหมาย, ก็ จะ คิด เขา ราคา ตาม เล็ก แลใหญ่ ภา
 สม ควร.

๑. การ แปล หนังสือ. ฯ

๑. คำ ไทย ฤๅ คำ อังกฤษ แปล, ถ้า ร้อย คำ เป็น ราคา ๕๐
 เซ็น. ถ้า มากกว่า ๑๐๐๐ คำ จะ คิด เขา ๑๐ คำ เป็น ๔ เซ็น จน
 ถึง ๒๐๐๐ คำ. ถ้า มากกว่า ๒๐๐๐ คำ, ก็ จะ เขา แต่ สมควร
 ภา ทก ลง กัน ได้.

หนังสือ ขาย

๑. หนึ่งในที่โรงพิมพ์นี้มีหนังสือ ขาย ต่าง ๆ, คือ หนังสือ
ที่ทักพูด คำอังกฤษ ขบ ละ ๒ สลึง. แล หนังสือ จินตนิมิต นั้น
เล่ม ละ บาท. หนังสือ กฎหมาย ไทย ๕๕ เล่ม สมุทไทยผูกเป็น
หนังสืออังกฤษ สอง เล่ม, ขายเป็น ราคา ขบ ละ ๑๓ บาท สลึง,
แล หนังสือ พระ ราชพงษาวดาร ไทย ๔๒ เล่ม สมุทไทย, ทำเป็น
สองเล่มอังกฤษ, ขาย ขบ ละ ๑๐ บาท สอง สลึง. แล พงษาวดาร
ฝรั่งเศส ย่อ, ขาย เล่ม ละ สอง สลึง. แล มี กระดาษ สมุดเปล่า
ต่าง ๆ ขาย เล่ม ละ บาท บ้าง, เล่ม ละ สอง สลึง บ้าง, เพื่อง หนังสือ
บ้าง, หลาย อย่าง ต่าง ๆ. เชิญ ท่าน ทั้งหลาย มาหาข้าพเจ้าที่โรง
๑. พิมพ์ ข้าพเจ้าผู้ซื้อว่า, ตี.บี.ปริศเลนนั้นเทียญ.

ภาพประกอบที่ 2 โฆษณาหนังสือ ในบางกอกกริคอร์เดอร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 6 วันที่ 15
พฤษภาคม ค.ศ.1865 (พ.ศ.2408)

คาคาใบหนึ่ง

๑. หนังสือ คาคาแห่ง มิส.เค.เอ. แชนเกลอ, เป็นผู้ช่าง ชัก รูป
มา ถึง ท่าน ทั้งหลาย, ด้วยข้าพเจ้า ข้า มา อยู่ใน กรุง เทพย์, มี
เครื่อง สำหรับ ชัก รูป ที่ไฮเทล แห่ง มิส.เค.เอ.ฟอสต์, ที่ ถนนใหม่ ชื่อ
เจริญ กรุง นั้น. จะ ชัก รูป เล็กใหญ่ เพียง สิบห้า นิ้ว อังกฤษ ก็
ได้. แล ข้าพเจ้า พร้อมใจ จะ ไป ที่ บ้าน ผู้ใด ผู้หนึ่ง, เพื่อ จะ
ชัก รูป ตก แล เรือน แล ของอื่น ต่าง ๆ, ตาม ที่ ท่าน ทั้งหลาย
จะ ต้อง ประสงค์. เขียน เมื่อ วันวัน ศุกร์ เดือน สิบ แรม สิบห้า.

ภาพประกอบที่ 3 โฆษณารับถ่ายรูป ในบางกอกกริคอร์เดอร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 14 วันที่ 20
กันยายน ค.ศ.1865 (พ.ศ.2408)

การเลหลังทุกเดือน

ข้าพเจ้า ขอ แจ้งความ มา ยัง ท่าน พ่อ ค่ำ แล ลูก
ค้ำ ทั้ง ทลาย ใน กรุง เทพ ฯ นี้ ด้วย ข้าพเจ้า แม่ศ

เทอโลมาติน แอนกัมปนี ได้แต่ง ก ข เลหลังทุก
เดือน ให้ เป็น ตำรับ แก่ พ่อ ค่ำ แล ลูก ค้ำ ใน กรุง
เทพ ฯ นี้ จะ ได้ ขอ ขาย กัน เป็น การ ง่าย แต่
เป็น เงิน ๓๐ การ เลหลังนี้ ท่าน ทั้ง ทลาย ก็ แจ้ง
อยู่เอง ด้วย การนี้ ข้าพเจ้า ได้ คิด จะ ตั้ง ที่ ถนน
ศาล เจ้า โรง เกือก ข้าพเจ้า จะ ตั้ง การ เลหลังนี้
ทั้ง แต่ เดือน ฝรั่ง คือ เดือน ยี่ น้อยวาร แต่ วัน ขึ้น
๒ ค่ำ ข้าง ฝรั่ง ก่อน ข้าพเจ้า จะ เลหลัง ข้าพเจ้า
จึง จะ มี จกหมาย เป็น ราย สิ่ง ของ ซึ่ง ข้าพเจ้า มี
จะ เลหลัง นั้น ให้ ทราบ เสีย ก่อน สาม วัน แล้ว ข้า
พเจ้า จะ ทำ ทั้ง ต้น เดือน ปถ่าย เดือน เสมอ อธิ ทวา
ทั้ง ทั่ว ปี หนังสือ เขียน เมื่อ วัน เสา ขึ้น ค่ำ หนึ่ง
เดือน ข้าย ถ้า ผู้ ไต จะ มี ของ ฝาก ให้ เลหลัง
ก็ ข้าพเจ้า จะ รับ แต่ จะต้อง เสีย ให้ ค้ำ ธรรมเนียม ร้อย
ละ ๒ ครั้ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑ หนังสือ ที่จะขาย ๖

๑ หนังสือ ตีกระเษียร ภาษา อังกฤษ แปลเป็นไทย แปลออกใหม่ ๆ ในเรว ๆ นี้ เป็น หนังสือ ประเสริฐ ซึ่ง ผู้หนึ่ง ผู้ใด จะเรียน ภาษา อังกฤษ แปลเป็นไทยได้ เป็น หนังสือ ตำหรับ ขาย มีอยู่ที่ บ้าน ข้าพเจ้า หมอบริคเต แต่ ที่ บ้าน หมอแมกคิน เชิญ ท่าน ทั้งปวง มาดู จะ ขาย ให้ ภาย สม ควร ๖

ช่างนาฬิกา

๑ ข้าพเจ้า มีความ ปรารถนา จะ ได้ ท่าน ทั้งปวง ทราบ ว่า, ข้าพเจ้า ตั้ง บ้าน อยู่ที่ ถนน เจริญ กรุง, เป็น ช่าง ทำ นาฬิกาพก ทำ นาฬิกา ใหญ่, แล นาฬิกา โกรนามีเดอ. ทำ นาฬิกา อย่าง ไร เสีย ก็ แก่ ไซ้ ไซ้ ทุก อย่าง. แล จะ ทำ ได้ แล้ว แล ก็ ง่าย แล ทำ เขม เทน เรือ ก็ ได้ ข้าพเจ้า มี เชื้อ ใน ท้าย หนังสือ นี้ชื่อ เอ. เอ. เอ. โวเอลด์

ภาพประกอบที่ 7 และ 8 โฆษณานิตยสารและโฆษณาช่างนาฬิกา ในบางกอกกรีตอร์เดอร์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 8 วันที่ 12 มิถุนายน ค.ศ.1866 (พ.ศ.2409)

๑ ประ กาศ ด้วย น้ำ ไซ้ ตะ

๑ ผู้มี ชื่อ ได้ นี้ ขอ แจ้ง แก่ ท่าน ทั้ง ปวง ทั้ง หลวง ทั้ง ขาย. ที่ ใน กรุง เทพ ๆ ว่า พวก เขา ได้ ชื่อ เครื่อง ทำ น้ำ ไซ้ ตะ แล น้ำ มนาว แต่ มี ศ เทอ กะ ไซ้ ตะ แล ทำ น้ำ ไซ้ ตะ แล น้ำ มนาว ที่ ห้าง ของ เขา ที่ ริม บ้าน กงสุต ฝรั่งเศส ลง พิมพ์ ณ วัน พฤหัส ๖ เดือน ๑๓ ค่ำ ชื่อ พจน เขา มี ไร่ เมต มิน ดิน

ภาพประกอบที่ 9 โฆษณาน้ำไซ้ตะและน้ำมนาว ในบางกอกกรีตอร์เดอร์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 21 วันที่ 22 ธันวาคม ค.ศ.1866 (พ.ศ.2409)

๑ บางกอก ตอกกำปนี คือ เจ้า ของ อู่ใหม่

๑ อู่แห่งนี้ พึ่ง ทำ แล้ว, พร้อมใจ จะ รับ เรือใหญ่ น้อย ทุก
อย่าง. เชิญให้ท่าน เจ้าของ เรือ, แล นายเรือ ทั้งหลาย, จงพิ
จารณา อู่ใหม่ นี้. คง จะ เห็น ว่า เป็น อู่ ที่ กว้าง ใหญ่ ใน บวร
ประเทศ นี้. จะ ได้ แก่ เรือ ซ่อม แปรลง เล็บใหม่ โดย สดวก ที. ที่
อู่ นั้น ยาว ได้ ๓๐๐ ฟุต, แล คง จะ ให้ ยาว กว่า นั้น อีก. โดย กว้าง
ได้ ๑๐๐ ฟุต, ภาค ๑๕ ฟุต. ที่ ปาก อู่ มี ปาก เรียกว่า โถงชัน, ถ้า
จะ ยืด มิติ ได้ โดย เร็ว. ที่ นอก ปาก อู่ ใน ออก ไป นั้น, จด ถึง
ลำแม่น้ำ โดย ยาว ๑๒๐ ฟุต. มี เชื้อน สดง ฟาก กว้าง ขวาง แฉง
แรง นึก, กำปนี เล็ก กำปนี ใหญ่ จะ จด ทา ไตร อยู่ ปาก อู่ ได้ ใน
ทุก เวลา ไม่ เป็น อันตราย เลย. แล มี เครื่อง จัก ส้ำรับ ยก ใส่
กะโถง, แล มือน้ำ ส้ำรับ กล ไฟ แฉง แรง นึก. อู่ นั้น พร้อม
ด้วย เครื่อง สับ ไป ด้วย กำลึง กลไฟ. มี แฉง มาก เพื่อ จะ ได้ สับ
น้ำ ให้ ออก ได้ โดย เร็ว ได้, ไม่ว่า น้ำ ชื้น น้ำ ตง. พร้อม ด้วย
เครื่อง ใช้ ใน การ ทำ เรือ ใบ แล เรือ กล. แล การ นั้น มี นาย ที่
เป็นชาติ ยุโรป, ได้ เคย ทำ การ เช่น นั้น หลาย ปี, จึง ขำ นาด
ใน การ เหล่า นี้ ทุก อย่าง.

๑ แล ลูกจ้าง ส้ำรับ อู่ นั้น เป็น คน เล็ก มา แต่ อ่องกง แล
วรมัง ทั้ง นั้น, เป็น คน ขำ นาด ใน การ นั้น. ๑ พวก กำปนี แห่ง อู่
นั้น, ปากณา ที่ จะ ให้ คน ทั้ง หลาย พิเคราะห์ ว่า, อู่ นี้ ตั้ง อยู่ ที่ มี
ไม้ สัก บริเวณ แล ถด ด้วย. ๑ อู่ นี้ มี จักร เล็บใหม่, เพื่อ จะ
ได้ การ เร็ว. หมอน ที่ รอง เรือ สูง ๕ ฟุต, แล จะ ชัก ออก เมื่อ ไต่
ก็ ชัก ได้ โดย สดวก, ไม่ ต้อง เสียบ อะไรร ใน การ เปลี่ยน หมอน นั้น.

๑ อู่ นี้ พวก กำปนี แห่ง อู่ นั้น, จะ รับ ชุระ คิด ใน การ ที่
จะ ตั้ง ลง ทน ซ่อม แปรลง เรือ, แล จะ รับ เหมเอา การ นั้น,
เรือ ไม้ กี่ ต่ เรือ เหล็ก กี่ ต่, แล จะ รับ ต่อ เรือ ใบ เรือ กล ไฟ ฤ
การ ไต่ ๆ ที่ ใน การ ข้าง ต่อ เรือ ซ่อม แปรลง เรือ. ๑ ไม้ แล
เหล็ก แล ของ อื่น ๆ ที่ จะ ต้อง ชื้อ นั้น, เรา จะ ขาย ให้ ตาม ราคา
ตลาด กรุง เทพ นี้. ๑ อู่ นี้ เรือ ทั้ง หลาย ที่ จะ เข้า อู่ นั้น, จะ มา
จอด ที่ ท่า แห่ง กำปนี ฤ ที่ เชื้อน นอก อู่ นั้น, ไม่ ต้อง เสียบ เงิน
กว่า ผู้ ที่ เป็น นาย การ จะ สั่ง ให้ เรือ น ออก จาก ที่ นั้น เมื่อ ไต่.

๑ อู่ นี้ กบตัน แห่ง เรือ ทั้ง หลาย, เมื่อ จะ ออก จาก อู่ นั้น,
ต้อง เขียน ชื่อ ตัว ลง ที่ บานูชี แห่ง นาย อู่ นั้น เสียบ ก่อน จึง ออก
ได้. ๑ อู่ นี้ แต่ บันดา ทนง สี, ที่ จะ ฝาก มา ถึง อู่ นั้น, ต้อง
ฝาก ไป ถึง กบตัน ยอน บุช กว่า จะ ได้ เปลี่ยน อย่าง นั้น, บันดา
กบตัน บุช เป็น นาย กอง นี้, เป็น เจ้า กระทรวง ใน การ ที่ จะ
ใช้ เงิน เกบ เงิน แต่ ผู้ เดียว.

นายช่าง ต่าง ๆ

๑ ผู้ที่ จด ชื่อ ที่ สก ท้าย หนังสือ นี้, เคย ทำ การ ช่าง ใน ประเทศ ยุโรป หลาย ปี, คือ เป็น ช่าง จักร, ช่าง เอนจินเนีย, และ เคย ชำนาญ ใน การ ทำ แผนที่, แล การ คณิต วิชา เครื่อง จักร ต่าง ๆ, แล ได้รับ การ ตั้ง แล ช่อม แผลง มอ น้ำกลไฟ, แล จักร หนีบ อ้อย, แล เครื่อง ไฮโดร เอกซ์แทรกทอ สำหรับ ให้น้ำกลไฟ แห้ง เร็ว. แล เครื่อง จักร หนีบ เช้า, แล เครื่อง จักร หนีบ ไม้, แล เครื่อง หนีบ น้ำมัน มพร้าว. แล เครื่อง จักร สำหรับ กวาด ดิน, เงิน แล ทอง แคง, แล เครื่อง หนีบ ไฮดรอลิก เป่าเศษ, แล ภาชนะเหล็ก, เครื่องเหล็ก สำหรับ ยก ของ ที่ ตะพาน กำปั่น, แล ไม้, แล เครื่อง สำหรับ จักร ต่าง ๆ, แล การ ไล่พื้น จักร ใหญ่, จักร สำหรับ หนีบ น้ำ ชน บน พื้น หนา, แล การ ช่าง อื่น ต่าง ๆ.

๒ ข้าพเจ้า ขอ แจ้ง มา ถึง เจ้าของ เรือ กลไฟ, แล จักร หนีบ เช้า, แล จักร หนีบ อ้อย, แล ผู้ อื่น ๆ ทั้งปวงว่า, ข้าพเจ้า ขอ ใจ จะ รับ เขา การ ที่ มา แล้ว ใน หนังสือ นี้. ถ้า ผู้ ใด ๆ ปรารถนา มา ทา ข้าพเจ้า โดย การ นี้, ขอ เชิญ ท่าน มา ทา ข้าพเจ้า ที่ ทำ ยล บ้าน คอกควาย ใน แขวง กรุง เทพนี้, ให้ มา ใน ระยะเวลา สี่ โมง เช้า, แล สี่ โมง บ่าย.

๓ แล ตัว ข้าพเจ้า มี ชื่อ ชาเลโฮวาดซี, โต ถือ หนังสือ นี้, ใญ่ มา แต่ เคาเวอเมนต์ อังกฤษว่า, ข้าพเจ้า เป็น เอนจินเนีย, แล ช่าง จักร ต่าง ๆ แท้. เขียน มา ณ วัน จันทร์ เดือน สิบ สิบสาม ค่ำ ปี ฉลู สัปตศก.

ของที่จะขาย มีประเภทต่าง ๆ

๑ มีห้างขายของ ตั้งขึ้นใหม่, อยู่ที่โน บ้าน สเมคค์ องค์ใหญ่. แลสินค้าสำหรับขายที่โน ห้างนั้น, มีอยู่หลายอย่าง ล้วนแต่สิ่งของที่ประเภทมาแต่ นอก. มีขวดใส่น้ำต่าง ๆ แลของเล่น ที่อย่างแปลก ๆ ฟังแรก จะมีเข้ามาของที่ห้างนั้น ประเภทกว่าห้างอื่น ๆ มาก. เชิญท่าน ทั้งปวง มาชมเล่น. ข้าพเจ้าผู้ เจ้าของ ชี้อ เอ, โอมัน คนหนึ่ง, กับ คี.เฮนเร คนหนึ่ง. ได้เข้าส่วน กัน ใน การ ห้าง, จะขายให้ราคาเพียง อย่าง กลาง ภอ สมควร ไม่ให้แพง นัก.

114

THE
Printing Office.

OF THE
AMERICAN MISSIONARY ASSOCIATION,

*Is situated just behind the Upper Fort, near the Palace of
His R. H. PRINCE KROM LOONG WONGSA TEEAT,
at the mouth of the large canal Klaiwng Bang Loong.*

All orders for Book, Job, and Ornamental Printing in the European, and Siamese Languages, will there be promptly and neatly executed, and at moderate prices.

A Book-Bindery is connected with the Office, where Job work in this department will be quickly and carefully performed.

There are kept on hand a supply of Boat Notes, Manifests, Blank Books, Copy Books, Letter Books, Elementary Books, in English and Siamese, Etc.

The subscriber respectfully solicits the the public patronage, designing by it to support his Family, the Mission, and the Office in printing the Bible, Christian tracts, books on the Arts and Sciences, and a Siamo-English, Anglo-Siamese, and Siamese Dictionary, (being 3 distinct works) independent of pecuniary aid from abroad, of which he now has none, and is hence-forward to be entirely dependent under God, for pecuniary support, on what he can realize from the income of the Office.

The Natives give him but little Job work to do; and hence his main dependence must be upon his European and American friends. He feels confident that they will stand by him with liberal hearts, and strong hands, to aid him in his great work. The entire avails of the Office are appropriated to the objects above named; no part of them being kept in store for the future.

January 1st 1862.

D. B. BRADLEY

THE
PRINTING OFFICE,
 OF THE
AMERICAN MISSIONARY ASSOCIATION:

Is situated behind the upper Fort, near the palace of

H. R. H. PRINCE KROM HLEANG WONGSA-DERAT

at the mouth of the large canal Klairng Bang Luang.

All orders for Book, Job, and Printing in the European, and Siamese Languages will there be promptly and neatly executed, and at as moderate prices as possible.

A Book-Bindery is connected with the Office, where Job work in this department will be quickly and carefully performed.

There are kept on hand a supply of Boat Notes, Manifests, Blank Books, Copy Books, Elementary Books in English and Siamese, Siamese Laws, and Siamese Grammar, Journal of the Siamese embassy to London, Geography and History of France &c.

The subscriber respectfully solicits the public patronage, designing by it to support his Family, the Mission, and the Office in printing the Bible, Christian tract's books on the Arts and Sciences, and a Siamo-English, an Anglo-Siamese, and a Siamese Dictionary, (being 3 distinct works,) independent of pecuniary aid from abroad, of which he now has none, and is hence-forward to be entirely dependent under God, for pecuniary support, on what he can realize from the income of the Office.

The natives have hitherto given him but little Job-work to do; and hence his main dependence, humanly speaking, must be upon his European and American friends in Bangkok. As the foreign community is quite small, and the printing they require very little—not exceeding \$ 2000 per annum at even the high prices necessarily put upon their work,—he wishes to perform it all himself, as it is too small a business to have divided between two Printing Offices. He feels confident that his old patrons will, in view of these facts, stand by him with liberal hearts and strong hands to aid him in his great work. The entire avails of the Office are appropriated to the objects above named. It scarcely need be said, that no part of the small income of the Office—not exceeding \$ 4000 all told, (the pay of assistants for the Office, being not less than \$ 1200, to say nothing of other expenses, to be taken out of the same) is hoarded for future use.

The subscriber regrets much that his Office is unavoidably two miles up town, so far away from the centre of the Foreign community, as to render it difficult of access against strong tides. He would do all in his power to remove this inconvenience to his customers, and hereby pledges himself to take the greater part of the trouble of communication between them and the Office upon himself, by dispatching promptly to them all proof sheets, with directions to his express, to wait, if requested, for their revision, and then bring them back for correction—and thus to go and come with the proofs until the matter is pronounced ready for the press, and the finished work is put into their hands. He also promises, that their work shall be executed with all possible dispatch, especially when such is expressly desired.

January 1st 1864.

D. B. BRADLEY.

The Siam Times

VOL. 1, BANGKOK, THURSDAY, JULY 28, 1864, NO. 1

PROSPECTUS
of the Siam Times

The Siam Times, will be found from the office in the rear of the Post Office, at the corner of the Market Street, Bangkok, Thailand. It is published every day, except on Sundays and public holidays, at a price of one Baht per copy, and the price of a year in advance is ten Baht. The paper is published in the English and Thai languages, and is the only newspaper of the kind in the Kingdom. It contains the latest news from all parts of the world, and is a valuable source of information to all who are interested in the progress of the Kingdom and the world.

... (faded text) ...
... (faded text) ...
... (faded text) ...

... (faded text) ...
... (faded text) ...
... (faded text) ...

JOHN SMITH
... (faded text) ...
... (faded text) ...

Table of Subscriptions
(English in advance.)

Quarterly	..... Dollars 5.00
Half Yearly	..... " 9.00
Yearly	..... " 18.00
Single Extra Copies	..... " 0.25
To Retail Dealers	..... " 0.15

Bangkok, 28th July, 1864.

NEW CHAIRMAN
VINCENT & CO.
Ship Chandlers, Auctioneers, and Commission Agents.
ESTABLISHED MARCH 17 1861.
Sole Agents for the Messageries Maritimes, Messageries Impériales, Messageries de l'Inde, Messageries de l'Indo-Chine, Messageries de l'Indo-Occident, Messageries de l'Indo-Orient, Messageries de l'Indo-Méridional, Messageries de l'Indo-Northern, Messageries de l'Indo-Pacifique, Messageries de l'Indo-Sinclair, Messageries de l'Indo-Tibet, Messageries de l'Indo-Turkey, Messageries de l'Indo-Yemen, Messageries de l'Indo-Zanzibar, Messageries de l'Indo-Africa, Messageries de l'Indo-Asia, Messageries de l'Indo-Europe, Messageries de l'Indo-America, Messageries de l'Indo-Oceania, Messageries de l'Indo-Australia, Messageries de l'Indo-Polynesia, Messageries de l'Indo-Melanesia, Messageries de l'Indo-Micronesia, Messageries de l'Indo-Madagascar, Messageries de l'Indo-Mozambique, Messageries de l'Indo-Seychelles, Messageries de l'Indo-Mauritius, Messageries de l'Indo-Comoros, Messageries de l'Indo-Somalia, Messageries de l'Indo-Arabia, Messageries de l'Indo-India, Messageries de l'Indo-China, Messageries de l'Indo-Java, Messageries de l'Indo-Sumatra, Messageries de l'Indo-Borneo, Messageries de l'Indo-Sulawesi, Messageries de l'Indo-Papua, Messageries de l'Indo-New Guinea, Messageries de l'Indo-Tasmania, Messageries de l'Indo-Antarctica, Messageries de l'Indo-Africa, Messageries de l'Indo-Asia, Messageries de l'Indo-Europe, Messageries de l'Indo-America, Messageries de l'Indo-Oceania, Messageries de l'Indo-Australia, Messageries de l'Indo-Polynesia, Messageries de l'Indo-Melanesia, Messageries de l'Indo-Micronesia, Messageries de l'Indo-Madagascar, Messageries de l'Indo-Mozambique, Messageries de l'Indo-Seychelles, Messageries de l'Indo-Mauritius, Messageries de l'Indo-Comoros, Messageries de l'Indo-Somalia, Messageries de l'Indo-Arabia, Messageries de l'Indo-India, Messageries de l'Indo-China, Messageries de l'Indo-Java, Messageries de l'Indo-Sumatra, Messageries de l'Indo-Borneo, Messageries de l'Indo-Sulawesi, Messageries de l'Indo-Papua, Messageries de l'Indo-New Guinea, Messageries de l'Indo-Tasmania, Messageries de l'Indo-Antarctica.

WATER BROTHERS & CO.
Bangkok.
... (faded text) ...
... (faded text) ...

PRINTING OFFICE
OF THE
AMERICAN MISSIONARY ASSOCIATION
Is situated behind the Upper Post, near the Palace of His Majesty King Rama IV.
... (faded text) ...

... (faded Thai text) ...
... (faded Thai text) ...
... (faded Thai text) ...

FOR SALE
THAT WELL KNOWN FACT
"RAJABEKKA"
... (faded text) ...

RIGOLD CORDEIRO.
SOLE WATER MANUFACTURER.
Opposite U. S. Consulate.
... (faded text) ...

AH HOO,
WASHERMAN.
... (faded text) ...

THE STAG HOTEL.
... (faded text) ...
... (faded text) ...

THE BANGKOK, PAKHANG, AND HENAU SAG BANG AND REPORT AGENCY.
... (faded text) ...

J. R. SMITH.
... (faded text) ...

THE STAG HOTEL.
... (faded text) ...

J. CAETER
Printer.
... (faded text) ...

THE STAG HOTEL.
... (faded text) ...

J. R. SMITH.
... (faded text) ...

THE STAG HOTEL.
... (faded text) ...

J. CAETER
Printer.
... (faded text) ...

ภาพประกอบที่ 15 หน้าแรกของ The Siam Times ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 วันที่ 28 กรกฎาคม ค.ศ. 1864 (พ.ศ. 2407)

FOR SALE.

THAT WELL KNOWN FAST
 leading pony
 "HAJECKKA,"
 goes well in Saddle and Har-
 ness. Warranted sound.
 Apply to
 "C,"
 At the Office of this paper.
 Bangkok, 21st July, 1864. (u. c.)

ภาพประกอบที่ 16 โฆษณาอานม้าและบังเหียน ใน The Siam Times ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 วันที่
 28 กรกฎาคม ค.ศ.1864 (พ.ศ.2407)

TOWING & LIGHTERING.
Steamers

THE WATER **& "PINE"**

BARGE

ENTERPRISE | COQUILLER
BOBOLA | HUBBARD

Also Barges No 1 & No 2.
J. G. ALLEN,
 Proprietor.

H. H. HANSEN—Clerk.
 Bangkok, 21st July, 1864. (Sm)

ภาพประกอบที่ 17 โฆษณา Towing & Lightering สำหรับ Steamer ใน The Siam Times
 ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 วันที่ 28 กรกฎาคม ค.ศ.1864 (พ.ศ.2407)

**THE BANGKOK, PAKNAM, AND
MENAM BAR MAIL AND RE-
PORT AGENCY.**

J. W. MAJOR—Proprietor.

The Report Boat leaves Paknam and the Bar daily. From Bangkok, the boat leaves the Hotel of J. Carter, at 8 o'clock every morning. Letters and packages will be delivered to Vessels at the Bar, every day.

Letters for non-subscribers . . . 81
Passage to and from the Bar . . . 95
Special boats to and from the Bar 510

SHIPS SUPPLIED WITH STOCK ON SHORT NOTICE. 21

Bangkok, 21st July, 1864. 120

ภาพประกอบที่ 18 โฆษณาเรือขนส่งเมลล์ ใน The Siam Times ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 วันที่ 28 กรกฎาคม ค.ศ.1864 (พ.ศ.2407)

**ROYAL HOTEL,
MACAO.**

THIS FIRST CLASS FAMILY HOTEL, situated on the Praya Grande, and containing most airy and spacious apartments, is confidently recommended for its accommodation, to invalids and persons desiring a cool and healthy retreat in summer.

G. F. REED.

Proprietor.

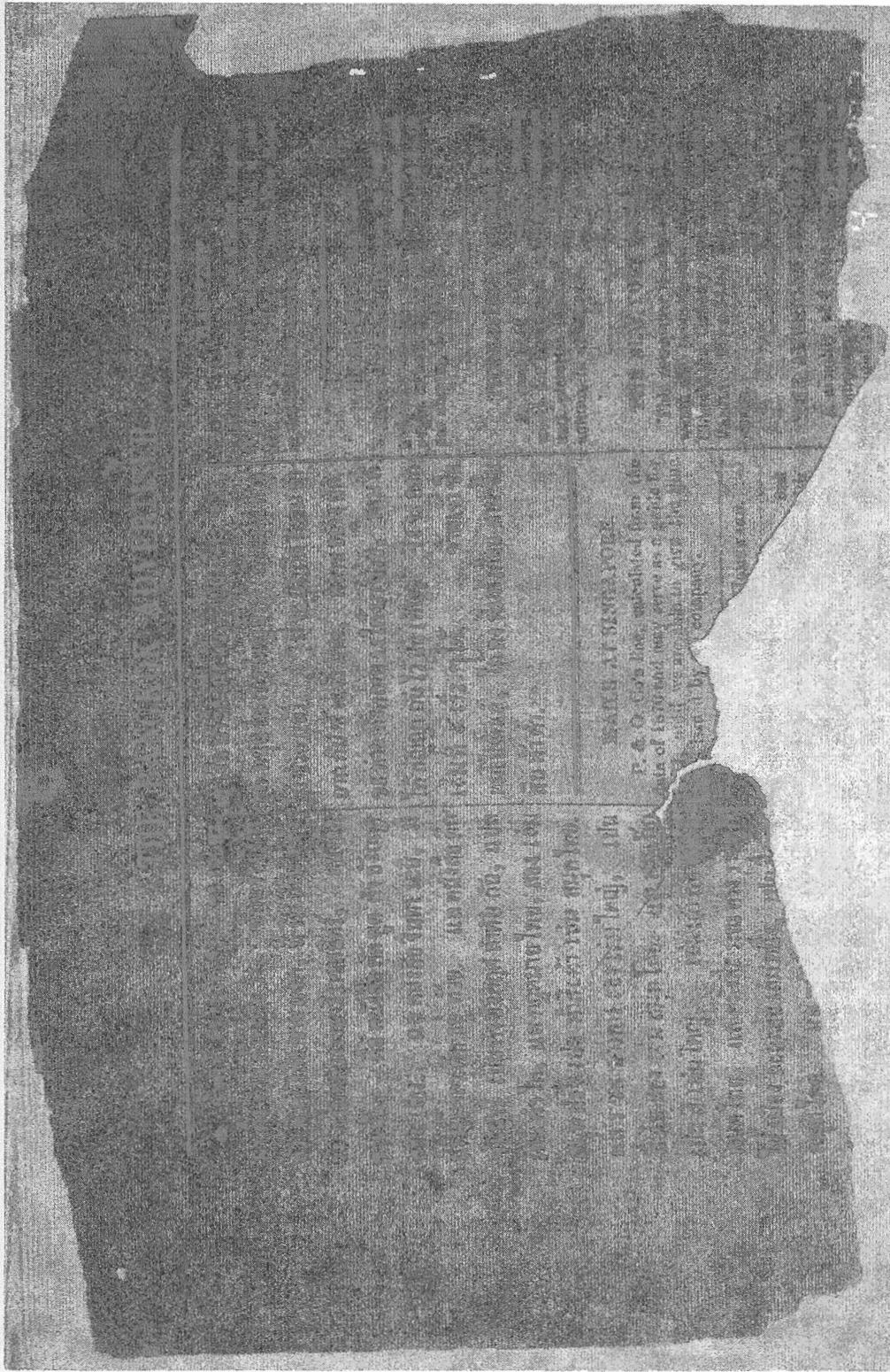
Bangkok, 21st July, 1864. น. ๑.

ภาพประกอบที่ 19 โฆษณาโรงแรม Royal ใน The Siam Times ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 วันที่ 28 กรกฎาคม ค.ศ.1864 (พ.ศ.2407)

เพชรในแก่นจันทน์

๑ ข้าพเจ้าผู้ มี ชื่อ จีน กัง เชียง เป็น ที่
 ประเทศ แพทยา ไซสธ เจ้า กรม หมอ จีน ได้
 จันทน์เทศ มา ทำ ยา ยา ได้ เพชร อยู่ใน แก่นจันทน์
 จ้าง ช่าง เพชร ทำ เป็น หัวแหวน อยู่ คง แฉ
 ไม่ ไหม ทำ คน ผู้ ได้ จะ ชื่อ เขียว ท่าน มา ที่
 ข้าพ เจ้า อยู่ ที่ ตาม เพง นำ โรง กง ยี่ ที่ มี
 ยี่ ห้อ ทอง ชุน ตึง มี เพชร จันทน์ ขาย

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพประกอบที่ 21 โฆษณาขายหนังสือของหมอบลัดเด ใน The Bangkok Advertiser
วันที่ 16 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1871 (พ.ศ. 2414)

THE BANGKOK ADVERTISER.

CHURCH MISSIONARY JOURNAL.

Published in London—1 vol. weekly.
 Price 3s. per annum. Advertisements
 will only be taken upon receipt of
 the *Bangkok Daily Advertiser*.

NOTICE

Notice is hereby given that an error
 that has been committed in the
 (Times) which is laid to the son above, by
 which claim are made by persons with
 a certain disturbing interest, and of such

**LOOK TO YOUR OWN INTERESTS
 SAYS THEM A MONEY.**

Advertising is said to be the chief
 power that gives to the advertisement.
 If you have anything to sell,
 if you have any business,
 if you have a house to rent,
 if you want to know all over town and
 within in the Bangkok Daily Advertiser and
 the community will read it when they get out
 of bed in the morning.
 If you keep your business and your place of
 business constantly before the public by
 liberal and judicious advertising,
 it will give you success and it will

On hand in the land a
 quantity of these brass syringes,
 of various sizes, and of various
 patterns, all of which we
 will sell at a reduced price.

ซึ่งมีของนี้ในมือ มีหลาย
 ขนาด และหลายแบบ
 ขายในราคาถูกกว่า
 ราคาคงเดิม

FOREIGN SHIPPING IN PORT.

Vessel's Name	Arrived	Flag	Tonn	Captain	From	Company	Destination
Albatross	January 16	French bark	242	Laurant	SPR	M. Jaffien & co	Hongkong
Albatross	August 35	N. Ger. ship	559	A. Gromoch	SPR	M. Jaffien & co	London
Albatross	January 25	British bark	283	Hankin	SPR	M. Jaffien & co	London
Albatross	January 27	British bark	283	Hankin	SPR	M. Jaffien & co	London
Albatross	December 31	British steamer	295	Hankin	SPR	M. Jaffien & co	London
Albatross	September 15	N. Ger. bark	295	Hankin	SPR	M. Jaffien & co	London
Albatross	July 20	N. Ger. bark	295	Hankin	SPR	M. Jaffien & co	London
Albatross	December 26	Danish bark	295	Hankin	SPR	M. Jaffien & co	London
Albatross	September 12	N. Ger. bark	295	Hankin	SPR	M. Jaffien & co	London
Albatross	October 20	British bark	295	Hankin	SPR	M. Jaffien & co	London
Albatross	August 24	British bark	295	Hankin	SPR	M. Jaffien & co	London
Albatross	September 18	British bark	295	Hankin	SPR	M. Jaffien & co	London

ภาพประกอบที่ 22 โฆษณาขาย Brass Syringes ของหมอบลัดเด ใน The Bangkok Advertiser
 วันที่ 16 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1871 (พ.ศ. 2414)

FOR SALE.

The Undersigned have just received an Invoice of English Jewelry of the latest fashion, consisting of Bracelets, Broaches, Earrings, Hocketts, Necklaces, &c. &c.

All guaranteed to be genuine.

A. EYMOND, D. HENRY & Co.
Bangkok 26th January 1871.

ภาพประกอบที่ 23 โฆษณาขายเครื่องประดับ ใน Bangkok Summary วันที่ 27 มกราคม ค.ศ.1871 (พ.ศ.2414)

PRINTING OFFICE, & BOOK-BINDERY OF THE A. M. ASSOCIATION,

Is still in vigorous operation near the palace of H. R. H KROM HLUANG where all orders in the line of the Office will be promptly executed, and where is kept for sale a supply of Elementary books in English and Siamese, Grammars, Anglo-Siamese Vocabularies, Siamese Laws, History, and Embassy to London, Chinese History called Samkok and Leatkok, Geography and History of France.

We are determined that no other Foreign Printing Office in Bangkok shall be able to have work more promptly or cheaply done than ours.

ภาพประกอบที่ 24 โฆษณาโรงพิมพ์ ใน Bangkok Summary วันที่ 27 มกราคม ค.ศ.1871 (พ.ศ.2414)

**MANYOO & SULTAN,
BUTCHER & COMPRADORE.**

Reg to call the attention of ship Masters, and residents to the fact that they have always on hand a large supply of all sorts of provisions deliverable at the shortest notice.

ESTABLISHMENT.—Next to Dr. Smith's residence near H. B. M's Agency. Also a meat stall at Hluang Nawah Market.

(t.f.) **MANYOO & SULTAN.**

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

RAMSAY AND COMPANY,

By Appointment.
GENERAL WAREHOUSEMEN.

Agents for R. Harris & Co.'s Safes, Hardware and Machinery and
the Imperial Perfumery Company, London.

BANGKOK CITY HOUSE.

DEPARTMENTS.

Tailoring,
Haberdashery,
Millinery,
Drapery.

Hosiery,
Boot and Shoe,
Furnishing,
Fancy Goods.

Hardware,
Wines and Spirits,
Oilmen's Stores,
Miscellaneous.

NEW GOODS.

Fancy Stationery.

Satin Damask Rose Paper and Envelopes

Satin Violet Linear Paper and Envelopes.

Satin Primrose Quadrile Paper and Envelopes.

Extra Fine Assorted Colors Repp. Paper and Envelopes.

Rainbow Inks.

Dicken's, Moore's, Scott's, Milton's, Hood's,
Burn's and Pope's Works.

English and French Novels.

Illuminous Candle Sticks and Watch Stands.

RAMSAY & CO.

BANGKOK CITY HOUSE.

" *Bangkok, 7th February, 1882.*

SIAM DAILY ADVERTISER, MARCH

NOTICE.

The undersigned have the honor to inform the Public of Bangkok that they receive by every European Mail

FRESH PRESERVES of every description.

FANCY GOODS (the greatest care is taken to introduce only the newest and most practical inventions of the whole world.)

WATCHMAKER.

300 Gold and Silver Watches of different qualities, sold under guarantee, just arrived from Europe.

Chronometers, Clocks and Watches, Musical-boxes and all kinds of Mechanical Works can now be repaired at our establishment.

All repairs are guaranteed by us.

Our **UPPER STORE** is opened at Son Ching Cha, opposite to the Phys Rat-rongmuang's place.

Our **LOWER STORE** is opened at the place known heretofore as the Store of

Messrs. Allain & Co. between the French Consulate and the Siam Dispensary.

Orders of every description (Auctions, &c. &c.) we effect at reasonable rates.

Just received:

Very fine Cheese

direct from Amsterdam, first quality, viz:

Dutch Rahn Cheese,

Edammer Cheese,

and Swiss Cheese of the best quality, and splendid Westphalian Ham.

Dry Beans,

Split Peas,

Lentils,

Friedrichs-Haller-Bitterwasser

(genuine.)

and all kinds of Liquor.

BEERS.

Stralsunder beer,

Elberfelder do

Kieler do

Goods sent free to the house and on board to purchasers.

FALCK, BRAMANN & BEIDEK.
Bangkok, February 20th, 1882.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพประกอบที่ 27 โฆษณาขายสินค้านำเข้าจากต่างประเทศของห้าง Falck Bramann & Beidek ใน Siam Daily Advertiser วันที่ 8 มีนาคม ค.ศ.1882 (พ.ศ.2425)

NOTICE.

MRS. S. J. SMITH'S
—SCHOOL.

The Winter Term will commence, the Monday following the Full Moon of the Twelfth Siamese Month.

Tuition—per Quarter.....\$1.00
Board—per Month.....\$0.00

We shall be able to give employment, in the family, to a few who wish to pay for board and tuition by their labor.

We have patrons, We thank them for past favors and hope to prove ourselves worthy of continued patronage.

We have a Sewing Society connected with the School, which gives pupils skill in using the needle and affords means to assist the indigent. Our friends help us in material for sewing and buy our work. (lf.)

ภาพประกอบที่ 28 โฆษณาโรงเรียนของ Mrs. Smiths ใน Siam Weekly Advertiser
วันที่ 26 สิงหาคม ค.ศ.1869 (พ.ศ.2412)

NOTICE.

FALCK'S HOTEL

ESTABLISHED

IN

BANGKOK.

Billiard Tables and
Bowling Alleys are at-
tached to the Establish-
ment.

FALCK & Co.

Bangkok, Aug. 19th, 1869 (l.f.)

ภาพประกอบที่ 29 โฆษณาโรงแรม Falck ใน Siam Weekly Advertiser วันที่ 26 สิงหาคม
ค.ศ.1869 (พ.ศ.2412)

JOHN & HENRY GWYNNE,

89, CANNON STREET, & HAMMERSMITH IRON WORKS, LONDON.

MANUFACTURERS AND PATENTERS OF

"INVINCIBLE" CENTRIFUGAL PUMP,

AND ALSO OF

EVERY DESCRIPTION OF MACHINE FOR COLONIAL USE,
AND FOR RAISING WATER.

PUMPS WORKED BY STEAM POWER.

PUMPS WORKED BY WATER POWER.

PUMPS WORKED BY WIND POWER.

PUMPS WORKED BY CATTLE POWER.

PUMPS WORKED BY HAND POWER.

TURBINE WATER WHEELS, HYDRAULIC RAMS, &c.

FULL PARTICULARS ON APPLICATION.

Bangkok, Nov. 21st, 1878. (w. 521.)

* Catalogues may be had on application to the Office of the Siam Weekly Advertiser.

ยอน แอน เฮนรี่ กวิน

ที่ ๘๙ ถนน คันทอน ซากวิค แล แฮมเมอร์สมิท ไรนออก กรุง ลอนดอน

เป็น ช่าง ทำ แล ได้ อำนาค คุมเครื่อง เหล่า นี้ คือ

สูบน้ำ มี ชื่อ ว่า เซนทริฟูกัลปั้ม ทั้ง เครื่อง เหล็ก ทุก ชนิด สำหรับ ใช้ ใน

ประเทศ ต่าง ๆ เช่น ประเทศ อังกฤษ แล ประเทศ อื่น ๆ

แล เครื่อง ต่าง ๆ สำหรับ สูบน้ำ

เครื่อง สูบน้ำ อัน เคียว ค้ำถั่ง ชนิด

เครื่อง สูบน้ำ อัน เคียว ค้ำถั่ง น้ำ

เครื่อง สูบน้ำ อัน เคียว ค้ำถั่ง ลม

เครื่อง สูบน้ำ อัน เคียว ค้ำถั่ง สัตว์

เครื่อง สูบน้ำ อัน เคียว ค้ำถั่ง มือ คน

เครื่องสูบน้ำ ค้ำถั่ง แล เครื่อง ทุบ ซึ่ง ค้ำถั่ง น้ำ แล เครื่อง ต่าง ๆ

ถ้า วิศวกร ฝรั่ง ได้ คุม งาม แล ช่าง ทำ ของ เหล่า นี้ ถ้า จะ คุม หนึ่งคือ

อันมีชื่อ เครื่องเหล่านี้นั้น มาจากที่ โรงพิมพ์ ศ. สมท. ที่ บางกอกเทศก็ได้

PUBLIC AUCTION.

The Undersigned has received instructions from Messrs PICKENPACK, THIES & Co., (agents for the owners,) to sell by PUBLIC AUCTION, on board, on Tuesday, the 13th instant, at 3 p. m., to the highest bidder, the German three masted schooner "CAROLINE," now undergoing repair in the Bangkok Dock Co's Dry Dock; together with all her appurtenances.

Purchasers to pay all expenses incurred for repairs up to time of sale; also invoice cost of yellow metal, and nails, for the said vessel, now on the way from Singapore, particulars of which, and inventory, can be obtained, at the office of the Agents Messrs. Pickenpack, Thies & Co.

The "Caroline" is open for inspection from now, up to the time of sale, and intending purchasers are earnestly requested to inspect the vessel in the Dock, before the bottom is retailed.

Terms of sale: one half cash on the fall of the hammer and the remainder on delivery of bill of sale.

F. G. HICKS.

Bangkok, November 8th, 1883. (S.W.I.)

๑ การตั้งขาย

๑ ผู้มีชื่อ ช้าง ภาย หนังสือ นี้ วัลย์ คำ สี่ ตัว เค นาย หวัง บัณฑิต
ทิสะ แอน โท (เอเจนต์ ของ เจ้า ของ) ให้ตั้งขาย ที่ กำปั่น ณวัน อัง
คาร เดือน สิบสอง ขึ้น สิบสี่ คำ เวลา ม่าย สาม โมง แต่ ผู้ที่ จะ ซื้อ วัลย์
กว่า เพ็ดน เว็ด ซึ่ง จะ ขาย นั้น เป็น กำปั่น แพรวมณ สมมต สาม สี่
ชื่อ กาไรโตน กำปั่น ดำ นี้ มีคี่ กำปั่น ซ้อม แอน หวัง บัณฑิต ของ นาย
กอด กอด กำปั่น ทั้ง เครื่อง ผ้าห่ม กำปั่น ดำ นั้น พร้อม

๑ ผู้ที่ จะ ซื้อ กำปั่น ดำ นี้ ต้อง ใช้ คำ ซ้อม แอน หวัง บัณฑิต
ถึง วัน ขาย นั้น แต่ คำ แผ่นทอง เหลือง แด แด) ของ เหลือง ตาม หนังสือ
พิณวอชี่ ที่ ออก จาก เมือง สิงคโปร์ จะ ถึง กวาง เทพ แล้ว ความ
เด้อยก แด หนังสือ วัลย์ ของ ใคร อยาก จะ ไป วัลย์ กี่ วัลย์ กี่ กำปั่น บัณฑิต
ทิสะ แอน โท

๑ ท่าน ทั้งหลาย ที่ปวง ที่ อยาก จะ ซื้อ กำปั่น กาไรโตน ดำ นั้น ก็ ไป
ได้ ตั้ง แต่ วัน นี้ จนกระทั่ง ถึง วัน ขาย นั้น แต่ ขอ ให้ ท่าน ที่หลาย คน
อยาก จะ ซื้อ นั้น ไป ดู ชื่อ กำปั่น ให้ เด้อยก ใน ชู่ ก่อน จะ มีคี่ แผ่นทอง
เหลือง

๑ ท่านของ วัลย์ นั้น คือ กอด เขาะ ค้อน ดง ค้อน เลี้ย คำ กำปั่น ครั้ง เป็น
เป็น เงิน สด แต่ ที่ เหลือ อีก ครั้ง นั้น ต้อง ใช้ ณวัน ที่ จะ มอด หนังสือ
ขาย กำปั่น ดำ นี้ กับคี่ แพร ยี อิกช ผู้ จะ ตั้งขาย วัลย์ ขอ แจ้ง ความ มา
ณวัน พฤษศันต์ เดือน สิบสอง ขึ้น เก้า คำ พฤศจิกายน ๑๘๘๓ มี มะม เมญจก

ไทม์

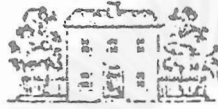
๗

๑ ขอ แจ้ง ความ ให้ รู้ ทัว กัน ๖

๑ มิสเตอร์ แอฟ บริตตัน ช่าง ทำ นาฬิกา โครโนมิเตอร์
แต นาฬิกา พก ขอ แจ้ง ความ ให้ ท่าน ทั้งหลาย ทราบ
ทัว กัน ว่า ได้ ตั้ง ห้าง ณ เรือ นาย ห้าง แมคชะแบก
แอนโก ที่ ถนน กรุง เจริญ พาก คู่วัน ตก นัมเบอร์ ๘๐๓
ได้ คดอง ผดุง กรุง กษเมม ลง ไป น้อย หนึ่ง บัด นี้ มิส
เตอร์ บริตตัน จัด กว รเสร็จ แล้ว จะ รับ ทำ แด แก์ นาฬิ
กาโครโนมิเตอร์ แด นาฬิกาพก นาฬิกา คัง แด แต่ ท่าน ทั้ง
หลาย จะ ค้อง การ มิสเตอร์ บริตตัน แจ้ง ความ มา ณ วัน พุธ
เดือน ๕ ขึ้น หก ค่ำ จตุศักราช ๑๒๔๔ ปี มะเมีย จัตวา คัง ๖

๑ ขอ แจ้ง ความ ให้ รู้ ทัว กัน ๖

๑ นาย ห้าง แรมเซ แบดแมน แอน โก ขอ
แจ้ง ความ แก่ ท่าน ทั้งหลาย ทั้งปวง ว่า การ
เลดัง ชาย ของ บัน จะ จับ ณ วัน พุธ ศักราช
พฤษภาคม เดือน ๕ ขึ้น เจ็ด ค่ำ เวลา ๕ โมง เข้า
แด วัน ต่อ นั้น จะ เลดัง ชาย จน ของ จะ หมด
ห้าง อยู่ ไต้ แด เคียง ถาด เจ้า คุณ กรมท่า ๖

๑๑ จะ ชาย ๖๖

● ส่วน ตำบล หนึ่ง ตามแม่ น้ำเจ้า
 พระยา ฝั่ง ทวน ตก ที่ บ้าง ปะแก้ว เปน
 ส่วน อย่าง ดี มี ต้น ผล ได้ เปน อัน
 มาก ที่ ส่วน นั้น มี เรือน ฝา กระ
 ดาน ไม้ คัก หดง คา มุง กระเบื้อง หดง
 หนึ่ง แต่ มี โรง สำหรับ เรือน นั้น หดาย
 โรง ถ้า จะ รู้ ความ เกียด เขียว ไป
 ถาน เอา ความ ที่ โรง เตื่อย ไม้ คือ
 บางกอก ช่อมืด แจ้ง ความ มา ๑๖๖
 เจ้า เดือน สิบหก ขึ้น สอง คำ จุดคักวา
 ๑๖๖๖ ปี มะเมีย จัตวา คัก (๓๑) ๖๖

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑) อยู่ในเวรวิธีที่ สยาม ๗๖

เป็นที่เรียนวิชาต่าง ๆ

๑) ถ้าบิดา มารดาผู้ หนึ่งผู้ ใด

ขยาก จะให้ ลูก ชาย ลูก หญิง เรียน ภา
ษาไตรภาษา ฝรั่งเศส วิชาต่าง ๆ เพื่อ
จะเป็น คน มี บัญญา วิชาความรู้ ซึ่ง
เรียน ร้อย จะให้เป็น ผู้ หนัก ผู้ ใหญ่
สม เป็น พ่อ บ้าน แม่ บ้าน เป็น กำนัน
แก่ ราชการ แด แผ่นดิน บ้าน เมือง เขื่อน
มา ผาก ไว้ กับ ทรู แด ที่ อยู่ใน เวรวิธี
สยาม บาง คอ แหตม คำ สอน คำ ด้ียง
จะ เรียก เขา แก่ ทรู สม ทรู ถ้า จะ
รู้ วิชา สละ เขียน มา ทรู แก่
ทรู ที่ บาง คอ แหตม เทาญ ๗๖

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุดจนกระทั่งถึงคนที่มีเวร อริ ราว ฉาน อยู่
 แก่ ข้าพเจ้า ก็อย่าได้มีความรังเกียจ ถือ
 เป็นโรค ข้างนี้แล้ว ให้รีบ มาหา มาบอก
 ข้าพเจ้าโดยเร็วเถิด ข้าพเจ้าจะไปรักษาให้
 ยากัน ไม่คิดเอาค่าจ้างรางวัลแต่สิ้นบน
 ถักคน คนตาไม่มีที่อาไศรย ก็ขอให้เอา
 ไปไว้ที่โรง ของ พระ พิเรนทรเทพ ด้วย พระ
 พิเรนทรเทพได้เห็นในคุณ ยานานานี้ ได้
 ช่วย ข้าพเจ้า ลงทุน ทำยา แด่ จิต หาเครื่อง
 ยาให้แก่ ข้าพเจ้า เพื่อ ท่าน จะได้ ส่วน อานิ
 สงฆ์แห่ง ความเมตตา บ้าง แต่ขออย่าให้ท่าน
 ทั้งปวงเข้าใจว่า จะเป็น การ ขอขมา ความ
 ตีความวิเสศ ขอให้ท่านเข้าใจว่า เป็นเหตุ
 เพราะ ข้าพเจ้า เป็น มนุษย์ ที่มี กมลเมตตา แก่
 มนุษย์ เหมือน กัน นั้น อย่างหนึ่ง เพราะ เห็น
 คุณ ยานี้ วิเสศ ประสทธิ อย่างหนึ่ง ก็อยู่
 ไต่เป็นโรค อย่างนี้ ถึง ตั้ง แต่ ครั้ง หนึ่ง จน
 ถึง สอง ครั้ง ถ้ากิน ยา ลง ไป ได้ ยา ตก ถึง
 ท้อง หนึ่ง อยู่ ได้ เพียง อยู่ สิบ มี นีท ข้าพเจ้า จะ
 รับ ประณัน ว่า ไม่ตาย ด้วย โรค นั้น เป็น แม่
 ไม้ ก็กิน กว่า ๔ ครั้ง ขึ้นไป ฤๅ ผิด ยา
 เพราะ หมอ ให้ กิน ยา เข้า ไป ก่ คน จะ รับ ขาด
 ที่ เคี้ยว ยัง ไม่ ได้ แต่ ถึง กระนั้น ก็ คง จะ แก่
 ไข ไข ให้ จึง ได้ ไม่ ทอ ท ทั้ง ขอ ท่าน จง มี
 ความ รัก ใน ชีวิต แล เชื้อ ใน คุณ ยานี้
 ไป หา ข้าพเจ้า ที่ อยู่ ของ ข้าพเจ้า นี้ อยู่
 ที่ แถว ตึก ริม ถนน เฟื่อง นคร มี เลข ตึก เป็น
 นำ เบอร กำหนด ๓๑๑ ฟาก บ้าน ท่าน พระยา
 อนุชิต ชาญ ไชย ข้าพเจ้า จะ ทำ ย้าย ไว้ ให้
 เห็น เป็น สำคัญ ถ้า คน ยาก จน เป็น สง แล้ว
 ญาติ พี่น้อง คนใด คนหนึ่ง จะ รุ่ง มา หา มา
 ตาม ข้าพเจ้า ให้ ถือ ขวด เล็ก ๆ ภา จู น้ำ สัก
 ถ้วย หนึ่ง ตัก มือ มา คว้า จะ ได้ ได้ น้ำ
 กระสาย ไป ละลาย ยา กิน แฉ่ ความ มา แต่
 ณ วัน พุทธศักราช ๒๓๖๕ ขึ้น เจ็ด ค่ำ
 ปีมะเมีย จัตวา ศก

๑ ยาแก้ลมอัมพฤกษ์

๑ ข้าพเจ้า นาย จวรรณ ขอแจ้ง ความ แก่ ท่าน
 ทั้งหลาย ทั้งปวงให้ ทราบ ทว่า ก็นั้น ว่า ด้วย ข้าพ
 เจ้า ได้ ทำ ยา ที่ จะ แก้ อัมพฤกษ์ อัมพาต ได้ ตั้ง
 แต่ ณ วัน พุทธศักราช ๒๓๖๕ ขึ้น ค่ำ หนึ่ง ปีมะ
 เมีย จัตวา ศก ได้ ทำ ยา นั้น ขึ้น ได้ แล้ว
 ครั้ง มี ชาย หญิง ฤๅ บ่าว ทาส ของ ชาว บ้าน
 ที่ ใกล้ เคียง เป็น โรค อย่าง นั้น ขึ้น ก็ ได้ ลง
 รักษา ให้ ยา นั้น กิน ได้ เห็น ว่า ยา นั้น มี
 คุณ ประเสริฐ โดยแท้ ด้วย ผู้ที่ เป็น โรค
 อย่างนี้ กิน ยา ของ ข้าพเจ้า ไม่ใคร จะ ถึง
 สาม ครั้ง ก็ หาย โดย มาก ข้าพเจ้า ได้ รักษา
 ใน ราววง เตือน เจ็ด ทั้ง เตือน รวม ทั้ง ชาย
 ทั้ง หญิง สิบ ห้า คน ก็ หาย ทุก คน ไม่มีใคร
 เป็น อันตราย แต่ สัก คน หนึ่ง จึง ได้ เห็น ว่า
 โรค อย่างนี้ ถ้า จับ เป็น แก่ ผู้ใด เข้า แล้ว
 ก็ เบียด เหมือน งู ที่มี พิษ มี ขบกับ เขา ผู้ นั้น
 เข้า แล้ว ถ้า ยา ที่ หมอ รักษา นั้น มี กำลัง
 น้อยกว่า โรค ไม่ กอ ที่ จะ ตัก กำจัด พิษ มี โรค
 นั้น ได้ ก็ คง เป็น อันตราย แก่ ชีวิต รักษ ข้าพ
 เจ้า จึง เห็น ว่า ชีวิต เป็น ที่ รัก ของ สัตว์ ทั้ง
 หลาย ทว่า หนึ่ง ควร จะ รักษา ไว้ ให้ ยืน ยาว
 ต่อไป ถ้า ท่าน ผู้ใด ไทย จีน พม่า มอญ ชาย
 หญิง ไพร ผู้ใด มี จน จะเป็น คน ชนิตใด ที่

ภาพประกอบที่ 35 โฆษณาขายแก้หวาดกโรค ในจดหมายเหตุสยามไสมย วันพุธ เดือน 12 ขึ้น 5 ค่ำ ปีมะเมีย จัตวาศก 1244 (พ.ศ.2425)

๑ หนังสือต่าง ๆ อัน มี ชาย
ที่ โรง พิมพ์ บางคอแหลม

๑ มี หนังสือต่าง ๆ สำหรับ สอน เด็ก
ให้อ่าน หนังสือไทย แต่หนังสือยังถูก
ออก มี หนังสือสำหรับ สอน วิชา
คิดเลข สอนให้ รู้ถึง ตำรา ทาง และ
มี หนังสือสำหรับ สอน ใจ ให้ รู้ขอบ
กรรมเนี่ยม จะได้เป็นคนเรียบร้อย
และจะได้เป็นคน แต่ง หนังสือ เป็น
เรื่องราวเป็น บทกลอน หนังสืออ่าน
เล่นที่มี มากหลาย อย่าง หนังสือ
ต่าง ๆ นั้น คือ

๑ ถ จาก กา ปดมกกา ไท กากับ
สุหนักซ์ แตนกยาง กากิคำ ฉันท์ แต่
คำ กลอน กฤษณา สอน น้อย ขันข
วิภังคินิ ตำรายา เกิดศ พระ ภิรัชวงษ
คามมัทธาย แต่ ตามโยฮัน เป็น เรื่อง
ใน พระคำภีร์ พระเชษฐา ศาสนา จันตะ
โครบ จันตามณี พระยา ฉักทัน
ชยุตัง ตำรายา ตำรา กิตเลข
อย่างใหม่ ทิพสังวาท นิราศเมือง
จวน นิราศเมือง แกลง นิราศ
โครบข นิราศฉตาง นิราศชม
ตลาด นิราศวัดเจ้าฟ้า นิราศเคื่อน
นิราศพระแท่นทองวัง นิราศทวารวดี
นิราศนรินทร์ นิราศพระ เกศ นิราศ
พระปดม นิราศเมือง เพ็ชร นิราศ
อิเหนา กับ นิราศภูเขาทอง นกกระ
จาย เบญจมาศทอง ปดม มาตา อิง
กฤษ บุษบาแต่ วิสัยนาใน ตำตนาแท้
จริง เพ็ชรมงกุฎ พระขโยมณี พระ
ดมุต ราชาวชิราช มงคตทิปนี แปด เป็น
สุภาสัท สอน หญิง มายา สัทวิ

ลักษณะวงษ สวัสดิ์ รัชชา บัญญัติ พระ
ร่วง ภาดี สอน น้อย ลักษณะ ภรรยา
เจ้าตถาน กฤษณา สอน น้อย ลักษณะ
บุตร ตำม ตถาน วงษสวรทค์ เตภา
คือ ขุนช้าง ขุนแผน สิ่ง ไกรภพ สังข
ทอง คือ เจ้าเงาะ สิบสอง เหลี่ยม

สุภาสัท ต่าง ๆ ก้อย โถกนิคย ขงสู
มงคตทิปนี แปด สุภาสัท สอน หญิง
แม่ ม่าย สอน ลูก สุภาสัท สอน เด็ก
สุภา สัท พระร่วง สุภาสัท โกลดง ต่มุท
จะ หัก อังคฤษ อุดรเทศ อิเหนา
รามเกียรติ

๑ หนังสือ ภาษาสยามต่าง ๆ มี
ชายที่ โรง พิมพ์ บางคอแหลมนี้ เมื่อ
ชาย บัดนี้ มี ราคา ที่ พิมพ์ ใน หนังสือ
ทุก ๆ เล่ม กรรมเนี่ยม นั้น คือ ว่า ถ้า
ดมุต ไท เด่ม ๑ เป็น อักษร พิมพ์ เด่ม
กิตเขา ราคา เด่ม ละ ดั่งนี้ ถ้า รวม สี่
เด่ม ไบ ปก ก่อน เด่ม ละ บาท ถ้า เป็น
อักษร พิมพ์ ใหญ่ กิตเขา ราคา เด่ม ละ
ดั่งนี้ เพียง ถ้า รวม สี่ เด่ม ไบ ปก ก้อน
เด่ม ละ หก ดั่งนี้ ถ้า ไบ ปก แฉง กิต
ราคา ไบ ปก อีกร เด่ม ละ บาท ถ้า เป็น
ทั้งหลาย จะ ซื่อ หนังสือ ที่ ตะบาท ๆ
จบทุกเรื่อง ที่มี ใน โรง พิมพ์ ถ้า ถ้า
ถูกค่า ภาณิข จะ ซื่อ ที่ ตะบาท ๆ ถ้า
หรับ จะ ตั้ง โรง ชาย หนังสือ จะ ถด
ราคา ร้อย ยี่สิบ บาท จะ กิตเขา แต่
ร้อย บาท ถ้า ไม่ ถึง เพียง นี้ จะ ตั้ง
ว่า ซื่อ บัดนี้ กัน ที่ ตั้ง ชาย ตม มา
ปดิก อัน แยก ไว้ ใน หนังสือ ทุก ๆ เล่ม
นั้น แต่ ถ้า จะ มา ซื่อ หนังสือ ที่
โรง พิมพ์ นี้ ต้อง ใช้ เงิน สด ชาย
เพื่อ ไม่ได้ ตั้ง แต่ นี้ ไป เป็น อัน ซาก

ภาพประกอบที่ 36 โฆษณาขายหนังสือของโรงพิมพ์บางคอแหลม ในจดหมายเหตุ
สยามไสมย วันพุธ เดือน 12 ขึ้น 5 ค่ำ ปีมะเมีย จัตวาศก 1244 (พ.ศ.2425)

ว. ศ., พ. ๑๒๖, ๖.๑๕, ๑๖๕๓๖

ทรูโนวาท

เล่มที่ ๑ หน้า ๒๕๓

จารเขมรวิเศษหนึ่ง

๑ ถ้าผู้ใดอยากจะทำกิจการอย่างใดก็ตาม ทั้ง
คนทั้ง เชิญมาซื้อที่บ้านสมทวราชมนตรี อยู่
ที่วัดท่าเกษมเหนือศาลากลางประเทศ มีอยู่หลาย
อย่างจะขายถวาย ๆ ถ้าผู้ซื้อไม่รู้ก็เขมรที่จะสอน
ให้ - อื่นก็มีใหม่แต่ก็ยี่สิบต่าง ๆ มีเขมร
หลายอย่างจะขายถวาย อื่นก็มีจักรที่เป็นตุ้งแกม
ที่สมกับท่านผู้ใหญ่มุขี มีเครื่องมาราคาถึง ๔
ซึ่ง อื่นก็มีแบบสำหรับทำเส็ดต่าง ๆ หลาย
อย่างจะขายถวาย เชิญมา เชิญมาดู เชิญมา
ลองดู เชิญมาซื้อที่เขมร

การเลหลัง

ถ้าผู้ใดมีข้อสงสัยกับสิ่งนี้ ขอแจ้งความให้
ทราบทั่วกัน ด้วยในวันพระกลางเดือนขึ้นสิบห้า
ค่ำทุก ๆ เดือน จะมีการเลหลังที่ถนนบำรุงเมือง
อันมีขบวนไปข้างคลองตลาดห้องที่สอง คือ
ข้าพเจ้าที่รับของนายห้างพ่อค้า ที่มีสินค้าทั้ง
อยู่บ้าง แต่ท่านผู้ใดมีสิ่งของที่ไม่ชอบใจจะ
ให้แล้วจะเอามาฝากขายก็ได้ ถ้าแต่ท่านผู้ใดหาก
จะใคร่ซื้อของที่ถูกต้องตามธรรมเนียม แล้ว
ขอเชิญท่านมาเวลา ๔ โมงเช้าเทอญ

ข้าพเจ้านายรุ่งเป็นผู้จะขายเลหลัง

ของจะขาย

๑ มีอยู่จะขายที่ไฮเทคของมีสเทอรัลเคอซิ่ง
อยู่ที่ลออกกระมือ รีมม่น้ำได้ล้างที่เบ็ดที่น้อยหนึ่ง
มีที่ระยิบระยับใหญ่ใหญ่ที่ระยิบระยับอย่างดี มีส
เทอรัลเคอซิ่งที่เมืองลอนดอนเป็นผู้ทำ ที่ผู้หนึ่ง
ผู้ใดจะซื้อ เชิญมาที่ห้างข้าพเจ้าแต่ตรวจดูตาม
ข้อบใจ

ปีศาเทอ

แจ้งความมาดเว้นองค์การเดือนสิบเอกรวม ๙ คำ
ปีจอฉศก ๑๒๓๖

การเลหลังใหญ่

๑ ณ วันพุธเดือนขึ้นสิบห้าค่ำนี้ แลวันรุ่ง
ขึ้นทั่ว เวลาค่ำโมงเช้าทั้งวันรวมเซเว่นที่รถ
แอนก่าปะณี จะขายให้กับผู้ที่ได้ราคาสูงกว่า
จะไม่เรียกเก็บใ้ไร้อะไร มีของขายเป็นอันมาก คือ
ตะเกียงแก๊สแก้ว ตะขบแก้ว รองเท้าบูทซ์
รองเท้า งานหลายอย่าง มีที่โต๊ะ ช่อม อื่น
สักบูโต๊ะ หมวก รองเท้า ผ้าแพร ผ้าต่าง ๆ
แคบเรท ฮานนี่ เครื่องกินอังกฤษ แลของอื่น
หลายอย่าง

๑ สิ่งของเหล่านี้ไม่มีราคากำหนดไว้ จะต้อง
ขายเสียให้หมดที่เดียว ทั้งวันรวมเซเว่นที่รถ
ก่าปะนีอยู่น้ำพระที่นั่ง ไชยชุมพล

บอกลายที่บ้านที่ตึกที่สวน
 ๑ ข้าพเจ้านายเวศวอแจ้งก ภูมิให้ทำแหราบ
 ท้วยข้าพเจ้ามีที่บ้าน ที่ตึก ที่สวน จะขาย ที่บ้าน
 กว้าง ๒๑ วา สองสอก ยาว ๓๖ วา มีตึก
 หลังหนึ่งสองชั้นสามห้อง กว้าง ๔ วา ยาว ๔ วา
 สองสอก มีตึกสองหลังข้างสองชั้นห้าห้อง
 กว้างสามวา ยาวเจ็ดวา สองสอก มีตึกหลังหนึ่ง
 สองชั้นสามห้อง กว้างสามวา ยาวห้าวา ตึก
 แถวรอบสองหลัง ๆ ๓ เจ็ดห้อง กว้าง
 สิบสอก ยาว ๑๖ วา สอก ตึกแถวหน้าบ้านหลัง
 หนึ่งสิบห้อง กว้าง ๔ วา ยาว ๒๑ วา ในวง
 ตึกปูหินแลกระเบื้องหน้าวัน.ตง แลหลังบ้านมีสวน
 อยู่สองชนิด ๆ หนึ่ง กว้าง ๑๙ วา ยาว ๒๑
 วา ชนิดหนึ่ง กว้าง ๑๕ วา สองสอก ยาว ๓๘
 วา แต่ที่นี้อยู่ตำบลบางรัก.ซึ่งตพานข้างทาง
 จะไปศรีลม ถ้าท่านผู้ใดจะประสงค์ซื้อ
 ข้าพเจ้าจะขายราคาไม่ให้แพง ขอเชิญท่านลงมา
 ดูทอทานับขอปีเจ็ด

THE BANGKOK TIMES.

VOL. IV. BANGKOK, WEDNESDAY AUGUST 1ST, 1888. NO. 140.

BANKS
CHARTERED BANK OF INDIA
 AUSTRALIA & CHINA.
 Interest allowed on fixed deposits
 Per 3 months 4 per cent per annum
 " 6 " 4 per cent per annum
 " 12 " 4 per cent per annum
 A. MARKWALD & CO.
 Agents for Bangkok.

INTIMATIONS.

AFFERBET.

Es wird hiermit bekannt gemacht, dass JOHANN FRIEDRICH STRICKMANN, ordnungsgemäße Schlichtungsstelle, geboren in St. Michaelis Thon, Nienburg, Provinz Sachsen, im Jahre 1837 geboren, wohnhaft in Bangkok, Sohn der in St. Michaelis Thon verstorbenen Eheleute Antonemann Conrad STRICKMANN und ELISABETH geb. ZIMMERMANN, und MA PLANG, geboren in Laowald, Hain, 29 Jahre alt, wohnhaft in Bangkok, Tochter des in Laowald verstorbenen Zwickelmeisters N. N. und seiner Ehefrau MA HANG, wohnhaft in Bangkok, beabsichtigen sich mit einander an verheirathen und diese Ehe in Gemäßheit des Handelsgesetzes vom dem Mai 1870 vor dem unterzeichneten Richter abzuschließen.
 Bangkok, den 7. Juli 1888.
 Der Richter, Herr Dr. Martinus Theodor (L. N.) DE NEMPHREANS.

THE CHEAPEST HOUSE
 in Bangkok is
T. A. Haveliwala.
 FAUNG-LAON STREET.
 Specially appointed
 BAUMAY & Co's. premises.
HAS JUST RECEIVED
 AN EXTENSIVE
 SELECTION OF
 Ladies Hats.
 " Shoes
 " Stockings.
 Children's Shoes.
 " Stockings.
 Collars.
 Neckties.
 " Blouses.
 " Slippers.
Vitamin's Shoes
of every
description.
 Goods sent from the LONDON DEPOT.
 All thoroughly anti-rheumatic
 of best quality.
 10 per cent Discount
 allowed for Cash!
 Why pay anything more?
A VISIT SOLICITED.

ENTERTAINMENTS
SIKAM LAUNCH
FOR HIRE.
 For Particulars and terms
 apply to
 Lok Joo Yone,
 opposite "Bangkok Times" Office.

YASAC
 Recommended Brands
MASSARA
KERIE
OPORTO
WINDMILL
VINO ORDO
 Sole Importers
MACLEAN & CO.
 Agents for Bangkok

H. G. GARTNER.
 111 & 113 Market Lane St.
 (Opposite Palace & Bazaar).
THE OLDEST
 Photographic
ARTIST
 in Bangkok.
 Portraits taken from
 8 A.M. to 3 P.M.
VIEWERS OF
 HAMBURG, BREMEN, COLOGNE, AND LIT-
 TLEAU MARKING, ALL RIGHTS AND PRIVILEGES
 OF PATENT GRANTED.

J. P. LAROZE'S
 GENUINE
Curacao
 3, Rue des Lices-St. Paul, Paris
 Superior Liquor of superior Quality
 Sole Importers in Bangkok
A. MARKWALD & CO.

THE BANGKOK LIBRARY
STABLE COMPANY.
NOTICE.

In consequence of the dissatisfaction expressed by many of our customers relative to the extra charges for carriage delivered beyond the three hours limit, and the numerous disputes arising therefrom in the settlement of accounts, we have determined to abandon the present fixed rate of charges, which we hoped would prove a convenience to the public.
 From the 1st of next month (Sept.) it is our intention to charge for the hire of carriages by private arrangement, to be made at the time of hiring, and the rates will be according to the class of carriage, time and distance.
 Payment is required for each journey upon dismissal of the carriage.
 It is hoped that by these new regulations we shall avoid the trouble and misunderstanding which has hitherto occurred, and trust to merit an increased support from our friends and the public.
 THE BANGKOK LIBRARY STABLE CO.
 23rd May 1888.

INSURANCE
THE CHINA FIRE INSURANCE
COMPANY LIMITED.
 Head Office: 11 Avenue.
 The Underigned, Agents for the above Company, are prepared to accept insurance against Fire on approved foreign or native risks, at current rates.
 Conditions, whether Shareholders or not, will participate in any profit that the Company shall occasion.
 Last annual Return distributed 17 1/2 per cent.
WINNER, ROSE & CO.,
 Agents.

STRAITS FIRE
INSURANCE COMPANY
LIMITED.
 Head Office, Singapore.
 Subscribed Capital 500,000.—
 Paid up Capital 100,000.—
 Insurance against fire accepted on approval of foreign or native risk at the current rates of premium. Contributions of business, whether Shareholders or not, will participate in any profit that the Company at General Meeting shall sanction.
 For rates and particulars apply to
WINNER, ROSE & CO.,
 Agents.

CANTON INSURANCE OFFICE
(LIMITED.)
 Incorporated in Hongkong under the Companies' Ordinance of 1863, limiting the liability of the Shareholders to the amount of their Shares.
 CAPITAL—\$2,000,000.
 Paid up—\$ 500,000.
 A Bonus will be paid to all Contributors.
 The Interest Bounts of last year was 20 per cent on net premium, and a further Bonus is anticipated.
 Agents in Bangkok,
A. MARKWALD & CO.

NOTICE.
 Estate of Capt. VORRATH deceased, late of a.s. *Soci Waegal*.
 All persons having claims against the estate are requested to present the same to the Underigned executors before the last day of September 1888.
 All persons indebted to the said estate are requested to pay the amount due, to wit, the underigned, without delay.
 F. C. A. LEYNER,
 C. ELLERFRANK.
 Executors.
 Bangkok, 23rd July 1888.

F. A. HERRMANN'S LIQUOR
F. CAZAROVE
 Sole Importers in Bangkok
MARKWALD & CO.

ADVANTAGES OF DRINKING SUPPLIES FROM
C. BETHJE.
 All articles are supplied under guarantee.
ANYTHING NOT APPROVED MAY BE RETURNED
The purity of all Wines made a special study.
 By the last P. & O. steamer I have received the undersigned
 WINES, LIQUORS, BEER, and OILMAN STORES.
 HUNGARIAN BRANDIES.
 SWISS BRANDIES.
 WHITE SEAL SHERRY.
 HEAVY SEAL PORT.
 FINEST VERY OLD BRANDY, CRUVE OF NOYAL, CHAMPAGNE, AND WHITE, CHAMPAGNE, ROSÉ, HEAVY ANGLAIS, RHEIN, ANJOU, and GRANDS BUTTRES, MENDIGOTTE, CHATEAU DE VAULLE, MARGAISON.
 Grande Vin de Champagne in quarts and Pintes
 To Lot, A HOUSE next the General Post Office, well suited for a young married couple, or two or three bachelors.
C. BETHJE,
 Opposite Custom House Lane, BANGKOK.

M. FUSCO.
HAS JUST RECEIVED.
 A NOVELTY. HAM IN TINS.
 MONTADELLA.
 NEW MEDOC.
 CASTELLO STA. VITTORIO.
 BARBERA.

WYER'S & CO'S
PURIFICATION CHOLERA
 Sole Importers in Bangkok
A. MARKWALD & CO.

FOR SALE.
A FLOATING HOUSE,
 in excellent condition, only lately done up throughout.
 It contains three good cabins, besides several rooms, etc., and is situated on the East bank.
 Price Ten \$80.
 For further particulars Apply to
 "BANGKOK TIMES" OFFICE.
FOR SALE OR HIRE.
 A convenient sized PLANK HOUSE situated on the New road near Post Office and the Bank.
 The house is situated in a large piece of ground, 20 by 15 rods, containing numerous fruit-trees. The whole is surrounded by a substantial fence.
 For particulars apply to
MALFORD HARRISON.
 1011 P. O. BOX.

INTIMATIONS
MEMORY. Keating's System is of well known, and improves the habit memory. Prepared by Dr. H. A. Keating of New York. It is a simple, easy, and reliable system, and is the only one that is not only safe, but also effective. It is the only one that is not only safe, but also effective. It is the only one that is not only safe, but also effective.
KEATING'S CURE FOR LEPROSY. Keating's Cure for Leprosy is a simple, easy, and reliable system, and is the only one that is not only safe, but also effective. It is the only one that is not only safe, but also effective. It is the only one that is not only safe, but also effective.
KEATING'S CURE FOR LEPROSY. Keating's Cure for Leprosy is a simple, easy, and reliable system, and is the only one that is not only safe, but also effective. It is the only one that is not only safe, but also effective. It is the only one that is not only safe, but also effective.
KEATING'S CURE FOR LEPROSY. Keating's Cure for Leprosy is a simple, easy, and reliable system, and is the only one that is not only safe, but also effective. It is the only one that is not only safe, but also effective. It is the only one that is not only safe, but also effective.
KEATING'S CURE FOR LEPROSY. Keating's Cure for Leprosy is a simple, easy, and reliable system, and is the only one that is not only safe, but also effective. It is the only one that is not only safe, but also effective. It is the only one that is not only safe, but also effective.
KEATING'S CURE FOR LEPROSY. Keating's Cure for Leprosy is a simple, easy, and reliable system, and is the only one that is not only safe, but also effective. It is the only one that is not only safe, but also effective. It is the only one that is not only safe, but also effective.
KEATING'S CURE FOR LEPROSY. Keating's Cure for Leprosy is a simple, easy, and reliable system, and is the only one that is not only safe, but also effective. It is the only one that is not only safe, but also effective. It is the only one that is not only safe, but also effective.

ภาพประกอบที่ 40 โฆษณาที่ปรากฏในหน้าแรกของ The Bangkok Times วันที่ 1 สิงหาคม ค.ศ.1888 (พ.ศ.2431)

INTIMATIONS.

The Bangkok Dock Co., Limited.

The premises of the Company are situated near the Tramway Terminus or Borton Co's office. Their grounds extend from the river to the New road and trains run at short intervals pass the gate.

This Company executes Ship and steamer repairs of all description, in the most efficient manner, and under the superintendance of Europeans.

GRAVING DOCKS.

Length in Blocks .. 500 feet.
Width at Entrance .. 15
Depth of Water .. 10 ft to 15

At the upper end is a Dock for lighter draught, Length 120 feet, and another small Dock on the lower side, length also 120 feet suitable for Landing and small craft.

PATENT SLIP.

for hauling up steam launches for painting and repairing. Machine and Boiler Maker's Shop. This is the most complete in the Kingdom of Siam and is fitted with

Plate-bending, Shearing, Punching, Stamping, Planing, Sawing, and Heavy work, Ball and Rivet-making machines, Lathes, Steam-lammers, etc.

The Company have always on hand

A large and carefully selected stock of

Iron boiler plates, Sheet plates, Copper and Brass wire, Ship's fittings and boiler mountings in brass and gun-metal, Tinners' piping and connections.

Pressure Gauges, Organ pipe whistles.

Hull's Automatic Injectors, Exhaust steam Injectors, DeLaval's water, White Bronze, Alabaster Mill-hoppers, Tack's Packing, Gunless Claws, Leather belting of various sizes, and best white Belting tapes.

Stain, Launches, Bojies, Boilers, Iron Tanks etc. always in stock.

The Company have recently received a large stock of engineering material from England.

Specifications and estimates furnished for every description of Ship building, Engineering and Mill work, on application to the Company's Superintendant

TELEPHONE No. 22.

J. MACKAY.

DR. FRANK'S SERRAE GRANIS OF HEALTH. There are a great many people who are suffering from various ailments...

THE GREATEST

WONDER OF MODERN TIMES

Halloway's pills. Persons suffering from weak or diseased constitutions will discover that by the use of this wonderful medicine there is health for all.

Dr. Samuel Baker.

In his work entitled - The Nile Tribulation in Abyssinia - etc., he related the strange and marvelous story of the discovery of the Nile...

SIMPLE, SAFE, AND CERTAIN.

Halloway's Ointment. is a certain remedy for hot legs, hot breasts and all eruptions of the skin. It is a certain remedy for various eruptions, curing skin diseases, and relieving all inflammations.

Mr. J. P. Cooper.

In his review of the water supply of the City of London, Mr. J. P. Cooper writes: 'I have seen a great many people who are suffering from various ailments...

JOHN AND HENRY GYWNNE, ENGINEERS.

80 CANNON STREET, E.C. AND HAMMERSMITH LONDON, W. LONDON.

"Inaccessible" Patent Combined Centrifugal Pumping Engine, and Portable Steam Engines for general purposes.

THE ONLY CENTRIFUGAL PUMP THAT REVOLVES ON ITS BED-PLATE.

The simplest, strongest, lightest and most efficient Portable Pumping Engine in the market for Irrigation, Dredging, Working construction of docks and Harbours, Excavating Reservoirs, etc. etc.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE ONLY PATENT COMBINED CENTRIFUGAL PUMPING ENGINE, AND PORTABLE STEAM ENGINES FOR GENERAL PURPOSES.

THE BANGKOK LIVERY STABLE COMPANY.

NOTICE.

In consequence of the modification expressed by many of our customers relative to the extra charge for carriage destined beyond the three hours limit, and the numerous disputes arising therefrom in the settlement of accounts, we have determined to amend the present fixed scale of charges, which we hereby would have a convenient to the public.

From the 1st of next month (June), it is our intention to charge for the hire of carriages by private arrangement, to be made at the time of hiring, and the price will be according to the class of carriage, time and distance.

Payment is requested for each journey upon dismissal of the carriage.

It is hoped that by these new regulations we shall avoid the trouble and inconvenience attending which has hitherto occurred, and trust to merit an increasing support from our friends and the public.

THE BANGKOK LIVERY STABLE CO. 27th May 1889.

THE BANGKOK LIVERY STABLE COMPANY.

NOTICE.

In consequence of the modification expressed by many of our customers relative to the extra charge for carriage destined beyond the three hours limit, and the numerous disputes arising therefrom in the settlement of accounts, we have determined to amend the present fixed scale of charges, which we hereby would have a convenient to the public.

From the 1st of next month (June), it is our intention to charge for the hire of carriages by private arrangement, to be made at the time of hiring, and the price will be according to the class of carriage, time and distance.

Payment is requested for each journey upon dismissal of the carriage.

It is hoped that by these new regulations we shall avoid the trouble and inconvenience attending which has hitherto occurred, and trust to merit an increasing support from our friends and the public.

THE BANGKOK LIVERY STABLE CO. 27th May 1889.

THE BANGKOK LIVERY STABLE COMPANY.

NOTICE.

In consequence of the modification expressed by many of our customers relative to the extra charge for carriage destined beyond the three hours limit, and the numerous disputes arising therefrom in the settlement of accounts, we have determined to amend the present fixed scale of charges, which we hereby would have a convenient to the public.

From the 1st of next month (June), it is our intention to charge for the hire of carriages by private arrangement, to be made at the time of hiring, and the price will be according to the class of carriage, time and distance.

Payment is requested for each journey upon dismissal of the carriage.

It is hoped that by these new regulations we shall avoid the trouble and inconvenience attending which has hitherto occurred, and trust to merit an increasing support from our friends and the public.

THE BANGKOK LIVERY STABLE CO. 27th May 1889.

THE BANGKOK LIVERY STABLE COMPANY.

NOTICE.

In consequence of the modification expressed by many of our customers relative to the extra charge for carriage destined beyond the three hours limit, and the numerous disputes arising therefrom in the settlement of accounts, we have determined to amend the present fixed scale of charges, which we hereby would have a convenient to the public.

From the 1st of next month (June), it is our intention to charge for the hire of carriages by private arrangement, to be made at the time of hiring, and the price will be according to the class of carriage, time and distance.

Payment is requested for each journey upon dismissal of the carriage.

It is hoped that by these new regulations we shall avoid the trouble and inconvenience attending which has hitherto occurred, and trust to merit an increasing support from our friends and the public.

THE BANGKOK LIVERY STABLE CO. 27th May 1889.

THE BANGKOK LIVERY STABLE COMPANY.

NOTICE.

In consequence of the modification expressed by many of our customers relative to the extra charge for carriage destined beyond the three hours limit, and the numerous disputes arising therefrom in the settlement of accounts, we have determined to amend the present fixed scale of charges, which we hereby would have a convenient to the public.

From the 1st of next month (June), it is our intention to charge for the hire of carriages by private arrangement, to be made at the time of hiring, and the price will be according to the class of carriage, time and distance.

Payment is requested for each journey upon dismissal of the carriage.

It is hoped that by these new regulations we shall avoid the trouble and inconvenience attending which has hitherto occurred, and trust to merit an increasing support from our friends and the public.

THE BANGKOK LIVERY STABLE CO. 27th May 1889.

THE BANGKOK LIVERY STABLE COMPANY.

NOTICE.

In consequence of the modification expressed by many of our customers relative to the extra charge for carriage destined beyond the three hours limit, and the numerous disputes arising therefrom in the settlement of accounts, we have determined to amend the present fixed scale of charges, which we hereby would have a convenient to the public.

From the 1st of next month (June), it is our intention to charge for the hire of carriages by private arrangement, to be made at the time of hiring, and the price will be according to the class of carriage, time and distance.

Payment is requested for each journey upon dismissal of the carriage.

It is hoped that by these new regulations we shall avoid the trouble and inconvenience attending which has hitherto occurred, and trust to merit an increasing support from our friends and the public.

THE BANGKOK LIVERY STABLE CO. 27th May 1889.

THE BANGKOK LIVERY STABLE COMPANY.

NOTICE.

In consequence of the modification expressed by many of our customers relative to the extra charge for carriage destined beyond the three hours limit, and the numerous disputes arising therefrom in the settlement of accounts, we have determined to amend the present fixed scale of charges, which we hereby would have a convenient to the public.

From the 1st of next month (June), it is our intention to charge for the hire of carriages by private arrangement, to be made at the time of hiring, and the price will be according to the class of carriage, time and distance.

Payment is requested for each journey upon dismissal of the carriage.

Insurance against fire accepted on approved foreign or native risk at the current rates of premium. Contributors of business, whether Shareholders or not, will participate in any return that the Company in General Meeting shall sanction.

For rates and particulars apply to
WINDSOR, ROSE & CO.,
AGENTS.

CANTON INSURANCE OFFICE
(LIMITED.)

Incorporated in Hongkong under the Companies' Ordinance of 1865, limiting the liability of the Shareholders to the amount of their Shares.

CAPITAL.....\$2,500,000.
Paid up.....\$ 500,000.

A Bonus will be paid to all Contributors.

The Interim Bonus of last year was 20 per cent on net premium, and a further Bonus is anticipated.

AGENTS IN BANGKOK,
A. MARKWALD & Co.

INTIMATIONS.

BANGKOK BRICK & TILE
COMPANY.

"BY SPECIAL APPOINTMENT
SUPPLIERS TO THE GOVERNMENT."

The establishments at Nong Kheun and Khong Mawo (Lumpay) have enlarged and improved, the Company is now in a position to supply Chinese Bricks, Pressed Bricks, Fire Bricks, Drainage Pipes, Tiles, Fire clay and Spoke Lims.

Orders to a size and pattern made to Order. All orders to be sent to Joo Chuan, or A. Westphal Ta Hien, when samples can be seen.

THE BANGKOK
BRICK & TILE CO

INTIMATIONS.

FOR SALE.

A FLOATING HOUSE.
in excellent condition, only lately done up throughout.

It contains three pool rooms, besides several rooms, etc. and is situated on the East bank.

Price Tes. 480.

For further particulars Apply to

BANGKOK

For Brann's, a London physician writing to the British Medical Journal says: "I have tried it extensively & given it in cases in which no other form of vermifuge is taken, it is the best preparation of worms I have met with."
Sold by all chemists price 3/- a 4/6 per bottle in portable case with directions.

INTIMATIONS

KEATING'S POWDER.
KEATING'S POWDER.
KEATING'S POWDER.
KEATING'S POWDER.
KEATING'S POWDER.

KILLS EGGS.
FLEAS.
MOTHS.
BEETLES.

THIS POWDER is quite HARMLESS

TO ANIMAL LIFE, but is unexcelled for killing FLEAS, BEETES, COCKROACHES, BEETLES, MOTHS IN FIRMS, and every other species of insect. Specimens will find this invaluable for clearing fleas in their dogs, as also ladies for the netting.

THIS ARTICLE has found so GREAT A SALE that it has tempted others to copy the well-known article in imitation. THE PUBLIC are CAUTIONED that packing the genuine powder bear the autograph of THOMAS KEATING. Sold in Tin and Bottles only.

To GET RID OF WORMS
To GET RID OF WORMS
To GET RID OF WORMS
To GET RID OF WORMS

"Absolute" remedy. KEATING'S LIVER TABLETS, A PURGATIVE AND SWEETENED, both in appearance and taste, furnishing a most agreeable method of administering the only cure for **INTESTINAL** or **THRU** **WORMS**. It is a perfectly safe and agreeable preparation, and is especially adapted for Children. Sold in Bottles by a Chemist.

Prepared by **THOMAS KEATING, London.**

ภาพประกอบที่ 42 โฆษณาที่ใช้ตัวอักษรตะแคงและใช้การพิมพ์ข้อความซ้ำๆ เรียกถึงความสนใจ ใน The Bangkok Times วันที่ 7 กรกฎาคม ค.ศ.1888 (พ.ศ.2431)

จดหมาย เหตุ แสง อรุณ

* เล่ม ๑๑ * พฤศจิกายน * ร. ศ. ๑๒๑ * ฉบับ ๕ *

ทำนา

มีข่าวว่า ใน ปี นี้ ที่ เมือง จันทบุรี ได้ เข้า เสีย ใน ตำบล ที่ นา กว้าง ขวง
น่ากลัว จะ เกิด กันตข อาหข มาก บริษัท ใน เมือง ของ กอไร ได้ ขอ เข้า ฎือ กล ไฟ
๖ ล้า ให้ บันทุก เข้า ที่ กุข เทพ ๗ นี้ ส่งไป เมือง จันโดย ฎือ กล ไฟ ทุก ๆ ล้า ที่
เคยไป เมือง ของ กอไร

เมื่อ มา ฎือ กุข เทพ ๗ นี้ เคย บันทุก เข้าโดย ฎือ พลัน เป็น ต้น ว่า ฎือ
กล ไฟ ล้า หนึ่ง ฟัง มา ฎือ กุข เทพ ๗ เวลา เป็น วัน หนึ่ง ถัดไป อีก วัน หนึ่ง ฎือ นั้น บัน
ทุก เข้า ฎือ ล้า แล่น ออกไปไม่ทัน เวลา เค็ข และ อีก ล้า หนึ่ง มา ฎือ เมื่อ เวลา
เช้า ๘ โมง จึง บันทุก เข้า แล่น ออกไป เกะ สั ซิ เมื่อ เวลา บ่าย ๓ โมง

กข นี้ เป็น ที่ สำคัญ ว่า ชาว นา ใน เมือง สขาม นี้ จะ ได้ ทำไร พอ สมคข ใน ปี นี้
เข้า ไร ไร สั ฑั หลาย ใน กุข เทพ ๗ บั มี อยู่ มาก บัขรุณ แต่ ไม่ ชั ไม่ นาน จะ ขาย
ส่งไป เมือง ล่น ประเทศ ทมด แล้ว ชาว นา จะ ขาย เข้าได้เป็น ภาดา แพง

แต่ ใน เมือง สขาม นี้ มี ชาว นา หลาย คน บ่น ว่า ฝน ตก ไม่ทัน ใน ปี นี้ เหน จะ
มี ไร แะ เล็ล น้อย แล กข ของ ชาว นา เสียไป มาก ถ้า เป็น อย่าง นั้น จริก็
เป็น ไร สำคัญ ว่า ชาว นา ฑั หลาย จะ อาไศรย์ น้ำฝน เหมือน อย่าง ใน เวลาโบราณ
ไม่ ไร สขคข ก็ จะ ขุด คลอง ใหม่ ตั้ง แต่ แม่ ภู เข้า ไป ฎือ ไร นา ให้หลาย
แ่ง หลาย ล้าล ตาม เข็ข อย่าง ซึ่ง มี ปากฎ อยู่ ที่ คลอง รัสฎุข เป็น ต้น
จึง จะ มี ไร สั บัขรุณ ทุก ๆ ปี เสมอ มีได้ ขาด

(๑)

ห้าง เอช ทิศแมน แอน โก

ตั้ง อยู่ ที่ ถนน เพ็ชร นคร ใน เมือง

ขาย ภาชนะ เงิน อย่าง ดี ที่ สุด ซึ่ง ทำ ใน เมือง อังกฤษ

ขาย เพชร พลอย ต่าง ต่าง

ห้าง นี้ ขาย เงิน ทอง โบราณ

รับ จ้าง ทำ เพชร พลอย แล เครื่อง เงิน

ขาย นาฬิกาพก. นาฬิกา ตั้. หีบ เล็บ.

เก็บ เครื่อง กระจก ใส กระจก ใส แล ทอง เป็น อย่าง ถูก ที่ สุด ใน นคร เทพ ว

ขาย เครื่อง รถ กับ อาน มี อย่าง ดี ที่ สุด ซึ่ง ทำ ใน เมือง อังกฤษ

รับ จ้าง แกะ นาฬิกา ต่าง ๆ เป็น การ สำคัญ

—

โรงเรียน คริสเตียน ไฮสกูล

อยู่ บ้าน พวก คุณ อมรินทร์ สำหรับ

มี ที่ดิน ใหญ่ กว้าง ขวาง สำหรับ เลี้ยง ฤดูบุตร

ตาม ขรรมนิยม ยุโรป

สอน หนังสือ ไทย. หนังสือ อังกฤษ กับวิชา กบ ต่าง ต่าง ให้ รู้ ดี

จะ คิด เอา ค่า เลี้ยง อย่าง ที่ หนึ่ง เดือน ละ ยี่สิบ บาท

ค่า เลี้ยง อย่าง ที่ สอง เดือน ละ แปด บาท

ค่า สอน เดือน แล กิ่ง ตำลึง

ขอ เชิญ ท่าน พิจารณา เขียน หนังสือ ฝาก ไป ถึง ครู เจ เอ เอ ก็น ผู้ เป็น อาจิณย์

(๕)

ห้างรัตนโกสินทร์วิหะการ บริษัท
ตั้ง อยู่ ใกล้วัดสี่กั๊ก พระยาศรี

ห้าง นี้ รับ จำรับ เชื้อ เลื่อ สำหรับ ข้า ราชกาช แล นาย ททช เต็ม บค แล เครื่อง

บุริฟอม สำหรับ พล ททช ด้วย

มี ชาย ชาว ยุโรป เป็น ผู้ ตัด เลื่อ แล ดู แล กษ เชื้อ เลื่อ ชั้น

มี หญิง ชาว ยุโรป จัด กษ ใน ห้อง ชาย ของ สำหรับ พวก เลดี ทั้ง หลาย

ที่ ห้าง นี้ มี เครื่อง สำหรับ รถ แล อาน ม้า ซึ่ง ทำ มา จาก เมือง อังกฤษ เป็น อย่าง

ดี ที่ สุด

มี กุร ท้าว. รอง ท้าว ต่ำ. รอง ท้าว สูง

เลื่อ เชื้อ. ผ้า ผูก คอ. ปลอก คอ. หมวก ต่าง ๆ

แล มี เครื่อง ต่าง ๆ สำหรับ ใช้ เดิน ทาง

แล ผ้าไหม ผ้าแพร อย่าง ดี ๆ เป็น ฮัน มาก

มีสเตอร์ จี. โทกกี เป็น นาย ห้าง

(๘)
 ห้าง บาง กอก.ตอก กำปะนี้
 (คือ ชู่ กับ ต้น บุต)

รัฐบาล สยาม ให้ ห้าง นี้ รัย เหมมา กษ ต่าง ๆ

มี ชู่ ๒ ชู่ ๆ ที่ ๑ ยาว ๓๐๐ ฟุต

ลึก ๑๑ ฟุต ครึ่ง ปาก ชู่ กว้าง ๔๕ ฟุต

ชู่ ที่ ๒ ยาว ๑๐๐ ฟุต ลึก ๘ ฟุต

ปาก ชู่ กว้าง ๒๓ ฟุต

มี รม สำหรับ ลาก เรือ กลไฟ ขึ้น บน บก ๒ รม

รม ที่ ๑ เขา ลาก เรือ กลไฟ ยาว ๕๐ ฟุต ขึ้น ได้

รม ที่ ๒ เขา ลาก เรือ กลไฟ ยาว ๔๓ ฟุต ขึ้น ได้

ห้าง นี้ รัย จ้าง ทำ เครื่อง จักรไฟ หม้อ น้ำ สพาน กับ เชื้อน ต่าง ๆ

หล่อ เครื่อง ทำ ด้วย เหล็ก แล ทอง เหลือง

สร้าง เรือ กลไฟ ชึ่ง ทำ ด้วย เหล็ก ตี หรือ ทำ ด้วย ไม้

สร้าง เครื่อง จักรที่ ใช้ ใน โรง ส แล โรง เลื่อย

กับ เครื่องไฟ ฟ้ำ ต่าง ๆ แล รัย เหมมา กษ ต่าง ๆ

มี ชาว ยุโรป ตรวจ ดู กษ ทั่ว ตลอด

โรง ที่ ทำ เครื่อง จักรโรง ที่ ซ่อม แขน โรง หล่อ กับ โรง ที่ ทำ

หม้อ น้ำ ประกอบ ด้วย เครื่อง ใช้ ย่าง ดัที่ สุด ใน เมือง สยาม

เขา ซ่อม แขน เครื่อง ทุก ย่าง ให้ สำเร็จ ได้ โดยเร็ว ที่ สุด

มี ห้าง ขาย เครื่อง สำหรับ การ สร้าง เรือ กำปะนี้ แล เครื่อง ที่ ใช้ ใน โรง ส แล

โรง เลื่อย กับ เครื่องไฟ ฟ้ำ แล โคมไฟ ฟ้ำ ด้วย

มี ชาว ยุโรป ตรวจ ดู กษ ใน ห้าง นี้ เสมอ

(๒)
ชาร์เตอร์แบงก์

แบงก์นี้ ตั้งขึ้น เมื่อ ปี คริสต์ ศักราช ๑๘๕๕ โดย พระ บรม ราชานุญาต ของ พระ
 เจ้า แผ่นดิน อังกรฤษ แล เปน แบงก์ ที่ ตั้ง มา ใน ทิศ ตวัน ออก นาน ที่ สุด

มี เงิน ทุน ทรัพย์สิน ๘๐๐,๐๐๐ ปอนด์ คิด เปน เงิน ไทย ๑๔๔๐๐๐๐๐๐ บาท

มี เงิน รั้งาษาไว้ ๑๐๗๓๐๐๐๐ บาท

มี เงิน ที่ สำหรับ ให้แก่ ผู้เข้า หุ้นส่วน เมื่อ เวลา มีเหตุสำคัญจำเปน ๑๔๔๐๐๐๐๐
 บาท

ออฟฟิศ ใหญ่ ของ แบงก์ นี้ ตั้ง อยู่ใน กุงร ลอน ดอน

สาขาแบงก์นี้ ใน กุงร เทพ ๖ ตั้ง อยู่ ที่ ระหว่าง ออเมัน แดล โยเตล แล
 สถาน ราชทูต ฝรั่งเศส

แล ยังมี แบงก์ ที่ เปน สาขา อยู่ใน เมือง ลันเต็ง เมือง พม่า เมือง ลังกา เมือง
 มลาญ เกาะ สุมาตรา เมือง ทวา เมือง สิงคโปร์ เมือง ยันนิง เกาะ ฟลี ปีนี เมือง จีน
 เมือง ยี่ปูน

ผู้หนึ่ง ผู้ใด จะ ส่ง เงิน ไป หรือ จะ เก็บ เงิน จาก เมือง ที่ กล่าว มา แล้ว ชำ
 บน หรือ เมือง ใหญ่ ใน ประเทศ ออตเตรมลย์ ยุโรป อเมริกา แล แอฟริกา
 ได้ แบงก์ นี้ จะ รับ ธุระ ออก โย เก็บ แล โย ส่ง ให้

หรือ ผู้หนึ่ง ผู้ใด จะ ไป เที่ยว ใน ประเทศ ต่า ๆ ทั่วไป แบงก์ นี้ ก็ จะ ออก
 โย สำหรับ ไป ชำเงิน ใน เมือง นั้น ๆ ให้

ผู้ใด ฝาก เงิน ปี ๑ จะ ให้ ค่า ดอก เบี้ย ๔ เปอร์ เซนต์

ฝาก ครึ่ง ปี ๓ เปอร์ เซนต์

มี บรุต เวบสเตอร์ เรเจนต์

(๕)

ห้าง แบตแมน แอนโก

สะพาน ข้างวังสีก กรุงเทพมหานคร

ห้าง นี้ ทำเลื้อย ยูนีฟอมได้ ต่าง ๆ คือ เลื้อย ฟอม ททช แล เลื้อย ฟอม กระทรว

มหาดไทย แล เลื้อย ฟอม แล เลื้อย ต่าง ๆ ทำ ตาม คำสั่งได้ ทุก ๆ อย่าง แล

มี กระบี่. สาย วาซตคต. ทมวก แล ลเม็ด. หมวก แก้ว. แล ตรา นำ หมวก. แล

ขอร อื่น ๆ สำหรับ เครื่อง ยูนีฟอม มีชาย ทุก ๆ อย่าง หมวก ต่าง ๆ มี หลาย ๆ อย่าง

มี วอกร เท้า บูต แล วอกร เท้า สำหรับ ท่าน ผู้ ชาย แล ท่าน ผู้ หญิง มี รม แพร.

ไม้ ทำว. กะเป่าหนัง. แล หีบ ต่าง ๆ กับ มี กระต่าย โนต แล กระต่าย เขียน

หนังสือโดย มาก มี เครื่อง ตีระโตะ เป็น ชุด สำหรับ ที่ จะ ให้ กำนัน มี นาฬิกา

พก ตาร ๆ แล นาฬิกา ตีระต่าง ต่าง กับ มี เครื่อง เพชร แล เครื่อง ทอง ต่าง ต่าง

(๖)

ห้างโรเบิตเทนซ์ แอนโก

ตั้ง อยู่ ที่ มุม ถนน เจริญ กมู ใกล้ ลัทธิ กะ ยาศรี กมู เทพ ๖

ที่ ห้าง นี้ มี ไม้ งาม ต่าง ๆ อย่าง ดี วัตถุประสงค์ สำหรับ จะ ทำ ครอบ รูป ถ่าย ต่าง ๆ ทุก
อย่าง กับ ทั้ง กระจก แก้ว อัน ใส ดี ไม่มี ดำ หนิ ด้วย

ถ้า ท่าน ทั้ง หลาย มี รูป ถ่าย ของ มิตร สหาย ญาติ พี่ น้อง ของ ตน ซึ่ง เป็น
รูป เล็ก ๆ นำ มา ตก นำ หมอกร มัว เล็บ ไป แล้ว ขอ เชิญ ท่าน ทั้ง หลาย ส่ง รูป
นั้น ไป ถึง ห้าง ข้าง เจ้า แล ข้าง เจ้า จะ ถ่าย รูป นั้น ให้ ใหญ่ ขึ้น ตาม ความ
ประสงค์ ของ ท่าน ให้ รูป นั้น เหมือน กัน ที่ เดียว

เมื่อ ถ่าย รูป ให้ โต ใหญ่ ดัง นี้ รูป นั้น จะ ทน ทาน หลาย ปี ไม่ เล็บ ไป เลย

ขอ เชิญ ท่าน ทั้ง หลาย ไป ดู รูป นำ ชม ต่าง ๆ ซึ่ง มี ปรากฏ อยู่ใน ห้าง นี้ เป็น
ตัวอย่าง

ห้าง จำหน่ายยา ตาตาน้อย

ตั้ง อยู่ เหนือ ศาล โบริศภา ตำบล ตลาด น้อย ขายยา รักษา แก้ว โรค
แล ของ ใช้ สำหรับ ฮอฟฟิศ แล เครื่อง เล่า วิทยน ต่าง ๆ ทั้ง ได้ สรรพ หนอง ฝึ
ดาด ขาย ด้วย

เปิด ๗ โมง เข้า ปิด ๕ โมง ๓๐ นาที แต่ วัน อาทิตย์ ได้ ปิด ตลอด วัน

แล ได้ มี แพทย์ ประจำ ตมวจ แล รับ รักษา โรค ด้วย

ถ้า ท่าน ผู้หนึ่ง ผู้ใด มีความ ประสงค์ จะ ซื้อ สรรพ สิ่ง ของ ต่าง ๆ อย่าง ไต อย่าง
หนึ่ง ที่ มี แฉ่ง อยู่ ข้าง บน นี้ แล้ว แต่ อยู่ ไกล มา ไม่ได้ ขอ ให้ ฝาก จด
หมาย พร้อม กับ เงิน สด เป็น กระดาษ โนต หรือ ตั๋ว ตรา โปรรณีย์ รัชศก เตอร มา ฝรั่ง
จัด กง ห้าง นี้ แล จะ จัด ส่ง ให้ ทันที ถึง แม้ จะ ต้อง การ ของ อื่น ๆ ใน
ตลาด กุมเทพ ๖ นี้ แล จะ เทียว จัด ซื้อ ให้ เหมือน กัน

ขายธง ข้างแลเครื่องม้า

ข้าพเจ้าหาโคคาอุษมาไน (คือนายมัน) ห้างตรงหน้าห้าง
แบคแมนข้าม มีธงข้างสำหรับแต่งในการเฉลิมชาย เหมือนกัน
กับตามห้าง แลขายลูก ๆ ทั้งมีเครื่องม้าเทียบมรดเครื่องคู่แถม
เคี้ยวหน้าเบอร์ ๑ ถึง ๔ แลมีฮานม้าหนังสัตว์หน้าเบอร์ ๑—
ถึง ๑๐— สั่งจากลอนดอนแท้ เชิญแวะดูก็ไ้ แลมีหมวกสอง

ลอนทำด้วยยางจีนเคี้ยวเบอร์แลไม้กอกสีขาว ขายลูก ๆ แล
เครื่องประดับกายต่าง ๆ ทั้งหญิงแลชายมีพร้อมแลเครื่อง
ของฟักแลของใช้ต่าง ๆ ล้วนแต่สั่งจากลอนดอนแท้สิ้น เชิญ
แวะชมดูเถิด ๑ จะขายถูกลงกว่าแห่งอื่น

บอกขายพื้นเจ้าชะ

มีพื้นอย่างที่ดีตั้งโรงขายทั่วกลางขวี่ขาว ใกล้เคียงโรงสี
ข้าวกลไฟพระบาทคีตงค์กรุงเทพฯ ถ้าท่านผู้ใดใช้เรือกลไฟ
ควรจะไปซื้อพื้นชนิดนี้ มีชาวอยู่ที่โรงพื้นใหญ่ในตำบลคำเขียด
ข้างถนนนี้แล้ว เปนพื้นไม้สองระของไม้กะทกไ้ คัดมาจาก
เกาะไ้เกาะควม ราคาไม่สู้แพงกว่าพื้นทำมะคา ขอเชิญ
ผู้ใดจะไปใช้ดูก่อนเถอญ

หนังสือพิมพ์

บาง กอก สัมภาษณ์

ออก อาทิตย์ ละ หนึ่ง

เป็นข่าว ต่าง ๆ ที่ คัด จาก บางกอกไทมส์ ฉบับ ที่ ออก ทุก วัน สำหรับ ส่ง ไปยัง ผู้ ที่ อยู่ เมือง โกด ตาม ครัวเว เมட் ไปรินซ์

เล่ม ๓

วัน จันทร์ ที่ ๑๖ เดือน มกราคม ค.ศ. ๑๙๑๗

หน้า เบอร์ ๕๕

บาง กอก ไทมส์

วัน จันทร์ ที่ ๑๖ มกราคม ค.ศ. ๑๙๑๗

ข่าว ไทย เดช

(ข่าว ไทย เดช ของ รอยเตอร์ บริษัท)

กรุงลอนดอน วันที่ ๑๔ มกราคม ค.ศ. ๑๙๑๗

ข่าว หมู่ เกาะ พิธีไป นีนส์

เรา พุก กัน ที่ กรุง ลอน จึง ค้น ว่า ความ ซึ่ง เซเน เดอร์ พ่อ เร เดอร์ ได้ กล่าว ว่า การ ที่ อดมริกัน จะ ตั้ง ทัพ ใน หมู่ เกาะ พิธีไป นีนส์ นั้น เป็น ความ ไม่ มี ผลัก ดาน อัน ใด

ข่าว ใน ประเทศ ฮัง กรีย

เมื่อ วัน พุธ หักมีก ที่ แล้ว มา นี้ ได้ เกิด ทัพใหญ่ ที่ ประเทศ ฮัง กรีย ซึ่ง ได้ ทำ อัน ตระเข้ ของ ต่าง ๆ เป็น อัน มาก

ข่าว เบ็ต เทลิต

มีค เดอร์ เฮช สตี เฟนส์ กับ ภรรยา ได้ ตงมา ตั้ง กรุง เทวา แต่ วันที่ ๑๔ เดือน นี้ แล้ว

มีค เดอร์ กอด พิณด์ เขมร ได้ รับ อนุญาต ให้ ใช้ ทัพ ล่า สัตว์ สำหรับ การ เก็บ ขำ นิยม คา นา เอนต์

เมื่อ วันที่ ๑๔ เดือน นี้ เสนาบดี กระทรวง ยุติ ธรรม ได้ นั่ง พิจารณา คดี พล ตระเวน ขัน ซึ่ง คดี ศาล โบวิงกา ที่ ๒

เมื่อ วันที่ ๑๓ เดือน นี้ เรือ กอ ไฟ ชื่อ มุกเก็ค คิง มา ไค โคน เรือ สอง เจว มิน ถูก ไม่ กระ ดาน ของ ห้าง ท่า ปรี่ ตม สกล พะ ดู เสีย หาย มาก

เมื่อ เวลา เช้า วันที่ ๑๐ เดือน นี้ ชาวต่าง ประเทศ คน หนึ่ง เดินทาง ไป ตาม ถนน ทาง ส่น พาน ยศ ได้ มี นัก เอง จึง ราว เขา หมวด ของ ฝรั่ง คน นั้น ได้ แล้ว จึง หนี เข้า ใน สวน ไป

เรา ทราบ ข่าว ว่า เมื่อ วาร นี้ มี คน ร้าย ถอบ เข้า ไป ถัก เขา หอย ปลาดุก ของ ไนบรเวิง ที่ ค้า สาร เจริง ส่น พน มอญ ไป คู่ หนึ่ง ผู้ ฝ่ำ รัก ขา ได้ รู้ ว่า หอย ปลาดุก นั้น หาย ไป ต่อ พาย หล่ง

เมื่อ วันที่ ๑๔ เดือน นี้ ไทย คุดี ทำ การ ไน รท ไฟ คน หนึ่ง ได้ ถัก คัด ฆะ เม้า แรก ยาม โดย เจ้า ของ ไม่ ตัน ฐ์ พด ตระเวน เหม เชา ซึ่ง ขัน ตัว ไป ส่ง โรง พัก โดย หนี ที่ เพื่อ คุดี ทำ โทษ กัน ต่อ ไป

เมื่อ คืน วันที่ ๑๔ เดือน นี้ หญิง คน หนึ่ง อยู่ ที่ บ้าน แก้ว เม้ย เจริง ส่น พาน ข้าง คลอง วัด ราช บพิตร ได้ ถิ่น ยา พิษ ฆ่า ยม เป็นการ ทำ ตาม ทัพ เอง เอง ด้วย ฆะ มี ขัน เจริง ใจ ละ โร ถัก อย่าง หนึ่ง เป็น เหม

เมื่อ เช้า วันที่ ๑๔ เดือน นี้ มีค เดอร์ เชาต สาร วัค ใหญ่ ของ เจ้า ราช ษั น ได้ ขัน ตัว จัน อา เสง ซึ่ง เป็น คน ขัน ข้าง เจริง เจ้า ไทย แต่ หา ว่า ขัน ฆะ เสง มี ยา พิษ ถิ่น หก ขัน กระ บ่อง ราคา ๕๐๐ เหรียญ

พระเจ้า ถก ยา เอง พระ องค์ เจ้า จิระ ประ วัค วร.ศ.ข จึง ได้ พานัก เจริง ออก ไป ฝึก ซ้อม ใน การ ทหาร ที่ เมือง ราช ษั น ซึ่ง ได้ เสด็จ ถลัน ถึง กรุง เทวา แต่ วันที่ ๑๓ เดือน นี้ แล้ว พร้อม ด้วย นัก เจริง ที่ ความ เสด็จ ไป ด้วย นั้น

เมื่อ วันที่ ๑๒ เดือน นี้ เวลา เช้า มี แขก คน หนึ่ง ขัน ฆะ มา ตาม ถนน วัค พิณด์ พด ไชย แล้ว ได้ โคน รท เจก คัน หนึ่ง ไคร ใหญ่ รท เจก หัก ขัน เจริง คน ที่ โดย สาร ไป ใน รท เจก คั ฆะ แถก แถก หนึ่ง เจก ฆะ รท กั แขน ขัน ทัพ ด้วย

ถคร | ถคร !! ถคร !!!

จะ เล่น ใน การ เติมน พระ ชนมพรรษา
กำหนด วันที่ ๓๗ กันยายน ร.ศ. ๑๓๗ ตรง
กับ วัน อาทิตย ขึ้น ๓ ค่ำ เดือน สิบ เอ็ด เป็น
ต้น ไป จนถึง วันที่ ๒๒ กันยายน ตรง
กับ วัน พฤหัสบดี ขึ้น ๗ ค่ำ เดือน สิบ เอ็ด
รวม ๕ คืน นี้ จะ เล่น เป็น ส่วน พิเศษ หนึ่ง
นับ ตั้งแต่วันที่ ๒๓ กันยายน ร.ศ. ๑๓๗ ตรง
กับ วัน ศุกร ขึ้น ๘ ค่ำ เดือน สิบ เอ็ด และ
ต่อ ๆ ไป ก็ คง เล่น ตาม คราว ระบุ การ
ที่ เรียกว่า "ถคร วิก"

ถครสนุกนี้, ถครงาม, ถครดี,

มี อยู่ ที่ แห่ง ไต, ท่าน ทั้ง หลาย ก็
ยอม ทราบ อยู่ มิ ใช่ หรือ ?

คือ ที่ บก คลอง ตลาด

เชิญดู! เชิญชม!! คงสมประสงค์!!!

๓๖. ๘. ๑๗.

๕. ๖.

ห้าง ยอน ลิต เดล บริษัท

ซึ่ง ตั้ง อยู่ ที่เมือง สิงคโปร์ พึ่ง ได้ รับ ของ
แปลก ๆ ต่าง ๆ สำหรับ ทศกาลกฤษศมศมี ชัก
เพ็ชอย่าง ดี ซึ่งทำกัน ที่ห้าง คอมสมิท ใน ชัก
เพ็ช นั้น มี ของ หลาย สิ่ง เช่น ต้น ว่า หมวก
บ้าง เครื่อง แต่ง ตัว บ้าง หน้า ลากบ้าง ราคา
ตั้ง แต่ ๓๕ เซนต์ ขึ้น ไป ถึง ๖ เหรียญ

ทั้ง ได้ รับ ขอ กอ แลก ทุก ชนิด แด ผด
ไม้ แวง ขนหม ต่าง ๆ แด ขนหม ปล้ำ ปูติง แด
ทั้ง ได้ รับ เครื่อง ตก กระตา มี หลาย อย่าง
ถ้า ผู้ใด ต้อง การ ตั้ง ขอ ให้ ดั่ง เงิน มา
ด้วย แล้ว จะ ได้ สิ่ง ของ นั้น มา ด้วย
เรือ เทียว กลับ

ณ ๒๕, ๒๖, ๒๗,

ณ ๒๕, ๒๖, ๒๗,

หุ่น ฝรั่ง

โรง ตั้ง อยู่ ที่ สนาม หญ้า หลัง ตึก โอ
เรียน คัด ไฮ เสด

คำ วัน นี้ คือวัน ที่ ๒๔ พฤศจิกายน ร.๑๑๗
จะ เดิน ชุด ใหม่ ทั้ง นี้ ทั้ง ลาก แด รูป
ภาพ แด เครื่อง แต่ง ตัว แด เพดง แด คำตลก
ก็ เช่น อย่าง ใหม่ ทั้ง นี้

เชิญ มา ดู ของ แปลก ๆ แปลก ๆ มี
ถ้า ของ พวกนี้ มี หุ่น มัง กร, มี หุ่น ช้าง
แด้ อย่าง อื่น ๆ ออก ทยอย อย่าง ราคา ค่า
ดูตาม เคย ลง มือ เดิน เวลา ยืน หนังสือ
ตรง แบบ แผน ที่ ดู มี อยู่ ที่ ตึก โอ เรียน
คัด ไฮ เสด

วัน เสาร์ นำ เวลา บ่าย ๔ โมง จะ เดิน
ให้ เตก ๆ ดู เป็น ครั้ง ที่ สอง

Bangkok,
June 21, 1909.

To Messrs. The Dr. Williams' Medicine Co.

Dear Sirs,

It affords me great pleasure to be able to tell you that since I was cured by Dr. Williams' Pink Pills some years ago of Rheumatism of 19 years' standing I have not had a recurrence of my old complaint. My cure is certainly a permanent one, and I now feel "as fit as a fiddle."

Yours truly,
P. B. SMITH.

CRIPPLED AND ON CRUTCHES THROUGH RHEUMATISM

MR. P. B. SMITH OF BANGKOK, AFTER NINETEEN YEARS
OF SUFFERING, FOUND PERMANENT CURE IN
DR. WILLIAMS' PINK PILLS.

Above is given a copy of the latest letter received from Mr. P. B. Smith, the well-known merchant of Bangkok, Siam, recording the fact that he is still well, and entirely free from the Rheumatism which caused him agonies for years, and which ultimately so completely crippled him that he could only get about with the aid of crutches.

Some years ago Mr. Smith presented the Dr. Williams' Medicine Co.'s Singapore Branch, with the crutches in question, and at the same time recorded his experiences, which were published in all the newspapers of the Far East at the time. He therein mentioned that the Rheumatism, which extended from his ankles to his knees, had become so bad some time prior to his cure by Dr. Williams' Pink Pills that he had been

BEDRIDDEN FOR TEN WEEKS.

It was seeing one of his children, who had been ill for three months, raised from her sick bed completely cured by Dr. Williams' Pink Pills that induced him to try these Pills himself, with the astonishing results for which he has been so profoundly thankful ever since.

IN ALL PARTS OF THE WORLD.

to-day there are thousands of past sufferers from Rheumatism who, like Mr. Smith, gratefully acknowledge that they owe their cure entirely to Dr. Williams' Pink Pills for Pale People. These Pills are the most successful remedy for Rheumatism—even in its severest forms—known to medical science. They cure by their unique purifying and at the same time strengthening action on the blood, thus driving the poison which causes Rheumatism out of the system. In the same way, by cleansing and enriching the blood, these Pills have cured almost numberless cases of Anaemia, Debility, Stomach and Liver Disorders, Skin Diseases, as well as Nervous Complaints such as Paralysis, St. Vitus' Dance, Sciatica and Neuralgia. As a remedy for the special ailments of ladies they are world-famous. Obtainable at all leading Chemists, also direct from the British Dispensary, Bangkok, sole wholesale Agents for Siam, at Ties, 2.25 per bottle or 6 bottles for Ties, 12.

THE HAT : A DUOLOGUE.

Purchaser : Or that—the one with
a crown worth

ภาพประกอบที่ 59 โฆษณา Dr. Williams' Pink Pill ที่ใช้กลยุทธ์ Testimonial
ใน The Siam Observer วันที่ 3 มกราคม ร.ศ.129 (พ.ศ.2453)

ศิริพจนานุกรม

ออกเดือนละเล่ม

เล่ม ๑ ตอนที่ ๑ วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ศก ๑๙๒๖

รวม นิพนธ์ ภาค เมือง

โบราณ

ตั้งแต่ ชาติตระกูล

ก่อนแล้ว

ร้อยสี่ ๒๖๖๖

สัญญา สิบ นอ

โคลง กว้าง กดอม ร้อย เก็ด

กอบ ล้วน เก็ด สรร ๒๖

ขาย บัตร เล่ม ๓๖ สิบ สี่ถึง ถ้า รั้ว กดอม ๑๒๖๖
 ราคา ๑๒๖๖ บาท ท่านผู้ใดต้องการ เชิญ ไปซื้อ ที่
 ฮอฟฟี่ อรรถนาคานุกุล ถนน ทนาว กรุงเทพฯ ฯ

๑ โรงพิมพ์ พานิช กิจ อุดม ตำบล บาง กอก น้อย กรุงเทพฯ ฯ
 โรงนี้ เป็น โรงพิมพ์ เด็กน้อย ใน เรือ ใน ส่วน, แต่ สามารถ พอ จะ
 ทำ การ ของ หน้า พระบาท, ของ ได้ ทำ, ของ ท่าน ได้, ราคา พอ สด ๑๒๖๖

แจ้ง ความ

การงานของเรา ทุกวันนี้ เกี่ยว กับ ต่าง ประเทศ มาก เพราะ ฉะนั้น
 จะ ขยาย ความ จับ ให้ คือ หนังสือ สัญญา ทาง พระราชไมตรี กับ ราชอาณาจักร
 เป็น ภาษาไทย เป็น คู่ มี อย่าง สำคัญ มี ชาย ที่ ศึกษา มี
 ๑๒ บาท

มี ที่ ส่วน อันเหมาะ ตั้ง อยู่ ตำบล บางจาก ส่วน ตี ตก คลอง บาง
 ถึง ๗ ชนิด ถนน และ คู มี รวม ส่วน มี ผู้ ให้ ราคา แล้ว ๓๘๘๐ บาท
 ใคร ต้องการ ให้ ราคา สูง กว่า ๓๘๘๐ บาท ให้ ไป ลง ชื่อ
 นวนเงิน ที่ เหว พิศุ ุกระหวง โขธา อธิการ ส่วน นี้ ถ้า เป็น คน สม
 ไม่ต้อง ทำมา ทำกัน อย่างอื่น กับ ได้ ประถม น้อย ที่ พอ เลี้ยงชีพ
 ไม่ เชื่อ ให้ ไป ตรวจ ดู ถ้า ผู้ใด ขยาด ดู แล ที่ ให้ ไป ดู ที่ ออฟฟิศ
 ตลาด บางขุนพรหม ก็มี

แจ้ง ความ มา ณ วันที่ ๑๕ พฤษภาคม ร.ศ. ๑๒๖

เร พิศุ ุกระหวง โขธา อธิการ

ใคร จะ คิด เพื่อ สัก กระดาษ งาน ๆ ราคา ตัว ละ ๕ บาท
 ได้ ห้าง ศึกษา นิคม มี ชาย อย่าง ถูก พิถี เป็น เลื่อ สำหรับ
 นักแต่ง วิชา แท้ งาม มาก ใช้ ดู ดู นาน ก็ เหมาะ แต่ เลื่อ
 หน้า หน้า แพง ไม่ ใช่ หรือ?

ราคา ๒๖

วิชา

วิชา

วิชา

วิชา

๒๐๒
แจ้ง ความ

บอกที่ จำหน่ายหนังสือชาวตลาด ถ้าผู้ใดต้องการให้ไปซื้อที่ร้าน
ขายหนังสือ นาวัด ราชบพิธ ๒ ร้านขายหนังสือ นาวัด ชะนะสังคราม
๓ ห้างศึกษา นุมิตร ถนนเยาวราช ๔ สยามไอสถบริษัท ๕ นายอินทร์
ใหญ่ โรงเรียน มัชฌิม สวนกุหลาบ ๖ จันฮ้อ ขายหนังสือ สพาน หัวตะเข้

แจ้ง ความ ขายที่ดินอย่างถูก ตาตราบวงวา ๑๐ ไร่

ที่ดิน แปลงนี้ ห่างจาก พระตำหนัก บึงกะโด ๗ นาที มี
คันผดไม้บริบูรณ์ มะม่วง, น้อยหน้า, กตัญ, ขนุน, ลำปาร์ค,
ที่รวม ๔๖ ไร่ ๒ งาน ๓๖ วา ใครจะต้องการ เชิญถามผู้จัดการ
ที่โรงยาฝรั่ง พระปฐม

การทำงานของเรา ทุกวันนี้ เกี่ยว กับ ต่าง ประเทศ มาก เพราะฉัน
จะขยาย ความ ดับให้ คือ หนังสือสัญญา ทาง พระราชไมตรี กับ นานา
ประเทศ เป็น ภาษาไทย เป็น คู่ มือ อย่าง สำคัญ มีชายที่ ศึกษา นุมิตร
ถนนเยาวราช ราคาเต็มละ ๑๒ บาท

มีที่ดิน อันเหมาะ ตั้งอยู่ ตำบล บางจาก ส่วนดี ตกคลองบางจาก
ถึง ๗ ไร่ ๓ งาน และ คู่มือ มีรอบ ส่วน มีผู้ให้ราคาแล้ว ๗๕๕๐ บาท
ใครต้องการ ให้ราคา สูงกว่า ๗๕๕๐ บาท ให้ไป ดงซื้อ และ จำ
นวนเงินที่ เวร พักดู กระ ทรวง โยธา ธิการ ส่วนนี้ ถ้า เป็น คน ส้มละ แล้ว
ไม่ต้อง ทำ มา หากิน อย่างอื่น เก็บเด็ก ประถม น้อย ก็ พอ เดียง ซัพ ถ้า
ไม่เชื่อ ให้ ไป ตรวจดู ถ้า ผู้ใด อยาก ดู แผน ที่ ให้ ไป ดู ที่ ๒๐๗ พิศ ทั่ว
ตลาด บางขุนพรหม ก็มี

บริษัท แบงก์ สยาม กัมมา จดทุน จำกัด.

ตั้ง โดย พระบรมราชานุญาต

เงินทุน ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท

รับ เงิน ฝาก แด่ ให้ ยืม

กรรม การ อำนวย การ

นายจ้าง เฮฟเลส์เตอร์ หลวง ไส่ภณ เพ็ชรรัตน์ ก. กิตติเบศ
พระ มนต์วิ พจนกิจ (นอกราชการ)

เอเยนต์ หรือ แบงก์ ที่ ดอนดอน แบงก์ เกอร์ ไค เร็กซ์เตอร์ ดิศคองโต
แกช แอดเซฟต์

สยาม กัมมา จด แบงก์ จะ รับ ช้อ แด ชาย ตัว คราฟต์ แด
ช้อย ตัว ใน ประเทศ ยุโรป อินเดีย แด ประเทศ จีน ได้ เช่น แบงก์ อื่น ๆ
ที่ ทำ อยู่ ณ

อัตรา ดอก เบี้ย เงิน ฝาก

เงิน ฝาก ประจำ ๓ เดือน ๑๐๐ ตะ ๓ ต่อปี ฝาก ประจำ ๖ เดือน

๑๐๐ ตะ ๔ ต่อปี ฝาก ประจำ ๑๒ เดือน ๑๐๐ ตะ ๕ ต่อปี ฝาก

ราย วัน (เคอเรน) ๑๐๐ ตะ ๒ ต่อปี

เวลา ทำ การ ๓ โมง เข้า ถึง บ่าย ๓ โมง เว้น แต่ วัน เสาร์ เพียง ย่ำ เทียง

พระ สรรพการ,

ผู้ จัด การ

เฮฟ, ค. เดียน

ผู้ จัด การ ต่าง ประเทศ

BANGKOK ADVERTISER.

Rates for 3 months and under.

<i>Ten lines or under, first time</i>	<i>\$0.60</i>
<i>do do second do</i>	<i>0.80</i>
<i>do do for one week</i>	<i>2.40</i>
<i>do do for two weeks</i>	<i>3.60</i>
<i>do do for three weeks</i>	<i>4.80</i>
<i>do do for one month</i>	<i>6.60</i>
<i>do do for two months</i>	<i>11.70</i>
<i>do do for three months</i>	<i>16.80</i>
<i>Every line over ten, first time</i>	<i>0.06</i>
<i>do do second do</i>	<i>0.08</i>
<i>do do for one week</i>	<i>0.24</i>
<i>do do for two weeks</i>	<i>0.36</i>
<i>do do for three weeks</i>	<i>0.48</i>
<i>do do for one month</i>	<i>0.66</i>
<i>do do for two months</i>	<i>1.17</i>
<i>do do for three months</i>	<i>1.68</i>
<i>Births Marriages & Deaths.....</i>	<i>60 cents</i>

Over three months.

<i>Ten lines or under, per month</i>	<i>\$4.00</i>
<i>Every line over ten, per month</i>	<i>0.30</i>

Subscription per month.

<i>One copy of Daily.....</i>	<i>1.00</i>
<i>One copy of weekly.....</i>	<i>1.00</i>
<i>Daily and weekly.....</i>	<i>2.00</i>

Advertisements.

RATES FOR ADVERTISING.

In the Siam Daily Advertiser.

For three months and under.

Ten lines or under, first time \$1.00

Every line over ten, first time 0.10

Subsequent insertions one half of the above rates.

In the Siam Weekly Advertiser.

For 3 months and under.

Ten lines or under, first time \$1.50

Every line over ten, first time 0.15

Subsequent insertions one half of the above rates.

Over three months.

Ten lines or under, per month \$3.00

Every line over ten, per month 0.30

Standing Advertisements of ten lines or under, per annum. 24.00

Every line over ten, per line, per annum. 2.40

Births, Marriages & Deaths, 1.50

As there is a regular issue of Siamese works from S. J. Smith's Publishing house, in book and pamphlet form, which circulate in all parts of the Kingdom of Siam, foreign manufacturers, foreigners about to establish themselves in business, as well as native manufacturers and business men wishing to call the attention of the masses of the people throughout the Kingdom to their profession, or their goods, will find no better, no more extensive, no more permanent medium of advertising than in S. J. Smith's issues of Siamese Books, Pamphlets and other publications. Rates are as follows:—

Scale of charges for Advertisements in Pamphlets and other publications.

One page.....\$20.

Half do.....\$10.

Quarter do.....\$5.

Persons wishing to have their Advertisements appear in all the books printed per month, per quarter or per annum, or on the cover of any or all these publications, can do so by special arrangements.

๑

๑ จดหมาย เหตุ สยาม ไสมย ๖๖

๑ เจ้า ของ หนังสือ สยาม ไสมย มี
 ความ ปราดนา จะ ให้ ออก สอง อย่าง
 อย่าง หนึ่ง จะ ให้ ออก ทุก วัน เว้น แต่
 วัน อาทิตย อีก อย่าง หนึ่ง ให้ ออก เจด
 วัน ครัง หนึ่ง เสมอ มี ให้ ขาด เมื่อ คน
 หนึ่ง บ่วง คึง ใจ ซื่อ เปน อัน มาก คง สำ
 เริง การ คง ได้ อ่าน หนังสือ จดหมาย
 เหตุ ราคา ถูก ๆ ค้วย แต่ บัด นี้ จะ
 ออก จดหมาย เหตุ สยาม ไสมย นี้ เดือน
 ละ คราว ๆ ไป ก่อน ๖๖

ราคา

๑ สยาม ไสมย ที่ จะ ออก พดาง เดือน
 ละหน หนึ่ง จะ ขาย ปลีก ฌบับ ละ สลึง

๑ ถ้า รับ เขา ตลอด ปี แล้ว ใช้ เงิน
 สิบห้า ราคา ปี ละ หก สลึง คือ สิบ
 สอง ฌบับ ๖๖

๑ คำ บอก ถึง ห้าง ขาย ของ ถึง
 การ เลี้ยง แด ช่าง ช่าง จะ ขาย หนึ่ง ๆ
 บอก ความ ของ คน ซึ่ง จะ ทำ การ ๆ
 แรง ความ ต้อง การ ของ ตัว จะ คิด
 เคา บันเกิด ละ สลึง คราว แรก ถ้า ซ้ำ
 จะ คิด เขา บันเกิด ละ สลึง ถ้า จะ ลง
 ความ ถึง ปี จะ คิด ราคา อย่าง หนึ่ง
 แล้ว แต่ จะ ตก ลง กัน ๖๖

THE BANGKOK TIMES

PUBLISHED TWICE A WEEK.

TERMS TO SUBSCRIBERS.

(Payable in Advance.)

Per annum	\$ 20.—
Half-yearly	\$ 12.—
Quarterly	\$ 6.—

All money orders, cheques, and registered letters Payable to

THE PROPRIETOR.

to whom all orders for the paper, advertisements, and premitances should be addressed.

The Editor will carefully read and acknowledge in the correspondence column all contributions submitted—whether in the form of political, social, or other articles, verse, short tales, or sketches, paragraphs, letters, or newspaper-clippings. All communications will be regarded as strictly confidential.

THE BANGKOK TIMES will return all unavailable MSS. when the address is specified and stamps are enclosed. But we desire those sending MSS. to distinctly understand that we are not responsible for the preservation or transmission of such MSS.

NOTICE TO SUBSCRIBERS.

Subscribers to the "BANGKOK TIMES" are respectfully reminded that all SUBSCRIPTIONS ARE PAYABLE IN ADVANCE.

NOTICE TO ADVERTISERS.

The "BANGKOK TIMES" has a large circulation, and is therefore the best medium for Advertisers. Terms can be learnt on application. }

พิกัดราคาแจ้งความ

แลแสดงการต่าง ๆ ในใบปกของหนังสือ

ที่ท่านผู้ใดจะประกาศแจ้งความ หรือ แสดง การ อย่างใด

ก็ จะ ขอม ลง พิมพ์ ให้ แต่ ใน ใบ ปก หน้า หลัง ของ หนังสือ
ตาม ประสงค์ ขอ เชิญ ท่าน นำ เงิน ล่วง หน้า ตาม กำหนด
ข้าง ล่าง นี้ ไป ส่ง ให้ ที่ สำนั ก ผู้ จัก การ หนังสือ เทียบ

	เต็ม ๑ หน้า ใบ ปก	ครึ่งหน้า	ตั้งแต่ ครึ่งหน้า ลงไปยันที่ติด
ประกาศครั้งเดียว เงิน	๕ บาท	๓ บาท	๑ สลึง
๑๑ ๓ ครั้ง ๑๑	๑๒ ๑๑	๗ ๑๑	๒ ๑๑
๑๑ ๖ ครั้ง ๑๑	๒๐ ๑๑	๑๒ ๑๑	๑ บาท
๑๑ ตลอดปี ๑๒ ครั้ง ๑๑	๓๕ ๑๑	๒๐ ๑๑	๖ สลึง

คำ บอก แจ้ง เหตุ ต่าง ๆ

คือ พิมพ์ ที่ ใช้ กัน ใน หนังสือ พิมพ์ นี้
 .ปน อย่างแบบ ที่ ใช้ กัน เป็น เนื้อ ความ แปล
 มัน ทัด คือ ระ ะ ะ นัว หนึ่ง แด แปล คำ ต่อ
 มัน ทัด หนึ่ง

ราคา ดง พิมพ์ มัน ทัด หนึ่ง

แรก ดง	คิดเอาเงิน ๓๕ เซนต์
ดง ครั้งที่ ๒ ที่	.. .. ๓๐ ..
ที่ ๔ ที่ ๕ ที่ ๖	.. .. ๕ ..
.. ที่ ๗ ถึง ที่ ๑๗	.. .. ๘ ..
.. ที่ ๑๘ แดต่อๆไป	.. .. ๒ ..

แด ความ ที่ ดง หนึ่ง จะ คิด ำ ไม่ คำ
 กว่า หนึ่ง เหรียญ คือ ใน เดือน แรก คิด
 เขา มัน ทัด ระ ะ ะ หนึ่ง เหรียญ แด เดือน
 หลัง ๆ มัน ทัด ระ ะ ๕๐ เซนต์

อัตราค่าลงแจ้งความ ในสยาม

ออบเชอเวอร

หน้า	แจ้ง	บาท	แจ้ง	บาท	แจ้ง	บาท
๑	๑	๕๐	๒	๕	๑๐	๖๐
๒	๒	๕	๔	๑๐	๕	๑๐
๓	๓	๑๐	๕	๑๐	๑๐	๑๐
๔	๔	๕๐	๖	๑๐	๑	๑๐
๕ (๕-กอกัน)	๕	๑๐	๗	๑๐	๑๐	๑๐
๖	๕	๕๐	๘	๑๐	๑๐	๑๐
๗	๕	๑๐	๙	๑๐	๑๕	๑๐
๘	๖	๑๐	๑๐	๑๐	๑๕	๑๐
๙	๖	๕๐	๑๑	๑๐	๑๖	๑๐
๑๐ (๑๐-กอกัน)	๗	๑๐	๑๒	๑๐	๑๗	๑๐
๑๑	๗	๕๐	๑๓	๑๐	๑๗	๑๐
๑๒	๗	๑๐	๑๔	๑๐	๒๐	๑๐
๑๓	๗	๕๕	๑๕	๑๐	๒๒	๑๐
๑๔	๗	๕๐	๑๖	๑๐	๒๔	๑๐
๑๕ (๑๕-กอกัน)	๘	๑๐	๑๗	๑๐	๒๕	๑๐
๑๖	๘	๑๐	๑๘	๑๐	๒๖	๑๐
๑๗	๘	๕๐	๑๙	๑๐	๒๖	๑๐
๑๘	๘	๑๐	๒๐	๑๐	๒๗	๑๐
๑๙	๘	๕๐	๒๑	๑๐	๒๘	๑๐
๒๐ (๒๐-กอกัน)	๙	๑๐	๒๒	๑๐	๒๙	๑๐

บรรดาแจ้งความ ซึ่งตกลง กับ ลง
ใน สยาม ออบเชอเวอร เมื่อ มี เหตุ นิ่ง
กระ ตาย กับ กิ่ง จะ ต้อง เอา ออก พัก ไซ
บ้าง แต่ ใน เดือน ๑ ไม่ เกิน ๒ ครั้ง

แจ้งความ ซึ่ง จะ นำ ลง ก็ ก็ หรือ จะ
ไม่ ลง คือ ไม่ ก็ ก็ เจ้า ของ กิ่ง มี หนังสือ
ชื่อ กิ่ง ออก พัก สยาม ออบเชอเวอร จึง
จะ จัด การ ให้

ไม่ยอมให้ลงแจ้งความลง มีราคา
ใน นำ ใน แต่ ไม่ยอม ให้ลง รูป ภาพ
สำหรับ แจ้งความ ใน นำ ๕ แต่ นำ ๕
จะ ยอม ให้ ลง ชัด คราว หรือ ชัด ชัด หรือ ชัด
ห่าง เท่า นั้น

ผู้ ที่ เหนียว ภาระ ของ แจ้งความ ลง
รูป นี้ จึง จะ ส่ง หนังสือ พิมพ์ ไป ได้ ก็ เป็น
พยาน ว่า ได้ นำ ลง แล้ว

เมื่อ จะ ต้อง การ เปลี่ยน ๓ ความ
ใน แจ้ง ความ จะ ต้อง คิด ตาม อัตรา
แจ้ง ความ

สยามออบเชอเวอร

เป็น หนังสือ พิมพ์ อย่าง ที่ เรียก ว่า
เนชั่นเนต ของ กรุง สยาม เป็น หนังสือ
สี่ หน้า สำหรับ มี นาน แต่ ทั้ง พบ ทั้ง ไป
จึง เป็น ทาง ที่ จะ นำ แจ้งความ ไป พบ
แพร่ หลาย ได้ มาก จะ ทำ ประโยชน์
ให้ ได้ สัม กับ ราคา เงิน ซึ่ง ต้อง เสีย
เมื่อ ผู้ใด จะ ส่ง แจ้งความ เป็น ภาษา
อังกฤษ ไม่ ตง เป็น ภาษา ไทย ก็ ไม่ คิด
ค่า แปล

ราคา สยาม ออบเชอเวอร

ใน พระ ราช อาณาจักร มี ๓๕ ๕๐ บาท
ต่าง ประเทศ มี ๓๕ ๒๐ บาท ๑๗ ซิลลิง

ราคา สยาม ไมตรี

มี ๓๕ ๑๕ บาท ซึ่ง ฉบับนี้ เคย ส่ง ต่อ
หนังสือ พิมพ์ สยาม ไมตรี รวม ความ
ใน ออบเชอเวอร ๗ วัน ครั้ง หนังสือ
พิมพ์ ซึ่ง หัว เมือง โกลด์ ไร่

บี, เอ, บุคส์

ผู้ จัด การ ตั้ง ปับ ของ สยาม

ออบเชอเวอร

ข่าวตลาด

วันที่ ๒ พฤษภาคม ศก. ๑๒๖

ขาย ข้าวตลาด แม่เห็ย วัน ๗

ราคาของ ข้าวตลาด

- ๑ รัชลง แจ้งความ บอชขาย
- ๒ รัชลง แจ้งความ รัชช้อ
- ๓ รัชลง ข้าว เบ็กเต็ล็ค
- ๔ รัชลง ความเห็น
- ๕ รัชลง ประกาศ พระราช บัญญูติ

อัคราค่าลง แจ้งความ บอชขาย แล รัชช้อ ถ้าลง ตลอดปี จะ
 คิค บรรททึ ละ ๑๐ บาท ลง ๖ เดือน ๘ บาท ลง ๓ เดือน ๖ บาท
 ลง ๑ เดือน ๕ บาท ลง ๑๕ วัน ๔ บาท ลง ๗ วัน ๓ บาท
 ลง ๓ วัน ๒ บาท ประมาณ ความลง ๗ วัน หนึ่งลื้อ ๕ บรรททึ กั
 ลือเพียง ๑๕ บาท เท่านั้น แล บรรททึ หนึ่งลื้อ ข้าวตลาดนี้ ยาวกว่า
 หนึ่งลื้อ จดหมายเหตุอื่น ๆ ๒ เท่ากว่า ที่คิค ราคา แต่เพียง
 ๕ บาท จะ ถูก หรือ แพง ก็ ลอช กู.

**LOOK TO YOUR OWN INTERESTS.
SAVE TIME & MONEY.**

*Advertising is said to be the extension
of your shop front in the newspapers.*

If you have anything to sell,

If you have lost anything,

If you have found anything,

If you have a house to rent,

If you have a ship to sell or charter,

If you want it known all over town, advertise in the Bangkok Daily Advertiser and the community will read it when they get out of bed in the morning.

Keep your business and your place of business constantly before the public by liberal and judicious advertising.

IT BUILDS UP BUSINESS and it PAYS.

จดหมาย เหตุ แสง อรุณ

* เล่ม ๓๓ * พฤษภาคม * ร.ศ. ๑๒๑ * ฉบับที่ ๒ *

แจ้ง ความ

ข้าพเจ้า ผู้เป็น เอดิตเตอร์ ขอ เชิญ ท่าน ทั้ง หลาน พิจารณา ดู ความ ใน นี้อะไร ด้วย ห้า ต่อ ๆ ซึ่ง มี อยู่ใน จดหมาย เหตุ นี้ ห้า เหล่า นี้ ข้าพเจ้า รับ ประทับ ได้ว่าเป็น ดี ไว้ใจ ได้ และ ขอ ตักเตือน เมื่อ ท่าน ไป ดู ขอร ตาม ห้า นั้น ขอออก นาย ห้า ให้รู้ ว่า ท่าน ได้ อ่าน นี้อะไร แจ้ง ความ ใน จดหมาย เหตุ แสง อรุณแล้ว ท่าน จึง จะ ชี้ ขอร ได้ โดย สดวก แต่ จะ เป็น ที่ ดูด หลุม จดหมาย เหตุ ด้วย

ภาพประกอบที่ 76 ข้อความที่บรรณาธิการเขียนสนับสนุนห้างร้านที่ลงโฆษณากับจดหมายเหตุแสงอรุณ ในจดหมายเหตุแสงอรุณ ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม ร.ศ.121 (พ.ศ.2445)

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย